★ פינת ישיבה מקסימה 1+2+3 ב־50 דוגמאות בד 900 ש"ח
★ כורסת T.V מעולה תוצרת דנמרק 490 ש"ח
★ מזרנים „סילי", „עמינר", „פורדייז", „מפי" ו„גומאויר" במחירים הזולים בארץ. אספקה מיידית.
„דימור" — אילנות 53 תל־אביב.
תצוגת הרהיטים המפוארת בישראל.

כדאי לבקר ב„דימור" בשבוע חנוכה:

מזג אוויר

מעונן חלקית. גשם יתחיל לרדת הלילה. תשקיף לשבת: סוער וגשום.
● הטמפרטורות: — ירושלים 7—17; תל־אביב 9—20; חיפה 9—18; אילת 12—14. הטמפרטורות בארץ ובעולם בעמוד 11.

מעריב
معاريف • MAARIV

לגליון זה מצורף: סופשבוע את שווקים מעריב ת"א

80 | היום 196 עמוד
יום ו' 26.12.86 | כ"ד בכסלו תשמ"ז
גליון מס' 11910 – שנה ל"ט
המחיר 80 אג' (כולל מע"מ)
המחיר באילת (ללא מע"מ) 70 אג'
המייסד והעורך הראשון ע. קרליבך ז"ל

כל הזכויות שמורות ל„מעריב" © 1986

מודעפון
24 שעות ביממה
מודעות
לוח מעריב
לבעלי כרטיס אשראי
383838

הנגיד ברונו מציע לפתוח מיד בשיחות על „עיסקת חבילה" חדשה בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים

תוך מחלוקת קוטבית מתחילה ביום א' ההידברות על הרפורמה

חילוקי הדעות מתמקדים בעיקר בנושא הטלת מס על הבורסה; שמעון פרס וראשי ההסתדרות תומכים במס ואילו שר האוצר ונגיד בנק ישראל שוללים אותו מכל וכל; הנגיד פרופ' מיכאל ברונו תומך בהשעיית הסכם תוספת היוקר בהסכמה עם ההסתדרות; למרות זאת, כבר החליט משרד האוצר בתוכניותיו לשנה הקרובה כי תוספת היוקר תשולם על פי ההסכם הקיים; שרי מפלגת העבודה גיבשו הצעת פשרה לגבי הקיצוץ בתקציב הבטחון: יבוצע קיצוץ מיזערי שלא יעלה על 30 מיליון ש"ח; שר האוצר נסים מחייב את ההצעה

מאת שרגא מקל, יצחק דויטש, מנחם רהט ועודד שורר

מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס ושר האוצר משה נסים ייפגשו ביום ראשון עם מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר בנסיון ליישב את המחלוקת על הרפורמות שמציע האוצר ולחדש את ההידברות ליישוב התוכנית הכלכלית החדשה. (כתבות בעמ' 3 ו־13).

זו הפגישה הראשונה בין נציגי הממשלה וההסתדרות מאז ישיבת הממשלה ביום שני. היא תתקיים על רקע המשך חילוקי הדעות הקוטביים בין שר האוצר לראשי ההסתדרות, השוללים את התוכנית הכלכלית ובה הרפורמה במס הכנסה, שתפגע לדעתם בשכבות החלשות ותיטיב עם בעלי ההכנסות הגבוהות.

בתוך הממשלה עצמה נותרו בעינם גם חילוקי הדעות. פרס, נסים ונגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, נועדו אתמול לשיחה שבה הציגו כל אחד את עמדתו.

(סוף בעמוד 11)

הברפלד: נסים – שר האוצר המסוכן ביותר לחברה ולמשק

המזכ"ל קיסר: על פי התוכנית המוצעת ינתנו שירותים רק למי שיש כסף בעוד שבעבר ניתנו שירותים חברתיים לכל ובצורה שוויונית ★ ראש הממשלה שמיר: ראשי ההסתדרות מתנגדים לתכנית הכלכלית מתוך השקפת עולם מסויימת ולא מתוך דאגה אמיתית לשכיר

מאת אלי דנון, שרגא מקל ואהוד רבינוביץ

„שר האוצר משה נסים הוא שר האוצר המסוכן ביותר לחברה ולמשק בישראל מאז 1977. במסווה של פנים מחייכות ונינוחות הוא חושב לשכנע אותנו. אני אומר לה: התוכנית, לא תעבורי" כך אמר אתמול יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד שמתח ביקורת קשה ביותר על שר האוצר ועל מתכנני התוכנית הכלכלית בכנס חרום רב משתתפים שנערך בבניין הוועד הפועל בתל אביב.

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי אמר עוד: זו התוכנית הסודית ביותר. היא יותר סודית מפרשת פולארד, מאשר גם ופרשת הנשק לאיראן. אני מודאג

(סוף בעמוד 11)

● משה נסים ● חיים הברפלד

● ילד עולה מאתיופיה מדליק, בראשונה בחייו, נר של חנוכה, במעון של „אמונה" בנתניה

מאת ק. נפתלי

היום אחר הצהריים מדליקים בבתי ישראל וברחבי העולם נר ראשון של חנוכה, לזכר נצחון החשמונאים על יוונים ומתייוונים וטיהור בית המקדש מידי הכובש היווני.

את נר החנוכה מדליקים היום לפני הדלקת נרות שבת, ואילו מחר, במוצאי שבת, מדליקים את הנר השני אחרי הבדלה. במשך השבוע מדליקים כל יום נר אחד יותר, בחינת

(סוף בעמוד 9)

הדלקת הנרות

פרשת השבוע: וישב – שבת חנוכה

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.06	5.22
תל־אביב	4.24	5.23
חיפה	4.13	5.20
באר־שבע	4.22	5.20
אילת	4.25	5.27

שישי־שבת סוער

מאת אברהם פלג

לאחר שנהנינו ממספר ימי שמש, מסתמן היום מיפנה במזג האוויר. לפני הצהריים עדיין תהיינה טמפרטורות נוחות, אולם אחר הצהריים יתחיל לחדור לארץ

(סוף בעמוד 11)

בעמוד 4: פרו־איראנים חטפו מטוס עיראקי; התוצאה: 62 הרוגים

הדרמה האווירית בשמי סעודיה הסתיימה במוות־פתאום בהתרסקות

ד"ר בגין: „לא אמרתי ששרון הוא גיבנת על גבה של חרות"

מאת מנחם רהט

„הצבתו של מר אריאל שרון בראשות תנועת החרות, לא תהיה התפתחות חיובית והיא עלולה לפגוע ביכולתה לגייס תמיכה רחבה בציבור" – ציטט אמש ד"ר בני בגין את עצמו, כשהבהיר את טענתו, כי כלל לא הגדיר את שרון כ„גיבנת על גבה של חרות", כפי שנדפס במקומון

(סוף בעמוד 11).

אלמנת חיים עזרן: כולי רועדת, אני דורשת מוות לרוצחי בעלי

גורם צבאי: לאחר לכידת רוצחי שני תושבי אשקלון בעזה ניכרת התפוררות ב„ג'יהאד האיסלאמי"

מאת יוסף ולטר ועזרא יניב

רינה, אלמנתו של חיים עזרן שנרצח בעזה, אמרה אתמול כשהתבשרה על לכידת רוצחי בעלה: „מגיע להם עונש מוות. שלושה חודשים חיכיתי ללכידת רוצחיו של בעלי ובעת אני כולי רועדת. אנו לא נשתוק ולא ננוח, אני דורשת עונש מוות".

גורמים צבאיים בכירים אמרו בעקבות לכידתם אתמול של אנשי הג'יהאד האיסלאמי מאיזור עזה ורפיח, האחראים לרצח שני תושבי אשקלון ופציעתו של אדם נוסף, כי

(סוף בעמוד 11)

משפט „מרגל האטום" מרדכי ואנונו יפתח ביום א' בירושלים

בעקבות „תקרית כף היד" נשללו מואנונו זכויות־יתר; בוטל היתר הביקור שניתן לג'ודי זימט

מאת אילה אורנשטיין

משפטו של „מרגל האטום" מרדכי ואנונו ייפתח ביום ראשון בבוקר בבית המשפט המחוזי בירושלים. המשפט יתקיים בדלתיים סגורות. בישיבה זו יוקרא כתב האישום. אם ואנונו יכפור באשמה המיוחסת לו – בגידה, ריגול חמור ומסירת ידיעות סודיות – יידחה המשך המשפט למועד אחר לשמיעת העדויות.

פרקליטו של ואנונו, עו"ד אמנון זכרוני, עומד לפנות בשבוע בע

(סוף בעמוד 11)

מבצע חנוכה בשקם
מיקרו־גל
טושיבה
דגם 5210 — יפן

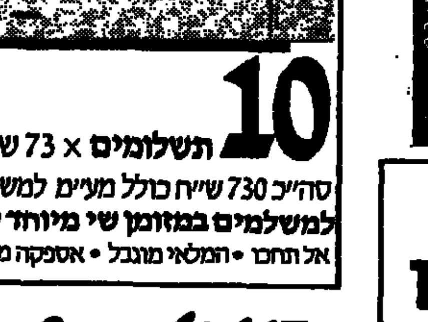

אישור מכון התקנים הישראלי הגרמני והאמריקאי
10 תשלומים x 73 ש"ח
סה"כ 730 ש"ח כולל מע"מ למשלמים במזומן
למשלמים במזומן ש"י מיוחד סיר השחמה
אל תחכו • המלאי מוגבל • אספקה מיידית!

שטיחי ארבל
מבצע ענק
שטיחים מקיר לקיר
שטיחים בעבודת יד
עד 50% הנחה ועד 12 תשלומים
שטיחי צמר מקיר לקיר
החל מ־38 שקל למ"ר
שטיחים יפים יפים
ולא יקרים כמו שחשבת
בנמל ת"א: פתוח בכל מוצאי שבת מ־18.00-22.00 בימי חול מ־09.00-19.30
בבאר־שבע: רהיטי מרס דרך חברון 4 גם במוצ"ש
בירושלים: רהיטי ויסמן דרך בית לחם 118, רק בימי חול

ד'ק לימור
ד'קטים · מעילים
דרך השלום 7, ת"א. טל: 7—258294 — 03
פתוח כל יום מ — 07.00—19.00 ומוצ"ש
✔ רמת השרון: סוקולוב 40. טל: 403732—03
✔ תל־אביב: ה' באייר 18. טל: 259314—03

המבחר הגדול בארץ למצלמות
ציוד צילום חדש ומשומש
ת"א • כפר אוריים • בבסגל • טל. 2805 32

COMPACTDISC SALE!
לקראת חנוכה
כל מלאי הקומפקטדיסקים 27 ש"ח
אלדוס. אבן־גבירול 21, תל־אביב

ממשיכים לקבל חומר ל' מכירה פומבית של דברי אמנות, תכשיטים, כלי כסף, יודאיקה, פורצלנים ועוד.
„מצא" טל' 03-292813 03-295618

נהג הצל את חייך!
פרסים בעמ' 12 (אחרון)

מעריב

התק"ם: אם חפצי חיים אנו צריך לקבל ,עירוי' ממשלתי

מרכז התק"ם אישר את ההסכם שלפיו יקבלו קיבוצים במצוקה 160 מיליון שקל; חבר „גשר": אנו מצטיירים לא כמיגזר יצרני אלא כשווים למלונאי שיף"

מאת שרה פרידמן

מרכז התקים אישר אתמול, בתום ישיבה סוערת, את ההסכם בין האוצר לתקים, לפיו יקבלו קיבוצים במצוקה סיוע של 160 מיליון שקל. „אמרנו כי אם חפצי חיים אנחנו - אין מנוס מפניה לממשלה לקבלת עירוי לעזרה", אמר אייבי רזן, ראש החטיבה הכלכלית בתקים.

דוברים רבים תקפו את ההסתדרות ואת מפלגת העבודה „אשר השאירו אותנו בדד במערכה". 40 קיבוצים צעירים, שהוקמו לאחר 1967, יקבלו סיוע מהסוכנות היהודית. 19 קיבוצים במצב קשה במיוחד יקבלו סיוע מורחב, בפיקוח ועדה של האוצר, התק"ם, משרד החקלאות והבנקים. 36 קיבוצים אחרים יקבלו סיוע בפריסת חובות, דחיית תשלומי קרן והורדת הוצאות מימון. הקיבוצים המבוססים ישאו בנטל הריבית של תכנית הסיוע, 6 מיליון דולר לשנה, במשך 4 שנות התכנית.

נציגי קיבוצים מבוססים דרשו כי הכסף שהתנועה דורשת מהם לתת לחבריהם יהיה מלווה ולא מענק. „אם כולם היו מקיימים את העיקרון של להיות עם מה שיש, כפי שעשו זאת הקיבוצים שכיום במצב טוב, היינו נראים אחרת", אמר חבר קיבוץ גשר. „היום אנו מצטיירים כשווים לשיף ולא למגזר יצרני. הפניה לממשלה הביאה עמה פגיעות בתחום הפוליטי". נציגת קיבוץ עמיעד שאלה: „מדוע ההודים צריכים לשלם על הטעויות של קלי הדעת"?

רבים מהנציגים ביקשו שמשקים במצוקה ישלחו חברים שאין להם תעסוקה לעבודה בקיבוצים אחרים, החסרים ידיים עובדות.

על־פי התכנית לשנת התקציב הקרובה, יצמצמו הקיבוצים עוד יותר את רמת החיים, יבנו רק את בניה חיונית, על־פי סיוע משרד השיכון, ולא תהיינה השקעות גדולות בתעשיה.

בישיבה הוחלט שקיבוצי המצוקה לא יגדילו את הצריכה בשלוש השנים הקרובות, גם אם יהיה גידול באוכלוסיה. התנועה לא תממן ממקורותיה השקעות בקיבוצים.

ארנס: אין סיכוי שאיש צבא ינפנף אותנו מהשלטון

מאת דוד זהר

„אין סיכוי שיום אחד יקום בישראל איזה קצין צבא שיעשה הפיכה וינפנף אותנו מהשלטון. בישראל מושרשת הדמוקרטיה עמוק־עמוק. אינני חושב שהשלטון בישראל נראה רע לעומת דמוקרטיות אחרות", אמר השר משה ארנס בפגישה עם סטודנטים בטכניון.

ארנס אמר זאת לאחר שסטודנט הטיח בפניו: „למה אתם השרים לא מתנהגים כמו בני אדם. אומרים אחד לשני ,תולירע, לעזאזל', מתנשאים מעל העם, רבים ומדברים בגסות כמו שאתה דיברת אל השר דוד לוי. אתם גורמים לכך שיום אחד יקום איזה איש צבא וינפנף אתכם מהשלטון".

ארנס המופתע השיב: „פוליטיקאים הם קודם כל בני אדם וקורה שהם מתרגזים. לא־תמיד אפשר לומר שהטובים ביותר הולכים לפוליטיקה".

עובדי הטלוויזיה חוייבו לעבוד בלי שיבושים

ביה"ד הארצי לעבודה קיבל בכך ערעור של רשות השידור

מאת אילנה באום

בית־הדין הארצי לעבודה נעתר לבקשת ההנהלה והוציא צווי מניעה קבועים האוסרים על העובדים לגרום שיבושים במהלך העבודה. בפסק־הדין נאמר עוד, כי להנהלה יש סמכות רחבה בכל הנוגע לפיטורין ולשינוי סדרי העבודה.

בית־הדין, בראשות מנחם גולדברג, קיבל בכך פה אחד את הערעור שהגישה רשות השידור נגד האגוד הארצי של העתונאים, ההסתדרות ועובדי הטלוויזיה. בפסק־דין עקרוני נקבע, כי רשות השידור מוסמכת לקבוע את סדרי העבודה, בתנאי שמספר שעות העבודה אינו עולה על המותר לפי החוק.

הפסיקה גרמה לסערה בקרב העובדים והם קראו למנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, להתפטר. העובדים שוקלים לעתור לבג"ץ.

יובל נאמן: אייבי תרם להכנסת רוח תבוסתנית

מתנגד שקול ישראל יאמץ אותו

מאת אילנה באום ושרה פרידמן

פרופ' יובל נאמן טוען, כי אייבי נתן תרם להכנסת רוח תבוסתנית בארץ ואינו סבור כי „קול השלום צריך להיות חלק מהרדיו".

ראש עירית תל־אביב, שלמה להט, הטיל על מהנדס העיר, שמאי אסיף, לאתר מקום עגינה לספינת השלום. גם עמותה בשם „הבית - חיל השלום היהודי", שמטרתה העלאת יהודים לישראל, מבקשת אישור להקמת תחנת שידור באזור החוף.

ויצמן: המשבר יחלוף, העבודה תכבד ההסכם עמנו

מאת מנחם רהט

עזר ויצמן נסוג אתמול מ„הקו התוקפני" בו נקט כלפי מפלגת העבודה - על רקע ההסתבכות באישור מיזוג תנועתו, „יחד", עם העבודה. אתמול הוא העריך כי המיזוג ימומש וכי המשבר הולך וחולף.

„אני מעריך שהעבודה, שכיבדה את הרוטציה עם הליכוד, תכבד את ההסכם עם מי שאיפשר לה בכלל לחתום על הסכם הרוטציה", אמר ויצמן. השר הבהיר, כי אי כיבוד ההסכם לא יביא לסיום „חייו הפוליטיים".

לשאלה בדבר תפקידיו בממשלה מאז הרוטציה, אמר וייצמן: „אין לי כרגע תפקידים מוגדרים במשרד החוץ. אני מין ,פרי־לאנסר'. גם במצב הנוכחי - אף שאינו לרוחי - אני מוצא תעסוקה. „אינני יהודי שקם בבוקר והולך לטייל על ההרים. יש מה לעשות".

עוזי ברעם, מזכ"ל מפלגת העבודה, אמר כי ההסכם למיזוג יובא לאישור המרכז תוך חודש. השר שחל העריך, כי תוך שבועיים יכונס המרכז לאישור ההסכם.

פרס ייפגש עם תאצ'ר ומיטראן

מאת רפאל מן

שר החוץ שמעון פרס ייפגש בחודש הבא עם ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר, עם נשיא צרפת פרנסואה מיטראן וראש ממשלתו ז'אק שיראק. פרס יבקר בלונדון ובפאריס במסגרת מסע לאירופה.

פרס יבקר גם בבריסל וייפגש שם עם שרי החוץ של מדינות הקהיליה האירופית. כן ישתתף שם בטקס לציון מלאות מאה שנה להולדת דוד בן־גוריון.

• *200 בני נוער יהודיים מדרום אמריקה באו לישראל להשתתף במחנה הונ"ך הרביעי לנוער יהודי* (צילום: מ. דקל)

„נקש - אינפנטיל וחסר מעצורים מוסריים"

קבע הפסיכולוג פרופ' רוג'ר די־פור, שחוות־דעתו הועברה עתה לביהמ"ש על־ידי פרקליט סיעת רצ

מאת ברוך מאירי

„ויליאם נקש רואה עצמו גיבור לאומי, הוא אדם בעל חשיבה פשטנית ורדיקלית, הרואה באלימות את דרך ההתמודדות הקובעת בעולם. נקש „משוכנע בצדקתו ובהצלחתו". חוות דעת זו, של הפסיכולוג פרופ' רוג'ר די־פור אשר בדק את נקש, הועברה לביהמ"ש העליון על־ידי עו"ד אברהם גל, פרקליטם של חברי הכנסת מרצ.

חוות דעת זו - שלא פורסמה עד כה - ניתנה בזמנו על־פי בקשת פרקליטו של נקש, עו"ד רולנד רוט, בעת הדיון בבקשת צרפת להסגיר לידיה את נקש. די־פור הוא פסיכולוג קליני ומרצה לקרימינולוגיה באוניברסיטת בר־אילן, ועל־פי חוות־דעתו קבע פרופ' קרל פרנקשטיין כי נקש הינו פסיכופט.

מחוות־הדעת עולה בבירור, כי נקש הודה בפני די־פור ברצח וכי „נקש היה המנהיג של כנופיית הרוצחים", וקרובי משפחתו הזמינו אצלו את הרצח, בשל „אופיו האלים ובהיותו בעל מוטיבציה גבוהה נגד ערבים".

„פנינים" נוספים בחוות־הדעת:

★ אישיות לא מאוזנת, אינפנטילי, רואה עצמו כנמצא תחת איום תמידי לרצח. חרדות אלו הן פרי הדמיון.

★ נטול מעצורים מוסריים, רואה באויביו „חלאה" הראויים להשמדה.

★ מתלבט אם להפנות את תוקפנותו כלפי היהודים המחזיקים אותו במאסר.

השר שריר: לא אפרוש ממשרד המשפטים

קורפו: אינני מעוניין בתיק, טוב לי בתחבורה

מאת מנחם רהט

שר המשפטים, אברהם שריר, אמר אתמול כי אינו מתכוון לפרוש מתפקידו בזמן הקרוב, וכי מלשכת רה"מ לא נאמר לו כלל כי יתבקש לפנות בקרוב את משרד המשפטים. שריר אמר זאת למקורביו, בעקבות דברים שפורסמו בשם שר האנרגיה משה שחל, שהגיעה העת לבצע חילופי גברי בראשות המשרד.

אנשים במשרד המשפטים הגיבו אתמול בזעם רב על התבטאויותיו של שחל, ואמרו כי תימצא הדרך „לעלות עליו ולהעמידו במקומו".

ככל הנראה לא קיימת בשלב זה כוונה להחליף את שריר במשרד המשפטים, אף שברור כי התיק מוחזק בידיו כפקדון בלבד. שריר ממשיך בינתיים בתפקידו, בין היתר גם בשל העובדה שהליכוד טרם מצא מועמד מתאים לתפקיד בין שרי הליכוד. שר התחבורה, חיים קורפו, משפטן בהשכלתו, חזר והבהיר כי „אין מה לדבר" עמו על תיק המשפטים, כי „טוב לי עם תיק התחבורה".

ראש הממשלה, יצחק שמיר, מתקשה למסור את התיק למודעי בשל התנגדות המערך, ומאידך מסרב לאפשר את איוש המשרד על־ידי שר שאינו מן הליכוד.

האחיות: נחדש את המאבק

טוענות שההסכם עימן אינו מיושם; „התירוץ ,אין כסף' לא מעניין אותנו"

מאת דליה מזורי

מאבק האחיות יתחדש בשבוע הבא. הן הודיעו, כי ב־1.1 יתחילו ליישם באופן חד צדדי את ההסכם שנחתם עמן: כלומר, הן יעבדו לעבוד 36 שעות בשבוע, כל משמרת בת 6 שעות בלבד, והן לא יגיעו לעבודה אם לא יסדרו להן הסעות. בשלב שני - אם צעדים אלה לא יועילו - הן יפתחו בעיצומים. „מפרים את ההסכם עמנו - אז נפר אותו גם אנו. לא נשתוק יותר".

החלטה זו התקבלה אתמול בכינוס חירום של המזכירות המצומצמת של אחיות בתי־החולים. ביום ראשון יתכנס המטה המורחב, ובאמצע השבוע יתכנסו ועדי בתי־החולים.

לדבריה, ההסכם עימן לא מומש, חודשיים לאחר החתימה עליו, למשל הסעיף שעל־פיו יש לדאוג לאחיות לדיור, למעונות ולהסעות. „על זה לא היה ויכוח. אז עכשיו יש להם תירוץ: אין כסף. מה זה הסיפור הזה? אותנו זה לא מעניין, את ההסכם צריך ליישם", מבהירה אילנה כהן.

האחיות מתקוממות גם בגלל אי־תשלום התמריץ בראשית החודש לאחיות שהיו זכאיות לו, חישוב הפנסיה על בסיס 36 שעות עבודה, רטרואקטיביות ל־8 שנים (כשבפועל עבדו הפורשות 40 שעות), ואחזקת רכב בסך 8 שקלים לחודש. „אפילו שרת הבריאות אמרה ששיקרו לנו בנושא זה. מי מסכים לקבל 8 שקלים לחודש? זו הונאה".

מיליארד ד' דרושים לחיסול משבר המים

מאת דוד זהר

המשבר הנוכחי במשק המים מחייב השקעת למעלה ממיליארד דולר עד סוף שנת 2000, על מנת לפתח מקורות נוספים בהיקף של 300 מיליון מ"ק מדי שנה, ולשמר את המקורות הקיימים. כך אמר אתמול נתן נבו, מנהל חטיבת המים בתה"ל.

לדבריו, בשנה האחרונה הגיעה שאיבת היתר ל־200 מיליון מ"ק. עלות התפלת מי ים עודנה יקרה מאוד, חצי דולר עד דולר למ"ק.

השוטרים יקבלו ריפוי שיניים חינם

מאת ברוך נאה

בראשון לאפריל 1987 יקבלו השוטרים טיפול שיניים חינם, כפי שנהוג בצה"ל. ניצב יעקב טרנר אמר אתמול, כי מימון מבצע זה יהיה מתקציב המשטרה ומקרנות שונות הקשורות לטובת השוטרים.

השוטרים ייהנו בקרוב גם מתכנית „בנה ביתך" באזור וילות מיוחד ביבנה. ייבנו שם 200 בתים שימכרו במחירים מוזלים במיוחד.

מעריב — המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ, בית דפוס „מעריב" בע"מ

עורך: עידו דיסנצ'יק
סגן עורך: יובל אליצור
סגן עורך: לוי יצחק הירושלמי
ראש מערכת המוספים: יעקב ארז
ראש מערכת החדשות: אברהם תירוש

יו"ר מועצת המנהלים: עובד בן עמי
מנכ"ל: אמיר דדזון
מנכ"ל: שמעון חפץ

עזריאל קרליבך — מייסד ועורך 1948–1956
אריה דיסנצ'יק — עורך ראשי 1956–1974
שלום רוזנפלד — עורך ראשי 1974–1980
שמואל שניצר — עורך ראשי 1980–1985

(C) כל הזכויות שמורות ל„מעריב"

prince

מבצע חנוכה — הנחות ענק ★

	מחיר מומלץ לצרכן	מבצע במזומן	3 תשלומים
SPECTREOM CMOP (קרמיקה) כולל תיק מהודר.	498.–	280.–	3×98.–
Graphite PRO (גרפיט).	260.–	185.–	3×65.–
PRO מתכת.	199.–	135.–	3×47.–
JR COMP (גרפיט לילדים)	240.–	120.–	3×43.–
Reebok נעלי			
ACT 600 טניס	160.–	140.–	3×54.–
Workout ★ MLT 90 טניס	150.–	135.–	3×50 –
TRAINER ריצה.	110.–	99.–	3×37.–
LC 3000 ריצה ושזם.	120.–	108.–	3×40.–

תציג פרסום זה בחנויות היבואן - קנה מחבט Prince וקבל תיק (לשלוש רקטות TRIBAG) בחצי מחיר ★ קנה נעלי REEBOK וקבל תיק לנעלים וזוג גרביים.
★ ★ טרנינגים ■ אמנויות ■ סווטשירטס ■ הנחות עד 20% ★ ★.
להשיג ברשת חנויות היבואן: עולם הטניס בע"מ, המרכז לטניס בישראל, רמת־השרון, כביש ..., טל' 03-485221 ★ חנות הטניס, המרכז לטניס בישראל, קטמון ירושלים, טל' 02-413866, לבקש את שוש.

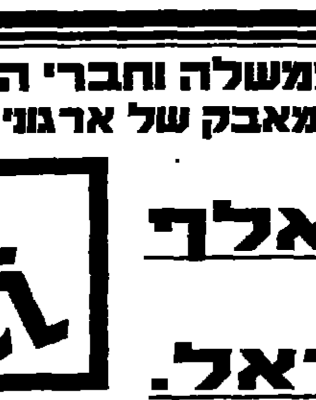

לרישום פטנט
מעניין בחו"ל
דרושים
משקיעים
$3,000
לכל ארץ
רציניים בלבד
יתקשרו 053-697334

דרוש
משקיע רציני
התחום: גרפיקה ממוחשבת
השקעה 50,000 דולר
אפשרי בשלבים
03-859241

מבצע חנוכה
אורנית עיר בטבע
בנה ביתך
בשכונה הדתית
באורנית
מגרשים במחירים ובתנאי תשלום מיוחדים.
הנכם מוזמנים לבקר בשכונה בכל יום בשעות העבודה.
דלתא להשקעות ומסחר בע"מ
אורנית, ד.נ. אפרים, טלפון 03-9362051, 03-9362155

כולם יהיו הערב ב
פרסום הדס

האם קראת כבר את AK
המגזין החדש לאשה ולמשפחה

האם קראת כבר את AK

• צילום מקור צבעוני במספר רב של עותקים
• שירות ללא תחרות
• באיכות גבוהה ומיידי!
• על נייר צילום או שקף!
גודל 22×30 עד 50×60 ס"מ
• הגדלות והקטנות 25%-400%
רנ"ק 15 ת"א 242355/6, 222383

ב"ה
לכבוד
מר שמחה אריאלי
אסטן המומחה מיד־אליהו

אני אשה בגיל הפרה ביותר, סובלת שנים רבות מכאבים ראומטיים ודיסקוסים. קיבלתי כל הטיפולים בכל מיני מקומות. מאומה לא עזר. שכבתי עם כאבים במקום הרבה זמן. קראתי בעיתון על שמחה אריאלי והזמנתי אותו הביתה. במסירות בלתי־רגילה עבד על כל אבר. סידר מה שצריך ונתן הוראות להמשך טיפול, אם יש צורך. ירבו כמוהו בישראל. עשה לנו אור בחג החנוכה.

רוזמה רבקה
04-222701
חיפה

אל: שרי הממשלה וחברי הכנסת!
מאת: מטה המאבק של ארגוני הנכים
בשם
400 אלף
נכים
בישראל.

רבים מכם הצהירו כי תעמדו לימיננו ולא תתנו קולכם לאישור הפגיעה בקיצבאות הנכים בעקבות „התכנית הכלכלית" של האוצר המכוונת לפגוע בקיצבאות ובפטורים שלנו, המעוגנים בחוקי מדינת ישראל.
אנו תובעים מכם לפרוע את השטר!
היו אתנו במאבקנו הצודק לביטול גזירות המיסוי על קצבאות נכים!
לכל חברינו, ציבור הנכים בישראל!
המצב הולך ומחמיר.
המאבק בפתח, הוא יהיה קשה, מר, בלי פשרות — כי אין על מה להתפשר!!!
תירמו ל.קרן המאבק" בנק דיסקונט
סניף הקריה מספר 513334 —
לפקודת „מטה המאבק — ארגוני הנכים".
מטה המאבק
טל. 704070, 281997, 210780

מעריב

קשיים חמורים מתגלים בביטול הקלות המס ובביצוע הרפורמה במלואה:

כדי לגבות מס מהקיצבות צריך לחייב את כל האזרחים לדווח על הכנסתם

האוצר מודע לקשיים והחליט להשיג תחילה אישור הממשלה והכנסת לרפורמה במס ואחר כך לחפש דרכים להגשמתה

● ישראל ברון

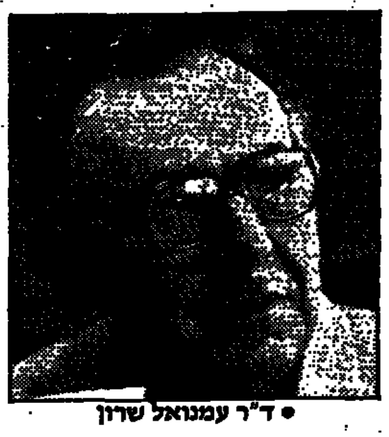

● ד"ר עמנואל שרון

מאת שרגא מקל

ראשי משרד האוצר החליטו לבצע את הרפורמה המקיפה במערכת המסים אף על פי שמינהל הכנסות המדינה באוצר המליץ לא לעשות כן.

הממונה על הכנסות המדינה, ישראל ברון ואנשי המינהל המליצו לראשי האוצר לבצע כעת רק רפורמה מצומצמת במסים ולהקים ועדת מומחים שתגבש רפורמה מקיפה לביצוע במועד מאוחר יותר.

ראשי המינהל הצביעו על קשיים חמורים בביטול הקלות המס, ובעיקר בגביית מס מקיצבות הביטוח הלאומי אם הפטורים עליהן יבוטלו. לכן הם המליצו להסתפק כעת בתיקונים קלים בלבד במערכת המס.

שר האוצר משה נסים לא קיבל עמדה זו והעדיף את המלצת מנכ"ל משרד האוצר ד"ר עמנואל שרון לפנות לרפורמה מלאה מייד.

למנכ"ל משרד האוצר הוגש מסמך המפרט קשיים בביצוע הרפורמה במס ובגביית המס ממקבלי הקיצבות שיאבדו את הפטורים. מתברר כי משרד האוצר אינו מסוגל היום לגבות מס ממקבלי קיצבת זיקנה, פנסיות, קיצבות ילדים, קיצבות נכות וקיצבות נפגעי עבודה, כפי שהוא מתכנן. לכך סיבות אחדות:

800 אלף שכירים מכלל 1.2 מיליון שכירים אינם מדווחים כלל למס הכנסה. מחשב מס ההכנסה מעודכן בקשר למקומות העבודה של השכירים רק עד שנת 1983/4, כלומר יש פיגור של שנים בנתונים.

כדי לגבות מס במקור מקיצבת הילדים או הנכות, על השכירים לגרב מידע למעסיקים על קבלת הקיצבות, כדי שהללו ינכו ממשכורתם מס במקור – ואין דרך לחייבם לעשות כן. מומחי מס באוצר מעריכים כי הדרך היחידה לגבות מס מהקיצבות שהביטוח הלאומי משלם, היא לחייב את כל האזרחים להגיש דו"ח על הכנסותיהם, ולכך נדרשת היערכות של שנתיים.

בעיה בפני עצמה היא ניכוי מס מקיצבות זיקנה. הכוונה היא לגבות מס מהגימלאים על פי שיעור המס השולי שעליהם לשלם בהתאם להכנסתם. אבל למשרד האוצר אין שום מידע על הכנסותיהם של הגימלאים. בעבר הוצע כי קופות הגמל הן שיהיו אחראיות לניכוי מס מקיצבות הזיקנה, אולם הקופות התנגדו לכך בתוקף.

לפיכך שורר ספק רב אם הממשלה מסוגלת בכלל לגבות מקיצבות מס בסך 300 מיליון שקל – וזהו חלק נכבד מאוד ברפורמה.

ראשי משרד האוצר, המודעים למצב זה, החליטו להשיג תחילה את אישור הממשלה והכנסת לרפורמה במס ורק אחר כך לחפש דרכים להגשמת הרפורמה. אחת האפשרויות היא לחייב את כל הציבור להגיש דו"ח שנתי לשלטונות מס ההכנסה.

בינתיים מתברר כי הדיבורים בקשר להטלת מס על רווחי הון בבורסה אינם מעשיים, משום שגם כדי לממש תוכנית זו צריך לחייב את כל האזרחים לדווח על כל הכנסותיהם, וכאמור, זהו תהליך שיימשך שנתיים לפחות.

האוצר התחיל לבדוק את המשמעות הכספית של קביעת מדרגת מס הכנסה עליונה ששיעורה 48-49 אחוז, לעומת המדרגה העליונה שהציע – 45 אחוז. במערך תובעים להנהיג מדרגת מס עליונה ששיעורה 49 אחוז, ולפי הבדיקות באוצר זו עשויה להיות המדרגה הסופית.

משרד האוצר מציע למשרד הבריאות:

יום האישפוז יתייקר מ־154 ל־170 שקל

מאת דליה מזורי

יום אישפוז בבתי החולים יתייקר ב־10 אחוזים. זו הצעת משרד האוצר כדי לכסות את הגרעון התקציבי של משרד הבריאות.

שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו הודיעה למשרד האוצר כי לא תסכים לייקור יום האישפוז (מ־154 שקל ל־170 שקל) כל עוד לא ייכלל בפתרון גם משבר האחיות.

בחישוב משרד הבריאות, ההוצאות לסעיף "תנאים פיסיים" בהסכם עם האחיות (דיור, מעונות יום והסעות) יסתכמו ב־9 מיליון שקל לשנה.

האוצר מוכן לתת לכך מיליון שקל. לזה יש להוסיף 27 מיליון שקל שמשרד הבריאות תובע לכיסוי פעילויות בתי החולים עד לסיום שנת התקציב. שרת הבריאות אמרה כי המשרד מוכן לספוג חצי סכום זה ולגייסו ממקורות פנימיים שלו. "אך האוצר יהיה חייב לתת לנו 14 מיליון שקל מהרזרווה שהצטברה לזכות המשרד".

אתמול דנה ועדת הכספים של הכנסת על המשבר במערכת הבריאות. שרת הבריאות אמרה כי מנהליהם של בתי חולים אחרים ביקשו את אישורה לצמצם את השירותים עד כדי סגירת מחלקות. חברי הוועדה אמרו כי צריך לסייע למערכת הבריאות להחלץ מהמשבר. כמה חברי כנסת תבעו לגבות אגרות מהציבור לכיסוי הגרעון. סוכם שהוועדה תתכנס שוב לדון על כך.

בין האוצר, משרד הבריאות וקופת חולים התחילו דיונים על ייקור יום האישפוז.

ח"כ שפירא: בתי"ח דתיים מופלים לרעה – זוהי אנטישמיות

מאת גבי קסלר

„זוהי אנטישמיות יהודית" קרא בבעס ח"כ אברהם שפירא (אגודת ישראל) בישיבת ועדת הכספים על ההפליה לרעה שמפלה, לדבריו, משרד הבריאות את בתי החולים הדתיים לניאדו בנתניה וביקור חולים בירושלים.

יו"ר ועדת הכספים הזהיר בישיבה כי לא יערוך בעתיד דיונים על חלוקת תקציבים לבתי חולים ממשלתיים "כשיש אפלייה בין יהודים ליהודים".

(ע) "כל התקציב הוא עקום והפוליטיקאים בישראל לא יתנו לצאת מהבוץ", אמר אתמול שפירא בהיותו אורח הכבוד בארוחת הצהריים המסורתית שנערכה במלון "הילטון" בתל־אביב לרגל האסיפה הכללית השנתית הל"ו של איגוד חברות הביטוח בישראל.

הוא אמר כי רוצים לקצץ 500 מיליון ש"ח מהתקציב אך למעשה מוסיפים תקציב של 3 מיליארד ש"ח. כדוגמא לעיוותים בהוצאות של משרדים מהתקציב הביא שפירא את משרד הבריאות, שתקציבו 1.5 מיליארד דולר. הוא אמר כי האמת היא שבירושלים יש הרבה בתי חולים ולכולם אותו ציוד שברובו מושבת, משום שעובדים רק משמרת אחת.

הוא הוסיף: "בבתי חולים גומרים את התקציב בשישה חודשים. במקרים כאלה אין מפטרים את המנהל אלא מבקשים כספים נוספים מהממשלה".

הוא מתח ביקורת על הכוונה להקצות 3,000 דולר לכל נוסע לחו"ל ואמר שכאשר נתנו סכום זה השתוללו הנוסעים לבזבז את כולו, וזה גרם להוציא מיליארד דולר. שפירא דיבר נגד "הפיספוטים והקשקושים המעלים או מורידים את הבורסה".

● ח"כ אברהם שפירא

עובדי תעש: לא ניתן לפטר אלפי חברינו

מאת אלי דנון

בתעשיה הצבאית מתגבשת תוכנית לפטר אלפי עובדים, מתוך 13,500 עובדי תעש, ולסגור מפעלים אחדים שלה בערי פיתוח – אמר אתמול ל"מעריב" שלום חבשוש, יו"ר ארגון עובדי תעש.

את הידיעה על כך קיבלו חברי הוועד הארצי של עובדי תעש כאשר נקראו לפגישה עם מנכ"ל תעש, מיכאל שור. "לא ניתן לפטר אלפי עובדים. מעולם לא השבתנו את תעש – בשבילנו זה היה עקרון. אם שוברים את כל הכלים ומפטרים מסה כזאת של עובדים – אין עוד עקרונות", אמר חבשוש.

הוא הוסיף כי לא יהסס להוציא את עובדי תעש לרחוב.

מההנהלה נמסרה התגובה: "נאלץ לפטר – איננו שונים ממה שקורה במשק. הבעיות הכלכליות חלות גם עלינו". בשבוע הבא ייקבע במדוייק מספר העובדים שההנהלה מבקשת לפטר. ועד עובדי תעש יכנס בשבוע הבא את חברי המועצות כדי להחליט על דרכי המאבק.

האלמנות: „עצוב שמפרוטותינו צריכה המדינה להיוושע"

מאת שרה פרידמן

„כמה עצוב שמהפרוטות שלנו צריכה המדינה להיוושע", אמרה שלום שרה קנוש, חברת ארגון אלמנות ושאירים.

לדבריה, הארגון נאבק זה שנתיים ויותר על זכות האלמנות לקבל פטור ממסים רבים יותר, "והנה עכשיו באים לגזול את כבשת הרש. אין לנו אפילו ההטבות המעטות של אלמנות צה"ל".

היא הוסיפה: "בולשים אחרינו בשבע עיניים, שמא הוטב מצבנו ואנו עושקות את המדינה. הכסף הולך לבילוש הזה, לשיקום אין כסף".

יוסף חריש: לא הוריתי לשנות את תאריך פסק הדין

ח"כ וירשובסקי: יש סתירות בין ההודעות הקודמות של היועץ לבין גירסתו האחרונה בקשר לפסק הדין

מאת ברוך מאירי

● יוסף חריש

„לא הוריתי למתמחה שלי לשנות את התאריך על פסק הדין; אינני יודע מה מקור ומטרת הפרסומים נגדי בפרשה זו" – אמר אמש היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש בשיחה ל"מעריב".

פסק הדין שעליו מדובר ניתן בתביעה אזרחית שהאחים בכור הגישו נגד הוועדה המקומית לתיכנון ולבניה ברמת־גן.

היועץ המשפטי לממשלה הסביר כי לא היתה לו שום סיבה בעולם להורות למתמחה שלו לשנות את התאריך על פסק הדין, ואמר: "אני רק הנחיתי אותה בתשובה על שאלתה כי יש לכתוב את התאריך 1.6.86 כמועד שבו הומצא פסק הדין. מאחר והדפסת פסק הדין הסתיימה בתשעה ביוני, רשמה המתמחה בטעות את התאריך הזה כתאריך שבו הומצא פסק הדין".

"בעקבות הנחייתי מחקה המתמחה ב"טיפקס" (נוזל מחיקה לבן – ב.מ.) את התאריך שרשמה, וכתבה במקומו 1.6. תיקון מעין זה בהחלט מקובל. אחרי ככלות הכל מדובר בטעות אנוש".

היועץ המשפטי לממשלה הכחיש כאילו מסר גירסות שונות בנושא זה מאז פרסום הפרשה לפני חודשים אחדים. הפרסומים המחודשים אתמול – לאחר כמה חודשי רגיעה בפרשה זו – עוררו מחדש סערה במשרד המשפטים. הם הגבירו את המתיחות בין לשכת השר לבין היועץ המשפטי לממשלה. חריש הכחיש את השמועות שהוא שוקל את האפשרות לפרוש מתפקידו עקב פרסומים אלה.

הפרשה התחילה עוד ב־19 במרס כאשר יוסף חריש, אז שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, זימן ללשכתו את הקבלנים אחים בכור ואת נציגי עיריית רמת־גן והודיע להם על החלטתו בסכסוך שביניהם. הנימוקים לפסק הדין, כך הסביר אז, יינתנו מאוחר יותר.

באותו מעמד נכתב, לדברי חריש, פרוטוקול – אבל הוא נעלם מהתיק, ועדתה נמצאת הפרשה בחקירת המשטרה. באמצע ביוני מתבשר חריש כי נבחר לשמש כיועץ המשפטי לממשלה.

מדו"ח מנהל המחלקה לביקורת פנימית במשרד המשפטים, שמואל אפורי – המצוי בידי "מעריב" – עולה כי יוסף חריש זימן לביתו באותו יום, או קצת לפני כן, את המתמחה אסתי בן חיים לשם כתיבת הנימוקים לפסק הדין. החל משעה 6 בערב לערך, מציין אפורי בדו"ח, מכתיב חריש למתמחה פסק דין מפורט. בסייפא של פסק הדין משאיר השופט מקום ריק לאחר המילים: הודע ביום....

כעבור שניים או שלושה ימים מסרה המתמחה את התיק למזכיר בית המשפט המחוזי בתל־אביב עזרא ברוך. ב־9 ביוני באה המתמחה לבית המשפט והוסיפה את התאריך 9.6.86 כיום שבו הומצא פסק הדין. לאחר הדפסתו נמחק, כאמור, תאריך זה ובמקומו נכתב 1.6.

בסך הכל היו, לדברי מחבר הדו"ח, חמש נוסחות שונות לסיומת של פסק הדין, בכל הקשור לקביעת התאריך שבו הומצא פסק הדין. המתמחה הסבירה כי התיקון השני נעשה בסמיכות מוחלטת לתיקון הראשון, והוא נבע מטעות אנוש.

על שאלתו של מנהל המחלקה לביקורת פנימית, שמואל אפורי, מדוע הינחה חריש את המתמחה לרשום את התאריך 1.6.86 כתאריך המצאת עותק מוגה של פסק הדין – במקום 9.6.86 שנרשם מלכתחילה על ידיה, השיב היועץ המשפטי לממשלה במכתב ששלח למנהל בתי המשפט השופט אריה הגר:

"עשיתי כן משום שבאותו תאריך הושלם פסק הדין סופית עד אחרון תגיו, והוא היה ערוך ומוכן להמצאה לצדדים. זה פשר המלה הומצא, שאם תאמר שהומצא פירושו כשהומצא לכל אחד מהצדדים, הרי לא בהכרח הוא שיהיה קים תאריך אחד שבו הומצא הפסק. שכן המסירה אינה מתבצעת תמיד לצדדים כולם בעת ובעונה אחת, אלא הכל לפי פעולת השליח".

עוד כתב חריש: "הפרט של תאריך המצאת העותק המוגה של פסק הדין הוא פרט טפל, חסר משמעות כל שהיא לעניין הסמכות. ומה גם שקנויה לכל שופט שפרש מתפקידו סמכות לסיים את הדיון תוך 3 חודשים מיום פרישתו או יציאתו לקיצבה. אם נתתי איפוא את הדעת על פרט זה, היה זה רק בחטף, כעל פרט שולי וטפל בלא לדקדק בו אותם דקדוקי עניות שיש מדקדקים בו כיום".

שר המשפטים אברהם שריר הורה אתמול למנהל בתי המשפט לפרסם את הדו"ח של מנהל המחלקה לביקורת פנימית. אפורי מתייחס בדו"ח שלו גם לשאלת היעלמו של הפרוטוקול מ־19 במרס 1986 שבו נכתבה החלטת השופט חריש. אפורי מעלה שלוש אפשרויות שונות להיעלמו של הפרוטוקול:

● הצד המפסיד, שלא היה מרוצה מההכרעה, הוציא את הפרוטוקול מהתיק כדי לשבש הליכי המשפט, ולעכב ביצוע פסק הדין, שהיה לרעתו. הנחה זו מצביעה לכיוון של האחים בכור.

● עשה זאת מישהו שנפגע או כעס על מינויו של חריש ליועץ משפטי, אם מסיבות אישיות ואם מסיבות שבאווירה הפוליטית שנתלוותה לחילופי היועצים המשפטיים.

● הפרוטוקול "נשר" מהתיק ללא כוונת זדון של מישהו.

אתמול תבע ח"כ רן כהן מראש הממשלה יצחק שמיר לפטר את היועץ המשפטי לממשלה.

איה אורנשטיין מוסיפה:

חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי (שינוי) אמר אתמול כי ידרוש משר המשפטים אברהם שריר לבדוק את פרשת "פסק הדין המתוקן" של יוסף חריש.

ח"כ וירשובסקי אמר כי הוא קיבל את הדו"ח שהשופט אריה הגר, מנהל בתי המשפט, כתב על הפרשה – והתברר לו כי יש סתירות בין הודעותיו הקודמות של חריש לבין גירסתו האחרונה בנוגע לפסק הדין.

קורסי ירי להגנה עצמית:

■ לנשים ■ גברים ■ מוסדות

הקורסים נערכים ברמות שונות:

■ בסיסי

■ מתקדם

■ לאנשי עסקים

הקורסים נערכים במטווחים מאושרים ברחבי הארץ. ע"י צוות מדריכים מנוסה בניהולו של דובי יונג. לשעבר קצין הקליעה והצלפים של היחידה ללוחמה בטרור.

ירי מבצעי בע"מ

אימוני ירי והפעלת אמצעי אבטחה והתגוננות

פרטים והרשמה:
ירי מבצעי בע"מ
משרד: רח' כהנמן 72 בני ברק ת.ד. 555
טלפונים: 03-767141, 03-773299.

חג אורים שמח

מטוס הבואינג העיראקי התרסק 800 מטר לפני מסלול הנחיתה

„החוטפים פוצצו רימון יד בתא הטייס", סיפרו ניצולים

מאת שפי גבאי,
סופר „מעריב" לענינים ערביים

מטוס נוסעים עיראקי מדגם בואינג 737, שנחטף בידי מחבלים פרו־איראנים, לאחר המראתו מבגדאד לרבת־עמון, התפוצץ בעת נסיון לנחיתת אונס בנמל התעופה ערער שבצפון סעודיה.

בהתרסקות נהרגו 62 בני אדם ו־32 אחרים נפצעו קשה. במטוס היו 107 נוסעים ואנשי צוות.

הדראמה האווירית התחילה מיד לאחר שהמטוס המריא מנמל התעופה של בגדאד בטיסה יומית רגילה לרבת עמון. עד שעת לילה מאוחרת, לא נמסרה גירסה רשמית לארועים שקדמו להתרסקות. מעדויות הניצולים עולה, כי כמה אנשים, שמספרם נע בין שניים לארבעה, כנראה חברי מפלגת „אל־דעוה" השיעית הפרו־איראנית הפועלת במחתרת בעיראק, הודיעו שהמטוס הוא בשליטת „המהפיכה האיסלאמית". החוטפים החזיקו בידיהם רימוני יד ואקדחים ואפשר, כי כוונתם היתה להסיט את המטוס לאיראן.

שר הפנים הירדני לשעבר בין הניצולים

איש בטחון עיראקי שהיה בתוך המטוס ניסה להתנגד לחוטפים. מקורות ברבת עמון מסרו, כי אחד החוטפים הצמיד רמון יד לדלת תא הטייס כדי לפרוץ אותה. ההתפוצצות פגעה בכמה נוסעים וגרמה נזקים כבדים למטוס. סולימן ערר, שר הפנים הירדני לשעבר שנמנה על הניצולים סיפר כי חוטף שני זרק רימון אל בין נוסעי מחלקת התיירים. „החוטף היה צעיר ערבי, כנראה לבנוני בשנות העשרים לחייו" הוא אמר. מקור אחר טען כי לפחות אחד החוטפים היה סומאלי.

הטייס חיפש אפשרות נחיתה בנמל תעופה קרוב ביותר, כנראה בניגוד לתביעתם של החוטפים. שדה הנחיתה הקרוב ביותר בקו האווירי בין בגדאד לרבת־עמון הוא זה של העיירה המידברית ערער שבצפון סעודיה, סמוך לגבול עם עיראק.

אנשי מגדל הפיקוח בנמל התעופה הזה הבחינו במטוס המנסה לנחות בשדה. משרד ההגנה הסעודי מסר בהודעה רשמית, כי „המטוס ניסה לבצע נחיתת אונס בשדה התעופה של ערער, אך התרסק כ־800 מטרים לפני המסלול".

צוותי חילוץ כיבו את האש שאחזה במטוס המרוסק. צוותים אחרים מיהרו לחלץ את הנוסעים, שרבים מהם כבר היו ללא רוח חיים־ואחרים נפגעו מרסיסי רימונים, כדורים ומכויות. כל הנפגעים רוכזו בידי השלטונות הסעודים בבית חולים קרוב ולאחר מכן הוטסו במסוקים לבתי החולים בבירה ריאד. הניצולים הוטסו עוד אמש במטוס מיוחד לרבת־עמון.

נראה, כי החוטפים הצליחו להסתייע בעובדי נמל התעופה של בגדאד כדי להבריח את הנשק ואת מיטעני החבלה אל תוך המטוס, חרף אמצעי הבטחון הקפדניים הנהוגים על ידי השלטונות העיראקים.

עיראק פירסמה אמש הודעה רשמית, בה הטילה את האשמה לחטיפת המטוס על סוכנים איראנים. הכוונה היא, לחברי מפלגת „אל־דעוה" השיעית. מפלגה זו מקבלת מימון ואמצעי לחימה בדרכים שונות מהשלטונות האיראנים ויש לה מעמד חזק בתוך עיראק, שרוב תושביה הם שיעים.

גורל החוטפים לא ידוע. על פי עדויות אחד הניצולים נעצרו שני חוטפים על ידי משטרת סעודיה. גירסה אחרת טוענת כי שני חוטפים נהרגו ושניים אחרים נפצעו. עיראק דרשה מסעודיה להעביר עוד אמש לבגדאד את כל הפצועים וההרוגים במטוסים מיוחדים. הכוונה, כנראה, לאתר בין הפצועים את החוטפים ואת משתפי הפעולה.

סמוך לשעה 23,00 אמש, הגיע לנמל התעופה של רבת עמון מטוס סעודי ובו שבעה ניצולים ופצועים ירדנים. בנמל התעופה קיבל את פניהם הנסיך עבדאללה בנו של המלך חוסיין. מלך ירדן התקשר לפאהד מלך סעודיה והודה לו על המאמצים שהשקיע להצלת חייהם של פצועים וניצולים.

התרסקות מעל המדבר

• מקום התפוצצות המטוס בעת נסיון לנחיתת אונס בנמל התעופה ערער בסעודיה (אי.פי)

„אלפי גופות של אירנים בנהר השאט אל־ערב"

מאת שפי גבאי,
סופר „מעריב" לעניינים ערביים

מימי נהר השאט אל־ערב האדימו אתמול בדמם של אלפי הגופות של החיילים האיראנים, שניסו במיתקפת פתע לתפוס מאחזים אסטרטגיים באיזור עיר הנמל בצרה – כך הודיעה עיראק אתמול. לדברי ההודעה העיראקית, ייערך היום מצעד של אלפי שבויים איראנים בחוצות באגדד.

שאט אל־ערב, נהר רחב שנוצר ממיפגש הנהרות הפרת והחידקל, משמש גבול מדיני בין עיראק לאיראן ולגדתו שוכנת העיר בצרה, בת מיליון התושבים. נהר זה, באורך כ־200 קילומטרים, נשפך למימי המפרץ הפרסי.

איראן מסרה בשידוריה בערבית, כי פתחה במיתקפה צבאית רחבת היקף, אך מוגבלת, הנושאת את שם „כרבלה 4", שכוונתה לנקום את דמם של מאות אזרחי איראן שנהרגו בערי המדינה בהפצצות האוויריות העיראקיות האחרונות. לדברי איראן, כוחותיה צלחו בלילה במאות סירות את שאט אל־ערב וכבשו יעדים אסטרטגיים, ובכללם ארבעה איים בלב הנהר. כמו כן פגעו בעזרת טילי יס־קרקע בשני בסיסים של חיל הים העיראקי באיזור. כוחות הצליחה גם סבחו באלפי חיילים עיראקים משתי הארמיות המוצבות בגיזרה – השלישית והשביעית, שהופתעו מהכוחות הרבים שהקיפו אותה.

עיראק הודתה, כי הכוחות האיראנים אמנם הפתיעו את שתי הארמיות. אולם, רדיו באגדד מסר, כי מיד הוכנסו לחזית מסוקי חיל האוויר העיראקי, שערכו טבח בחיילי איראן. לדברי עיראק, נמשכים הקרבות ואלפי חיילים איראנים מכותרים ממשיכים להלחם.

• מליוני פולנים לא השתתפו אתמול בתפילות חצות שנערכו בכנסיות לרגל חג המולד. במקום זה העדיפו רבים לצפות בשידור ישיר בבן ארצם, האפיפיור יוחנן פאלוס השני, מנהיג את מיסת החג בואתיקן. משקיפים מציינים, כי החלטת שלטונות ורשה להעביר בפעם הראשונה בשדור חי את הטקס מרומא, מעידה על שיפור היחסים בין הכנסיה והמדינה בפולין. בתמונה: משפחה פולנית צופה בשידור ישיר של מיסת חצות מרומא. (תצלום א.פ.)

שיראק הודה לסוריה על שחרור בן הערובה מלבנון

ראש ממשלת צרפת ז'ק שיראק הודה אתמול לממשלת סוריה, אלג'יריה וגורמים פלשתינים שהביאו לשחרורו של בן הערובה הצרפתי איר'ל קרניאה.

קורניאה הגיע אתמול לפריס במטוס מיוחד, ואחרי פגישה נרגשת עם בני משפחתו והכריז לשבי אשר שוחרר בקיץ, אמר „אני רוצה ללכת להסתכל בשמש".

בביירות הודיע אתמול אלמוני לכתב סוכנות הידיעות הצרפתית, כי יאסוף מעטפה שהושארה בבית קפה במערב העיר. במעטפה נמצאו מכתבים שכתבו שלושה חטופים צרפתים למשפחותיהם, לכבוד חג המולד.

צ'אד: לוב תוקפת בצפון

ממשלת צ'אד טענה אתמול, כי צבא לוב מגביר את פעילותו בצפון צ'אד, וכי אתמול תקפו הלובים כפר השוכן במזרח אזור טיבסטי.

פרשנים צבאיים סבורים, כי לוב מנסה לכתר את כל אזור טיבסטי, שהרבונות עליו היא סלע המחלוקת בין צ'אד ובין לוב. בהודעה נאמר עוד, כי לממשלה אין פרטים נוספים על היקף קרבות אתמול.

דובר של ממשלת צ'אד התלונן, כי הסיוע הצבאי המיוחד שאישרה ארה"ב לממשלתו בסך 15 מיליון דולר, אינו מספיק, וכי יחידות צ'אדיות הנלחמות בצבא לוב סובלות מנחיתות בנשק כבד ומשוריין.

חיילים סורים פוצצו בתים על יושביהם בטריפולי

מאת שפי גבאי,
סופר „מעריב" לעניינים ערביים

חיילים סורים פשטו אתמול על בתיב בעיר העתיקה של טריפולי בצפון לבנון וכן על כפרים בסביבתה ופוצצו עשרות בתים על דייריהם. מעריכים, כי בקרבות הללו נהרגו עשרות תושבים מקומיים וכן מספר לא ידוע של חיילים סורים.

תחנות השידור בלבנון מסרו, כי סוריה מחישה תגבורות לעיר, לאחר שביזיונים האחרונים נמשכו ההתנכלויות לקצינים ולחיילים מצד „האיחוד האיסלאמי" – המליציה המוסלמית־סונית, השולטת בעיר. המיליציה, בראשות השייח' סעיד שעבאן, בנוייה בעיקר מחברי „האחים המוסלמים", שונאי המישטר הנוכחי בדמשק, והיא מקבלת את מלוא הסיוע כאש"ף של יאסר ערפאת.

המודיעין הסורי בלבנון טען, כי בעקבות הקרבות שהיו בטריפולי בסוף השבוע שעבר, ואשר גרמו לשישים הרוגים ופצועים סורים ומקומיים, הגיעו לטריפולי מחבלים מתומכי יאסר ערפאת בסירות מהנמל הנוצרי ג'וניה, שבצפון ביירות, בסיוע „הכוחות הלבנונים הנוצרים" (הפלאנגות).

סוריה טוענת, כי תושבים בתוך טריפולי, שניסו להרחיק את אנשי ערפאת עוד בהיותם בים, נטבחו בידי המתבלים הפלשתינים.

סוריה משוכנעת, כי ערפאת מנסה לנקום בה, ערכה מלחמת המחנות בביירות ובדרום לבנון.

למנהלנו היקר
מר זרח גהל

ברכות נאמנות
עם חידוש פעילותך במפעלינו
מאז שובך לעבודה לפני כשבוע
שורדת במפעלים תחושת בטחון ורצון ליצירה,

אנו מאחלים לך בריאות טובה –
שנזכה לעבוד איתך עוד שנים רבות

ועדי העובדים היומיים, החודשיים,
ובעלי תפקידים בביח"ר דובק ב"ב
סיגריות לוד, חי"ס – צפת
דובק – חיפה, חי"ס – ב"ב

קרן הלשון העברית
אסיפה כללית של קרן הלשון העברית
באולם הישיבות של הועד הפועל
ברחוב ארלוזורוב 93 בתל־אביב,
ביום ג' חנוכה (29 בדצמבר), בשעה 4 אחה"צ

ירצו:
הפרופ' אבנר שאקי, דיקן: מעמדה המשפטי של שפתנו במדינתנו.
ד"ר ברוך פודולסקי: מאבקנו ברוסיה על הזכות לעברית.
משה אטר: כתיב עברי פשוט.
שמעון אביזמר: העברית שבפינו כיצד?
המנחה: עו"ד ידידיה באר.

דו"ח ועדת קל"ע וועדת הביקורת,
תקציב ובחירת הועד לשנה הבאה

הציבור מוזמן | נא לדייקו

תכשיטי בית־ניר
תכשיטי כסף וזהב בעיצוב מקורי
אנו משתתפים
ביריד התעשייה הקיבוצית
בשבוע חנוכה
(מוצ"ש – יום ה') 10.00 עד 23.00
בדיזנגוף־סנטר בתל־אביב.

הזדמנות בלתי חוזרת
למתקשים להגיע לחנות המפעל בקיבוץ.
בתקופת היריד תינתן הנחה של 10%
לקניות במזומן.

חנות המפעל תהיה סגורה
בימים א'–ה' 28/12–1/1

להתראות ביריד

פרשת כף היד של וענונו מסעירה את עולם הפרסום

במבצע פרסום מפתיע שערך פרסום „תוצאות" למדיחי סלסה, צולמה כף יד עם הכתובת „הגעתי לישראל משבדיה מרצוני החופשי. סלסה".
המודעה והתמונת כף ידו של וענונו הופיעו באותו יום, באותו העתון. חוגים בענף הפרסום תמהים: האם היתה הדלפה?

מי שדפדף בעתון הצהרים של יום שלישי השבוע, נדהם לראות כי בעמוד הראשון מופיעה תמונת כף ידו של וענונו עם הכתובת „נחטפתי מרומא..." וכמה עמודים אחריה, באותו העתון, מודעת פרסומת של מדיחי סלסה עם צילום כף יד באותה זוית ובאותה תנוחה, עם הכתובת „הגעתי לישראל משבדיה מרצוני החופשי. סלסה".
ארנון ממן, המנהל הקריאטיבי של פרסום תוצאות, סיפר לכתבנו, כי הרעיון נולד יום קודם, כאשר נודע בכלי התקשורת על פרשת „כף היד של וענונו", אך צילומים טרם הותרו לפרסום.
„ראינו כי טמון כאן גימיק פרסומי אדיר, והחלטנו לנצל אותו עבור מדיחי סלסה. מדיחי סלסה מיוצרים בשבדיה, ואילו חלק מהמדיחים המתחרים מיוצרים ביוון. אי לכך, חשוב לנו להדגיש את ארץ מוצאם של מדיחי סלסה חזור והדגש. פרשת כף היד של וענונו אפשרה לנו לעשות זאת בדרך מקורית", מציין ארנון ממן ומוסיף: „אחרי שקיבלנו את אישורו של אילן אהרונוב, מנכ"ל חברת סלסה בע"מ, נותרו לנו רק מספר שעות לכתיבה, עריכה גראפית, צילום והגהה. הכנסנו את המשרד להילוך גבוה ו„התוצאות", תרתי משמע, נראו למחרת „שחור על גבי עתון".
מנהלי פרסום תוצאות, יעקב בלומנקרנץ וארנון ממן, סרבו להשיב לשאלה האם היה להם מידע מוקדם על היתר הפרסום לכף ידו של וענונו בעתון. עם זאת, ציינו השניים, כי עבודת מחקר ואיסוף נתונים מהווה חלק בלתי נפרד בפעילותו של משרד פרסום מצליח.

המשביר המרכזי
אגודה שיתופית לאספקה בע"מ
לרגל ספירת המלאי
יהיו המחסנים בכל סניפי
המשביר המרכזי
סגורים
ביום רביעי וחמישי
31 בדצמבר 1986 וי"1 בינואר 1987.
המשרדים יהיו פתוחים כרגיל.
הנהלת המשביר המרכזי

מחלקת האריזה של
מרכז תנובה
עברה
מהשוק הסיטונאי בתל-אביב
למשרדי מרכז תנובה
במגדל "רסקו"
רחוב דניאל פריש 3 (פינת דובנוב)
מספרי הטלפון החדשים:
03-430524,430555
מרכז תנובה

רשות השידור
חטיבת החדשות של „קול ישראל"
(שידורי חדשות יומנים – עברית, אנגלית וצרפתית)
עוברת ביום ה' 1.1.87
למרכז החדשות החדש ברח' תורה מציון 15 רוממה, ירושלים (ליד בנין הטלויזיה)
מספר הטלפון של מרכז החדשות – 383311

צביעת מעליות
בצבע מקורי
חידוש תאים של מעליות
בפורמאיקה ושטיחים
רק ע"י חברת
„המרטון G"
טל' 03-375916, 03-373668

ציפוי אמבטיות וכיורים
באמאיל
רק ע"י חברת „השחר"
באחריות
03-377116, 03-373668, ובירושלים: 02-416621

MAXIMUM 11
הלהיטים הלוהטים של השנה!

האם קראת כבר את
AK
הירחון לאשה ולמשפחה

לפנויים ופנויות!
אלי שדכן
טל' 03-990507, 03-991949

קליניקה לרישוי רוחני – הילינג (ידי המטפל)
★ העברת אנרגיה מידי המטפל למטופל (הילינג)
★ רפלקסולוגיה. ריפוי רפואי וכללי (להקלת כאבים, להרגעת מתחים ולחצים)
★ הדרכה לתזונה נכונה.
לקביעת תור: טל' 052-540393.

מועדון מטיילי מעריב
דרום אמריקה
טל' 02-439207

הזמר זוהר ארגוב: „לא מוכן להעיד בלי לקבל כדורים"

חשוד שהיה ב„קריז" של סמים, תקף שוטרים והעלה באש מזרון בתא המעצר

מאת אריה אורנשטיין וגיל יודילוביץ'

„אני לא מוכן להעיד בלי לקבל טיפול. איפה הכדורים שלי?", שאל אתמול הזמר זוהר ארגוב כאשר נכנס לאולמו של שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, אליהו מצא.

ארגוב נעצר על פי צו הבאה, מאחר שהוא ניסה בשבועות האחרונים להתחמק ממתן עדות נגד נאשם בסחר בסמים. „תרגילי ההתחמקות" לא עזרו לארגוב והפעם הוא הובא לאולם כעצור, אולם בסופו של דבר קבע השופט כי העדות לא תשמע.

ארגוב זומן להעיד על ידי התובע, עו"ד אמנון זוסמן. לטענת התביעה, נסחט הזמר על ידי אחד הנאשמים במשפט – יוסף עזרא – ואולץ לתת לו את מכוניתו, בעיקבות חוב שהיה חייב לו לאחר שרכש ממנו סמים.

סניגורו של עזרא, עו"ד משה מרוז, טען כי אין לשמוע את עדותו של ארגוב מאחר ששלב עדויות התביעה כבר הסתיים ועדויות ההגנה החלו להשמע.

מצבו של ארגוב, המכור לסמים קשים, הלך והחמיר, כך אמרו שוטרים שמופקדים על השמירה באגף המעצרים במשטרת רחובות. מי שהיה „מלך הקסטות", חשוד כי באמצע השבוע, כאשר נתקף ב„קריז" עקב חוסר סמים, תקף שני שוטרים והעלה באש את המזרון בתאו.

בחודשים האחרונים הסתבך הזמר בפלילים. הוא היה מבוקש על־ידי מספר תחנות משטרה וגם בית־משפט מחוזי אחד. בירושלים חושדים, כי החזיק טלוויזיה גנובה. בלוד הוא חשוד בהפצת צ'קים גנובים. ארגוב הובא בפני שופט שהאריך את מעצרו פעם נוספת ומהמשטרה נמסר, כי נפתח נגדו תיק בגין גרימת נזק ותקיפת שוטר.

„סילווסטר שחל בחנוכה — כשר"

מאת אריה בנדר

„המועצה הדתית בירושלים אינה מתנגדת לכך שאנשים יערכו חגיגות כאוות נפשם במלונות ירושלים. אנחנו רק מתנגדים לכך שישתמשו בסמלים לא יהודיים, כמו הצבת עץ אשוח בלובי של מלון או חגיגת סילווסטר. זה לא משתדך לנו עם תעודת הכשרות שיש למלון" — אומר הרב יצחק ז'לב"ג, יו"ר המועצה הדתית בירושלים.

„מאחר שבאותו יום חל חג החנוכה אין לנו התנגדות לכך שיערכו נשפים ולא נפשפש במעשיהם של החוגגים. לא נשלח לשם בלשים או פקחים משום שאנו עובדים על בסיס של אמון ולא על בסיס של שכר ועונש, אבל אנחנו יוצאים מתוך הנחה שהם יחגגו את החנוכה ולא את הסילווסטר", מסביר הרב.

לדבריו, אין לראות בהיתר השנה לקיום מסיבות במלונות משום תקדים לגבי השנים הבאות. „בחג החנוכה ממילא אנשים חוגגים אז אין שום טעם לאסור קיום מסיבות כאלו. מצידי, מי שרוצה שידליק נרות ויאכל סופגניות, אורחים שמשתלבו 30 פעם במהלך המסיבה ירקדו עם אשה על הראש. כל אחד שיעשה עם עצמו מה שהוא רוצה, אבל שהאופי הכללי של הארוע לא יהיה בעל אופי לא יהודי", אומר הרב.

יהודה גרינבאום, יו"ר התאחדות המלונאים בירושלים אומר, כי מאבקם של המלונאים בעבר בעד קיום נשפי סילווסטר אינו מכוון נגד הרבנים אלא בעד התיירות. „אני שמח שהשנה הרבנות מצאה פתרון הם ועלינו על. אבל במלון יערך נשף סילווסטר, ואני לא מתכוון לעשות שקר ולומר שמדובר בנשף חנוכה. היום הענף מצוי בשפל כזה שכל תייר נוצרי שמגיע אלינו צריך להרגיש כל עסקה אוויר".

דן חנקובסקי, מנהל מלון רמדה רנסנס, אומר: „התיירים הנוצרים לא יפגעו אם לא יערך נשף כזה, משום שרוב הבאים לנשפי הסילווסטר הם בכלל ישראלים. התייר הנוצרי לא בא לירושלים כדי לקחת חלק בנשף סילווסטר ואף סוכן נסיעות לא דרש מאתנו לקיים נשף כזה".

אמנון שנל, מנהל האירועים במלון שרתון פלזה: „אנחנו מלון יקר וכבוד אנחנו לא רואים מקום לחגוג חג נוצרי. אם אורח רוצה לקיים חגיגה פרטית, בבקשה, אבל אנחנו מלון כשר במדינת ישראל לא מוכנים להרשות לקיים נשף כזה במסגרת של חגיגות חנוכה".

„העסק של הצייר הופמקלר ושלי שווה מיליונים"

מו"ל מבקש לפרק השותפות עמו

מאת אריה אורנשטיין

שותפו של הצייר אורי הופמקלר, המו"ל יצחק ליכטנפלד, פנה לפני ימים אחדים לבית המשפט המחוזי בתל־אביב בבקשה להוציא צו שיורה על פרוק השותפות בינו לבין הופמקלר ורואה החשבון אמנון לזר.

בבקשה טוען ליכטנפלד באמצעות עו"ד חיים גרוסמן שהופמקלר שוהה בניו־יורק במערכת הירחון „פנטהאוז" וכי אין לו כוונה לחזור ארצה. לדבריו, ניתק עמו שותפו הצייר כל מגע ובמצב הדברים הקיים אין הוא רואה אפשרות להמשיך ולקיים את השותפות.

ליכטנפלד מעריך את השותפות במליוני דולרים. לדבריו, היא גדלה מאד במשך השנים ויצרה מערך קשרים בישראל ובחו"ל עם בתי הוצאה לאור ועם כתבי עת מהגדולים ומהיקרים בעולם.

הירחון „פנטהאוז" מפרסם בדרך קבע את יצירותיו של הופמקלר, אשר לא פעם עוררו תהודה וסערה, עקב איורים נועזים.

• צבי פישבך שהוסגר מניו־יורק וחשוד כי היה ה„מוח" והמבצע העיקרי בפרשת זיוף הצ'קים והגניבה מ„בזק" הובא אתמול לבית המשפט להארכת מעצרו (צילום: צביקה ישראלי)

נרצח מנהל סניף הדואר בקרית ביאליק בעת שוד

מאת אמיר גילת

מנהל סניף הדואר בשדרות ירושלים בקרית ביאליק, יצחק שועי, בן 55, נרצח אתמול במהלך שוד אכזרי שאירע אמש במקום.

מהממצאים הראשונים עולה, כי שני אלמונים רעולי פנים פרצו לסניף הדואר. ככל הנראה, הם הופתעו לגלות שם את המנהל ומיהרו לתקוף אותו באכזריות, כנראה במכשיר חד, בכל חלקי גופו. הם פצעו אותו אנושות ונמלטו מהמקום.

המשטרה הטילה איפול מוחלט על החקירה. מפקד מרחב חיפה, תנ"צ יעקב תביב מינה הלילה את פקד דורי להנר, כראש צוות החקירה המיוחד של מעשה הרצח.

זעקת „אונס!" ממונית הקפיצה את המשטרה

3 צעירות הואשמו בהטרדה ובגרימת נזק לציבור

מאת גיל יודילוביץ'

שלוש צעירות, העובדות ב„תדיראן", העמידו שלשום את המשטרה על רגליה. הן חלפו במונית מול משטרת לוד וצעקו „אונס, הצילו".

כל ניידות המשטרה בערים רמלה ולוד הוזנקו מייד למירדף אחר המונית. מהמטה הארצי ניתנה הוראה להקים מחסומים ארציים וקציני משטרה בכירים הוזעקו מבתיהם כדי לנהל את המירדף.

סיפר מפקד משטרת לוד, סגן־ניצב מרדכי נחמני: „סמוך לשעה 7 בערב חלפה ליד התחנה מונית, ממנה נשמעו קולות לעזרה. מייד פעלנו לפי הנהלים המקובלים".

המונית החשודה נלכדה לבסוף והנהג סיפר, כי אכן כשעבר סמוך לתחנה פתחו לפתע הצעירות בצעקות, „אבל לא היתה לי שליטה עליהן".

שלוש החשודות טענו כי הנהג אמר להן לצעוק. הן הואשמו בגרימת נזק לציבור, נחקרו ושוחררו בערבות.

הנהג של בלס הואשם בשיבוש הליכי המשפט

מאת אריה אורנשטיין

אייל קלאוס בן 24, נהגו של איש העסקים דוד בלס, הואשם אתמול בבית משפט השלום בתל־אביב בשיבוש הליכי משפטו של בלס ובשבועת שקר.

בכתב האישום טוענת עו"ד נאוה שילר מפרקליטות מחוז תל־אביב, כי בתצהיר שעליו חתם קלאוס והוגש לבית המשפט העליון, כתב קלאוס כי בעת שביקר אצל בלס בבית המעצר באבו־כביר ב־10 במאי השנה, קיבל ממנו דפים רבים בנוכחות שוטר ובצורה גלויה וכי בצאתו מבית המעצר הוא הכניס אותם לתוך שקית ניילון שבה היו בגדים המיועדים לכביסה. לטענת עו"ד שילר, שיקר קלאוס שכן בלס נתן לו שני מכתבים בהסתר כדי שיבריח אותם מחוץ לבית המעצר וישגר אותם לשר המשטרה חיים בר־לב.

תושבת ראשון לציון „בני הפעוט נחטף בידי אביו"

מאת גיל יודילוביץ'

„בני בן שנה וחצי נחטף על־ידי אביו, שהוא נכה ואינו מסוגל לטפל בו, הנתון להשפעת אדם שמסוכסך עימי", טוענת תושבת ראשון לציון.

עו"ד יורם שלמון, חבר הנהלת עירית ראשל"צ, פנה אתמול במכתב תלונה חריף למפכ"ל ולמבקר המדינה על כך שלטענתו המשטרה אינה מטפלת כראוי בפרשת החטיפה.

„ביום רביעי הגיעה האם למשרדי להעיד לטובת ידידתה, הנמצאת בהליכי גירושין. האב שהינו נכה גפיים נשאר מחוץ למשרד עם הילד. מאז נעלמו עקבות השניים", אומר עו"ד שלמון.

מפקד תחנת המשטרה בעיר, סגן־ניצב אריה פוסטר אמר, כי עד אשר לא יהיה צו מבית־המשפט המורה להשיב את הילד לרשות אימו אין מניעה שהילד יוחזק ברשות אביו.

שלושת מנהלי סוכנות „פיאט" שוחררו בערבות

שלושת המנהלים של סוכנות מכוניות לים התיכון – העוסקת ביבוא ושיווק מכוניות „פיאט" – החשודים ביצירת מחסור מלאכותי במכוניות „פיאט 127" ובהעלמת הכנסות, שוחררו אתמול בערבות בבית משפט השלום בת־ים.

שופט השלום ראובן זיו הורה לשחרר את מנכ"ל החברה שלמה עדן, את גזבר החברה פאליק חרמון ואת מנהל המכירות יוסף דואינס בערבות עצמית של 150,000 שקל כל אחד.(ע)

הזדמנות אחרונה לאקדמאים!

פנסיה מגרמניה (לאו דווקא לנרדפי הנאצים)*

בגלל איחור ביום אחד אתה עלול לאבד פנסיה לכל החיים! לאור החלטת ממשלת גרמניה לגבי הרשמת ישראלים לבטוח הלאומי הגרמני, נוכל לטפל בבקשות הרשמה ל„תבנית הפנסיה הגרמנית למשכילים", בתנאי שתגענה עד מוצ"ש 27.12.86 בשעה 22.00.

השקעה חד פעמית 375 ש"ח + מע"מ + 7 רנטות בגיל הפרישה

הסניפים פתוחים ביום ו' 14.00 — 8.00,
מוצ"ש 22.00 — 19.00:

ת"א – בן יהודה 1 בנין מגדלור, טל: 659155/6 (03).
ירושלים – בית הרופא, הנביאים 72 (פ. שטראוס), טל. (02)224083.
חיפה – בית המהנדס, שבתי לוי 24 (ק.ק.).
ב"ש – בית הרופא, השלום 20.
ראשל"צ – אורפז, ז'בוטינסקי 65, טל: (03)954730.
בת־ים – ניר, שד' העצמאות 52, טל: (03)860203.
סניפים הפתוחים ביום ו' 14.00 — 8.00:
ר"ג – כפר המכביה (במיוחד לתושבי סביון, קיראון, רופאי תל השומר, רמת אפעל).
נתניה – מלון פארק, דוד המלך 7.
הרצליה – מלון אכדיה.
רחובות – נעורים, לוין אפשטיין 32, טל: (08)454641.
ב"ש – משרד כלכלי, קק"ל 82 (פסג' ציון), טל: (057)79661.

מיליארד של צביעות!

650 מיליון לארגוני הקניות וסולל בונה

200 מיליון לקיבוצים.

חלק גדול — פיצוי על בזבוז
שחיתות
משחקי בורסה

לזה — יש כסף!

אין 15 מיליון — לישובים חדשים שממשלת האחדות התחייבה להקים ביהודה, שומרון, עזה

אין כסף — לערי הפיתוח.

ולזה קורא יצחק שמיר: „כלכלה ציונית" ?!

פנה: אלישר"ע (אוהדים למען ישע) ת.ד. 3194 ירושלים 91031. טל. 02-248043/4.

המכון למורשת ישראל

ביום ראשון, ב' בחנוכה, כ"ו בכסלו תשמ"ז — 28 בדצמבר 1986 ייערך

כנס אנשי רוח למען ארץ־ישראל

הנושא:

חנוכה — לוחמים ותבוסתנים „בימים ההם ובזמן הזה"

יו"ר פרופ' ויטלי מילמן

מושב הפתיחה בשעות 12.30—10.00

פרופ' שוזי דניאל: „מרד החשמונאים בימים ההם ובזמן הזה"
פרופ' מרדכי ניסן: יהודים ומרכסיזם
ד"ר יורם בק: נצחון הפציפיזם באירופה בין שתי מלחמות עולם — ותוצאותיו
פרופ' יוסף נדבה: ברית שלום — אשליה ופירותיה

מושב שני בשעות 16.00—14.00

ד"ר שאול קנצלר: חסידי השלום בעבר ובהווה.
פרופ' עוזר שילד: איש השוליים האינטלקטואלי
פרופ' ישראל אלדד: בית שלישי לאור בית ראשון ושני

רב־שיח:

פרופ' בנימין אופנהיימר; פרופ' יוסף בן־שלמה; פרופ' יובל נאמן; מר דוד רוקח

הכנס ייערך באולם לב (בין בנין שנקר לבנין קפלן מעל לקפטריה)
הפקולטה למדעים מדוייקים באוניברסיטת תל־אביב • הציבור מוזמן

אזהרה

להווי ידוע לכם שפנקס צ'קים של הבנק הבינלאומי, סניף קריה, ממספר 200376 ועד מספר 200400, אבד.
כל המשתמש בצ'קים הנ"ל או נותן תמורה עבורם שם את כספו על קרן הצבי.

חגיגת עשור לקבוץ יהל

חברים, בני־גרעינים, שנת־שרותניקים מוזמנים לחוג עמנו את שנת העשור להקמת קבוץ יהל. החגיגה תתקיים בימים שישי־שבת 30.1—31.1.1987 כ"ט טבת—א' שבט בביתנו.

כל המעוניינים להגיע מתבקשים לאשר הגעתם טלפונית עד 16.1 כדאי להבטיח מקומות לינה. 059-76764, 76026.

נופש משפחתי בכל רחבי הארץ,

לינה וארוחת בוקר ליחיד רק 13½ ש"ח כולל מע"מ

בחנוכה ובכל השנה.
עשו לכם חופשה מהנה
במחירים עממיים
באחת מאכסניות הנוער הבאות:

- צפת — 069-31086
- ראש פינה — 069-37086
- קרית טבעון — 04-931482
- פוריה — 067-50050
- עכו — 04-911982
- חיפה — 04-531944
- תל אביב — 03-5460719, 03-455042
- קרית ענבים — 02-342770
- עין כרם — 02-416282
- מצדה — 057-84349
- ערד — 057-957150
- באר שבע — 057-71490, 057-77444
- מצפה רמון — 057-88443, 057-88258

בואו אלינו לחופשה — במקומות היפים ביותר
בכל מקום שכדאי לטייל בו
— יש אכסניה שכדאי לשהות בה

אגודת אכסניות נוער בישראל

נצרת עילית

מוסף צבעוני מיוחד לחגיגות השלושים לנצרת עילית

יצורף ל„מעריב" יום א' 28.12.86

בהפקת ארטל פרסומים

מכון מאיר

מזמין את הציבור הרחב להרצאתו של שגריר ישראל באו"ם

מר בנימין נתניהו

על הנושא:

הצגת עמדת ישראל בעולם ומלחמתה בטרור

ההרצאה תתקיים ביום רביעי, כ"ט בכסלו תשמ"ז, 31.12.86, בשעה 8.30 בערב, באולם היכל שלמה, רח' המלך ג'ורג' 58, ירושלים.
ההרצאה באנגלית, שאלות ותשובות בעברית.

האם קראת כבר את
AK

מרתון המחשבים הגדול
SPRING P.C.

65 שעות מכירה רצופות ללא שינה
ויש לך SPRING P.C. לפני סוף השנה!

שנת המס מסתיימת.

אל תשב, קפוץ! אל תלך, רוץ! אין לך זמן ביום, בוא בערב! אין לך זמן בערב בוא בלילה! — במ.ל.ל. לא ישנים ומאפשרים לך לסגור את השנה הזאת עם מחשב תואם P.C.!!

מי ימלל מחשבים לישראל?

רק מ.ל.ל. חברת המחשבים המובילה בישראל (המעסיקה למעלה מ-600 עובדים מיומנים, מעבדות שרות משוכללות ועשרות טכנאים) יכולה להציע לך SPRING P.C. המחשב התואם במחיר ללא תקדים ובאספקה מידית עוד לפני סוף 1986!!

מבצע גדול יש פה!

זה כדאי לך — אתה מקבל בו במקום את המחשב האישי שיעזור לך לפתח את עסקיך ולהנות גם בשעות הפנאי בבית, ב-1987 ושנים רבות לאחר מכן + חשבונית מס לשנת 1986! אתה מרוויח פעמיים!

10 תשלומים — הנס של 86

במסגרת מרתון המחשבים הגדול, תוכל לרכוש מערכת מחשב קומפלט SPRING P.C. המיוצרת בטאיוון עם רכיבים יפניים הכוללת:
- ★ 256K
- ★ מסך ירוק
- ★ שני כוננים
- ★ מקלדת
- ★ תעודת אחריות של מ.ל.ל.

ב-10 תשלומים שקליים שווים וסופיים לבעלי כרטיסי אשראי "ויזה" "דיינרס קלוב" או "ישראכרט".

המרתון פתוח למוסדות ולבודדים

בוא להשתתף במרתון המחשבים הגדול של SPRING P.C. ובדרך, אתה יכול לשאול אלפי ישראלים, שכבר רכשו להם SPRING P.C. ואם אתה ממחשב את עסקך תוכל לקבל המלצות על "התואם התואם", כפי שקוראים לו בחוגי המקצוע במוסדות רבים כגון: משרד החינוך והתרבות, מרכז קופ"ח של ההסתדרות הכללית, המכללה למנהל, החברה לאוטומציה במנהל השלטון המקומי, מנפאואר, חבר המתרגמים והחשב הכללי.

לא רוצים לישון רוצים להתמחשב

קפוץ וקח את ה-SPRING P.C. שלך במרתון המחשבים הגדול שיערך בימים 29/12-31/12/86, ברציפות, בכל שעות היום ובלילה בבית מ.ל.ל. ברמת-גן רח' הבונים 9 (ליד גשר ההלכה) ואצל כל אחד מהמפיצים המורשים המופיעים להלן.

ודמי חנוכה ממ.ל.ל.

קנית SPRING P.C. מ.ל.ל. מעניקה לך "דמי חנוכה":

- **דמי חנוכה חינם!** סדנא להכרת ה-P.C.
- **דמי חנוכה חינם!** חוברת להכרת המחשב בעברית
- **דמי חנוכה חינם!** ספרות מקצועית 4 ספרי מחשב
- **דמי חנוכה חינם!** 3 דיסקטים: ★ עברית ★ הכרת ה-P.C. ★ משחקים.
- **דמי חנוכה חינם!** כיסוי ניילון להגנת המחשב
- **דמי חנוכה חינם!** תיק נשיאה מפואר

המבצע ימשך ברציפות עד 31.12.86 בשעה 5.00 אחה"צ ו/או עד גמר המלאי.

P.B.S|בנ

מ.ל.ל.

המוביל הארצי בתעשיות תוכנה ומחשבים

מ.ל.ל. מערכות מחשבים בע"מ
רח' הבונים 9 רמת-גן
ע"י גשר ההלכה
טל. 7515511 (16 קווים)

מפיצים מורשים של SPRING P.C.:

מ.ל.ל. רמת-גן הבונים 9 טל: 03-7515511 מ.ל.ל. חיפה שד' המגינים 41 טל: 04-533753, קרית שמונה מתן הגליל - יוסי להב אזור תעשיה דרומי טל: 069-49293/4, עפולה א. רחום ארלוזורוב 8 טל: 065-90524, חיפה צמ"מ גאולה 25 טל: 04-670449, סאדר מחשבים רח' אבלביץ 22 טל: 04-531053, סולן תקשורת ומחשבים בע"מ מרכז מסחרי ק. אליעזר טל: 04-520202 קרית ביאליק אתר יזום פתוח ושווק פרויקטים דרך עכו 140 טל: 708245; 04-708215 ירושלים בל בו המחשב מרכז כלל חנות 104 טל: 02-245879, עשור טכנולוגיות מרכז כלל חנות 329 טל: 02-234118, חשאי מחשבים עלאש 5 טל: 02-228399, T.C.S מרכז כלל 365 טל: 02-243724, ארבל מחשבים מרכז כלל חנות מס, 336 טל: 02-228051, סולן תקשורת ומחשבים בע"מ מרכז כלל טל: 02-234115, צמ"מ הילל 23 טל: 02-223440 סאדר מחשבים רח' אלזהרה 3 טל: 02-273965, [illegible] מערכות עפרה בע"מ טל: 02-976590/1 המשולש, מנאר מחשבים טירה טל: 052-31164, חדרה אדמון מחשבים רח' העליה השניה 28 טל: 063-22807 הרצליה א.ד.ם. ויצמן 41 טל: 052-554176, [illegible] טפח מחשבים הרצל 44 טל: 08-226876, פתח תקוה B.R.L. ההסתדרות 4 טל: 03-9143874, רמת-גן גלירן אלקטרוניקה המעפיל 14 טל: 03-751511, צמ"מ היצירה 28 טל: 03-7516425, [illegible] טורבו מחשבים רב און 1 גבעת סביון קיראון טל: 03-614202, תל-אביב סולן תקשורת ומחשבים בע"מ הרכבת 36 טל: 03-372346, מיכונים השרון 21 טל: 03-332304, שקם אבן גבירול מחלקת אלקטרוניקה משעה 14:00-19:00. ישראלי לילנבלום 19 טל: 03-655848, זום הרצל 2 טל: 03-655185, צמ"מ דרך השלום 7 טל: 03-253358, שגב יועצים למיחשוב בע"מ יצחק שדה 34 טל: 03-332204;5;6, [illegible] זום צילום ומחשבים סוקולוב 51 טל: 03-845672, [illegible] תלם מיקרו מחשבים הרצל 183 טל: 08-450892, מדעת מחשוב הרצל 115 ב' טל: 08-456065, [illegible] בסון מחשבים ויצמן 6 טל: 055-92259, אשקלון, אדמון מחשבים הנשיא 101/2 טל: 051-37242, קרית מלאכי גלירן אלקטרוניקה רשי 508/4 טל: 055-82903, קרית גת שקף מחשבים בנין או.סי.רם 27 טל: 051-880330, באר-שבע אלי מחשבים ותכנה שלושת בני עין חרוד 12 טל: 057-75467, סולן תקשורת ומחשבים בע"מ סמולנסקי 45 טל: 057-77218, מסר מחשבים החלוץ 120 טל: 75594; 057-31738, ערד חדר המחשב מרכז מסחרי קומה ב' חנות 14 טל: 057-958321, אילת לרנר מחשבים מרכז תיירות חדש טל: 71669; 059-71633.

מעריב ספורט

'אלוף־אלופים' לעניים

[illegible] גביע הטוטו, הפועל פ"ת, מחמודי [illegible] מול האלופה [illegible] הפועל ת"א [illegible] ● נושא למעקב: האם העליה בכמויות הצופים בליגה תתבטא גם במפעל ה'אנטיפולאר' (ער כה)

צבי בר־שירה

הפועל פתח־תקוה, מחזיקת גביע הטוטו מאשתקד – שהחלה את הופעותיה במפעל הנוכחי בר־גל שמאל (הפסידה פעמיים למכבי נתניה 0–1, ולבני־יהודה 2–3) – תנסה מחר לשקם את עצמה על חשבון האלופה הפועל תל־אביב, שאף היא עדיין לא נכנסה למסלול: תיקו צנוע עם בני־יהודה (1–1), שקדם להפסד למכבי נתניה (2–1).

גם הפועל באר־שבע, הפיינאליסטית מאשתקד, שהישגיה שואפים לאפס, לא רווה נחת – עדיין. „הישגיה": הפסדים לבית"ר ים (2–1) ולהפועל לוד (לה ניגפה בשבת, במסגרת הליגה – 2–3). על מידת הרצינות שהקבוצות מייחסות למיפעל, החשוב כשל־עצמו, יכול להעיד המצב הטבלאי הנוכחי, לפיו שתי „קבוצות מצרקה", מכבי יבנה ומכבי יפו – צועדות בראש, בבתים ג' וד'.

בית"ר ירושלים, שסידרת הצלחותיה בליגה הושגו אחרי פתיחה עגומה בגביע הטוטו (אחרי ניצחון „הגיוני" על באר־שבע 2–1, בא הפסד תמוה נגד מכבי יפו 1–2), בבחינת כשלון ב'גנראלית' מבטיח הצלחה ב'פרמיירה' – חוזרת מחר לימק"א, כדי להתראות פנים אל פנים עם המופלאים של רוזן מלול.

■ **גמר חוזר בארצית**

לעומת המפעל הלאומי, המתאפיין בקאפריזות שלו – שוררת מעין אידליה במיפעל הארצי: בראש 4 הבתים צועדות קבוצות צמרת בטבלה הארצית – הפועל חיפה (ראשונה), שעריים (חמישית), „צפרירים" (שישית) ועכו (שביעית, שהיא גם הפיינאליסטית מאשתקד).

הפועל חדרה, מחזיקת הגביע הארצי, שסיימה פעמיים בתיקו (1–1 עם הפועל ירושלים) ו־2–2 (עם יהוד) תתייצב היום בעכו – למעין גמר חוזר.

גביע הטוטו, לאומית — בית א' [illegible]; בית ב' [illegible]; בית ג' [illegible]; בית ד' [illegible]

גביע הטוטו, ארצית — בית א' [illegible]; בית ב' [illegible]; בית ג' [illegible]; בית ד' [illegible]

שלושת ותיקי הנוער, שעליהם מוטלת המשימה למשוך אחריהם את כל שאר הצעירים (מימין): משה איזנברג (קפטן), השוער לביא קוזניצקי ואלון חזן. צילם: הנס אנגלסמן

הנוער הישראלי רוצה בשלטון

טורניר הנוער הבין־לאומי המסורתי ייפתח מחר בפעם ה־12, במשחק בין נבחרות רומניה ויוון ● ישראל תכנס למעגל המשחקים ביום א' (בר"ג) מול נבחרת שוויץ ● המאמן, גיגי כהן, אופטימי

אלכס פרלסמן

נבחרת הנוער של ישראל בכדורגל מצויה במצב מקצועי משביע רצון ומבטיח לקראת הופעתה בטורניר החורף הבין־לאומי המסורתי, המתקיים בפעם ה־12. הערכה זו הביע אמש מאמנה, גיגי כהן, בתום האימון הטאקטי שערך לשחקנים בר"ג. „יש לי הרגשה טובה לקראת הטורניר, למרות שגם שוויץ וגם דנמרק, עמן נתמודד בבית המוקדם, הן נבחרות מצויינות" – אמר המאמן, לפני שיצא עם חניכיו לבית המלון בנתניה.

הטורניר ייפתח כבר מחר, בהתמודדות שתהיה ב־2.30 במגרש מכבי שעריים בין נבחרות רומניה ויוון, הנכללות בבית ב'. הישראלים יכנסו לפעולה ביום א', בשעה 3.30 באצטדיון רמת־גן, מול נבחרת שוויץ. בבית הישראלי נכללות גם קפריסין ודנמרק, בבית האחר בלגיה והולנד.

חלוץ מכבי ת"א, יאיר סנדורי, שלא התאמן עד אתמול בגלל שפעת בה חלה, שב לפעילות. אם הוא יחוש בטוב עד יום א', מובטח מקומו בהרכב הפותח בהתקפה, לצידו של־משה איזנברג (הקפטן) מבני־יהודה. המאמן גיגי כהן עדיין לא החליט סופית באילו משחקים תשחק הנבחרת עם 3 חלוצים ובאילו עם 2 בלבד (ו־4 קשרים). מכל מקום, במשחקים נגד היריבות החזקות יותר, יתוגבר מערך הקישור, ויכלול את דורון בישון מהפועל ר"ג ורונן לזוון ממכבי נתניה בקשרים הגנתיים; ואת אלון חזן מהפועל פ"ת ואליאור ברנס מהפועל ת"א כשני עושי המשחק. הרכב ההגנה נקבע סופית רק השבוע – גיא שרעבי מבני־יהודה ואלעד קורן ממכבי נתניה מגינים; יצחק לוי (מכבי יפו) ובני קושווילי (הפועל פ"ת) בלמים. לביא קוזניצקי יגן על שער הנוער.

הנקודה החזקה ביותר בסגל הינה מערך ההתקפה. מני בסון מהפועל פ"ת, שכבר הבקיע העונה 5 שערים במשחקי הליגה; איתי מרדכי, מהכוחות העולים של מכבי חיפה; ויוצא מכבי ת"א שחר בראל, כיום בהכח מכבי ר"ג – ייאבקו בסיכויים שווים על החולצה השלישית בחוד, במשחקים ה„קלים" יותר. טל בראל ממכבי נתניה ייכנס לפעולה אם אחד הקשרים הבונים יאכזב, ותמיר דניאל יזכה להזדמנות שלו כקשר הדס או כשחקן רב־גוני בהגנה. רז רבינוביץ מהפועל כפ"ס, עד לחודש שעבר הבלם האחורי הקבוע בהרכב, מאמין ביכולתו להשתלב בין הי"11, אם בהמשך הטורניר ואם במשחקי קדם גביע העולם בנירי־וילנר, בחודש הבא. שוער המשנה הינו שלומי ממן משמשון ת"א.

האח הצעיר, טורניר הנערים, עשוי לגנוב את ההצגה

[illegible]

סופשבוע צפוף – באנגליה

משחקים מעוררי עניין ייערכו היום ומחר במחזור המשחקים המסורתי של חג המולד.

במרכז משחקי היום: ליברפול – מנצ'סטר יונייטד; טוטנהאם – ווסטהאם. שאר המשחקים: אסטון וילה – צ'רלטון; לסטר – ארסנל; לוטון – ווטפורד; מנצ'סטר סיטי – שפילד; ניוקאסל – אברטון; נוריץ' – נוטינגהאם; ק.פ.ר. – קובנטרי; סאותהמפטון – צ'לסי; וימבלדון – אוקספורד.

במחזור של מחר, שיתמשך גם ליום המחרת (יום א'), תתרכז ההתעניינות במשחק הצמרת בין נוטינגהאם ללוטון, שייערך מהרתיים. יתר משחקי המחזור: ארסנל – סאותהמפטון; צ'לסי – אסטון וילה; קובנטרי – טוטנהאם; מנצ'סטר יונייטד – נוריץ'; אוקספורד – ק.פ.ר.; שפילד – ליברפול; ווטפורד – ניוקאסל; ווסטהאם – וימבלדון. ביום א': צ'רלטון – מנצ'סטר סיטי; אברטון – לסטר.

לאן השבת

■ **כדורגל, גביע הטוטו**
(השעה הראשית: 14.30)
לאומית, בית א'
מכבי נתניה – בני־יהודה
הפועל פ"ת – הפועל ת"א
בית ב'
שמשון ת"א – הפועל כ"ס „רינגר", 12.30
בית"ר נתניה – מכבי חיפה (יום ו')
בית ג'
מכבי יבנה – מכבי פ"ת
בית"ר ת"א – מכבי ת"א
בית ד'
הפועל ב"ש – מכבי יפו
בית"ר ים – הפועל לוד ימק"א

■ **גביע הטוטו, ארצית**
בית א'
הפועל עכו – הפועל חדרה (יום ו')
הפועל יהוד – הפועל ים (יום ו')
בית ב'
בית"ר רמלה – הפועל טבריה
הפועל בית־שאן – הפועל חיפה (יום ו')
בית ג'
הפועל ר"ג – מכבי עמידר (יום ו')
הפועל דימונה – מכבי שעריים (יום ו')
בית ד'
הכח ר"ג – הפועל מרמורק (יום ו')
בית"ר נהריה – „צפרירים" חולון

■ **גביע המדינה, סיבוב 1**
(השעה הראשית: 14.00)
מחוז צפון
מכבי חדרה – הפועל רעננה (11.00)
קרית־שמונה – אחי־נצרת
טירת־הכרמל – הפועל טירה (13.30)
„עליה" כ"ס – מכבי עפולה (11.30)
מכבי טמרה – קרית־אתא
בית"ר חיפה – בני־טמרה קרית־אליעזר, (10.30)
מחוז דרום
הפועל אזור – קרית־אונו (11.00)
בית"ר ב"ש – הפועל רמלה (12.00)
הפועל ראל"צ – בית־שמש
אור־יהודה – הפועל אשקלון
„לזרוס" חולון – הפועל בת־ים (10.30)
רמת־השרון – קרית־גת

■ **כדורעף, לאומית**
במוצ"ש (19.00), משחקי המחזור ה־16, שהוקדמו עקב יציאתה של הנבחרת לחו"ל: מכבי חיפה – קרית־אתא; הפועל כ"ס – אליצור ת"א; הפועל בת־ים – המעפיל; מכבי ת"א – עין־המפרץ (20.00); העוגן/מכמורת – מטה־אשר; הפועל העמקים/שריד – הפועל רמת־אביב.

שחיה, תחרות לזכר נועם קרן
בבריכה המקורה בנהריה תיערך בסוף השבוע תחרות – לבוגרים וגילאים 15 ו־13 – לזכר החייל נועם קרן ז"ל, ששירת בשייטת חיל הים. התחרות תיערך ביום ו' (16.00) ובשבת (09.00 ו־16.00). היא תינעל מתרתיים.

סיוף, גביע כפר־סבא
תחרויות גביע כפר־סבא ברומח ייערכו בשבת (10.00) באולם „ארבים".

גלישה
אליפות חנוכה בגלישה, בהשתתפות אלוף דרום־אפריקה, תתקיים בשבת וכן בימים א' וב' בחוף הילטון בתל־אביב. בנוסף לתחרות יתקיימו אירועים נוספים מתוך כוונה להפוך את האירוע להפנינג המוני. הכניסה חופשית.

תקליט לי"ו

כדורגלני בית"ר ירושלים, המובילים את טבלת הליגה הלאומית, מקבלים את התקליט שהפיקה עבורם חברת „הד־ארצי" – 'מקסימום 11'. עומדים (מימין): סמנכ"ל הד־ארצי שמואל סהר, שוורץ, אשש, שירזי, אבי כהן, יוסי מזרחי. יושבים: סמי מלכה (מוסתר), והקפטן חנן אזולאי.
צילם: יוסי זמיר, 'שקוף 80'

מירוץ הלפיד יזנק ביום א'

מירוץ הלפיד ה־42 ייערך ביום א' ב־10 בבוקר. מסלול הריצה הראשון יתחיל מקברי המכבים במודיעין, ויעבור במקומות שונים בעיירות פיתוח, מוסדות שונים, בתי־חולים ועוד. מסלול הריצה הראשון יעבור ממודיעין לירושלים, הרץ הראשון יהיה כדורגלן מכבי חיפה, דניאל בריאלובסקי. הלפיד יגיע למשכן נשיאי ישראל. ומשם ימשיך למשכן הכנסת ול"יד ושם" ואח"כ לרחבת הכותל המערבי.

הלפיד יגיע גם ל־100 קהילות יהודיות באירופה ובארה"ב ובמירוץ בארץ ישתתפו כ־2,500 חניכי מכבי הצעיר.

מסלול הריצה השני, שייצא אף הוא ביום א' ממודיעין, יוביל לתל־אביב, קודם לכפר המכביה ואח"כ לבית התפוצות ולאנדרטת כביש החוף לחללי אוטובוס הדמים. מסלול הריצה השלישי יהיה לנתניה, הרביעי לחיפה, החמישי – לראשון לציון וגדרה, והשישי לשומרון.

אוסטרליה – שוודיה בגמר דייוויס

[illegible]

שערי המניות

המניה	השער אתמול	המחזור בשווי ע"נ	השינוי הזמני בנקודות	השינוי הזמני באחוזים	הצבר/ביקוש

■ בנקים מסחריים

אגוד ש	19700	30.0	+400	+2.1	+55.0
הבינלאומי 0.1	1108	1719			+209
המזרחי א 0.5	772	1614	−18	−2.3	−1046
המזרחי אפ 2	769	237			−10.0
כלל לא בנקר	22800	89.0	−866	−3.8	−92.0
בנק גמ' אבויק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צמ' אבויק 5.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אבי אפ1	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	3415	1068			−46.0
פיבי 0.5	4350	1457			−688

■ בנקים בהסדר ההצמדה

אדנים רג 100.0	82465	402	+405	+.5	+565
אדנים ב 100.0	84500	235	+1300	+1.6	+218
אדנים בב א 2.0	502000	4.0			−3.0
אגוד ושה	61400	54.0	+300	+.5	+113
דיסקונט ב	105500	12.0	+850	+.8	+79.0
דיסקונט א	105100	130	+400	+.4	+66.0
דיסקונט שה ב	12500	8.0			−8.0
המזרחי ר	33760	315			+284
המזרחי ב	33791	5.0			−5.0

■ בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	23800	4.0	−280	−.8	−4.0
לאומי משכנתאו ש	6680	403	+200	+3.1	+811
לאומי משכנתא ב	6740 תב	95.0	+360	+5.6	+345
כרמל ש	4201				−39.0
טפחות שה 1	3580	1493			−1493
בנין 5.0 ב	7000	10.0	−130	−1.8	−18.0
פת נכסי ש	2395	431			+68.0
משכן ב ש	* 2420	289	−25	−1.0	−372
עצמאות 0.1	9700	50.0	−200	−2.0	−75.0
טפחות מבכ ש	— הפסקת מסחר —				
טפחות רג ש	— הפסקת מסחר —				
טפחות שה 1	— הפסקת מסחר —				
טפחות שה 2	— הפסקת מסחר —				
יצור 1.0	2580	480	−117	−4.3	−535
יצור 5.0	1430	505			−365
בית ב 1.0	6545 תב	368	+595	+10.0	+690

■ מוסדות מימון ענפיים

שילוב א ש	497	3812			−4521
החקלאות מבכ א	— לא נסחר —				
החקלאות מבכ ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	9007	202	+200	+2.3	+241
פתוח תעשיה בבב	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גגג	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מימון קבלנים 5.0	1240	1685			−82.0
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל לישנג גה 0.1	17630	68.0	+800	+4.8	+196
כלל לישנג גה 0.5	12900	84.0	+541	+4.4	+211
כלל לישנג אג"ח	11225 תב	51.0	−646	−5.4	−51.0

■ חברות ביטוח

איילון ביטוח ושה	278	19330			+1295
אררט 0.1	1412	969	−10	−.7	−653
אררט א 0.5	690	2897			−3097
בטוח משנה 0.1	526				+248
בטוח משנה 0.5	171.0	4300			+66.0
הדר ושה	378	1259	+10	+2.7	+1712
הדר 5שה	216	3230	+6	+2.9	+3863
הסנה ש	333	21262	+2	+.6	+3687
הפניקס 0.1	690	4064	−5	−.7	−3828
הפניקס 0.5	635	712	+6	+1.0	+422
המסחר-הראל 1.0	6810				
המסחר-הראל 5.0	3600	212	−30	−.8	−142
מנורה 1.0	2085 תב	286	−115	−5.2	−263
מנורה 5.0	1890 תב	829	+91	+9.1	+1761
סהר פתוח השקע	5060	95.0	+10	+.2	+295
סקוריטס ושה	* 868	1937	+9	+1.1	+504
צור ש	322	1949	+5	+1.6	+6946
ציון השקעות 1.0	8718				
ציון השקעות 5.0	2480	102	−69	−2.7	−102

■ מסחר

אינטרגמא 1.0	5417	52.0			−3.0
אינטרגמא 5.0	3170	1450			+1044
כאור עדיא 1.0	1300 תב	2502	+65	+5.3	+1216
כאור עדיא אפ 1	2140	245	−60	−.8	−345
כלל סחר 1.0	234 תב	32275	−26	−10.0	−40548
כלל סחר אופ 1	168.0	127699			−6664
כלל סחר אג"ח 2	94.0	355050			+39116
קיסטל 1.0	780	1261			−259
רפק 0.1	30600				
רפק 0.5	10298	5.0	+299	+3.0	+5.0
שופרסל א 2.0	7960 תב	850	+460	+6.1	+1464
שופרסל ב 10.0	6220	2350	+60	+1.0	+1354

■ שרותים

דלק נ 0.1 ושה	3310	3747	+125	+3.9	+3586
הראל 1.0	— הפסקת מסחר —				
הראל 5.0	— הפסקת מסחר —				
ספנות הספקה 0.1	14000				+14.0
ספנות הספ' 0.5א	5000	192			−230
קרור 0.1	1850	378	−15	−.8	−293
קרור 1.0	285	4839	+6	+2.2	+16333
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מוטורי שרות 0.1	4300				
מוטורי שרות 0.5	2420 תב	580	+220	+10.0	+444
קונטרולים 0.1	3800	321			+52.0
קונטרולים 0.5	3270	775	+20	+.6	+898
קופל 1.0	2990 תב	50.0	−170	−5.4	−147
קופל אפ 1	* 1737	28.0	+17	+1.0	+14.0

■ מלונות ושרותי תיירות

גלי זהר 1.0	— הפסקת מסחר —				
גלי זהר 5.0	— הפסקת מסחר —				
מלונות רן 1.0	1496 תב	212	+90	+6.4	+76.0
מלונות רן 5.0	1000				−52.0
חוף האלמוג 0.1	4940	67.0	−20	−.4	−59.0
כמס 1.0	2230				
מלונות ירדן 1.0	2730		+80	+3.0	+37.0

■ מחשבים ושרותי מחשב

איכות ושה	1656	2161			−178
דטה מיכון 1.0	7501	301	+41	+.6	+564
ה.י.ל. 1.0	24670				
יטגא 1.0	7800	165	−81	−1.0	−179
כלל מחשבים 1.0	13990	187	+582	+4.3	+176
מ.ל.ל. 1.0	22500	42.0			−42.0
מ.ל.ל. 5.0	7240	179	+140	+2.0	+32.0
משגב 1.0	736	585	+7	+1.0	+16.0
משגב אפ 1	557 תב	54.0	−73	−11.6	−40.0
נייס ושה	18700	114			−84.0
נייס 5שה	11060	261	−240	−2.0	−299
תים מחשבים 1.0	1897	676	+89	+4.9	+1953
תים מחש אפ 1	18180	12.0			−21.0

■ נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם בינוי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אברהם בינוי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אזור מבנים 1.0	848 תב	897	+53	+6.7	+2753
אזור מבנים 5.0	368	2700	+14	+4.0	+8104
אזורים ושה	801	5312			−4932
אזורים אפ 1	559	5130	+25	+4.7	+3862
אזורים אגח 3	106.0	28938			−17873
אילנין 1.0	530	13335	+23	+4.5	+21176
אל-רוב 1.0	1230	512			+1.0
אלטנים 1.0	3400	273	+50	+1.5	+356
אפריקה 1 ושה	36400	96.0			−178
אפריקה ושה	31300	47.0			+74.0
אפריקה אפ 5	16800	34.0			+57.0
אדים 1.0	2279	235	+109	+5.0	+335
אלרן ושה	2645	144			−218
אלרן 5שה	1445	463	+70	+5.1	+2467
בן-יקר גת 1.0	4520	410	−60	−1.3	−747

(ללא כותרת)

ברנוביץ ושה	5100	135			+132
ברנוביץ 5שה	2095	92.0			−98.0
דנקנר 1.0	4010 תב	340	−290	−6.7	−364
דורסי 1.0	342	115			+4885
דורסי 5.0	280 תב	230	+20	+7.7	+230
דרוק 0.1	7440	10.0			−10.0
דרוק 0.5	4850	93.0			+7.0
המשלב 1.0	1724	540	+59	+3.5	+410
המשלב 5.0	1365 תב	3053	+124	+10.0	+3167
ת.ר.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
נכסים ובנין 1.0	3375	1037	+65	+2.0	+2309
נב-ים 0.1	4480	411			−386
נב-ים 0.5	3220	487			−238
הכשרת הישוב 1.0	59199	173			−211
ישפרו 1.0 ש"ח	3450	627			−285
ישראליום 1.0	1370	786	−7	−.5	−872
ישרס 10.0	15200	169			+6.0
כור פיתוח 1.0	10000 תב	3.0	+901	+9.9	+110
כלל בינלן 0.1	451	14069	+2	+.5	+6872
לוסיד 1.0	4939	20.0			−11.0
לוסיד 5.0	1700 תב	820	+100	+6.3	+629
מ.ת.ב. 1.0	370	50000			+3525
מ.ת.ב. אפ 2	251 תב	15924	+21	+9.1	+21194
מ.ת.ב. אג"ח א	97.0	10050			+89950
מגדלי בריה 1.0	829	4330	+20	+2.5	+2389
מישאל 5.0	345	4227	+15	+4.6	+3552
מבנה 5.0	1735	1549			−463
סל-לן 1.0	733	1300	+31	+4.4	+2687
להבסקן 1.0	419				
להבסקן 5.0	155.0	15311	+7.0	+4.7	+24292
ליסינג 1.0	1715	269			−46.0
ליסינג 5.0	958	1660			+437
נאות אביב 0.5	7303	45.0	+53	+.7	+585
נכסי אוזרים 1.0	825	1275			−1470
סחר והשקעות 1.0	13882				
סחר והשקעות 5.0	9903				
סולפ 1.0	6100				+55.0
סולפ 5.0	3383				
עזר ומלון 1.0	831	1205	+19	+2.3	+1941
עזר 3.0	— הפסקת מסחר —				
קסריה 0.1	2869	250	+139	+5.1	+273
קסריה 0.5	1700 תב	972	+155	+10.0	+1001
רובינשטיין ושה	440 תב	3600	+29	+7.1	+1919
רובינשטיין 5שה	175.0 תב	9522	+9.5	+5.7	+14298
רובינשטיין אפ 2	1065	158			−18.0
רובינשטיין אג"ח א	97.0	1000			+49915
רסקו מבכ	9104	37.0			−38.0
רסקו רג	7745	182			+72.0

■ חקלאות

מסוף הדר 0.1	2909	671			−587
מסוף הדר 0.5	2280	856	−70	−3.0	−906
מהדרין 0.1	7660	139	−40	−.5	−238
נכסי הדרים 1.0	1330	1253			−1762
פרי אור 0.5	3000	160	+20	+.7	+96.0
שמר 0.1 ש"ח	12650 תב	189	+1150	+10.0	+93.0

■ מזון וטבק

אסם 1.0	1420	250			+79.0
גולדפרוסט 1.0	3000	180	+4	+.1	+264
גולדפרוסט 5.0	1957 תב	920	+120	+6.5	+962
גולדפרוסט אפ 1	1201	96.0	+1	+.1	+39.0
דובק בב ש	4905	1943	−22	−.5	−367
דובק בב מ	4800	1515	−35	−.7	−1482
תלכל 1.0	1132	1828	+42	+3.9	+2263
תלכל 5.0	710 תב	3177	+40	+6.0	+6368
פרי-הה 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי-הה 5.0	— הפסקת מסחר —				
ספוגר בירה 1.0	18150 תב	4.0	+950	+5.5	+216
ספוגר בירה 5.0	15510 תב	35.0	+1410	+10.0	+32.0
יצהר 1 ש"ח	1479 תב	1021	+110	+8.0	+3146
יצהר 5 ש"ח	1016	963			−419
כן 1 ש"ח	701	1725	−28	−3.8	−1930
כן מלך 5 ש"ח	370 תב	1966	+30	+8.8	+3622
מגוטבס 1.0	11450	54.0			+96.0
עלית 0.1	16450	100			−94.0
עסיס ב 0.5	339	5209	+11	+3.4	+13235
שלמה אבגל 1.0	2700	25.0	−100	−3.6	−25.0
שמן מבכ ש	4989	237	−102	−2.0	−96.0

■ טקסטיל והלבשה

ארגו 1.0	535	3657			+198
אתא 1.0 ש	1375	100			−100
אתגה מ' 1 שה	639	1447	−9	−1.4	−1415
אתגה מ' 5 שה	487	1659	−4	−1.0	−524
ארגמן רג ש	17000	42.0			−17.0
דלתא-גליל 1.0	3000	477			−298
דלתא-גליל א 5.0	2270	74.0			−29.0
מטוית מאתר 1.	1601	5.0			+20.7
מטוית מאתר 5.	909		−11	−1.2	−200
ויסלטו 1.0	1400	213			−188
ויסלטו 5.0	975 תב	549	+65	+7.1	+549
הדרון 1.0	7800	75.0	+250	+3.3	+611
דקית 1.0	1800	768	−45	−2.4	−2350
דקית 5.0	1207	877	+12	+1.0	+219
לודזיה 0.1	2650	183			−44.0
לודזיה 0.4	1385	1349			−449
ליבת 1.0	746	1680	+12	+1.6	+1845
מיס גליק 1.0	* 644	614	+59	+10.1	+906
מקס 0.1	5100	322	+100	+2.0	+152
מקס 0.5	2701	1814	+92	+3.5	+2761
עים 1.0	16000	19.0	+200	+1.3	+28.0
עים 5.0	8420	61.0	+220	+2.7	+150
פולגת 1.0	1590	3427	+30	+1.9	+2138
פלגת א 0.1	3545	324			−337
פלגת ב 0.4	2410	1117			−774
פלינגר א 0.5	8385	339			−45.0
פרגור 1.0	3390	262			+79.0
ציגור מכסיב	15400	38.0			−10.0
תעש הכוזין 1.0	2700	136	+70	+2.7	+195

■ מתכת ומוצריה

אקסטט 5.0	2627	180	+26	+1.0	+115
אורדן 10.0	6995	76.0			−46.0
אורדן 50.0	6340	16.0			−16.0
אלוביט 1.0	6150				−40.0
אלוביט 5.0	4400	63.0			+63.0
בכלים ש	25001	1.0	+1		+49.0
התכוף 1.0	8800	30.0			−30.0
התכוף 5.0	5001	146	+212	+4.4	+252
התכוף אופציה	4200	24.0			−24.0
ויקה 1.0	5301				
ויקה 3.0	2190	82.0	+98	+4.7	+194
קומפסות מה 1.0	2800	3146	+80	+2.9	+4430
קומפסות מה 5.0	2635 תב	316	+135	+5.4	+1017
מתכת מרום 1.0	3299 תב	1073	+250	+8.2	+1647
כבלי ציון 1.0	2250	153	+24	+1.1	+203
כבלי ציון 5.0	1229	1428			−222
כבלי ציון אפ 3	598	418			−418
מרכון א	— הפסקת מסחר —				
מרכון אפ א	— הפסקת מסחר —				
מתכת קרמני 1 שה	217 קן		+10	+4.8	+35519
מתכת קרמני 5 שה	152.5 תב	36876	+13.5	+9.7	+32674
נחושתן 0.1	34500	5.0	−850	−2.4	−8.0
נחושתן 0.5	11702	38.0			−12.0
פלדה 1.0	12928	90.0	+128	+1.0	+96.0
קינג 1.0	1070	378	−41	−3.7	−334
קינג 5.0	600	1129			−127
קליל 1.0	* 6747	180	+67	+1.0	+222
קליל 5.0	4242	166	+1		+18.0
שלדות 5.0	5340	63.0	+240	+4.7	+253
תעשיות לכיש 1.0	1177	819			−121
תעשיות לכיש 5.0	615	1591			−1167

■ אלקטרוניקה ואפטיקה

אלביט 3.0	382000	18.0			−11.0
אלקו 0.1	* 7220	67.0	+120	+1.7	+66.0
אלקו 0.25 ש	3810	386	+52	+1.4	+233
אלקו 0.25 מ	3860	147	+160	+4.3	+77.0
אלקטרה 0.1 ש"ח	3569	295	+40	+1.1	+101
אלקטרה 0.5 ש"ח	2150	1391	+60	+2.9	+822
אלרון 3.0	260000	20.0			−9.0
אורית 0.02 ש"ח	32500	50.0	+1000	+3.2	+100
כלל תעש אלקטר	1920	872			−339
מסטרוניקס 1.0	2055	3022	+50	+2.5	+2123
מסטרוניקס 5.0	1510	1247	+61	+4.2	+2699
מיכמנגר ושה	520	2203			−1823
מיכמנגר 5שה	330	3610			+50.0
ציקלון ושה	2110 תב	198	−203	−8.8	−538
ציקלון 5שה	900	1541	−31	−3.3	−3867
...אלרוף 1.	5080	10.0			+19.0
...אלרוף 5.	5500				
ת.א.ת. 1.0	4210	175			−7.0
ת.א.ת. 5.0	2090	1029	+80	+4.0	+1584
ת.א.ת. אפ 1	17850	73.0			−4.0
תדיראן 1.0	7740	63.0	−10	−1	−63.0

■ מוצרי בניה

אי.בלל בנין 1	930	490	+10	+1.1	+671
אי.בנין אפ א	490	1850	+25	+6.4	+3300
אי.בנין אגח א	107.0	14015	+3.5	+3.4	+12465
אלקטר 5.0	8902		+242	+2.8	+65.0
אקרשטיין ושה	830	720	+29	+3.6	+1124
אקרשטיין 5שה	630 תב	500	+31	+5.2	+995
אקרשטיין אפ א	330	3203			−2361
אקרשטיין אג"ח 1	97.5	8333			−8333
בנין תדיר 1.0	— הפסקת מסחר —				
בנין תדיר 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-טון 1.0	1700 תב	500	+150	+9.7	+1500
בר-טון 5.0	610 תב	1027	+43	+7.6	+1960
מרמאכבגר 1.0	7050	64	−150	−2.1	−64
מרמאכבגר 5.0	2520	100			−40.0
כ.ל.ב. 1.0	891	245	+21	+2.4	+593
כ.ל.ב. 5.0	570				
מוזל השק בתעש	5300	96.0	+150	+2.9	+211
מזאיקה ולפנו 1	— לא נסחר —				
מזאיקה ולפנו 5	11700				

■ מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	16150	5.0	−500	−3.0	−100
אליאנס ב 200.0	2325	94.0	−25	−1.1	−163
גל תעשיות 1.0	11800	53.0	+400	+3.5	+48.0
גל תעשיות 5.0	7320	11.0			−23.0
דקסל 1.0	* 2940	313	+200	+7.3	+427
רפאים 0.1	4550 תב	115	−440	−8.8	−195
רפאים 0.5	1375	5475	−30	−2.1	−5825
חיפה כימיקל 10.0	429	3057			−2557
טבע 0.01 ש"ח	8240	589	+180	+2.2	+691
ל'מסף 1.0	2780	661	+96	+3.7	+1030
ים המלח 0.1	3970	6775			−1387
מכתשים 10.0	549	9487	+24	+4.6	+24968
מסטיקה 1.0	6520	15.0			−15.0
מסטיקה 5.0	3360	88.0	+100	+3.1	+77.0
נקה 1 ש"ח	6700	377	+19	+.3	+16.0
סנו 1.0	17200	69.0	+800	+4.9	+58.0
סנו 5.0	13200	86.0	+650	+5.2	+91.0
פריקלאס 1 ש"ח	— הפסקת מסחר —				
פריקלאס אפ 1	— הפסקת מסחר —				
קים ביניקל 1.0	8850	272			−122
ת.ב.ל. 1.0	3700	96.0			−69.0
ת.ב.ל. 5.0	2970	78.0	−30	−1.0	−58.0
תיא 5.0	9479	17.0			−17.0
פרוטרום 10.0	14141	30.0	+541	+4.0	+79.0
ופד א 5.0	* 10687	246	+972	+10.0	+157

■ עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפוון 1.0	6730	3.0			−3.0
דפוון 5.0	4500				
חמג 1.0	7301	169	+1		+53.0
יאה 1.0	4620	26.0			−26.0
לבידי אשקלון 1	500	1000			−953
לבידי אשקלון אפ	845				
מולט ב 0.5	39347	10.0			−3.0
מפעלי נייר 10.0	263000	56.0	+7000	+2.7	+64.0
סקופרה 1.0	3499 תב	665	−200	−5.4	−672
רים 0.1	2450	124	+60	+2.5	+85.0
רים 0.4	1415	360	+26	+1.9	+176
תפל ב 0.2	14950	30.0	−50	−3	−30.0

■ תעשיות שונות

אורין 1.0	7660	76.0	−116	−1.5	−76.0
אורין 5.0	3610	304	+60	+1.7	+533
תמשה יר 1.0	10800	18.0	+180	+1.0	+18.0
הנגלפק ושה	* 1770	277	+100	+6.0	+863
הנגלפק 5שה	1100	702			−701

■ השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	8000	125			−51.0
סור בב 1.0	6763650	3			
כלל תעשיות 1.0	1490	8137			−10487
מאגר טכנולוגיה	447	4537			−1062

■ חברות השקעה

אגיס ש	5810	18.0	+125	+2.2	+13.0
אדיני פתוח 2.0	4940	2290	+160	+3.4	+6206
אינקה ושה	120.8 תב	28694	−65.0	−35.1	−72923
אלגר ש	11250	35.0			−5.0
אלגר ב	11200	20.0			−20.0
אלרן ש	3430	645	+70	+2.1	+2143
אלרן ב	3400	100			
אמישר בב 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפיק 1.0	224	9865			−6348
אפיק 5.0	174.0 תב	1665	+10.0	+6.1	+8146
גאולת השקעות ושה	1390	437	−1	−.1	−201
חברה לישראל ושה	11120	112	+250	+2.3	+118
חברה לישראל 5שה	8310	196	+160	+2.0	+249
וולפסון 0.1	115000	.8			−.8
וולפסון 1.0 ש	25600	83.0			−93.8
אמפא א 0.5	15500	19.0	+750	+5.1	+80.0
מעלים השק ש	6290	903			−466
דיסקונט השק ש	3020	5292	+90	+3.1	+7247
מזרחי השק ש	21500	122			−95.0
בור השק אגח 124	12500				
חירון 1.0	2860	69.0			−9.0
חירון 5.0	1331	1179	+40	+3.1	+2451
שום השקעות ושה	259	2859			−2354
יבא ש	11100	66.0			−76.0
ירדן א 0.1	3345	307	+145	+4.5	+575
כלל ישראל 10.0	913	3304	+33	+3.8	+22531
כלל ישראל 50.0	827	144			−144
לבים 1 ש"ח	3820	8.0			+35.0
לבים 5 ש"ח	1160	19.0	−28	−2.4	−23.0
בנור 1 ש"ח	668	2177	+20	+3.1	+5358
בנור 5 ש"ח	401	4504	−9	−2.2	−4873
בנור אפ ב	321	1747			−1997
בנור אג"ח 1	98.0	43930			+67370
עז השק ב 0.1	3540	61.0	−10	−.3	−67.0
עז השק ב 0.5	1905	284	+55	+3.0	+503
פז השק ש	6500	240	+167	+2.6	+539
פזה א 0.1	10443	145	−320	−3.0	−165
פזה 0.5	6200 תב	170	+300	+5.1	+525
פרין ב 0.2 ש"ח	4700	565	+140	+3.1	+816
קרדן 1 ש"ח	697	2252	+10	+1.5	+2033
קרדן 5 ש"ח	574	1087	+23	+4.2	+2813

■ מחקר ופיתוח

כלל טכנולוגיות	449 תב	3237	+29	+6.9	+10042

■ חיפושי נפט

דלק חיפושים 1.0	3250	1470	+100	+3.2	+1347
דלק חיפושים 5.	1900 תב	1127	+128	+6.5	+1796
דלק נפט אפ 2	1240	1619	+70	+6.0	+2695
פז חיפושי נפט	19500	25.0			−17.0
י.ו.א.ל. 5.0	3555	2166	+85	+2.5	+2343
מ.ב.נ. 1.0	5794 תב	387	+527	+10.0	+2644
מ.ב.נ. 5.0	1950 תב	1198	+100	+5.4	+7582
פראיל ב 0.3	7885	65.0			−58.0
צפריקה נפט 1.	315	6650	+12	+4.0	+1714
צפריקה נפט 5.	249	2558	−3	−1.2	−1852
נפטא ש	— הפסקת מסחר —				

■ מניות הנסחרות במט"ח

גוית מ	227				−500

מחזורי המסחר בשוק המניות

שם ענף	המחזור באלפי ש"ח
בנקים מסחריים	2,062.4
בנקים למשכנתאות	153.2
מוסדות מימון ענפיים	86.5
חברות וסוכנויות ביטוח	255.7
מסחר ושרותים	1,352.3
נדל"ן, בינוי ופיתוח	1,257.3
חברות תעשיה	2,445.5
השקעה ואחזקות	902.7
חיפושי נפט	250.3
מניות הנסחרות במט"ח	–

המניות הפעילות ביותר לפי ענפים

שם נייר הערך	תמורה בספיות	שינוי ב-%
הפועלים ש	551.0	+ 0.3
לאומי משכנתאות ש	26.9	+ 3.1
מרכז הקבלנים	20.9	–
הסנה ש	70.8	+ 0.6
שופרסל ב' 10.0	146.2	+ 1.0
מ.ת.מ	185.0	–
ים המלח	269.0	–
דיסקונט השקעות ש	159.8	+ 3.1
י.ו.א.ל 5.0	77.0	2.5
גוית מ	–	–

	ב.חופשיות	ב.בהסדר	אג"ח	מק"מ
מחזורי מסחר	6,862.1	1,303.8	7,961.6	1,849.4

שערי איגרות חוב

4% כלולה ו-100% הצמדה		
74001	632822.0	
74002	560000.0	
74003	552200.0	
74004	545000.0	
4.25% כלולה סדרה (נמוכה)		
ק-301 תשואה 4.12%		
4101	322.3	−2.1
ק-302 תשואה 4.27%		
4102	128.0	−1.0
4103	123.7	−1.8
ק-303 תשואה 4.26%		
4104	119.2	−.1
4301	119.2	−.1
4302	113.9	−.1
4303	113.0	−.1
4304	111.1	−.1
ק-304 תשואה 4.68%		
4105	97.2	−.2
4106	96.6	−.6
4107	91.6	−.6
ק-321 תשואה 4.59%		
4201	112.5	
4202	110.4	−.1
4203	108.2	
4204	104.4	−.1
4205	102.3	
4206	100.3	
4207	99.9	
4208	98.5	−.1
4209	96.3	+.1
4210	93.7	+.1
ק-322 תשואה 4.69%		
4211	98.1	−.6
ק-342 תשואה 4.10%		
4305	101.6	+.1

קרנות נאמנות

נכון ליום 25.12.86

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
כרוזה			–	–
מרוזת			–	–
אב	4307.93	4250.96	15.53	0.36
אבוקה	379.51	372.12	3.22	0.87
אביב	–	–	–	–
אגוז	204.58	203.58	0.09	0.04
אדיר	1396.38	1369.06	1.42	0.10
אודם	2022.06	1982.85	8.28	0.41
אופיר	1691.12	1670.46	2.21	0.13
אור	391.01	382.89	0.58	0.15
אור לי	236.72	225.05	0.52	0.23
אוריין	140.80	140.04	0.03	0.02
אורן	651.98	648.81	2.93	0.45
אייל	3330.58	3265.04	7.88	0.24
איילת	4081.57	3993.53	34.15	0.86
אירים	4286.41	4193.44	−22.82	−0.54
איתן	621.91	609.29	0.39	0.06
אלון	518.87	515.72	−0.32	−0.06
אלמוג	612.42	600.47	−0.15	−0.02
ארז	517.37	511.08	5.10	1.00
אש	125.19	122.49	1.45	1.19
אשל	167.68	166.88	−0.12	−0.07
אתרוג	201.25	200.27	0.35	0.17
בדולח	2023.86	1984.86	8.01	0.40
ברוש	424.19	422.20	2.79	0.66
ברק	417.84	415.61	4.46	1.08
ברקת	762.55	758.81	1.63	0.21
גביש	1244.63	1220.49	1.78	0.14
גבע	907.81	894.33	−99.21	−9.98
גורן	634.43	622.06	0.21	0.03
גיאר	8251.37	8129.06	16.37	0.20
גיל	2613.13	2562.86	13.79	0.54
גלית	529.10	526.57	1.23	0.23
דובדבן	326.24	324.74	2.35	0.72
דוכיפת	582.80	571.37	2.60	0.45
דולב	193.06	191.77	0.26	0.13
דורון	1298.19	1272.97	3.94	0.31
דותן	226.77	222.40	0.02	0.00
דליה	447.25	439.33	1.75	0.39
דקל	323.03	321.52	3.45	1.08
דרור	362.72	355.77	4.59	1.30
הדס	324.40	321.46	1.76	0.55
ורד	441.12	432.80	0.79	0.18
זהבית	2686.47	2629.17	22.31	0.85
זוהר	17487.24	17229.31	10.39	0.06
זיו	16254.50	16013.50	22.46	0.14
זמיר	769.19	759.86	9.82	1.30
חוחית	128.67	126.92	0.28	0.22
חלימן	118.58	118.06	0.07	0.05
חלמיש	576.89	574.12	0.09	0.01
חן	119.34	118.86	−0.05	−0.04
טופז	1214.94	1186.53	1.39	0.11
טל	4656.66	4603.28	1.16	0.02
יבול	712.11	703.75	−0.52	−0.07
יהלום	1832.96	1797.17	5.86	0.32
יסודות	356.60	353.24	2.88	0.82
יערה	596.90	583.95	0.00	0.00
כוכב	917.43	899.48	8.63	0.96
כחל	116.91	114.61	0.43	0.37
כלנית	496.65	487.83	2.30	0.47
כספית	637.43	634.08	1.75	0.27
כרמל	123.85	121.35	0.28	0.23
כתר	974.77	956.24	202.44	26.85
להב	3822.55	3748.37	16.46	0.44
למשקיע	103481.40	101631.07	–	–
לפיד	310.76	304.73	2.17	0.71
לכם	1559.98	1528.29	0.53	0.03
לשם	871.72	867.35	−0.02	−0.00
מאור	–	–	–	–
מבחר	1058.79	1037.79	1.70	0.16
מבטח	3051.23	3021.66	−0.10	−0.00
מגד	199.89	196.91	0.08	0.04
מגוון	2826.54	2799.02	11.34	0.40
מגל	665.88	658.31	1.26	0.19
מור	1408.38	1388.31	16.97	1.23
מורן	751.17	744.12	5.76	0.78
מטה	25127.97	24607.19	−93.82	−0.37
מיטר	783.99	768.32	1.96	0.25
משוט	3383.13	3317.39	18.99	0.57
מעיין	675.62	662.40	0.68	0.10
מקשה	905.50	901.23	−0.90	−0.09
מרגלית	1109.96	1088.42	4.82	0.44
מרום	1035.39	1014.85	1.27	0.12
נהנה	22955.23	22615.87	80.11	0.35
נטיף	733.23	729.97	7.88	1.09
נמש	419.76	411.55	2.22	0.54
נילי	4934.27	4861.74	64.24	1.33
סביון	496.09	486.83	3.27	0.67
סגולה	122.31	120.77	0.09	0.07
סלע	888.84	884.35	0.17	0.01
סנונית	621.02	613.40	1.15	0.18
סער	672.18	659.43	3.60	0.54
ספיר	498.73	498.73	1.20	0.24
עדיף	727.91	719.50	4.52	0.63
עידית	1912.11	1902.57	14.52	0.76
עירן	6333.41	6240.76	5.83	0.09
ענבר	1123.04	1098.36	1.25	0.11
ענת	2082.19	2061.95	25.80	1.26
עפרוני	582.13	569.38	0.81	0.14
ערמון	131.41	130.79	−0.11	−0.08
פזא	1344.05	1317.56	6.37	0.48
צבר	502.11	492.11	0.73	0.14
צופית	558.60	547.63	3.49	0.64
צוק	106.16	106.16	0.06	0.05
צמיר	901.02	888.45	0.49	0.05
צמירות	6920.97	6819.95	19.01	0.27
צמרת	1572.02	1541.08	4.20	0.27
קלע	1861.18	1851.88	5.20	0.28
רוזית	15570.56	15432.88	123.05	0.80
רימון	108.95	108.72	0.12	0.11
רקפת	602.33	592.39	0.67	0.11
רשף	669.54	655.24	0.25	0.03
שבים	705.61	691.88	0.39	0.05
שחם	828.22	820.69	−0.77	−0.09
שירה	345.72	343.25	2.16	0.63
שמיר	326.73	322.71	0.18	0.05
שניר	691.86	682.16	8.63	1.28
שקד	672.26	655.89	13.25	2.06
שקמה	163.83	163.01	0.07	0.04
תאנה	202.09	201.15	0.81	0.40
תבור	–	–	–	–
תורני	429.87	429.87	4.46	1.04
תהילה	–	–	–	–
תירוש	446.33	444.26	0.49	0.11
תפוז	196.14	195.21	−0.20	−0.10
תפוח	180.72	179.46	0.51	0.28
תרשיש	1315.70	1299.79	−1.98	−0.15
תשרי	418.45	412.53	0.27	0.06

* השינוי מחושב לפי מחיר הפדיון

הנהלת גדות מסופים וכימיקלים והחברים לעבודה

משתתפים באבלה של

משפחת נידה שחף

על מות

אמה ז"ל

לעוז שפירא

אתך באבלך הכבד על מות אמך

חיה מרזל ז"ל

החברים: בלינסון ציפי ואיציק
פיין הדסה ואלחנן
פרומוביץ' אירית וליאור
קורן רחל ואורי
רוזנברג נגה וקובי
שוק מוטי

לך על בטוח
לוח מעריב
ראה עמודים 34, 35
ובמוסף „שווקים" עמודים 11—47

מוסף מיוחד:
הורוסקופ לשנת 1987
מצורף לגליון ינואר של:
AK
שיופיע ביום ב' הקרוב [29.12.86]
★
מוסף חינם: צ'ופר
עתון לילדים בגיל 7—12
★
שי מיוחד: „סחלב" של „תלמה"
— 168 עמודים של צבע, הנאה ועניין —

אוניברסיטת בר־אילן
המחלקה לפיסיקה
הכנס הבינלאומי השני
בנושא:
Physics of Disordered Systems
בימים שני, שלישי ורביעי, ד'—ו' בטבת
(5—7 בינואר 1987)
בבנין הפיסיקה שבאוניברסיטת בר־אילן.
המעוניינים בפרטים נוספים מתבקשים לפנות 03718433/4
אל מזכירות המחלקה

לכל לקוחותינו
לרגל ספירת המלאי
יהיו מחסני פלסטרו גבת
סגורים
בין התאריכים 28.12.86 — 31.12.86.
אתכם הסליחה.
פלסטרו גבת

משתתפים באבל המשפחה

על מות

משה רוזנטל ז"ל

בית החותרים

כואבים את פטירתו של

משה רוזנטל ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה

בית מושב הבונים

ליעל שניצר

משתתפים בצערך על מות

אמך ז"ל

אורדן תעשיות בע"מ
ההנהלה והעובדים

לבובי יאור והמשפחה

תנחומים על מות האב

משה יאור ז"ל

המועצה האזורית
הגליל העליון

לשמואל גולדברג

משתתפים בצערך על מות

אמך ז"ל

חבריך לעבודה
ישראקולור מעבדות (2000) בע"מ
גטר צרכי צילום (2000) בע"מ
ההנהלה והעובדים

לדוד משנה

משתתפים באבלך הכבד על מות

אביך ז"ל

חבריך לעבודה

למשפ' ליכטנשטיין

משתתפים בצערכם על מות

ארנסט ז"ל

מהחברים לעבודה
אסם, סניף חיפה

לפוגל בנימין

משתתפים באבלך הכבד על מות

אביך ז"ל

חבריך לעבודה

ליעקב פייס

משתתפים באבלכם הכבד על מות

אחיכם ז"ל

חבריכם לעבודה

מועדון מטיילי מעריב
מצרים
עם „נאות הכבר" ו„מועדון מטיילי מעריב"
פרטים: 03-439207

פירה ליבין

אשתי ודודתנו היקרה, נפטרה באופן פתאומי.

אברהם ליבין,
שרה ריבלין,
ספי ריבלין
וכל בני המשפחה

הלויה נערכה אתמול, בנחלת־יצחק.

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

ד"ר אלכסנדר ספושניק ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום שני, כ"ז בכסלו תשמ"ז (29.12.86), בשעה 2.00 אחה"צ.
נפגשים ליד השער החדש של בית העלמין „הדרום" (בגבול חולון–בת־ים).

מיליה ספושניק
יהודית ואשר איתן
ד"ר שלום איתן ומשפחתו
ד"ר חנן איתן ומשפחתו

במלאת שלושים לפטירתה של אמנו, אחותנו וסבתנו היקרה

ציביה (סורסקי) שורק ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני, כ"ז בכסלו תשמ"ז (29.12.86), בשעה 15.30 בבית העלמין בקיבוץ עין הנצי"ב.

המשפחה

יחד עם **פרד**, אנו מבכים מרה את חברתנו היקרה

מריה (מושקה) אוגושביץ'–אברהמר ז"ל

מלידא – פולין
נפטרה בפריס

אלפרדה ואדם הופמן
יהודית וצבי שטורם ומשפחתם

לחברנו פרד

אתך באבלך הכבד על מות יקירתך — יקירתנו

מושקה אוגושביץ'–אברהמר ז"ל

מלידא – פולין

משפחת סטרומינסקי
דיסלדורף – בון

בית מכון ויצמן למדע וסגל הפקולטה לכימיה

משתתפים באבלו של

פרופ' מתתיהו פרידקין

על מות

אמו ז"ל

לרותי, מלי ושרון

אתכם ביחד מבכים את פטירת ידידנו האהוב

צבי קצינאל ז"ל

ליאורה וישראל רונן
ניו־יורק

לישראל שמיין

משתתפים באבלך על מות

אמך ז"ל

חברה לפתוח תעשיות (פרוייקטים) בע"מ
המחלקה להנדסה אזרחית

לביאנקה חנה והחברים

המומים מפטירתו הפתאומית של מנהלנו היקר

שמולביץ עוזי ז"ל

ומשתתפים בצערכם

עובדי בנק אוצר החייל בע"מ
סניף חיפה

חלפו שלוש שנים מיום פטירתו של
בעלי, אבינו וסבנו היקר באדם

הנריק רולירד ז"ל

חסיד אומות עולם

תפילת אזכרה תתקיים ליד קברו בבית הקברות הקתולי ביפו, ביום ראשון, 4.1.87, בשעה 15.00.

המשפחה

אזכרה וגילוי מצבה ליקירתנו

צ'סיה סוראסקי–מורצקי ז"ל

תתקיים ביום ראשון, כ"ז בכסלו תשמ"ז, 28.12.86, בשעה 2.30 אחה"צ, בבית העלמין בקרית־שאול.

המשפחה

עליה לקברם של בנינו היקרים שנפלו בנגב במלחמת השחרור

מרים שחור
אריה לדר מאיר וינשטיין
יעקב זידמן יוסף בקרמן

נעלה אל קברותיהם ביום ראשון, כ"ו בכסלו תשמ"ז, 28.12.86, ב' דחנוכה, בשעה 2.30 אחה"צ, בבית הקברות בנחלת יצחק, בחלקה הצבאית.
מוקירי זכר הגבורים ובני המשפחות השכולות מתאספים ע"י שער בית העלמין.

ההורים השכולים

בצער רב אנו מודיעים שחלפה שנה מאז יקירנו

ד"ר אלכסנדר פפ ז"ל

איננו

תודתנו לכל הידידים וחבריו למקצוע שהשתתפו באבלנו הכבד.

אשתו: מתילדה
וכל בני המשפחה

קבלת מודעות!
מ־8.00 עד 20.00
לוח מעריב
מבצע מיוחד!!!
03-727630
03-739297
03-738707
לבעלי כרטיסי אשראי

במלאת שנה לפטירת יקירנו

צבי בן־יהודה ז"ל

ואחת עשרה שנה לפטירת יקירתנו

בתיה'לה בן־יהודה ז"ל

נעלה לקברם ונתייחד עם זכרם, ביום ראשון, כ"ז בכסלו תשמ"ז (28.12.86) בשעה 2.00, בבית העלמין החדש בקרית־אתא. התחבורה תצא מביתנו, רח' השופטים 9, קרית־אתא, בשעה 1.45.

המשפחה

לתושבי הדרום
סניף מעריב
בבאר־שבע
פתוח כל יום
ברציפות
מ־8.00-19.00
למסירת
מודעות מכל
הסוגים.
מנויים לתו"ל,
מנויים למעריב
לנוער, ספרים,
תקליטים
וקלטות.
קק"ל 90,
באר־שבע
טלפונים
057-74850,
057-78029

במלאת שנה למות יקירנו

אברהם שבתאי ז"ל

נעלה לקברו, ונכבד את זכרו, ביום ראשון, כ"ז בכסלו תשמ"ז (28.12.86) בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין ברמת־הדר, רמתיים. נפגשים ליד השער.

המשפחה

גילוי המצבה של

הדוד אברהם דיקשטיין

במלאת שלושים יום לפטירתו יערך ביום ראשון, כ"ז בכסלו תשמ"ז (28.12.86) בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון־בת־ים.
נפגשים ליד השער החדש.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו.

המשפחה

כתיבה במכונה ב־12 שעות
בשיטה עיוורת
בי"ס למסחר „רימון", ת"א, דיזנגוף 85, ☎ 281965.

עם זכר אהובנו, בני יחידי, אבי, היקר מכל והבלתי נשכח

אפרים קאופמן ז"ל

שנפל במלחמת יום הכיפורים
לאחר פציעה אנושה
ב־10.10.73 (אוקטובר) בקרב סיני

נתייחד ביום שלישי, כ"ח בכסלו תשמ"ז (30.12.1986), בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין הצבאי בקרית שאול (חלקה 8).

אמו: הינדה
בנו: אלכס
והמשפחה

ב"ה

ברוך דיין אמת
נפלה עטרת ראשנו

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת ראש משפחתנו

ר' ירחמיאל ב"ר יהודה הכהן לוין

הלוויה תצא היום, יום שישי, כ"ד בכסלו תשמ"ז (26.12.86), בשעה 12.30, מבית המנוח, בשכונת ביאליק, אל בית העלמין הישן בחדרה.
התחבורה תצא מבית המנוח.

המתאבלים:
אשתו, בנותיו,
אחיותיו, חתניו, נכדיו
וכל בני משפחתו

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

איזידור טליקו היקר באדם

רופא בולגריה

הלוויה תתקיים היום, יום ששי, כ"ד בכסלו תשמ"ז, 26.12.86, בשעה 12.30, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה המתאבלת

אבלים על מותה של יקירתנו

בינה (ניקה) גלעד

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, כ"ד בכסלו תשמ"ז, 26.12.86, בשעה 12.45 בצהרים, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשי.

האבלים:
בעלה: יעקב
בנה וכלתה: יאיר ונירה וב"ב
בתה וחתנה: ריקי ודובי קופמן וב"ב

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

טוביה קופלביץ ז"ל

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה, ביום ראשון, כ"ו בכסלו תשמ"ז, 28.12.86, בשעה 15.00, בבית העלמין "הדרום", בגבול חולון–בת־ים. נפגשים ליד השער.
אוטובוס ייצא מבית המנוח, ברח' ביאליק 86, רמת־גן, בשעה 14.30.

תודתנו נתונה לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

גאורג שמעון ז"ל

נעלה לקברו לטכס אזכרה ולגילוי המצבה, ביום שני, כ"ז בכסלו תשמ"ז (29.12.86), בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
נפגשים ע"י השער הישן, בשעה 15.30.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

יצחק קונס ז"ל

נתייחד עם זכרו ונעלה לקברו לגילוי המצבה ביום ראשון, כ"ו כסלו תשמ"ז (28.12.86), בשעה 14.00 בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.
תחבורה תעמוד לרשות מוקירי זכרו בתחנת אגד חיפה, רציף נסיעות מיוחדות, בשעה 13.30.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירתנו

לינה יואלס ז"ל

תתקיים אזכרה, ביום ראשון, כ"ו בכסלו תשמ"ז (28.12.86), בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
נפגשים בשעה 3.00 אחה"צ, ליד השער החדש.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

ר' נתן בר' אלימלך הלוי גולדברג ז"ל

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה, ביום שלישי, כ"ח בכסלו תשמ"ז (30.12.86), בשעה 15.30, בבית העלמין סגולה פתח־תקוה.

המשפחה

במלאת שנתיים לפטירת יקירנו

משה מיכאלי ז"ל

תערך אזכרה ביום ראשון, כ"ו בכסלו תשמ"ז (28.12.86), בשעה 15.30, בבית העלמין בקרית־שאול.
נפגשים ליד השער.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של חברנו

חיים הדומי ז"ל

נעלה לבית הקברות, ביום שני, כ"ז בכסלו תשמ"ז (29.12.86) בשעה 16.15.
בשעה 16.45, תערך אזכרה, בחדר האוכל.

המשפחה
ובית רמת יוחנן

במלאת שנה לפטירת יקירנו

אברהם סיגלר ז"ל

נעלה לקברו ונתיחד עם זכרו, ביום ראשון, כ"ו בכסלו תשמ"ז (28.12.86), בשעה 15.00, בבית הקברות בבית לחם הגלילית.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת חברנו

פרנץ בק ז"ל

נעלה לקברו ביום ראשון, כ"ו כסלו תשמ"ז (28.12.86), בשעה 14.00.
יציאה ליד האסם.

המשפחה
וקבוץ אשדות יעקב

ליעל שניידר ומשפחתה
אתכם באבלכם הכבד בהילקח מכם ראש משפחתכם היקר

שמואל ז"ל

דיירי רח' קובובי 25, רמת־דניה, ירושלים

אזכרה במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

אשר סיסלר ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו, ביום שלישי, ד' דחנוכה, כ"ח בכסלו תשמ"ז (30.12.86), בשעה 15.00, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשי.

המשפחה

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

ג'מילה יפה ראובינוף ז"ל

הובאה למנוחות בהר הזיתים בירושלים ביום חמישי, כ"ג בכסלו תשמ"ז (25.12.86). יושבים שבעה בבית המנוחה, רח' בר גיורא 4, מקור ברוך, ירושלים.

המתאבלים:
בניה: גבריאל ונורית ראובינוף
משה ואינס ראובינוף
יהושע ומאשה ראובינוף
בתה: תמר אנגלהרד
נכדיה ונינה

ההנהלה וחבר עובדי משרד ראש הממשלה
משתתפים בצערה של
הגב' תמר אנגלהרד
במות עליה אמה

יפה ג'מילה ראובינוף ז"ל

ומביעים תנחומים כנים לבני המשפחה

הננו מודיעים בצער על פטירתו של יקירנו

נחום קוקוס ז"ל

הלוויה התקיימה אתמול, יום חמישי, כ"ג בכסלו תשמ"ז (25.12.86).
יושבים שבעה בבית המנוח, רח' טרומפלדור 17, כפר־סבא.

המתאבלים: אשתו: יהודית קוקוס
בנו: ישראל קוקוס וב"ב
בתו: יפית אנטנברג וב"ב
אחיו ואחיותיו וב"ב

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו

אהובה פיסטול ז"ל

לבית אפלבוים

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום ראשון, כ"ו בכסלו תשמ"ז (28.12.86), בשעה 15.30, בבית העלמין "הדרום" (בגבול חולון–בת־ים).
נפגשים ליד השער הראשי.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו

ד"ר מרים (מריקה) סמו שפינדלר ז"ל

תתקיים אזכרה ביום שני, כ"ז בכסלו תשמ"ז (29.12.86), בשעה 14.30, בבית העלמין הישן, חוף הכרמל חיפה. נפגשים בשער הראשי.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

רוז'יצקי יחזקאל ז"ל

ממיזמרקוב מריב – פולין

נעלה לקברו לגילוי מצבה, ביום ראשון, כ"ו בכסלו תשמ"ז, 28.12.86.
נפגשים בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים, ליד השער החדש בשעה 15.15.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

יצחק מדליון ז"ל

נקיים אזכרה, ביום רביעי, כ"ט בכסלו תשמ"ז, 31.12.86, בשעה 14.00, בבית העלמין הישן חוף הכרמל, חיפה.
נפגשים ליד השער הראשי.

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי, אבינו, גיסנו וסבנו היקר

אברהם נחמיאס

(בעל מסעדת טריאנה)

הלוויה תצא היום, יום ששי, כ"ד בכסלו תשמ"ז (26.12.86), בשעה 11.00 לפנה"צ, מבית המנוח, רח' ביאליק 60, רמת־גן, לבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

אבלים:
אשתו: בוני
בנו וכלתו: משה וחנה וב"ב
בתו וחתנו: לינה ומוני אנג'ל וב"ב
משפחות: נחמיאס, אנג'ל, פרנסיס, בן שהם, אליעזר, רוזנבלום, אלימלך, ילוז

יושבים שבעה בבית המנוח, רח' ביאליק 60, רמת־גן.

למשפחת נחמיאס
כואבים אתכם ומשתתפים באבלכם הכבד
על מות

אברהם נחמיאס ז"ל

שבתאי ורבקה פרנסיס
משה וליאורה פרנסיס
חרותה הראל אולימפיה

בלב רואב אנו מודיעים על פטירתה בטרם עת של יקירתנו

טובה בנאור

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, כ"ד בכסלו תשמ"ז, 26.12.86, בשעה 11.00 בבוקר, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים (השער החדש).
אוטובוס ייצא בשעה 10.15 בבוקר, מבית המנוחה, רח' דרך השלום 107, תל־אביב.

אבלים:
בעלה: דוד בנאור
בתה: יעל ואריה שניצר וילדיהם
בנה: צפריר וורד בנאור
אביה, אחיה, אחיותיה
וכל בני המשפחה

בצער רב וביגון אני מודיעה על פטירתו הפתאומית של בעלי היקר

שמעון ירוסלביץ

הלוויה תצא ביום ראשון, כ"ו בכסלו תשמ"ז, 28.12.86, בשעה 12.30 בצהרים, מבית הלוויות העירוני, רח' דפנה 5, תל־אביב, ותתקיים בשעה 1.15 אחה"צ, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון–בת־ים.
תחבורה תצא מבית המנוח, רח' ארלוזורוב 63, תל־אביב, בשעה 12.00 בצהרים ותעבור דרך בית הלוויות.

אבלים: אשתו: ז'נטה
אחיו, אחיותיו
וכל בני המשפחה

אנו מודיעים בצער על פטירתו של יקירנו

יגאל שורצמן

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, כ"ד בכסלו תשמ"ז, 26.12.86, מבית המנוח, רח' הברושים 7, זכרון־יעקב, לבית העלמין המקומי.
על שעת הלוויה להתקשר 063-99657.

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

חיים קופרשטוק

הלוויה התקיימה אתמול, יום חמישי, כ"ג בכסלו תשמ"ז, 25.12.86

המשפחה המתאבלת

למשפחת מודיצקי ולמאיר
משתתפים בצערכם הכבד על מות

עדה ויצחק ז"ל

ועד קרית שאול
והתושבים

הקרדינל של ניו־יורק המגיע בשבוע הבא לביקור:

„אני לא רוצה לפגוש את שמיר ופרס בירושלים"

ביקש לשנות תוכנית ביקורו ★ הערכה: כנראה על־פי הוראות הוותיקן

מאת רפאל מן
הסופר המדיני של „מעריב"

ראש הכנסיה הקתולית בניו־יורק, הקרדינל ג'ון אוקונור, אשר אמור להגיע ארצה בשבוע הבא, הודיע במפתיע כי הוא מבקש לשנות את תכנית הביקור כדי לא לשוות לו אופי רשמי. בין היתר מבקש הקרדינל, כי פגישותיו עם אישי מדינה בכירים לא ייערכו בלשכותיהם אלא באתרים אחרים.

על פי מידע שהגיע לירושלים, נראה שהקרדינל שינה את תוכנית ביקורו בשל הנחיות שקיבל מן הוותיקן. להערכת פקידים בבירה חושש הוותיקן, כי ביקור בעל אופי רשמי של איש הדת האמריקני הבכיר עלול להתפרש כהכרה של הכנסיה הקתולית בשליטתה של ישראל בירושלים.

במשרד החוץ בירושלים יתקיים הבוקר דיון מחודש בתוכנית ביקורו של הקרדינל אוקונור, נוכח ההתפתחויות האחרונות.

חשיבות רבה יוחסה לביקורו בארץ, בעיקר נוכח דברי התמיכה שהשמיע לפני מספר חודשים בפלשתינים לאחר ביקור בלבנון. לישראל אין ענין בקיום הביקור בכל מחיר, אמרו פקידים בבירה. אפשר שהביקור ידחה או שישא אופי של ביקור דתי של עליה לרגל, שיכלול רק סיורים למקומות הקדושים.

בשלב מוקדם יותר של ההכנות לביקור דחה הקרדינל הצעה לערוך סיור בירושלים בחברת ראש העיריה טדי קולק, והציע כי יסייר בעיר רק בחברת אנשי דת נוצריים. השבוע התברר כי אוקונור מבקש להמנע מביקורים במשרדים רשמיים, כמו משרד רה"מ ומשרד החוץ, ומבקש „מקום נייטראלי" לשיחותיו עם שמיר ופרס.

שמעון פרס נפגש עימו בביקורו האחרון בניו־יורק, לאחר שהשמיע את הדברים בנושא הפלשתיני. אז סוכם כי הקרדינל יבקר בישראל.

סולל בונה מציע למכירה נכסים ב־100 מיליון ד'

הקונצרן מתכוון לשלם פיצויים מוגדלים לכ־1500 עובדים

מאת אלי דנון

קונצרן סולל בונה מתכוון לשלם פיצויים מוגדלים בשיעור של כ־250 אחוז גם לקבוצת העובדים הנוספת שאת פיטוריה מבקש הקונצרן לממש. מדובר בכ־1500.

ראשי הקונצרן מתכוונים לבצע את הפיטורים בעיקר מקרב עובדי מינהל ושירותים. הכוונה היא לאחד פונקציות משרדיות, נוכח הפרופיל הנמוך שבו פועלת החברה.

נמסר, כי החברה מנהלת מגעים גם עם גורמים פרטיים בארץ ובחו"ל המגלים עניין ברכישת נכסי החברה. סולל בונה עומד למכור נכסים ובעיקר קרקעות בשווי של כ־100 מיליון דולר.

הנהלת החברה מנהלת מגעים גם עם משרד האוצר והממשלה כדי שיבחנו אפשרות שהמדינה תרכוש את נכסי החברה לצורך קידום תהליך ההבראה. „אנו רוצים להקדים את מימוש ההתחייבויות של החברה כדי להקטין את נטל הוצאות המימון של החברה" – מסבירים בסולל בונה.

נוכח ריבוי הפרסומים שהיו בימים האחרונים על החברה, ביקשה הנהלת סולל בונה להבהיר: „סולל בונה וחברת העובדים מבצעים את תוכנית ההבראה כפי שסוכם עם הממשלה והבנקים, ככתבה וכלשונה".

עוד ציינה ההנהלה: „סולל בונה לא קיבלה מהממשלה מענקים. התמיכה הממשלתית בתוכנית ההבראה התבטאה במתן אפשרות למערכת הבנקאית להמיר הלוואות לזמן קצר בהלוואות לזמן ארוך".

לדברי הנהלת החברה העמידה עד כה חברת העובדים לרשותה של סולל בונה הון עצמי חדש על פי דרישת הקונצרן.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס' 52/86 שנערכה אתמול זכה המספר 252457 ב־180,000 ש"ח. הפרס המצטבר 200,000 ש"ח עובר לשבוע הבא ומקסימום פרס ראשון יהיה 480,000 ש"ח.

12,000 ש"ח 156988.
6,000 ש"ח 352263; 614061.
300 ש"ח 013530; 031756;
039141; 041107; 105030;
116658; 154760; 291919;
321292; 355376; 362930;
404089; 467770; 490596;
527582; 607699; 615152;
679645; 697999; 707066;
716135; 725463; 731618;
742746; 742816; 746180;
755758; 811714; 830377;
852084; 889319; 898775.
150 ש"ח המסתיימים 3968; 6507.
25 ש"ח המסתיימים 169; 202.
16 ש"ח המסתיימים 207; 287; 439.
כל הכרטיסים המסתיימים ב־9 זכו ב־2.50 ש"ח.
5 ש"ח התלת־ספרתיים 036; 127; 130; 190; 209; 218; 234; 251; 307; 314; 366; 442; 452; 614; 620; 632; 671; 691; 693; 694; 747; 800; 802; 806; 844; 897.
2.50 ש"ח הדו־ספרתיים 00; 01; 04; 07; 12; 13; 15; 20; 22; 28; 29; 37; 39; 49; 51; 52; 57; 60; 73; 74; 78; 89; 91; 95; 97.
רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

מעונות ויצ"ו סגורים גם היום

מאת נורית דברת

מעונות ויצ"ו בכל הארץ יהיו סגורים גם היום, עקב שביתת 2000 המטפלות הדורשות להיטיב את תנאי עבודתן. 14 אלף ילדי המעונות יאלצו גם היום להשאר בבתיהם לאחר שבחודש האחרון נעדרו, בשל אותה סיבה, ימים רבים ממעונותיהם. אתמול הצטרפו אליהם חלק מילדי נעמת, שהמטפלות העובדות בהם החליטו להביע הזדהות עם חברותיהם השובתות.

ילדי מעונות ויצ"ו לא יחגגו היום את מסיבת החנוכה המסורתית הנהוגה בכל הגנים במדינה. ביום ראשון יוצאות המטפלות לחופשת חנוכה מתוכננת בת יום אחד וביום שני, אם לא יחול שינוי עד אז, ימשיכו בשיבוש הלימודים במעונות.

הורי הילדים החליטו אתמול להחריף את מאבקם, שכן לדבריהם נגרם להם נזק רב עקב השיבושים המתמשכים, המאלצים הורים רבים להשאר בבתיהם ולהפסיד ימי עבודה, דבר שכבר גורם לכך שמעסיקים הבהירו כי לא יוכלו לשאת עוד את היעדרותם.

ביום שני יקיימו ההורים בכל הארץ הפגנה מול בית ויצ"ו בשדרות דוד המלך בתל־אביב ברשיון המשטרה.

נאטמו חדרים בבתיהם של שמונה מחבלים

(ע). כוחות הבטחון אטמו אתמול חדרים בבתיהם של שמונה מחבלים, שהשתתפו בשנה האחרונה בפיגועים ביהודה ובשומרון.

ארבעה מן המחבלים הם מקלנדיה, שלושה מג'לזון ואחד מן הכפר דורה אל קרע.

הפיגועים המיוחסים לשמונה כללו זריקת בקבוקי תבערה ורימונים לעבר אוטובוסים ורכב ביטחון באזור קלנדייה וג'לזון בחודשים אפריל ויוני השנה.

אולגה: מט ממין נקבה

אלופת השחמט הישראלית – האשה היחידה בתחרות בחולון – עברה את הסיבוב הראשון

מאת צבי בר־שירה

מי שהיתה אלופת השחמט הישראלית, אולגה פודרזינסקיה – האשה היחידה המשתתפת בתחרות הבינלאומית בחולון שהחלה אמש, לצד 75 גברים – גברה על השחמטאי הירושלמי הרצל סינגלוב במהלך הסיבוב הראשון.

שני המדורגים הראשונים לא אכזבו: רב־אמן יהודה גרינפלד ניצח במשחק מעניין את האמן אברהם מלאכי ויעקב מוריי גבר על עופר חרותי.

רב־אמן שמואל רשבסקי מארה"ב (בסך הכל נוטלים חלק באירוע 11 שחמטאים מחו"ל), מנצח התחרות הבינלאומית הראשונה שנערכה בישראל ב־1958, נתקל ביריב ישראלי עיקש, אברהם מגן.

מי שהיה אלוף השחמט באיראן, האמן הישראלי גבה הקומה יעקב משיאן, הגיע בדקה אחת של איחור לאולם התחרות. למרות איחורו הוא הורשה להתמודד עם יעקב סטיסיס הצעיר לפנים משורת הדין – אך נראה כי ההתרגשות השפיעה על משיאן לרעה והוא נקלע לעמדה אבודה.

מזג האויר

תרמוקד המובילה באספקת נפט וסולר לחימום ביתי
● בירושלים: 02-527177-8-9
● בגוש דן: 03-414142 ● בחיפה: 04-668282-3 ● בב"ש: 057-30032

בארץ הטמפרטורות החזויות:
ירושלים 7–17; תל־אביב 9–20; חיפה 9–18; נהריה 9–18; באר־שבע 9–22; רמת־הגולן 7–16; צפת 6–15; טבריה 9–18; עפולה 8–21; נצרת 8–18; שומרון 8–19; לוד 8–21; עזה 10–22; יריחו 8–22; אילת 12–14.

בחוץ לארץ מזג האויר בערים הגדולות בעולם:
אוסלו 16– עד 11– שלג; אמסטרדם 9– עד 0 גשום; אתונה 4 עד 6 גשום; בואנוס־איירס 21 עד 30 בהיר; בריסל 0 עד 6 גשום; וינה 4– עד 3– מעונן; ז'נבה 8– עד 1– בהיר; יוהנסבורג 14 עד 27 בהיר; לונדון 5 עד 10 גשום; לוס אנג'לס 9 עד 22 בהיר; ליסבון 3 עד 13 בהיר; מדריד 1– עד 5 בהיר; ניו־יורק 1 עד 6 בהיר; סטוקהולם 5– עד 2– שלג; פאריס 3 עד 5 גשום; פרנקפורט 10– עד 1– מעונן; קאהיר 9 עד 23 בהיר; קופנהאגן 3– עד 0 שלג; רומא 4– עד 9 בהיר.

מעריב
תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: „בית מעריב", רח' קרליבך 2 (מיקוד 61 200), ת.ד. 20010 טלפון 439111.
ירושלים: המערכת – רח' הלל 14 (מיקוד 94 581) טלפון 221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טלפון 231769. מרכז הפצה: טלפון 521159.
חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד 33 104), טל. 674674. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 673254.
באר־שבע: רח' קק"ל 90, המערכת: 37553, 74973, מודעות ושיווק: 74850, 31772.

תוך מחלוקת קוטבית מתחילה

(סוף מעמוד 1)

המחלוקת מתמקדת בעיקר בקשר להטלת מס על הבורסה: שמעון פרס וראשי ההסתדרות תומכים במס ואילו שר האוצר שולל אותו מכל וכל.

נגיד בנק ישראל, פרופ' ברונו, תומך בהשעיית הסכם תוספת היוקר בהסכמה עם ההסתדרות.

למרות זאת, כבר הביא משרד האוצר בחשבון בתוכניותיו לשנה הקרובה כי תוספת היוקר תשולם על פי ההסכם הקיים – בכל פעם שהאינפלציה תצטבר ל־4%, תשולם תוספת יוקר של 3% בקירוב.

אתמול נפגשו חברי הקבינט הכלכלי עם שר הבטחון יצחק רבין ועם הרמטכ"ל. בפגישה התברר, כי הם שוללים את תוכנית האוצר לקצץ 180 מיליון שקל מתקציב הבטחון. רבין אף דורש להגדיל את תקציב הבטחון ב־150 מיליון שקל. משרד הבטחון טוען, כי תקציבו קוצץ בשנים האחרונות ב־600 מיליון שקל. האוצר לעומת זאת קובע, כי הקיצוץ האמיתי היה 200 מיליון בלבד.

בתקציב הבטחון יבוצע קיצוץ מזערי שלא יעלה על 30 מיליון ש"ח – הציעו שרי ממשלת העבודה לשר האוצר משה נסים. ההצעה גובשה שלשום בפורום „שריני" והתקבלה בחיוב על ידי שר האוצר.

בדיונים שנערכו אתמול ושלשום הציעו שרי „העבודה", כי הקיצוץ בתקציב הבטחון בגובה 180 מיליון ש"ח לערך יבוצע, אך בתמורה תפוצה מערכת הבטחון באמצעות הזרמת כספים ממקורות אחרים.

בין היתר הוצע להזרים למערכת הבטחון כ־75 מיליון ש"ח מתוך הסכום שתחסוך המדינה לאחר אישור הצעת החוק בקונגרס האמריקני להקטין את שיעור הריבית על החובות לארה"ב. מוצע גם להמיר סעיפי הוצאות בדולרים, כמו על דלק, להוצאה בשקלים ולהוזיל כמה סעיפי הוצאה במערכת הבטחון שיש לממשלה שליטה עליהם.

בסופו של חשבון מגיעה התוספת, על פי הצעה זו ל־150 מיליון ש"ח לערך, כך שהקיצוץ בתקציב הבטחון יהיה מזערי – כ־30 מיליון ש"ח לערך.

גם שר המשטרה חיים בר־לב התנגד אתמול, בפגישה עם חברי הקבינט, להצעת הקיצוץ מתקציב המשטרה בסך 6 מיליון שקל. לדבריו, יתרום הקיצוץ להקפאת 500 תקנים במשטרה ולביטול הארוחות המוזלות לשוטרים.

שר התחבורה חיים קורפו אמר אתמול לחברי הקבינט, כי יש להכפיל את תקציב פיתוח הכבישים מ־45 מיליון ל־90 מיליון שקל בשנה. הוא הציע לממן את הדבר על־ידי מיסוי על הרכב והדלק.

נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו מציע לפתוח מיד בשיחות על „עיסקת חבילה" בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים.

בראיון מיוחד ל„מעריב" מזהיר הנגיד, כי בלי עיסקת חבילה כזו לא תהיה תכנית כלכלית והיצוא ייפגע.

להלן מרכיבי העיסקה המוצעת על־ידו:

● השתתפות הממשלה בעלות העבודה, בדרך של תשלום ביטוח לאומי בעבור המעסיקים.
● הסכמת ההסתדרות לוויתורים בתחום השכר.
● הימנעות המעסיקים מעליית מחירים, כפי שיוסכם.

הנגיד קורא להעביר עוד בשלב זה את הכנת הרפורמה במס הכנסה לוועדת מומחים בלתי תלויים.

פרופ' ברונו מתנגד בכל תוקף להטלת מס על רווחי הון או מס הון. על הצעת פרופ' חיים בן־שחר לבצע פיחות זוחל של חצי אחוז בחודש אמר הנגיד: „זו ההצעה הגרועה ביותר".

עזר ויצמן תומך בתכנית הכלכלית – בניגוד לעמדת שרי המערך ששללו אותה במתכונתה המקורית. ויצמן אמר אתמול, כי הוא רואה בתכנית האוצר „יסודות נבונים".

השר ויצמן אמר עם זאת, כי היה „נזהר מאוד" מלפגוע בציבורים מסוימים, כמו נכי צה"ל ומשפחות השכול – „ואני מכיר את הציבור הזה", אמר.

הנהלת המרכז הליברלי הביעה תמיכה עקרונית בתכנית הרפורמה שיזם האוצר.

תנועת „שינוי" שוללת את הצעת ההסתדרות, להטיל על ועדה ציבורית לעסוק בעניני הרפורמה במיסוי, וקובעת כי ההצעה נועדה „לקבור את הנושא" ולמנוע ביצוע הרפורמה במיסוי.

משפט מרגל

(העברה מעמוד 1)

תירה נגד נציב שירות בתי הסוהר, בעיקבות זכויות היתר שנשללו מואנונו לאור „תקרית כף היד".

הפרקליט עומד להגיש את העתירה לבית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט גבוה לצדק הדן בעתירות אסירים.

אתמול ביקר עו"ד זכרוני אצל ואנונו בכלא לאחר שהוברר לו כי על פי החלטת מנהל הכלא נשללו מהאסיר המפורסם למשך חודש כמה פריווילגיות שהיו לו כמו: החזקת ווקמן בתא וקבלת ספרים ועתונים אחד מדי יום. כן החליט מנהל הכלא לבטל את ההיתר שניתן לג'ורי דימס, חברתו של ואנונו, לבקר אותו.

עו"ד זכרוני אמר אתמול כי בעתירה שיגיש בשמו של ואנונו הוא יציין, בין היתר, כי ואנונו איננו אסיר רגיל, והוא שרוי בבידוד מוחלט ועלול להשתגע ללא ווקמן, ספרים ועתונים. מתברר כי הספרים היחידים שנשארו בתאו הם התנ"ך והברית החדשה.

הפרקליט הכחיש ידיעות שלפיהן הוכה ואנונו על ידי הסוהרים.

לפני ימים אחדים התקשר לעו"ד זכרוני הכומר האוסטרלי ג'ון מקנייט וביקש למסור לואנונו ברכת חג מולד שמח.

„כיצד חוגג ואנונו את חג המולד בתאו?" שאלתי את הפרקליט.

„אני לא יודע בדיוק איך הוא חוגג, מה שברור שאשוה לא היה לא בתא", אומר עו"ד זכרוני. בנימה רצינית יותר הוא מספר כי מצב בריאותו של ואנונו תקין לחלוטין. בקרוב הוא יזכה לביקור נוסף של בני משפחתו. זכות זו לא נשללה ממנו.

הברפלד: נסים

(סוף מעמוד 1)

מאוד ממה שאמר ראש הממשלה כי אם זה מה שהוא אמר, אני חושב ששמיר לא קיבל מידע מדוייק על התכנית" אמר.

הברפלד הוסיף: "אם התוכנית כל כך טובה כפי ששר האוצר טוען וכל אזרח יהנה ממנה אז מדוע יש התנגדות כה עזה. האם כולנו רואים צל הרים כהרים?".

משתתפי כנס החירום שבו נטלו חלק כ־400 נציגי עובדים מכל מיגזרי המשק ביקשו להעביר לממשלה את המסר הבא: „תוכנית המבוססת על עוול חברתי והרפתקנות כלכלית לא תעבור".

הדוברים ציינו כי בפני ההסתדרות ישנן שתי דרכים, הידברות או מאבק.

שלום חבשוש, יו"ר ועד ארגון התעשייה הצבאית אמר: „אמת, תהיה צמיחה. צמיחה של חנויות מלאות בדברי חשמל מיובאים, בוטיקים ויוקסים שימכרו גרעינים לאלפי המובטלים... זו מדיניות כלכלית נואלת. מה רוצים מדינה של עבדים ומזי רעב?"

„התוכנית הכלכלית גובשה על פי הגישה הליברלית. וברור שנבעה משיקולים פוליטיים, שכן יש בה שינוי בגישה והתפיסה לגבי מתן השירותים הציבוריים במדינה", אמר אתמול מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר, בהשיבו לשאלות תלמידים בבית הספר התיכון על שם מוסינזון בהוד השרון.

קיסר הוסיף: „על פי התוכנית הכלכלית החדשה, השירותים יינתנו רק למי שיש כסף, כמו בשיטה הליברלית, בעוד בעבר, השירותים החברתיים ניתנו לכל בצורה שוויונית".

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול לראשי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים בלשכתו בירושלים: „ראשי ההסתדרות מתנגדים לתכנית הכלכלית מתוך השקפת עולם מסויימת ולא מתוך דאגה אמיתית לשכיר".

בפגישה השתתפו נשיא התאחדות התעשיינים דב לאוטמן, נשיא איגוד לשכות המסחר דן גילרמן, יו"ר איגוד הבנקים אלי הורביץ והכן יו"ר התאחדות האיכרים אליהו איזקסון ונשיא מרכז הקבלנים דוד שפרן.

הדוברים הציגו עמדה אחידה כמו עם של המעסיקים והביעו את תמיכתם בעיקרי התכנית הכלכלית תוך הדגשת הסתייגותם מכמה סעיפים בה.

ראש הממשלה ציין כי זו ההזדמנות האחרונה בעשור זה לביצוע התכנית הכלכלית. „ביולי 1985 עמדנו תחת איום האינפלציה ולכן מיהרנו לעשות תכנית" אמר יצחק שמיר, „אך היום יש רושם שהכל בסדר ושמותר לחגוג. אך אין זה כך. אם לא נשנה את המגמות נחמיץ את השעה ונגרום נזק".

מזכ"ל הסתדרות העובדים הלאומית, שלום כהן אמר בישיבה של הוועד הפועל שהתכנסה אתמול בתל אביב: „מגמתו של המערך להוכיח לציבור, כי רק הוא ולא הליכוד מסוגל להשיג את המדינה במישור הכלכלי. לצורך זה מנצל המערך את ההסתדרות".

ד"ר בגין

(העברה מעמוד 1)

„כל העיר" שהופיע אתמול בירושלים.

ד"ר בני בגין טען אמש, כי נדהם לשמוע בטלוויזיה כאילו העניק „את הביטוי הציורי הזה" לשרון – וטען אמש בתוקף כי כלל לא השתמש בו ולא עלה על דעתו להשתמש בו.

בני בגין טען אמש כי גם לא התייחס לשרון על רקע בעיה אישית או משפחתית, ולטענתו לא אמר כי שרון פגע במנהיגותו של אביו מנחם בגין.

„הדברים היחידים שאמרתי למקומון, לאחר שחברים בסניף לחצו עלי להתראיין לרגל המיפקד הנערך בסניף ירושלים, הם שאני חושב, שהצבתו של מר שרון בראשות תנועת החרות, לא תהיה התפתחות חיובית, ועלולה לפגוע ביכולתה לגייס תמיכה רחבה בציבור".

אמש הוסיף ד"ר בגין: „לו נכשלתי באמירה כלשהי – לא הייתי מכחישה, הייתי מעדיף להודות שאמרתי ונכשלתי. לעולם לא אכחיש דברים שאמרתי. אבל במקרה זה לא זכור לי מעולם שייחסתי בעיה אישית או משפחתית כלפי שרון ושהמשפט בביטוי הציורי שיוחס לי במקומון".

כתב „כל העיר" שלום ירושלמי, המפרסם היום את הראיון עם בני בגין וכתבה על־אודותיו, אמר אמש בהקשר זה כי הביא בכתבתו דברים שהשמיע בני בגין בפורומים סגורים – והדברים נבדקו פעמים רבות, אומתו בבדיקה צולבת, „וכל מלה שם היא אמת חצובה בסלע".

הפיסקה בכתבתו של שלום ירושלמי ב„כל העיר" שאליה התייחס בני בגין, הנ: „חלק מהם (מסיעתו) שמעו פעילים שבילו עם בגין שעות לא מועטות בשנה האחרונה בפורומים פנימיים, בהם כינה בגין את שרון כמריגאי „רומס חסר מוסר וחסר מוסרות". פעם טען ששרון שבר לאביו את המנהיגות ועוד התייחס אליו בצורה מזולזלת ומחוצפת, ובהזדמנות אחרת אמר ש„שרון הוא גיבנת על גב תנועת החרות"".

מטען חבלה התפוצץ בירושלים

מאת אריה בנדר

אסון נמנע אתמול בירושלים כאשר מטען חבלה קטן התפוצץ בין שני מכלי גז ביתיים בדרך בית לחם.

המטען התפוצץ סמוך לשעה 7 ועשרים בערב בחזית בנין מגורים. למרבה המזל לא התפוצצו הבלונים ולא נגרם נזק. למקום הוזעקו חבלנים וכוחות של משטרה שסרקו את האזור.

המשטרה עצרה אתמול 4 חשודים לחקירה. המשטרה קראה לציבור בעיר להגביר את ערנותו.

אלמנת חיים עזרן

(העברה מעמוד 1)

הארגון נמצא עתה בשלבי התפוררות.

גורם צבאי בכיר אמר אתמול ל„מעריב", כי ארגון הג'יהאד האיסלאמי ברצועת עזה, היה חסר תקדים בהיקפו והיו לו שלוחות כמעט בכל האיזור.

ב־27 בספטמבר נדקר למוות נהג המונית חיים עזרן מאשקלון, במרכז המסחרי של עזה. ב־7 באוקטובר נרצח בדקירות סכין משה קיסרו, סמוך למקום שבו נרצח עזרן. הפשע השלישי בשרשרת בוצע בעזה ב־12 בנובמבר. הפעם היה הקרבן שבתאי שוויליי מאשקלון, שלמרבה המזל רק נפצע. לחוליה זו גם מייחסים את רצח תושב אבו גוש ברצועת עזה, בשלושה במאי.

שלושה חודשים נעשו מאמצים רבים כדי לחשוף את פעילותה של החוליה. הג'יהאד האיסלאמי הוא ארגון גג שיעי־קיצוני, שפועל בהשראת איראן, ומאחד בתוכו ארגונים מוסלמים קנאים, בעלי אוריינטציה חומייניסטית, כמו החיזבאללה. הג'יהאד האיסלאמי עשה לו נפשות רבה בעזה וברפיח ואוהדים רבים הצטרפו אל שורותיו.

מפקד פיקוד דרום, אלוף יצחק מרדכי, אמר בתשובה לשאלת „מעריב", כי המחבלים שנעצרו היו בעלי אוריינטציה דתית חומייניסטית, ששמו לעצמם מטרה לפגוע ביהודים.

„אני מברך את כוחות הבטחון שלכדו את רוצחי חיים עזרן וישראל קיסרו", אמר אמש ראש עיריית אשקלון, אלי דיין. „זה לא מנחם אותנו על אובדן הנפשות, אך לפחות יש נחמה בכך שרוצחים שפלים יבואו על עונשם". הוא ציין, כי אלמנותיהם של עזרן וקיסרו זוכות ליחס מיוחד מצד העיריה.

רינה עזרן מפרנסת עתה 4 ילדים מקיצבת הביטוח הלאומי. אליזבט קיסרו, אלמנתו של ישראל, לקחה אמש את בנה הקטן לחגיגת חנוכה בכיתה ד'. כאשר חזרה לביתה אמרה לנו: „אני שמחה שתפסו את הרוצח. אך שוב חזרו הזכרונות הכואבים".

אבי פרחן, נציג ועד הישובים היהודים בחבל עזה, קרא אמש לממשלה לגזור עונש מוות על הרוצחים, להרוס את בתיהם ולגרש את משפחותיהם.

שישי ושבת

(העברה מעמוד 1)

אוויר קריר יותר. לקראת הערב ואחר חצות היום ייעשה גשום וסוער. מזג אוויר גשום וסוער צפוי גם בשבת, ואולם ביום א' ייחלשו הגשמים באורח ניכר.

החזאי בשירות המטאורולוגי בבית דגן, רוברט אולינסקי, הודה שלאחר הפוגה שימשית לא ארוכה, ייתכן שבימי ב' וג' יבוא לישראל עוד גל של גשם וטמפרטורות נמוכות. החזאי מוסיף, שאנחנו מצויים עתה בעיצומה של תקופת גשמים שתימשך.

עד כה מסתכמות כמויות הגשמים שירדו בארץ בכמויות בלתי רגילות ומפתיעות. באיזור חפץ חיים־גדרה ירדו עד עכשיו 147 אחוז מכמויות הגשם הרב שנתיות. בירושלים ירדו כבר 80 אחוז מהממוצע הרב שנתי. בתל־אביב ירדו עד כה 65 אחוז מהכמות. בצפון הארץ ירדו פחות גשמים, יחסית. בהר כנען ירדו עד כה 64 אחוז מהכמות הרב שנתית.

יהודה גורן מוסיף: במוצב צה"ל בחרמון שורר בלילות האחרונים קור עז וטמפרטורה של 0 מעלות נרשמה מדי לילה.

נר ראשון

אל זבו קראה לעם ישראל לזכור את אסירי ציון בעת הדלקת הנרות.

(העברה מעמוד 1)

„מוסיף והולך", כשיטת בית הלל.

במשך שמונה ימי החנוכה אומרים הלל, לציון הנצחון הגדול ששיחרר את ארץ ישראל מההשפעה היוונית.

מחר, מוצאי שבת, תודלק בכיכר דיזנגוף בתל־אביב חנוכיית ענק, שגובהה חמישה מטרים, שהוצבה שם על ידי צעירי חב"ד. את החנוכייה ידליק ראש העיר שלמה להט, ולשם כך תופסק פעולת המזרקה של אגם למשך שעתיים.

אירנה דוישנסקרן מוסרת: „חג החנוכה מסמל את חרותנו ואת אמונתנו" כתבה אסירת ציון, אידה נודל, במכתב שהגיע בימים אלה לישראל.

מכתבה הוקרא באסיפת הזדהות עם יהודי בריה"מ שהתקיימה אתמול במלון הילטון בתל אביב. מאות תיירים מארה"ב השתתפו בכנס.

„מחצית מימי חיי הייתי בלי אבא" סיפרה *לאה מתבלים*, בת 12, שאביה *אהרון* הוא אסיר ציון בבריה"מ, לתיירים שישבו על הרצפה. „אני בתו היחידה. הוא זקוק לי כשם שאני זקוקה לו. אנא עזרו לנו להתאחד" אמרה.

נתן שרנסקי ששוחח בטלפון עם שלושה מסורבי עליה אמר כי יהדות בריה"מ מודאגת מחוקי ההגירה החדשים המתירים רק לקרובים מדרגה ראשונה לצאת את גבולות בריה"מ.

שתי נשים נהרגו בתאונות בתל־אביב

מאת ברוך נאה ויגאל יודילביץ'

שני אנשים נהרגו ביממה האחרונה בתאונות דרכים בתל־אביב – סמדר נגר, בת 22 מהרצליה, ואסתר שפיגל, בת 86 מרמת־גן.

אתמול, סמוך ל־3 אחר הצהרים, כמוצי ק"מ לפני צומת הכפר הירוק, התנגשה מכונית פולקסוואגן חיפושית בטנדר, פגעה במעקה הבטחון והתהפכה פעמיים. סמדר נגר, בת 22, נהרגה ושני צעירים נוספים שישבו באותה מכונית, נפצעו קל. הנהג, בן 24 מנתניה, נעצר לחקירה.

סמוך ל־12 בצהרים, בכביש מהכפר הירוק לרמת־גן, פגעה מכונית מסוג ב.מ.וו. בהולכת רגל אסתר שפיגל, בת 86 מרמת גן, שחצתה את הכביש. היא נפצעה קשה ומתה בבית חולים. נהג המכונית, תושב צהלה בן 32, נעצר לחקירה.

אתמול חלה הטבה במצבה של אסתר קוטיינר, בת 23, האשה ההרה שנפצעה בתאונה שלשום באיזור לטרון. הרופאים סבורים עתה כי אין צורך בניתוח קיסרי. היא הועברה למחלקת יולדות לשמירת הריון. בנה מוסי בן שנתיים וחצי סובל מפגיעות ראש.

האב חיים, בן 30, שנהג במיניבוס, מאושפז במצב קשה בבית־החולים „שיבא" בתל השומר.

אברהם נחמיאס
משפחת נחמיאס
אברהם נחמיאס
טובה בנאור
שמעון ירוסלביץ
יגאל שורצמן
המשפחה
חיים קופרשטוק
המשפחה המתאבלת
למשפחת מודיצקי ולמאיר
עדה ויצחק ז"ל

מעריב
עמוד 12 — יום ו', כ"ד בכסלו תשמ"ז – 26.12.86

בלשים ומסנדלים ערכו קרב איגרוף מול מטה המשטרה

פקח מעיריית ת"א נפצע ממכות השוטרים והוחש לבי"ח ★ העירייה טוענת: „שני פקחים סינדלו ברחוב דיזנגוף מכונית שחנתה על המדרכה ללא כל סימני זיהוי משטרתיים; שוטרים שיצאו ממטה המחוז היכו וקיללו" ★ המשטרה טוענת: היה על הרכב שלט „רכב משטרתי בתפקיד"; הפקחים הם שהחלו במכות"

מאת ברוך נאה ושרה פרידמן

„אם בארזים נפלה שלהבת מה יגידו אזובי הקיר": בלשי משטרת תל־אביב ומסנדלי העירייה, ערכו קרב איגרוף על המדרכה מול משטרת מחוז תל־אביב. אחד הפקחים נפצע ואושפז בבית־חולים הדסה.

שני הצדדים מאשימים זה את זה בתקיפה. „אם המשטרה טוענת ששני פקחים היכו עשרים שוטרים מול תחנת משטרה, היא אינה משטרה רצינית. הפעם עברו השוטרים את הגבול" – אמר אתמול ראש עיריית ת"א, שלמה להט. מפקד המחוז, ניצב גבי אמיר, מינה קצין בודק.

ב־7 בערב יצאו שני הפקחים יעקב קמינקה ובני לוקניש לסנדל מכוניות חונות על המדרכה ברחוב דיזנגוף. מול משטרת מחוז תל־אביב חנתה על המדרכה מכונית מסוג פורד סיירה, אזרחית, המשמשת את אחת היחידות ביחידה המרכזית. השניים לא היססו ונעלו את המכונית בסנדל דנוור.

עד כאן אין ויכוח בין העירייה למשטרה. מכאן ואילך חלוקות הדעות.

המשטרה טוענת: „על החלון היה שלט – רכב משטרה בתפקיד, באותיות קידוש לבנה. הזימנאי, איש משמר הגבול, שראה את המסנדלים, יצא החוצה והפנה את תשומת ליבם של לשלט וביקש שלא יסנדלו את המכונית.

העירייה טוענת: „הוא לא הזדהה והחל לצעוק ולאיים. הפקחים ביקשו תעודה שאכן מדובר ברכב משטרתי, אך הוא לא נתן והתחיל לקלל ולהרביץ". יעקב קמינקה, הפקח, טוען כי אנשי משטרה נוספים הצטרפו לאירוע והיכו אותו באשכיו בפניו ובעורפו.

המשטרה טוענת: „הפקחים לא האמינו שהשוטר בתפקיד. הפקח הוזמן להכנס פנימה למשטרה ולראות את תעודות הרכב הסמוי. התפתח ויכוח, שבמהלכו תקפו הפקחים את השוטר, קיללו והיכו על ראשו במכשיר הקשר שלהם".

העירייה טוענת: בלשים נוספים, שעברו במקום והבחינו במתרחש, היכו את הפקחים.

המשטרה טוענת: אותם בלשים ניסו להפריד בין הניצים.

שמיר יהיה ,הגוי של פרץ' בפרשת מילר

אומרים בש"ס על ,פטנט' שהציע הרב שך ★ עיקריו: התפטרות פרץ מכהונת שר הפנים לתקופה קצרה והעברת התיק לרה"מ ★ בפרק זמן זה יבצע שמיר את החלטת בג"ץ לרשום כיהודיה את הגיורת הרפורמית ★ ,כשהכל יבוא על מקומו בשלום' ישוב פרץ לכהן כשר הפנים

מאת מנחם רהט

תקוותה האחרונה של תנועת ש"ס, להיחלץ מההזנה שהטיל בג"ץ על שר הפנים הרב פרץ לרשום את הגיורת הרפורמית סוזן מילר כיהודיה, נכזבה אתמול. היועץ המשפטי חריש קבע, כי אין מקום לבקש מבג"ץ דיון נוסף בסוגיה בהרכב של חמישה שופטים.

ההחלטה גרמה אכזבה קשה בקרב ראשי ש"ס, שקיוו כי יתקיים דיון נוסף בבג"ץ. ואולם, משהתברר שלא יהיה מנוס מרישומה של סוזן מילר כיהודיה על־ידי שר הפנים, גובשה תכנית מהפכנית „להצלת" שר הפנים. עיקריה: התפטרות פרץ מכהונת שר הפנים לתקופה מוגבלת והעברה זמנית של התיק לראש הממשלה, שיבצע את החלטת הבג"ץ.

בפרק זמן זה יכהן פרץ כשר בלי תיק.

ה„פטנט" הועלה על־ידי הרב אלעזר מנחם שך מבני־ברק, ממורי דרכה של ש"ס, בעקבות פסיקה מחמירה של הרב שלום יוסף אלישיב, שקבע חד־משמעית כי על ש"ס לנטוש את הממשלה נוכח ההכרעה שהוטלה על הרב פרץ „לרשום גויה כיהודיה".

הרב אלישיב נימק פסיקתו בכך שמדינת ישראל שרויה עתה ב„גזירת שמד" – עקב „נסיון הרפורמים להשתלט על ההלכה בישראל". בעת כזאת אין לדעתו לוותר „אפילו על שרוך נעל".

אנשי ש"ס הנדהמים חשו אל פטרונם בבני־ברק, הרב שך, שהניחה אותם בזמנו „לא להתרגש" מבג"ץ. בש"ס אמרו על ה„פטנט" של הרב שך: „שמיר יהיה ,הגוי של פרץ' ויעשה במקומו את העבודה השחורה".

סיפור חם לקשיש

• עשרות קוראי „מעריב" הציעו אתמול את עזרתם לשמואל סולומון (בתצלום) ולמסעודה זגורי, קשישים ירושלמים הסובלים מקור. הפונים הציעו שמיכות, תנורים ועזרה כספית. היום פקדה אחת הפונות את ביתו של סלומון והביאה לו תנור חשמלי שרכשה עבורו, בעקבות פרסום הכתבה ב„מעריב" שלשום. פונים אחרים הבטיחו להעביר תנורים ושמיכות לקשישי ירושלים הזקוקים לכך באמצעות עמותת „מורשת", בראשות פעיל השכונות סעדיה מרציאנו. (כתב: אריה בנדר; צילם: יצחק אלהרר)

היום צפוי הסכם ל,החייאת' מת"מ

אתמול הושגה הסכמה עקרונית בין הבנקים הנושים לתנועת המושבים להעברת רשת השיווק לבעלות חדשה

מאת מיכל הולצמן ומרדכי אלקן

חברת השיווק מת"מ תקום אולי לתחייה. טוביה נדב, בעל „מלון מרכזיי" ויבואן מוצרי חשמל, סיכם אתמול עם תנועת המושבים על הפעלתה מחדש של רשת חנויות מת"מ. חתימת ההסכם נדחתה להיום.

ההסכם העקרוני להעברת הרשת לבעלות חדשה סוכם בין הבנקים לבין תנועת המושבים. מת"מ נסגרה לפני שבועיים בגלל חוב של 15 מיליון דולר שלא היתה מסוגלת לפרוע.

טוביה נדב שייך לקבוצת יזמים, בהם גם האחים שנידמן. במסגרת הסדר מבטיחה הקבוצה לספק את כל ההזמנות שהקונים שילמו עבורן ועדיין לא סופקו, לדאוג שכל עובדי החברה יקבלו משכורות ופיצויים, ואף להעסיק חלק מהם בחברה החדשה.

לדברי נדב, תפרע מת"מ את חובותיה בסך 15 מיליון דולר על־ידי העברה הדרגתית של חלק מפדיון המכירות.

מיקרו־גל לסופר־ועד

בנר ראשון לחנוכה כבר מובטחת ל־22 אלף עובדי התעשיה האווירית מתנת חג הפסח: תנור מיקרו־גל שערכו כ־1000 דולר בחצי מחיר ובתשלומים

מאת מיכל הולצמן

היום בערב ידליקו עובדי התעשיה האווירית נר ראשון של חנוכה כשאר בית ישראל. בהבדל אחד: מתנת חג הפסח כבר מובטחת להם. ולא סתם מתנה. לכל אחד מצפה בבוא האביב מכשיר מיקרו־גל – בחצי מחיר ובתשלומים – שלא לראותו בלבד, אלא יש רשות להשתמש בו. הזמנה התחלתית של 5000 מכשירים כבר הועברה מטעם ועד העובדים אל היצרן האמריקני „אמנה".

ההזמנה הראשונה הועברה אל היצרן על בסיס הערכה „זהירה" כי מספר ההזמנות יגיע ל־15 אלף.

מדי שנה מתחרים יבואנים ויצרנים על „כיבוש „שוק התעשיה האווירית": מכירת מתנות חג ל־22 אלף העובדים. המיבצע המפורסם של התעשיה האווירית נחשב לפיסגת ההצלחה לוועדי עובדים, והתחרות בין היצרנים קשה במיוחד.

תנור המיקרו־גל יוצע לאנשי התעשיה האווירית במחיר נמוך במיוחד, כ־750 ש"ח בששה תשלומים, שהם כמחצית המחיר לצרכן רגיל.

פותחים במוצש 27.12
סאסון בקניון אלנבי
לכבוד חג החנוכה סופגניות חופשי למבקרים
תל־אביב אלנבי 74
טלפון: 5103402/3

	במקום ש"ח	רק ש"ח
חזיות טריומף	21	5
גרביונים מאיטליה	18	3
חולצות לגברים – 87	79	29
טוטשירים לגברים	79	29
גרביים לגברים	9	4
בלייזרים אכספורט	98	29
מגפי עור לנשים	150	85
נעלי עור לנשים	110	49
מכנסיים לגברים דגם מיוחד	69	29
שמלות אקסקלוסיביות	280	89
חולצות קווין קליין לגברים	89	29
חליפות גברים	320	99

מחלקת ילדים
ביתן העור של ... ארנקים, תיקים, חגורות, ... במחירים מפתיעים
בביתן המפעל של: Jump אופנת נשים בקו צעיר מחירי פרסום מפתיעים!
הכל ב־20 ש"ח: חולצות ערב לנשים, שמלות פוסר, מודפסות, חצאיות ג'ינס, מכנסי ג'ינס יוניסקס, סוניקות פוטר, מכנסיים לגברים/ות
טרנינגים לגברים נשים וילדים. במחירים מדהימים
מכנסיים לגברים דגמי 87 עד מידה 50 במקום 89 רק 39
רק: 99 · רק: 79
קניון אלנבי ת"א אלנבי 74
פתוח בכל מוצ"ש ובמשך השבוע 9.00–20.00

נהג הצל את חייך!

48 ש"ח או 24 ש"ח x 2 תש'
הזמנות טלפון 746181, 770729, 03-770803
סוכן בלעדי: פרסום (ישראל) בע"מ יבוא ויצוא הרכסים 34 רמת־גן

מותג מספר מצומצם של תנורי הסקה
בעץ רוזייאר
הטובים והיפים בעולם!
סלון להט – בית הפועלים 6, רחובות. טל. 08-458001, 08-455916

למכירה
274 כסאות קולנוע
לפרטים לפנות טל. 03-455545
בין השעות 15.00–13.00

האם קראת כבר את AK
הירחון לאשה ולמשפחה

39 שקל בלבד
זה מה שתשלמו עבור השמיכה החורפית הלבנה ליחיד באילטקס! וזה עוד לא הכל:

	מחיר לצרכן	מחיר מבצע
שמיכת אקרילן 150/200	30.-	20.-
מגבת פרוטה 50/100	11.-	6.-
מגבת פרוטה 70/120	19.-	12.-
כרית ספוג 45/65	9.-	5.-
ציפית ללא גיהוץ		
50/70 עודפי יצור	7.-	4.-
סט כפול קיץ ללא גיהוץ	44.-	29.-

20%–40% הנחה אמיתית על שמיכות חורף וכלי מיטה של מיטב היצרנים.
שי על כל קניה מ־50 ש"ח
תנאים מיוחדים לעובדי קופ"ח, חברת חשמל, בזק, תע"ש, ת. אוירית, עת"א כנגד הצגת תעודה.
אילטקס – גרוזנברג 24 ת"א פינת נחלת בנימין (מדרחוב) פתוח רצוף 8.00–17.00, טל. 623066, 625893
המכירה ליחידים וועדי עובדים

קו הבריאות
מוקד המידע של קופת חולים הכללית מודיע על:
קו פתוח לבריאות הציבור
צוות רופאים מהמרכז הרפואי של קופת־חולים הכללית „קפלן", ישיב טלפונית לשאלות הציבור בנושא:
איידס
כל מה שרצית לדעת וכל מה שכדאי לדעת
במבצע מיוחד שייערך ביום שני 29/12/86 בין השעות 16:00 עד 19:00
בהשתתפות:
פרופ' צבי בנטואיץ
פרופ' זאב הנדזל
ד"ר יעקב גינדין
בטלפונים - 03-433500, 03-433300, 03-433306
עוז יוקר בריאות!
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

אנו שמחים להודיע על
פתיחת
בית משכית החדש
ברח' פרישמן 13, ת"א
לרגל הפתיחה:
– על כל קניה,
מזמינה „משכית" לכוס קפה ועוגה
בקפה „מרסנד" השכן
(ביהודה פינת פרישמן)
• עד סוף ינואר הניה בבנין.
משכית

נעלי אל־גה מיוחד
מגוון רחב של מגפיים אופנתיים ונעליים אלגנטיות וספורטיביות
הפתעות לחנוכה
חנות המפעל פתוחה במוצאי שבת מצאת השבת עד 22.00 (סלמה 99, תל־אביב).
חנויות המפעל: דרך המקצוע 4 פינת המסגר 8 ת"א; סלמה 99, תל־אביב.

מכירת היבואן מישל פיאג'ו

35-50% הנחה!
סוג ב' ועודפי יבוא
ג'קטים – שמלות חליפות – חולצות
מכנסיים – סריגים
בחנות היבואן: התבור 31, ת"א, שעות הפתיחה: 18.00–09.00
מבצע דגמי מלאי
את מבחר בגדי מישל פיאג'ו תמצאו בבוטיק מישל פיאג'ו, ה' באייר 34, כפר המכביה, טל' 254389, שעות פתיחה א'–ה' 09.00–19.00, ו' וערבי חג 09.00–16.00

מטבחים
חדרי שינה, סלונים, מזנונים, פ. אוכל
תכנון אדריכלי ועיצוב פנים
דיור 2000
מול היפר כל החדש מפרץ חיפה, צומת ק. אתא
טל' 04-720720

אנגלית סופר
אינטנסיבית
קורסים אינטנסיביים מתקיימים במשך שבועיים כל יום בין השעות 9.00–16. פגישת הסבר תתקיים במלון מאלאס, הירקון 277, תל־אביב, ביום ב' 29.12.86 וביום ה' 1.1.87 בשעה 17.30
מכון מיל"ה 03-912093

SASSON
נס חנוכה
עד ½ המחיר
עודפי יצוא וסוג ב'
חנות המפעל
ברח' כנרת 15 (ע"י איצטדיון ר"ג)
בני־ברק, טל' 707121/2.

יום ו' כ"ד בכסלו תשמ"ז 26.12.86

התכנית הכלכלית: מריטת נוצות
רפורמה במסים: כאן ובאמריקה
סיפורה של אשה שנאנסה
עם ואנונו — בטיסה מרומא
דיוקן של סוחר נשק
במטוס מנייד סביב לעולם
סאטירה

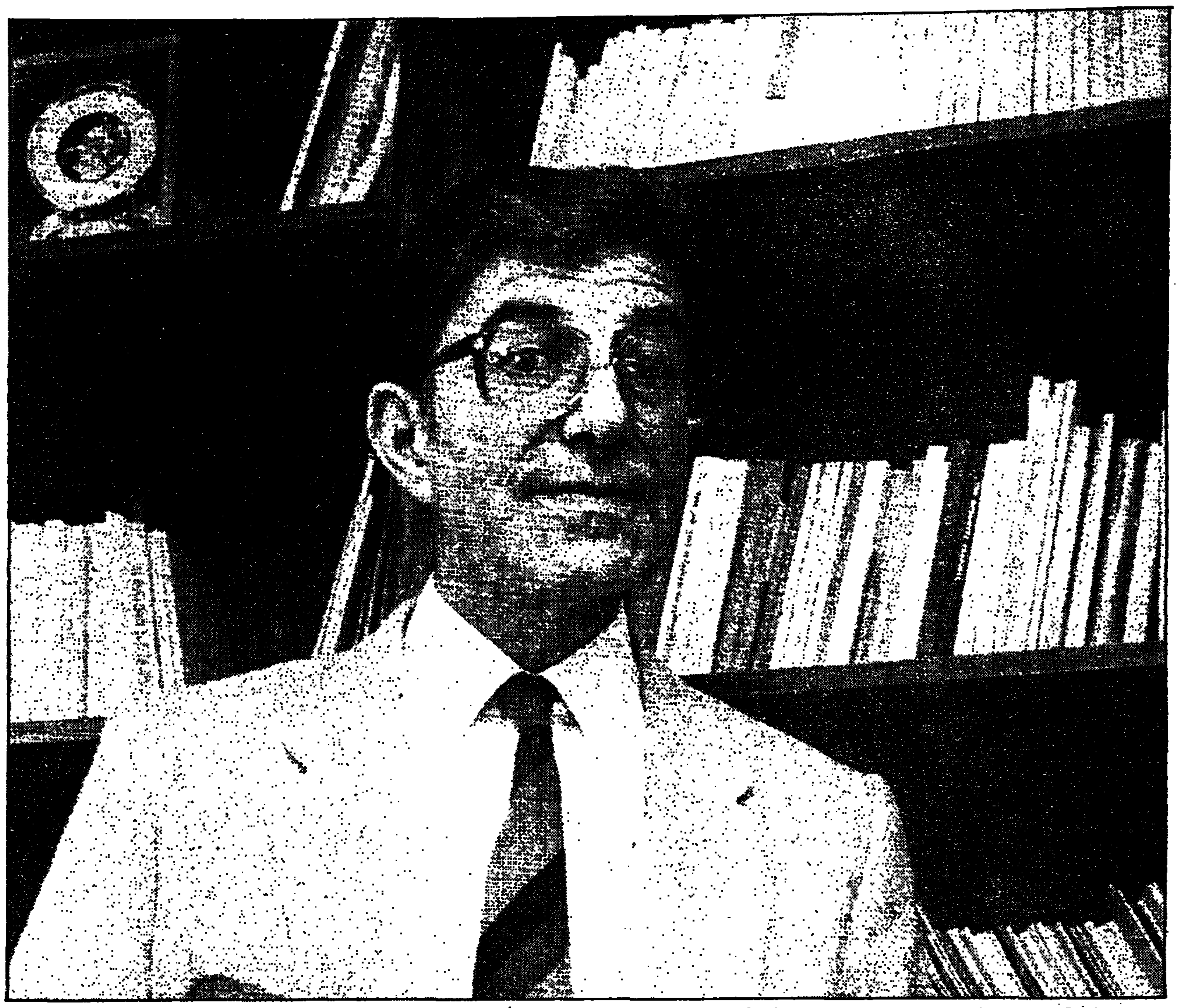

נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו: אם הממשלה לא תמהר להחליט, יגבר חוסר הוודאות בציבור, וזה לא טוב (צילום: יוסי זמיר)

פרופ' ברונו: דרושה עסקת־חבילה, את הרפורמה במס – תכין ועדת מומחים

מאת יובל אליצור
ויצחק דויטש

נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, מציע בראיון מיוחד ל"מעריב" להעביר את הכנת פרטי הרפורמה במס לוועדת מומחים. במקביל, להחליט לבצע את שאר מרכיבי התכנית הכלכלית שהממשלה מופקדת עליהם.

עוד מציע הנגיד לפתוח במו"מ על עיסקת חבילה בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים. בעיסקה זו, יתרום כל צד את חלקו להבטחת היציבות במשק והטיפול במאזן התשלומים.

על ההצעה שהעלה פרופ' חיים בן־שחר להנהיג פיחות זוחל בשיעור חצי אחוז לחודש, אומר פרופ' ברונו כי היא הגרועה ביותר בכלול זה.

כאשר הופעלה התכנית הכלכלית ביולי 1985, הוצג מיכאל ברונו כ"אדריכל התכנית". בתכנית הנוכחית המצב איננו בדיוק כך.

יש בתכנית ארבעה חלקים עיקריים. את הרפורמה בשוק ההון והרפורמה בשוק האשראי הציעו פרופ' ברונו ומומחי הבנק המרכזי עוד לפני כמה חודשים. עיבדו אותן הבנק והאוצר במשותף.

את הצעת התקציב והרפורמה במס הכנסה הגיש והכין האוצר. בנק ישראל תמך בקיצוץ התקציב ע"י צמצום הפעילות הממשלתית ובעקרונות הרפורמה במסים – הורדת המס השולי תוך הרחבת בסיס המס. אך מעבר לכך, הבנק לא היה שותף בהכנות אלה. עם זה, כבר בשלב מוקדם הביע הנגיד את דעתו שמשמעת בשכר ועיסקת חבילה צריכים להיות חלק מתכנית המשך הכלכלית.

שאלה: איזו עיסקת חבילה?

תשובה: עיסקת חבילה שבה הסכמה לשמירת היציבות במשק כאשר כל צד תורם חלקו. הממשלה, ע"י השתתפות בעלות העבודה בדרך של החזרי תשלום ביטוח לאומי. ההסתדרות, באמצעות הסדרים בתחום השכר. המעסיקים, ע"י הימנעות מעלאות מחירים שייקבעו.

בלי עיסקת חבילה כזו התכנית תהיה חסרה וגם היצוא יפגע.

ש: כיצד יש לטפל ברפורמה במס?

ת: נושא הרפורמה במסים הוא לא רק לגיטימי לדיון ציבורי, אלא שהכרח לטפל בו במסגרת רחבה יותר. התכנית הכלכלית שהופעלה ביולי 1985 היתה תכנית חרום. סמוך לכך הצעתי למנות ועדה שתכין תכנית לרפורמה מקיפה במסים. דעתי היא שגם היום צריך להקים ועדת מומחים בלתי תלויים להסכמה בין הצדדים, אך לא נציגים סקטוריאליים.

יש הסכמה על העקרונות, אבל הפרטים צריכים להתגבש בוועדה. בהנחיות לוועדה זו יש לקבוע מראש את עלות הרפורמה לתקציב ואת העיקרון של הורדת המס השולי תוך כדי הרחבת בסיס המס. על הוועדה יהיה לבחון גם את ההשלכות של לוח המס המוצע על הסכמי השכר ותחומים נוספים כמו הצריכה והחסכון.

ש: משמעות דבריך שהתכנית תידחה לזמן רב?

ת: בדיוק ההיפך. התקציב והקיצוצים צריכים להתבצע בלא דיחוי. כך גם הרפורמה בשוק ההון והכספים. גם את השינויים במס חברות אפשר להפעיל מיד. אבל הרפורמה במס על יחידים, שהיא גם נושא ערכי, צריכה לעבור לוועדה. בשעתם, הדיונים בוועדת בן־שחר על הרפורמה הגדולה במס הכנסה, נמשכו תשעה חודשים. אפשר להכין היום רפורמה זו בתקופה קצרה הרבה יותר.

ש: התכנית כולה היא מקצועית או אידיאולוגית?

ת: לפחות בשניים מארבעת המרכיבים של התכנית, שבנק ישראל שותף להם, הופעל רק שיקול הדעת המקצועי. בוודאי כך גם בהכנת התקציב על ידי אגף התקציבים. הרפורמות בשוק ההון והכספים אינן צריכות להיות נושא למשא ומתן.

אשר לרפורמה במס הכנסה, יש הסכמה לעקרון של הורדת המס השולי משיקולים של הגברת היעילות במשק. הפרטים צריכים לעבור לוועדת מומחים, כי הם טעונים הסכמה חברתית.

ש: הרפורמה תקדם את השוויוניות במשק או תפגע בה?

ת: בכל הורדה של שיעור המס השולי יש הפחתה במס של העשירונים העליונים. אבל אני מציע להסתכל על רפורמה זו לא רק בטווח הקצר, אלא בתרומתה לטווח הארוך, בהגברת היעילות, בחידוש הצמיחה ובתעסוקה.

ש: האם בתכנית הכלכלית יש תשובה למאזן התשלומים?

ת: התכנית כפי שהיא אין בה תשובה לבעיות מאזן התשלומים. נושא רווחיות היצוא, הקשור בשכר, צריך להיות נדון במסגרת שיחות משולשות, כפי שאמרתי.

עם זאת, עלי להדגיש שההרעה המסויימת שחלה ברווחיות היצוא, נובעת מעלייה בהוצאות השכר בסקטור העסקי, מעבר לעליה שהיתה בפריון. מה שהשפיע במיוחד הוא תוספת השכר ששולמו מעבר להסכמי השכר הכוללים.

ש: דעתך נוחה מהעברת הטיפול בקיצוץ תקציב המדינה לוועדת שרים?

ראיון מיוחד עם נגיד בנק ישראל □ הצעתו של בן־שחר לפיחות זוחל היא הגרועה ביותר □ היום אני נגד מס על הנכסים הפיננסיים □ העדפת „התעשיה הכבדה" היא גישה מיושנת

ת: מדאיגה אותי העובדה שוועדת השרים האמורה להחליט על קיצוץ התקציב לא קיבלה מנדט ברור על גודל הקיצוץ הכולל. אני מפרש את הפקדת הנושא בוועדה כהנחיה לפעול במסגרת הקיצוץ, בסך 486 מיליון שקל.

ש: והקיצוץ זה מספיק?

ת: זהו סכום מינימום. הקיצוץ בא גם לענות על הגדלות בסעיפים אחרים. יש להביא בחשבון שגם הרפורמה במס תעלה כספים רבים. אמנם נקבעה תקרה של 250 מיליון שקל. אבל עוד צפוי מאבק קשה על ביטול הפטורים.

בסופו של דבר, אסור שתהיה חריגה בתקציב. כיוון שהייצוב במשק הוא שברירי האיזון בתקציב הכרחי לביצוע הרפורמות, גידול היצוא ושמירת היציבות.

ש: אבל שר הבטחון מזהיר כי קיצוץ בתקציב הבטחון משמעו סיכון בטחוני.

ת: אינני רוצה להיכנס לשאלה אם סכום מסויים מבטיח את כל צרכי הבטחון. מה שעומד על הפרק הוא המאמץ להביא את המשק למצב של אי־עליה באינפלציה והורדתה: מעבר למשק צומח במקום הקפאון השורר זה יותר מעשר שנים.

גם מי שחרד, בצדק, לבטחון, צריך להכיר שהברירה היא בין האפשרות לממן הוצאות בטחון וחברה גדולות יותר מאותה עוגה, לבין הימנעות מהוצאות מסויימות כדי להגדיל את העוגה. כך שבעתיד יהיו יותר מקורות מימון ליעדים אלה.

ש: הצעת פרופ' חיים בן־שחר לפיחות זוחל במשק בשיעור חצי אחוז לחודש, תענה על הצרכים?

ת: זוהי ההצעה הגרועה ביותר. פיחות זוחל במצב הנוכחי מבטיח שנחדש האינפלציה וניתן לשכר ולמחירים לנוע כפי שהיה בעבר.

ש: ופיחות בבת אחת?

ת: היו בעבר מעט פיחותים מוצלחים והרבה פיחותים לא מוצלחים. הסיבה העיקרית שפיחות איננו מצליח, כי המשק צמוד.

בסופו של דבר, רווחיות היצוא יורדת חזרה. התוצאה היא הקפצת קצב האינפלציה ותו לא. אין זאת אומרת שפיחות אף פעם לא הצליח. כשהיה רפיון במשק (או קוצץ התקציב במקביל) וניתן היה להגיע להסכמה על ביטול השלכות הפיחות מהשכר, אז הפיחות היה ריאלי.

בוודאי שפיחות זוחל בתנאים של היום הוא האפשרות הגרועה ביותר. הוא איננו מבטיח את האמצעים המשלימים וגם יוצר ציפיות מתמידות לאינפלציה.

ש: האם יש אפשרות שהתנהגות הציבור תכתיב לממשלה פיחות?

ת: אינני חולק על האפשרות שבציבור ידברו לדבר על פיחות ומצב זה בעצמו יוצר ציפיות. או תיווצר התנהגות שתחייב את הממשלה לעשות צעד זה. עובדה שהדבר לא קרה והעדות לכך היא שאין פער בין שער הדולר הרשמי לשער הדולר השחור. אבל אם הממשלה לא תמהר להחליט על כל הצעדים שאפשר וצריך להחליט עכשיו, אי־הוודאות תגבר וזה לא טוב.

ש: ההצעה שהעלית להשעות זמנית את הסכם תוספת היוקר, בהסכמה עם ההסתדרות, עשויה לאפשר פיחות ריאלי?

ת: מה שיכול לסייע, גם בלי פיחות, הוא הסכמה בין שלושת הגופים, כפי שאמרתי.

ש: מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס העלה שוב הצעה להטיל מס הון או מס רווחי הון. בזמנו צידדת במס הון. האם יש להטיל מס זה היום?

ת: בעת הכנת התכנית הכלכלית שהופעלה ביולי 1985, גרסתי שיש להטיל מס חד־פעמי על כל הנכסים הפיננסיים. מרגע שהוחלט על התכנית והוכרע שלא לכלול בה מס זה, אמרתי כי שוב אין לו מקום. מה שטוב במצב מסויים איננו טוב לעת אחרת. לכן אני נגד מס על הנכסים הפיננסיים.

אם אני מבין נכון, מה שמוצע כיום הוא לא מס על נכסים קיימים, כי אם מס רווחי הון, דהיינו, מס על הפירות שההון יניב בעתיד. מס כזה מצריך הכנה רבה וממושכת, הרבה מעבר לזמן שמצריכה הכנת הרפורמה במיסוי.

אשר למס מחזור, בפעם האחרונה הוא הוטל בזמן הגיאות בבורסה. כיום המצב איננו כך. אנו נמצאים במצב שמעוניינים בעידוד הפעילות בבורסה.

ש: ובמגרש של בנק ישראל – התעשיינים מלינים כי הרפורמה בשוק ההון מעמידה את התעשייה ברמה אחת עם מכוני היופי מבחינת תנאי המימון?

ת: אני עצמי התנגדתי על אידיאולוגיה המייחסת ל"תעשייה הכבדה" חשיבות רבה יותר מאשר ל"תעשייה הקלה". זו גישה שעבר זמנה. מבחינת המשק, מה שקובע הוא מה שתורם למאזן התשלומים שלנו.

אינני רואה במה ייצור "קרמבו" או "קולה", שהם מוצרים תעשייתיים, עדיף מייצור תוכנה למחשבים או שירותי ייעוץ הנדסי, המסווגים כשירותים, אך הם ענפי ייצור לכל דבר.

אם הממשלה אינה רואה בעין יפה מכוני יופי, היא יכולה להטיל עליהם מס ובכך להקטין צריכת שירותיהם. אך ייקור האשראי למכוני יופי יביא רק לדבר אחד: הציבור יוסיף להזדקק לשרותיהם, אך יעסקו בהם עובדים רבים בעזרת מעט ציוד.

אשר לעלות המימון, העובדות הן: סה"כ המימון לתעשייה הוא חמישה מיליארדי דולר. מזה מיליארד דולר אשראי בנקאי יקר במסגרת הרפורמה. ריבית זו תרד משמעותית.

עוד 1.5 מיליארד דולר הם אשראי מוכוון. על מחצית מהסכום לא יוחל גם בעתיד ההיטל המוצע ועל המחצית האחרת יפוצו התעשיינים על ההיטל. לגבי 2.5 מיליארדי דולר יוחל ההיטל בשיעור שלושה אחוזים לשנה, דהיינו רבע אחוז לחודש.

בממוצע לא יתייקר סך האשראי התעשייתי. גם כיום הריבית הריאלית הממוצעת על סל האשראים לתעשייה היא רק כאחוז לשנה.

ש: איזה תמריץ אתה רואה למשק אם האמצעים הכלכליים יופעלו ולמקרה של אי ביצועם?

ת: אם התכנית תתבצע, כולל קיצוץ התקציב, ביצוע הרפורמה בשוק ההון והכנון ותחילת ביצוע של הרפורמה במס הכנסה בשנת 1987, יש סיכוי סביר מאוד להשיג: התמדה בתהליך ייצוב המשק והורדת האינפלציה לשיעור שמתחת לאחוז אחד לחודש, העלאת קצב הצמיחה בשנה הבאה לארבעה אחוזים וכעבור שנתיים ל־5־6 אחוזים לשנה, תוך שמירה על התפתחות סבירה במאזן התשלומים.

אם לא נבצע כל אלה, התסריטים הם בדרגות חומרה שונות. במקרה הטוב נדשדש במקום. אבל אין דשדוש במקום לאורך זמן. מה שעלול לקרות: חידוש אינפלציה גבוהה ובעיות קשות במאזן התשלומים. מה שבטוח – צמיחה לא תהיה.

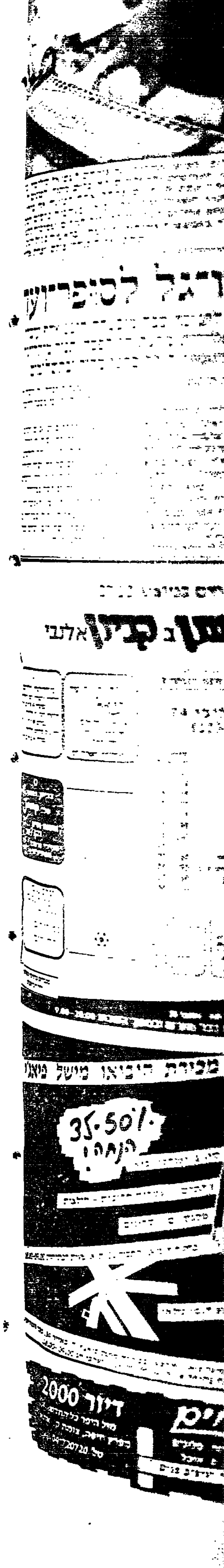

התכנית הכלכלית: מריטת נוצות

אחרי הדיון עם פרס הלך נסים להתפלל

הממשלה

מאת יוסף חריף

כאשר נתכנסה הממשלה ביום ב' לדיון ברפורמה הכלכלית לא ציפו בה עוד להפתעה כלשהי. כבר ביום ו' נפגשו שר האוצר משה נסים, ומ"מ ראש הממשלה שמעון פרס, וסיכמו ביניהם את כל המהלכים המתחייבים להבא.

זו היתה פגישה יסודית וארוכה והיא נסתיימה לפני כניסת השבת. שר האוצר לא הספיק לשוב לביתו. מביתו של פרס הלך ישר לתפילה.

אולם גם אחרי ההבנה עם פרס צריך נסים להתפלל, אומרים באוצר.

האמת היא שכל המדינה „צריכה להתפלל".

כי החיזיון שנתגלה בשבועיים האחרונים שבהם נדונה התכנית הכלכלית, לא חשף רק עימות פוליטי בתוך הממשלה או בתוך הליכוד. הוא המחיש את חולשתה של ההנהגה.

רק במצב של רפיון השליטה יכול מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, לאיים על הממשלה ולשים אותה ללעג. שר הבטחון, יצחק רבין, נטפל ל„בורך הלבנוני", גער בעובד מדינה וכינה את דבריו „קישקוש" (שר האוצר הגן על כבוד העובד ואילו ראש הממשלה לא ראה צורך להעיר לשר הבטחון, שאין זה ראוי להתנפל על פקיד, גם אם אין מסכימים לדבריו).

גם סגן ראש הממשלה ושר השיכון, דוד לוי, מלקה את עמיתיו ברשות הרבים בלא שהוא עצמו מצביע על דבר שיש לעשותו לשם הבראת המשק. כמעט כל שאר חברי הממשלה התנהגו אלה כאלה מי רגיש יותר לבעיות חברה ומי דואג יותר לעיירות הפיתוח.

מה פלא שבאוצר חשים אכזבה מרה. „רפיון ההנהגה" אינו מכוון בהכרח לראש הממשלה. אך נראה שהיתה דרושה התערבותו האקטיבית ולא רק „ברכת דרך" לשר האוצר ושתרומתו של שמיר לקידום התכנית הכלכלית לא היתה מוחשית ביותר. גם שמעון פרס, גם יצחק רבין וגם דוד לוי הם ההנהגה.

פרס, שבשנת 1985 היה המוביל הבלתי מתפשר של תכנית ההבראה הכלכלית – גם במחיר התנגשויות עם ההסתדרות – תמך בשלב הראשון בתכנית האוצר שעליה שמע מפי נסים. העובדה, שיעץ לו „להידבר עם ההסתדרות" ושלל קיצוץ נוסף בתקציב הבטחון, לא היתה יכולה להתפרש בשום פנים כהסתייגות מן התכנית. זה היה גם הרושם הכללי בדיונים הפנימיים שהשתתף בהם.

כלפי חוץ – נראתה עמדתו מסויגת והיא הלכה ונעשתה מסויגת עוד יותר כשנוכח לדעת כי ההסתדרות כולה נגד התכנית ושחלק ניכר משרי המערך נגדה. אז, כעבור ימים אחדים, אחרי התייעצות בביתו, לא רק הצביע נגד אלא יצא בפומבי נגד.

אשר ליצחק רבין – נשמעו השבוע קולות מן האוצר כי „מערכת הבטחון מנהלת הסתה נגד התכנית".

– הסתה?

„איך להסביר", אמר אחד הפקידים, „כשלפתע מאיימים נכי צה"ל – כשהם ממחישים את נכותם בטלוויזיה – והורים שכולים, שיפגינו נגד הממשלה והכנסת?"

– ומדוע לא, אם רוצים לקחת מהם את הפטור שנהנו ממנו עד כה?

„מי רוצה לקחת מהם פטור? לפני שלושה שבועות נפגשו שר האוצר ושר הבטחון ודיברו על תקציב הבטחון ועל מגמותיה העיקריות של התכנית הכלכלית. נאמר לרבין כי לגבי נכים ואלמנות, לא רק שלא יפגעו בהם, אלא הם אף יהנו מהגדלת שעורי התמיכה".

גם אנשים במחיצתו הקרובה של שר הבטחון אינם מבינים מדוע „נתקף בתוקפנות בלתי מובנת", כהגדרת האוצר. נניח שצדק ושאסור לקצץ בתקציב ולו אגורה אחת, „מדוע להגיב בגסות כזאת?", תמהו. מה עוד שרבין ידוע באיפוקו וביכולתו לשכנע בנימוקי הגיון ולא בלשון עולבת.

ומה קרה לדוד לוי?

לפני שלושה שבועות נפגש עמו שר האוצר לשיחה ארוכה. נפרסה לפניו התכנית. הוא שמע כי האוצר לא יפגע בעיירות הפיתוח ולא במשפחות ברוכות ילדים. שאם מצד אחד יבוטלו פטורים – מן הצד השני יפוצו בהגדלת נקודות זיכוי בהנחות בשיעורי ארנונה וכיו"ב.

„אם כך, אין בעיה, משה, אני אתך", אמר לוי.

עם שר המסחר והתעשיה, אריאל שרון דיבר שר האוצר על התכנית לפני צאתו של שרון לארה"ב. למה טען שלא התייעצו אתו כלל?

מכאן אכזבתם של בכירי האוצר. הבעיה איננה אם ישונה פרט זה או זה, אלא ההכרה המכרסמת שאין מי שינהיג, בשעה שכל הכלכלנים מאוחדים בדעה שמוכרחים לקצץ בתקציב.

יצחק שמיר תומך בלא סייג בתכנית. אבל תרומתו לגיוס התמיכה של השרים לא היתה ניכרת, בלשון המעטה. באוצר קיימת התחושה שכראש ממשלה לא דיבר עם שום שר כדי להשפיע עליו שיתמוך בה. שר האוצר נשאר בודד במערכה.

זו אולי מחמאה לנסים: ראש הממשלה סומך עליו. אבל אין זה מחמיא לראש הממשלה. בתכנית „מוקד" הכריז כי אין זה אלא טבעי ששמעון פרס יטפל בהסתדרות. יתכן. אבל מבחינתו של שמיר או הליכוד, היה בהודאה זו משגה חמור.

שהרי בכך כאילו הודה ראש הממשלה, שרק המערך מסוגל להתמודד עם בעיות הכלכלה במדינה, משום שמוסכם על הכל כי כל תכנית כלכלית שלא תהיה מושתתת על הבנה עם ההסתדרות, סופה להיכשל.

משראה שר האוצר כי מראש הממשלה לא יוושע, הלך בעצמו אל פרס וניסה לגמור אתו את העניינים. עם פרס סיכם איך תסתיים הישיבה המיוחדת של הממשלה – היינו, מי יהיה בוועדה לקיצוץ התקציב ומי בוועדה לרפורמה במס. היה ברור, כי חלקו של פרס, כחבר הוועדה לרפורמה במס יהיה מרכזי, אם להביא בחשבון את עמדתה התקיפה של ההסתדרות.

גם אחרי ישיבת הממשלה, שבה, לכאורה, כבר הוסכם על העקרונות של התכנית הכלכלית ונבחרו הוועדות למימוש הרפורמה ועיבודו של תקציב המדינה – אין, כמדומה, מקום לרגיעה. לא יצאה יממה אחת והבלבול הוסיף לתגוע: ביום ד' נתבשרו האזרחים כי פרס מצדד בהטלת מס על הבורסה. למחרת, נשמעה בשורה מפי שר האוצר: לא אציע מס על הבורסה.

מבוכה זו, שירדה על הבורסה אינה עדיין הדבר החמור ביותר בהתפתחות החדשה, כשהאחריות על מימוש הרפורמה הוטלה גם על כתפו של פרס ולא רק על כתפי נסים. השאלה היא האם מסוגל פרס להצליח במקום שאחרים – שמיר ונסים – היה מזומן להם כשלון, לא רק מצד ההסתדרות אלא גם מצד התעשיינים?

טעות היא לגזור גזירה שווה בין מה שאירע בשנת 1985, כששמעון פרס, כראש ממשלה, כפה למעשה את תכנית ההבראה הכלכלית על ההסתדרות, אף שזו הכריזה מלחמה על הממשלה, לבין המצב היום.

נכון, שלפרס כמ"מ ראש הממשלה יש יותר השפעה על ההסתדרות משיש לשמיר כראש ממשלה. אבל המציאות מלמדת כי פרס נחלש מבחינת כוח השפעתו.

בשנתו הראשונה כראש ממשלה הוא גילה תקיפות ורישומו היה ניכר בכל מהלך כלכלי או פוליטי. באותו פרק זמן השכיל להעביר את התכנית הכלכלית הבלתי פופולארית, שעיקרה היה שחיקת שכר.

בשנתו השנייה כראש הממשלה שוב לא היה זה אותו פרס, אף לא בסיעתו שלו בכנסת ואף לא במרכז מפלגתו.

ככל שקרב מועד העברת ראשות הממשלה לשמיר מכוח הסכם הרוטציה, כן ניכר הכירסום במעמדו של פרס.

השאלה האם ההסתדרות, שהחליטה פה אחד לקדש מלחמה על תכנית הרפורמה, תגמיש את עמדתה מול פרס? ואם לאו – מה ערך לכל העקרונות והיעדים של התכנית המקובלים גם על שרי המערך, אם לא ניתן לממשם?

נראה, כי פרס מכיר גם הוא בדילמה הזאת. הרעיון לכונן ועדה צבורית של בקיאים בעניני משק ומסים עשוי להיראות בעיניו. הרעיון יוחס למזכיר ההסתדרות, אבל לא רק הוא מצדד בוועדה מקצועית שתפקיע למעשה את ההכרעה מידי הפוליטיקאים.

ועדה כזאת עשויה לשמש משענת לשמעון פרס בוויכוח עם ההסתדרות, אם אמנם תפסוק הוועדה ברוח העקרונות והפרטים שהיתווה האוצר.

בכירים באוצר אומרים: הנהגה אחראית צריכה קודם כל לומר לעם את האמת – וגם לעצמה. בין מפריחי הסיסמאות שאסור לפגוע ב„חלשים" יש המבקשים לקצור תהילה בדרך הקלה. לא די – אומרים באוצר – לומר מה „לא". אולי יאמרו פעם כל החכמים המלומדים מה „כן", מניין לקחת את הכסף?

לקצץ בתקציב – „לא". לבטל פטורים – „לא". להעלות את שיעורי המס – ודאי שלא. לסגור את מנועי בית־שמש – „לא". להטיל אגרות על חינוך ובריאות – „לא ולא". אם כן, מניין יבוא הכסף?

השר לעניני כלכלה, גד יעקבי, כבר הציע, לדבריו, לפני כשנה ועדת מומחים לבחינת הרפורמה במערכת המיסוי. זו יכולה להיחשב גם עתה כמוצא נוח מן הסבך, בתנאי שמשך עבודתה יוגבל לפרק זמן סביר, ושיענה על צרכי התקציב החדש. אבל גם עצה טובה זו לא תועיל אם ההנהגה תוסיף להיות מסוכסכת בתוך עצמה, חסרת משמעת ומפוזרת.

להגיע להבנה עם ההסתדרות, כפי שמטיף פרס, אין פירושו לקבל את תכתיביה. להידבר עם ההסתדרות – בהחלט. אבל דרושה לא פחות הידברות בין כל חלקי הממשלה.

שר האוצר הבין כי הוא זקוק לשניים – לשמעון פרס ולסיעתא דשמיא. לכן הלך ביום ו' לביתו של ממלא מקום ראש הממשלה ומשם – לבית הכנסת. אלא שבמעמדו החדש, כמי שעליו הוטלה כיום עיקר המעמסה לסלול את הדרך לרפורמה הכלכלית, זקוק גם שמעון פרס לסיעתא דשמיא.

דוד לוי עושה את „העבודה"

המפלגות

מאת מנחם רהט

שני משפטים שנזרקו במהלך הדיונים על התכנית הכלכלית החדשה, ניצבו במוקד ההתגוששות הפוליטית השבוע. הם מקפלים בתוכם כמעט את כל המחלוקות הפוליטיות שנכרכו בתכנית.

„השותפים לסיבוך המדינה בלבנון ולמשבר הכלכלי, מחפשים לפתור את הבעיה בקיצוץ נוסף בבטחון", ירה רבין את „פגז הפתיחה" במלחמה הבינמפלגתית על התקציב.

הפסוק השני נולד מן הסתם בהיסח הדעת, אבל פירנס את מלחמת המודנות בתנועת החרות. זו היתה אימרתו של השר משה ארנס בישיבת הממשלה כלפי שר הבינוי דוד לוי: „הדרישה אצלנו היא לשירותים ברמה מערבית, ואם אתה חושב שרמה אפריקנית תספק אותנו, אתה טועה".

לוי רתח. איזכורה של אפריקה התפרש כהתנשאות עדתית. אגב, רוב השרים ליד שולחן הממשלה, אולי כולם, לא קלטו שום צליל צורם.

לוי הבין את הדברים אחרת. הוא הגיב בטריקת דלת והלך הביתה, לחגיגת יום ההולדת ה־49.

לפני תקרית „השירותים האפריקניים", רווחה הסברה כי התכנית הכלכלית תהיה לסלע מחלוקת „רק" בין הליכוד למערך.

בליכוד לא הכינו תחילה את מה שלימדם שמעון פרס בשלב הראשון של התכנית להבראת המשק – שבלי הידברות עם ההסתדרות, שום דבר לא יעבוד. גם לא חשו שנסיון להכתיב את התכנית לשרי העבודה נועד מראש לכשלון.

„יש לנו רוב בממשלה לאישור התכנית כמיקשה אחת, גם אם יתנגד המערך", התפארו בליכוד.

יורם ארידור, מי שהיה שר אוצר, שאותו האשים רבין בהרס הכלכלה כבשימה אחת עם האשמת הליכוד כולו ב„הסתבכות בלבנון", הוביל בתחילה.

„המערך שוב מעדיף את אינטרסי המפלגה על אינטרסי המשק", טען ארידור. „הם מרקלמים על צמיחה, וכשמגיעים לרפורמות חשובות, הם נגדן".

ראש הממשלה יצחק שמיר ושר האוצר משה נסים נמנעו מליטול חלק במהומה. הם הניחו לארידור ולפת „לסגור חשבון" עם מפלגת העבודה. שר המדע גדעון פת התאונן כי החטא הקדמון של הבעיה הכלכלית הוא במלחמת יום הכיפורים שבה „סיבכה אותנו מפא"י. חלילה לי מלהתייחס למחיר הנורא האחר שגבתה המלחמה".

כך הם דיברו בראשית השבוע. אמנם גם שמעון פרס טען בטון מינורי נגד פרקים שונים בתכנית והסתייע בשר הכלכלה גד יעקובי. רבין, הנהנה מן הקירבה וההבנה ההולכת ונרקמת מחדש בינו לבין פרס, היה בוטה הרבה יותר. הוא דיבר על „מירשם בטוח למפולת כלכלית וחברתית" ו„תכנית לעידוד הצריכה, לא הצמיחה". אדי משבר ממשלתי עלו באופק.

אבל מי שהציל את הממשלה, היה דווקא דוד לוי. הוא אותת לחבריו בלי־כך כי אחדות דעים כלפי התכנית לא קיימת אפילו בתוך הליכוד – ומה טעם לבוא בטרוניה דווקא כלפי המערך?

בצאתו מישיבת שרי הליכוד, ערב ישיבת הממשלה, גילה לוי את לבו:

„זוהי הליכה עם ראש בקיר מול הארץ כולה", התריע. „התכנית הזו – מה שחסר בה מדאיג יותר ממה שיש בה. שר האוצר לא צריך להתעסק בפרטי פרטים, אלא לבחון את יעדיה הלאומיים. איפה דאגתנו לערי הפיתוח, למשפחות ברוכות ילדים, לחינוך, לבריאות, לבטחון? עוסקים בפרטים, ודוחקים את היעדים המהותיים – וכך מתייצבים מול ההסתדרות, התעשיינים וחלק נכבד משרי הממשלה".

מן העבר השני אותת השר אריאל שרון על התנגדותו לתכנית, הן מטעמים עניינים, הן משום שנעלב שלא שיתפוהו בסוד הכנתה, חרף היותו שר כלכלי בכיר בליכוד. שרון הנעלב לא הופיע לדיון – וקומם עליו את ראש הממשלה.

שמיר, בניגוד לדרכו שלא לצאת נגד שרון, ידידו בתנועה, הגיב הפעם בלשון בוטה. הוא אמר שאם אין דעת שרון נוחה, אולי ראוי שיחשוב על התפטרות. גם אידע לתנועת החרות ששרון נמנע מלהגיב.

אז באה פליטת הפה של ארנס והביאה להתפרצות, שאיימה לגרור את התנועה למלחמת עדות. אך ארנס נרתם מיד להרגעת הרוחות והפגין גדלות רוח בהתנצלותו.

מה הריץ את לוי להיות ה„אנפאן טריבל" של התכנית החדשה?

לוי עצמו טוען כי רק ה„התבטאות האומללה" ועמדתו שהתכנית אינה בשלה. מקורביו תומכים בו וטוענים שדברי ארנס עוד יעלו לליכוד ביוקר רב. „המערך הפסיד על הרבה פחות מזה", אומר בכיר במחנה לוי. „לעבודה זוכרים שמוטה גור אמר 'נדפוק אתכם כמו את הערבים', ולנו יזכרו את דברי ארנס על 'שירות אפריקני'", קונן אחד המקורבים.

יש גורסים כי מה שבאמת מדאיג את דוד לוי, הוא דוד לוי. מתסכלת אותו העובדה ש„ברית בית־שאן" עם שמיר, שהבטיחה לו מעמד של מספר 2 בחרות, נמוגה נוכח התנגדות ארנס למהלך.

„מבינים" טוענים כי לוי מודאג מהקירבה היתרה בין שמיר לנסים. בעתיד הקרוב צפוי למרות הכל מיזוגם של הליברלים בחרות. אם יוסיף נסים להיות חביבו של שמיר – ואם גם תצלח התכנית הכלכלית שלו – כי אז גוברים מאוד סיכויי נסים, גם הוא „איש עדות", להתברג על המקום השני בליכוד המלוכד, ובבוא העת להצטרף ל„מלחמת הירושה".

מלחמת הכל בכל בחרות, והחשש כי „נצטרך בעל כורחנו לכנס את הוועידה כדי לבחור לא את ראש הממשלה אלא את ראש האופוזיציה", כדברי ח"כ מאיר שיטרית – הביאו רבים בחרות ליד הכרה שאין עוד מנוס מכינוס הוועידה.

עתה הם הגיעו למסקנה כי אין להמתין עוד עד שתושג ההסכמה מראש, שבהיעדרה נוטה שמיר לעכב את כינוס הוועידה, בנימוק שהתנועה אינה יכולה להרשות לעצמה מחזות של תלישת מיקרופונים וחילופי מהלומות וגידופים כפי שהיו במושב הראשון.

שמיר, כמי שחש עצמו אחראי לגורל התנועה, עלול להיאלץ לבסוף לכנס את הוועידה גם בלי הסכמה מראש. הדיחויות והתמשכות פוגעות גם במעמדו כמנהיג. אבל הוא יעשה זאת מן הסתם רק לאחר שבו מחוזק, באיצטלה של מנהיג לאומי, ממסעו לארה"ב.

עד לכינוס – גם אם תאושר בתוך כך התכנית הכלכלית לאחר שייעשו בה ניתוחי עיקור לרוב – חזקה על העסקונה המושכת בחוטי מלחמת המחנות, כי תמצא סיבות נוספות להמשך ההתכתשות.

במצב כזה, ניצבת העבודה מן הצד וצופה במלאכתה הנעשית בידי אחרים. לאחר הברקים והרעמים שהיו בפי רבין, שומרת עתה העבודה על דממה. אין היא רואה צורך להלום בליכוד כדי לזכות בנקודות, לקראת ההתמודדות בקלפי. מבחינתה, הליכוד עושה זאת טוב יותר.

העבודה מעדיפה לעסוק עתה בהכנת השגותיה לתכנית הכלכלית, כדי שתוכל ביום פקודה להציג לפני בוחריה את טביעות אצבעותיה בתכנית. זו עלולה לחזור מרוטת נוצות משתי ועדות השרים.

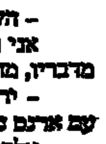

לוי: להרעיל וגם להסתתר?

– השר לוי, עודך זועם?

אני רואה את הפרשה האומללה מאחורינו. אחרי הכל, כשאדם חוזר מדבריו, מה עוד אפשר לדרוש ממנו?

– ידידיך טוענים שהתקפתך על התכנית בתיקשורת והתקרית עם ארנס נועדו לבסס מעמדך בתנועה ובציבור.

אלה אנשים מתוסכלים. אדרבא, שיחשפו ויתייצבו לוויכוח עינייני. אבל להרעיל סתם כך וגם להסתתר? התייחסותי היתה לגופם של דברים.

– חבריך אומרים כי עוצמת התגובה שלך הדהימה אותם. אך זמן קצר לפני כן ישבת עם שרי הליכוד ולא רמזת שתצא נגד התכנית בעוצמה שכזו.

איש לא הכחיש שאותם דברים בדיוק אמרתי גם באוזניהם. נגד מה טענותיהם? – נגד הטון בלבד. אמרתי אז שיש צורך להידבר עם ההסתדרות והתעשיה ושאסור ללכת עם ראש בקיר – וזה בדיוק מה שקרה. קיבלו את ההצעה הזו. אילו קיבלו אותה מוקדם יותר, היה נחסך כל מה שבא אחריה.

– מאשימים אותך בנסיון למרוט את דרכו של השר משה נסים, הואיל ואתה חושש מפני הצטרפותו ל„מלחמת הירושה".

טעות תמוהה. אני שסייעתי לשר נסים להגיע למשרד האוצר. שכחו שלאחר „התפוטרות" מודעי התכוון שמיר ליטול את תיק האוצר. חזרתי בבהילות מחו"ל והזהרתי שלא יתכן שראש הליכוד והמיועד לראשות הממשלה יעסוק במשרד שבו צריך להתמקח עם כולם. אני שהצעתי להטיל את המשימה על השר נסים.

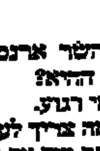

ארנס: לקבוע יום, לשכור אולם

– השר ארנס, אתה רגוע כיום, ימים אחדים לאחר ישיבת הממשלה ההיא?

ודאי רגוע.

– מה צריך לעשות כדי לסיים את מלחמת המחנות?

לכנס מיד את הוועידה.

– איך מכנסים את כל ראשי המחנות תחת קורת גג אחת, כשהמחלוקת עמוקה כל כך?

אין שום בעיה. צריך להודיע על התאריך, לשכור אולם.

– וכיצד יובטח שלא תהיה „הצגה שניה" של המחזות שפקדו את המושב הראשון?

ניתן לדון בנושאים שבהם יש הסכמה כללית: בחירת יו"ר התנועה – אני מניח שאיש לא ינסה להתמודד מול יצחק שמיר – איחוד הליכוד, הסכמה באשר לבחירת החלק של חרות במרכז המשותף.

– וראשות שאר המוסדות ואיושם?

לאחר העברת הנושאים הללו סיימה הוועידה את עבודתה. לאחר מכן יתכנס המרכז – שלצורך זה יהיה הוועידה – והוא יחליט על בעלי התפקידים.

– בכך הוסכמים את דרכו של מי שמבקש שהוועידה תבחר גם את שאר בעלי התפקידים.

אין כל בעיה. מי שירצה שהוועידה תבחר בו או בחברו לתפקיד כלשהו, יבקש הצבעה על הצעתו. אם הוועידה תחליט, תהיה הצבעה.

קול המפרסם

התכנית הכלכלית: מריטת נוצות

אומרים 500 מיליון, מצפים ל־250

מאת שרגא מקל

19 שעות ישבה הממשלה השבוע ודנה בתכנית הכלכלית החדשה שהגיש לה שר האוצר משה נסים. לבסוף, בשעה מאוחרת של ליל יום שני, קיבלה החלטה.

התכנית של נסים שעיקרה שינוי מהפכני בשיטת מס ההכנסה – הורדת השיעורים וביטול כל הפטורים וההקלות – וקיצוץ של חצי מיליארד שקל בתקציב המדינה, לא אושרה כלשונה ע"י הממשלה. מסגרת הקיצוץ בתקציב לא אומצה וגם פרטי הרפורמות במסים ובשוקי ההון והכספים הועברו לליבון עם ההסתדרות והמעסיקים.

עובדה זו התפרשה כתחילת הכירסום בתכנית הכלכלית. אך שר האוצר דוחה פרשנות זו מכל וכל.

משה נסים דווקא רואה את החלטת הממשלה כפריצת דרך. בעניין הקיצוץ בתקציב, קבעה הממשלה (ברוב מוחץ ובהימנעות שרת הבריאות בלבד), כי ראה"מ יצחק שמיר, ממלא מקומו שמעון פרס, שר האוצר משה נסים ושר הכלכלה גד יעקבי, יחליטו בתוך שבוע.

לגבי הרפורמות נאמר בהחלטת הממשלה:

„הממשלה רואה צורך עליון – כדי להביא ליציבות וצמיחה במשק – לבצע רפורמות מהותיות במס ההכנסה, בשוק ההון ובהיטל על האשראי".

בניסוח זה רואה שר האוצר אימוץ מלא של עמדתו. אשר לדחייה בהחלטות – זהו לדעתו תהליך מקובל במערכת קבלת ההחלטות בממשלה.

חיזוק לניתוח זה של נסים ניתן לראות בעובדה, כי הוא עצמו ניסח את החלטת הממשלה, בצוותא עם פרס, עוד ביום שישי שעבר. השניים, בעצה עם שמיר, מודעים להסתייגויות שרי הממשלה, כבר סיכמו מראש את נוסח ההחלטה. לאחר שכל השרים „הוציאו קיטור" במשך 19 שעות, הצביעו כאיש אחד בעד הצעת ההחלטה, למעט שושנה ארבלי־אלמוזלינו.

„למעשה", אומר שר האוצר „היה רוב בישיבת הממשלה להצעותי להביא לאישור את התכנית, בניגוד לכל ההערכות. היו שחשבו שלא יהיה לי רוב, אך היה רוב גם בלי תמיכת המערך".

„אפילו בהנחה ששרי הליכוד אריאל שרון ודוד לוי לא היו תומכים, יותר שמונה שרי הליכוד היו מצביעים בעד. לכך יש להוסיף את רובינשטיין והורביץ מגוש המערך ואת שפירא והמר (12 תומכים מתוך 23 השרים שנכחו בישיבת הממשלה; נעדרו פרץ וויצמן, שעזב במהלך הישיבה).

שר האוצר נמנע מלנצל מצב זה. „זה לא נכון, בממשלת אחדות לאומית, להעביר תכנית כלכלית כשכל גוש המערך מתנגד", הסביר נסים.

נמצאה הדרך לעקוף את ההתנגדות, לא רק של המערך, אלא גם של ההסתדרות והתעשיינים: פרס ונסים ידברו עם נציגי ההסתדרות ונציגי לשכת התאום של הארגונים הכלכליים „במגמה להגיע בהקדם להבנה" בנושאי הרפורמה – החליטה הממשלה.

האוצר

> **לפקידי האוצר אין אשליות רבות, נוכח התנגדות השרים לקיצוץ בתקציב □ פקיד בכיר: צריך לקצץ 500 מיליון שקל, אני מקווה שלבסוף יקצצו 300־350 מיליון, אך איני מצפה ליותר מ־200־250 □ אולם שר האוצר רואה בהחלטת הממשלה פריצת דרך □ „חשבו שלא יהיה לי רוב, היה לי, גם בלי המערך"**

משמעות ההחלטה היא למעשה שפרס הופקד על ההידברות עם ההסתדרות, כדי להפחית את התנגדותה לתכנית הכלכלית, בעיקר לרפורמה במסים. ראשי ההסתדרות טוענים כי הרפורמה תפגע בשכבות החלשות ותיטיב עם העשירים והם מאיימים להוציא את הפועלים לרחוב. פרס אמור לפרק מוקש זה.

התכנית הכלכלית החדשה מורכבת משני חלקים שאין ביניהם קשר הכרחי – הקיצוץ בתקציב והרפורמות. התכנית באה כעת על רקע ההערכה בצמרת הכלכלית כי התכנית הקודמת, זו של יולי 1985, סיימה את תפקידה.

תכנית זו הצליחה לבלום את האינפלציה. אך במשק כבר ניכרת עלייה מסויימת בקצב האינפלציה, מלווה בצריכה פרטית גבוהה – תוך קפאון מוחלט במשק שלא צמח גם ב־1986.

שר האוצר משה נסים, נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו ועמיתיהם יודעים כי הישג בלימת האינפלציה ניזון במידה רבה מנטל המסים האדיר המוטל על הציבור. אך נטל זה הוא אסון בכל הנוגע לסיכויי הצמיחה של המשק. לכן החליטו שאין מנוס משינוי כללי המשחק.

הקיצוץ בהוצאות הממשלה הוא נסיון נוסף לאזן את התקציב – לשם שינוי – שלא בהכבדת נטל המסים. הרפורמות – בעיקר הרפורמה במס ההכנסה – הן „המהפך" האמיתי בדרך החשיבה של כלכלני הממשלה.

בעידודו של היועץ הכלכלי החדש של ראש הממשלה, עמוס רובין, ובדיבורן של המימשל האמריקני, אומצה הגישה של צמצום התערבות הממשלה בחייו של הפרט – פחות מסים ופחות הטבות.

הביטוי המעשי של גישה „ליברלית" זו בתכנית הכלכלית – הוא הורדת שיעור מס ההכנסה המירבי מ־60 ל־45 אחוז. במקביל, ביטול כל הקלות המס – לנכים, לתושבי עיירות הפיתוח, לתכניות החסכון, לקרנות ההשתלמות, למקבלי קצבות הילדים, לעובדי המשמרות וכו'.

זהו שינוי מהפכני שגורמים רבים במשק מתקשים לעכלו. שינוי מהפכני נוסף במסגרת התכנית הכלכלית הוא הגישה החדשה שאימץ שר האוצר, שאין עוד להעדיף את התעשיה על מגזרי המשק האחרים – ובכלל זה השירותים. כל החברות במשק ישלמו מס הכנסה בשיעור אחיד – 44 אחוז.

„גם יצוא השירותים הוא יצוא", אמר השבוע משה נסים, „היצוא אינו רק תעשיה". עוד גישה „מהפכנית" שאומצה: אין מטפחים עוד את היצוא. אם רווחיות היצוא ירדה, אל ליצואנים לבוא לממשלה בדרישות שיורידו את הוצאות השכר שלהם, מציעים ראשי האוצר. זה עודד את חמת ההסתדרות והתעשיינים גם יחד.

אף שהאוצר מציג כעת חזית אחידה, היו בצמרת הכלכלית חילוקי דעות לא קטנים בשלב הדיונים לגיבוש התכנית.

לא כל בכירי האוצר דגלו ברפורמה מקיפה במערכת המסים. הממונה על הכנסות המדינה ישראל ברון צידד ב„רפורמה קטנה" מיד, ובהקמת ועדת מומחים שתגבש רפורמה מקיפה לעתיד. מנכ"ל האוצר ד"ר עמנואל שרון, שלל עמדה זו ודרש רפורמה „גדולה". שר האוצר אימץ גישה זו. גם שאלת הטלת המיסוי על הריבית בתכניות החסכון עוררה חילוקי דעות באוצר.

האחראים לנושא שוק ההון במשרד האוצר, סגן שר האוצר עו"ד אמוראי והממונה על שוק ההון יהודה דרורי, הציעו להסתפק במס של 15 אחוז על הריבית בתכניות החיסכון וקופות הגמל ולהטיל מס של 35 אחוז על הריבית של אגרות החוב הממשלתיות.

הנגיד ואנשיו גרסו אחרת: 25 אחוז על כל מכשירי החיסכון. כך הוחלט.

גם לגישה של „נטישת היצוא" לא שותפים כל בכירי האוצר. עדי אמוראי והממונה על התקציבים באוצר אהרן פוגל תמכו בהמשך עידוד היצוא בדרכים שונות. אך עמדתם של ברונו, רובין ושרון היא שאימץ משה נסים.

אהרן פוגל היה השבוע הפקיד „הנזוף" ביותר בישיבות הממשלה. הוא נאלץ לספוג משר הבטחון יצחק רבין ביטויים כגון „קשקוש", „אינך יודע על מה אתה מדבר". הממונה על התקציבים חש את תוצאות הנסיון הנוסף של האוצר לקצץ בהוצאות הבטחון ב־180 מיליון שקל.

תגובות דומות השמיעו גם שרי החינוך והבריאות. למעשה, רוב שרי הממשלה, שהצביעו בעד הקיצוץ בתקציב ביום שני, מתנגדים לקיצוץ בתקציב משרדיהם.

התנגדות נמרצת זו, אינה מותירה אשליות רבות בקרב פקידי האוצר לגבי יכולתם לבצע את הקיצוץ הנכסף. פקיד בכיר באוצר אמר השבוע: מתוך 500 מיליון השקל שאנו מבקשים לקצץ, אני מקווה שיקצצו לבסוף 300־350 מיליון. אך איני מצפה שנצליח לקצץ יותר מ־200־250 מיליון".

זוהי הערכה מציאותית של העוסקים לנושא. לא רק בקיצוץ בתקציב ייעשו „שיפוצים". ההערכה היא שגם הרפורמה במסים תמותן לאחר ההידברות עם ההסתדרות.

שרים במערך הציעו כי שיעור מס ההכנסה השולי ירד ל־49 אחוז במקום ל־45 אחוז, כפי שמציע האוצר, כדי שניתן יהיה להשאיר חלק מהקלות המס. מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר טרם נתן לכך את ברכתו ושמעון פרס יידרש למצות את מלוא כשרונותיו בהידברות עם ראשי ההסתדרות בענין זה.

למרות קורת הרוח שלו מהחלטות הממשלה, לא מסתיר שר האוצר את חששו מהגורל הצפוי לתכניתו. „הדרך עוד ארוכה וקשה", אמר משה נסים.

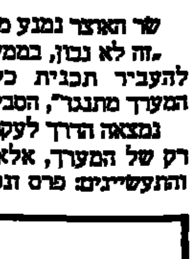

נסים: אני נוטה להאמין בקיצוץ

– השר נסים, מדברים כבר על פשרות וכרסום בתכנית הכלכלית שהגשת.

אני לא מדברים על כך. לא עסקתי בשינויים בתכנית. כבר הודעתי שאינני שולל שינויים פנימיים במסגרת הרפורמה שהצעתי במס ההכנסה, אך לא שינויים מהותיים.

– האם כבר יש פשרה על מדרגת מס עליונה של 49 אחוז לעומת 45 אחוז שהצעת?

הצעתי היא מדרגה עליונה של 45 אחוז. עוד לא הגיעה אלי הצעה רשמית אחרת, מדוע שאדון בה?

– סיים ראש הממשלה שמעון פרס מציע להטיל מס על הבורסה. מהי עמדתך?

אני לא הצעתי לממשלה להטיל מס על רווחי הון בבורסה או מס מחזור על העסקאות בבורסה ואני לא אציע זאת. אם תבוא הצעה בעניין זה – אצטרך לדון בכך.

– יש הערכה כי הקיצוץ שהוצעת לבצע בתקציב – סיכוייו להתממש קטנים, בעיקר הקיצוץ בבטחון, שלו מתנגדים פרס ורבין וגם ראש הממשלה שמיר מסתייג ממנו.

הממשלה החליטה שצריך לקצץ בתקציב ומינתה צוות שיקבל החלטות לאחר שמיעת השרים. אני נוטה להאמין שיהיה קיצוץ בשיעור שאנו רוצים, כולל בבטחון. אינני רוצה להתנבא, אך תביעתנו ברורה מאוד ולא נסוגונו ממנה.

כדור בקנה ואצבע על ההדק

מאת אלי דנון

ההסתדרות

גם המעלית החדישה, שהחלה השבוע לפעול בבניין הוועד הפועל של ההסתדרות, לא יכלה לקלוט בכל גיחה שלה למעלה ולמטה את כל נציגי האיגודים המקצועיים. הם באו מרחבי הארץ ועלו לקומה הרביעית (משכנו של חיים הברפלד) ולקומה החמישית (לשכתו של מזכ"ל ההסתדרות).

משרדו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, נראה כמו חדר מיבצעים בעיצומו של קרב. לחדרו של הברפלד הגיעו בצרורות מזכירי האיגודים המקצועיים – 42 איגודים מכל מיגזרי המשק הישראלי. כולם, בלי יוצא מהכלל, אמרו בקול אחד: „התוכנית רעה לעובד, למעביד ולעם ישראל. צריך להגיב ומיד".

הברפלד המושפע מאווירת הקרב נשמע משתמש יותר ויותר במונחים צבאיים, כאילו היה גנרל שמאחוריו צבא: „אנחנו דרוכים. יש לנו כדור בקנה. נמתין ונראה מה תחליט הממשלה ואז נשקול אם ללחוץ על ההדק או להכות לתיזמון טוב יותר", אמר.

בלשכתו של המזכ"ל היה ישראל קיסר יותר רגוע, אבל גם שם ניכר המתח. „נו, מה החליטה הממשלה?", זרק קיסר שאלה לחלל הלשכה. לאיש לא היה זמן להקשיב לתשובות ברדיו כדי לעדכן אותו.

„אם הממשלה תחליט כלעדינו, שיהיה לה לבריאות. אנחנו בבניין הזה נגן על העובדים בכל מחיר", ביקש קיסר להדגיש לפני שהוחלט על הקמת הוועדות.

החלטת הממשלה להקים ועדות מתקבלת בבניין הוועד הפועל בקורת רוח ובתחושת נצחון. „עדיין לא ניצחנו במערכה כולה, אבל הנו נצחון בבקרות. והממשלה מאותה לרחשי הציבור ומושפעת מהכוונות לקרב של ההסתדרות", הגיבו בוועד הפועל.

במהלך השבוע הפגין קיסר קור רוח ודיבר באוקטבות נמוכות, אם כי בלשון ציורית, אל ציבורי עובדים רבים שלפניהם הופיע. הופעתו לא הסגירה את נטל האחריות המוטל על כתפיו. הוא שפע הומור וגילה בקיאות מפליאה בכטסו מתנ"ך.

כאשר ביקש להסביר ל„עמך" את הפירוש האמיתי של התוכנית הכלכלית שהוצגה על ידי האוצר, אמר בלשון וכתנועה „גששית": „הממשלה אומרת ככה... ועושה ככה...". קהל המאזינים אהב את ההומור של המזכ"ל והשיב לו במחיאות כפיים.

קיסר חייך בסיפוק.

מעקב אחר הופעותיו של ישראל קיסר מאז דלפו פרטים על התוכנית הכלכלית יוצר את הרושם כי פיו ולבו של מזכ"ל ההסתדרות שווים. אותם דברים הוא אומר לפועלים במפעלים וגם לראשי המשק שלפניהם הופיע במסגרת מועדון „מיל" (מועדון ישראלי לניהול).

גם לאלה וגם לאלה הוא אומר חד־משמעית כי ההסתדרות תתנגד לפגיעה במכשיר תוספת היוקר, תתנגד נמרצות לביטול הפטורים וכי היא תומכת בתקציב מאוזן. לראשי המשק יסביר במספרים ובמונחים כלכליים טהורים ובאוזני הפועלים ישתמש בדוגמאות ממדפי הסופרמרקטים – כלכלה להמונים.

ההסתדרות גם מגבשת קווים מנחים משלה להתמודדות מעשית עם הרפורמה. מלאכה זו הוטלה על הגב' נירה שמאי, העומדת בראש המכון החברתי־כלכלי של ההסתדרות. המכון אמור להוות „קונטרה" מקצועית לצוות המרחות במשרד האוצר.

הגיאונים בחדרה של שמאי דלקו עד שעות מאוחרות כדי לגבש „ניירות עמדה" בנושאים שבהם ההסתדרות חלוקה על האוצר. קיסר נותן למכון ולכלכלניו „קרדיט" והם אינם מאכזבים אותו.

מרחק מטרים אחדים מלשכת מזכ"ל ההסתדרות יושב דני רוזוליו, מזכיר חברת העובדים, המייצג נתח גדול בכלכלה הישראלית ומעסיק רבבות עובדים.

אצל רוזוליו, האווירה כמעט פסטורלית עד ליום רביעי בבוקר. במועד זה מתכנסים בכירים בחברת העובדים למסיבת עיתונאים בתל אביב ומשיבים לראשונה באופן מפורט מלחמה בעניין התוכנית הכלכלית. רוזוליו, שייקה גביש, ארנון גפני, עמירם סיוון, גרשון וילן ואחרים מציירים תמונת מצב עגומה על שעתיד להתרחש במשק אם תתקבל התוכנית כפי שהיא.

קיסר: אני לא מפיק סרטים

– המזכ"ל קיסר, ההסתדרות תצא או לא תצא למאבק בתוכנית?

בינתיים אנחנו נערכים וממתינים לראות מה הצד השני מתכוון להחליט או לעשות. יש לנו פתרון לכל החלטה שהממשלה תקבל. אם השרים חושבים שינהלו אתנו משא ומתן כמו תגרנים בשוק, כאילו שההסתדרות זה חנות מכולת, אז הם טועים טעות מרה.

– לחצים עליך להוציא את העובדים לרחובות?

ישנם גם לחצים כאלה. אני מנסה להסביר ולשכנע, שבינתיים לא צריך לצאת לרחובות, כי אנחנו איננו יודעים עדיין מה הממשלה תאמץ בתוכנית ומה היא תדחה. לעובדים ברור כי בתוכנית המקורית היו כמה דברים שאינם עולים בקנה אחד עם צדק חברתי וגם לא עם אידיאולוגיה. מאחורי המחשבים המספרים של הכלכלנים ניצבים בני־אדם ונראה לי שאת זה שכחו הכלכלנים שניסחו את התוכנית הכלכלית.

– יש לך תסריט איך זה יגמר?

אני לא מפיק סרטים או במאי. יש לי אחריות על כל ציבור השכירים במשק. אין לי ספק שלא יכולה להתקבל תוכנית כלכלית כלשהי, בלי שיתוף והסכמה של ההסתדרות והמעסיקים.

עדיליון
„אהבת עולם"
של האמן
משה קסטל

תכשיט אקסקלוסיבי בכמות מוגבלת!

	מחיר מזומן	מחיר ב־3 תשלומים*
עדיליון זהב 24 מ"מ „זהב קדומים"	699.- ש"ח	3 × 240.- ש"ח
עדיליון זהב 24 מ"מ „זמורה"	619.- ש"ח	3 × 212.- ש"ח
עדיליון כסף 26 מ"מ „זהב קדומים" או „זמורה"	134.- ש"ח	—

* המחיר כולל ריבית אפקטיבית שנתית של 42.6% (3% לחודש) מבוסס בזול של עדיליונים שונים בזהב החל מ־145 ש"ח ובכסף החל מ־35 ש"ח.

להשיג בחנויות החברה: ירושלים - רח' אחד העם 5, טל: 02-668105. תל אביב - רח' מנדלי 3, טל: 03-227428 ואצל הסוחרים המורשים.

החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות

רפורמה במסים: כאן ובאמריקה

מאשכול עד נסים: „מהפכנים" באוצר

מאת יובל אליצור

כשיצא שר האוצר, משה נסים, בתוכנית הרפורמות שלו, היו שסברו כי השר מושפע מן האידיאולוגיה של מפלגתו הליברלית. אחרים טענו כי במשרד האוצר ובבנק ישראל התגבשה בשנים האחרונות קבוצת פקידים חסידי המשק החופשי והם שהשפיעו על השר.

שתי סברות אלה אינן תואמות את המציאות. ההכרה בתורה שצמיחה כלכלית תבוא כשתצמצם הממשלה את מעורבותה, היתה קיימת במשרדי הממשלה זה כבר.

עוד בשנות הבראשית של המדינה נהגו אנשי מפלגות השמאל לתקוף את „נערי פטנקין", שהתחנכו על התורה הכלכלית שנלמדה באוניברסיטאות ארה"ב.

לאמיתו של דבר, השרים עצמם וביניהם לוי אשכול, פנחס ספיר ואף יהושע רבינוביץ, התלבטו בין הרצון לאפשר למשק הישראלי להתנהל מתוך שיקולים עסקיים, לבין האילוצים של משק החייב להפריש חלק גדול ממשאביו לבטחון, לקלוט עליה, ולתת עידוד מיוחד להתיישבות באזורים רחוקים ממרכז.

לבטים אלה מורגשים גם היום. הדים מויכוח מהותי זה אפשר היה לשמוע גם בדיון הממושך שקיימה הממשלה השבוע, מתוך חילוקי הדעות בצבצו כמה שאלות מרחיקות לכת יתר.

כגון: כיצד ניתן ליישב את הרצון לתת יד חופשית ליזמים הפרטיים, עם הצורך להגן על שכבות מסוימות באוכלוסיה? כיצד אפשר לאזן את יצירת התנאים ליזמות, עם הצורך להעניק עידוד עודף לענפי יצור כמו התעשיה ובמיוחד התעשיה המיועדת ליצוא?

לתורת המשק החופשי היו חסידים עוד בימי המדינה הראשונים □ כבר אשכול וספיר התלבטו בינה לבין אילוצי הבטחון, העליה וההתיישבות

גם לא ברור עד היום איך מיישבים את הרצון להקטין את התערבות הממשלה, עם הלחצים שמפעילים ענפים שנקלעו לקשיים, לקבל סיוע הצלה ממשלתי.

הבדלי הגישות האידיאולוגיים והמעשיים בין שרי האוצר לבין ראשי ההסתדרות, גם הם לא נולדו עם תוכנית נסים ואף לא עם עלות הליכוד לשלטון. בתקופת אשכול וספיר הצליחו לרוב להגיע למדיניות מוסכמת עם צמרת ההסתדרות. נעשו אמנם ויתורים הדדיים, אך המלה האחרונה נאמרה לרוב על ידי האוצר.

בימי רבינוביץ נעלמה ההסכמה, המחלוקת עם ההסתדרות היתה לעימות גלוי. לדעת המומחים זה גרם נזק גם למשק וגם לשלטונה של מפלגת העבודה.

אף כי הפקידות הבכירה היתה שותפה ללבטים של השרים ולמאבקיהם עם ראשי ההסתדרות, היא היתה קרובה לרוב בעמדותיה לכלכלנים שדרשו את צימצום השפעתה של הממשלה על המשק.

פקידות זו לוחצה עוד בשנת 1962 לחשיפת הייצור הישראלי ליבוא מתחרה, להורדת מכסים בעקבות ההסכם בין ישראל והקהילה הכלכלית האירופית. אנשיה כתבו תזכירים על הנזק שבהעלאה מוגזמת של שיעורי המסים ומתן פטורים ביד רחבה.

אך פקידות בכירה זו לא ניהלה מעולם את מדיניותה הכלכלית של הממשלה. עובדה שכל שר הטביע את חותמו על המדיניות והפקידות רק סייעה בידו. כך היה כאשר שרים התערבו ישירות בנסיון להפעיל ענפים יצרניים ובנקים, דוגמת פנחס ספיר – ואף כי בדרך שונה לחלוטין, גם יורם ארידור.

הפקידים שנותרו בעמדות מפתח במשרד האוצר מימי יהושע רבינוביץ סייעו בידי שמחה ארליך לבצע את המהפך הכלכלי שלו. המנכ"ל הנוכחי של האוצר, ד"ר עמנואל שרון, הספיק כבר לשרת תחת שלושה שרי אוצר השונים זה מזה באופיים ואף בתפיסתם הכלכלית.

אך שינוי מהותי בין תוכנית נסים לבין יוזמות של שרי אוצר קודמים הוא שרפורמה במסים, ובפרט רפורמה מרחיקת לכת כזו, נמסרה בעבר לגיבוש בוועדה ציבורית שבה השתתפו מומחים מחוץ למערכת או נציגים של גופים ציבוריים שונים. ההרגשה היתה שנושא זה מחייב ידע רב יותר וגישה ציבורית רגישה יותר מאלה המצויים במשרדי הממשלה.

אם יש טענות נגד שר האוצר על שהתפתה לעצות עוזריו, אין הן יכולות להיות על שבאוצר מצויים היום עוזרים שהשקפת עולמם שונה מזו של קודמיהם. הטענה יכולה להיות רק שהשר אולי נתן משקל רב יותר מקודמיו להצעות הדרג המקצועי במשרד האוצר ובבנק ישראל.

ביורן בורג: טניסאי עשיר

פרדריק פורסייה: סופר עשיר

שון קונרי: שחקן עשיר

ארה"ב: מקלט־המס הגדול בעולם

מאת טום רדברן,
סופר „לוס אנג'לס טיימס", וושינגטון, מיוחד ל„מעריב"

ביורן בורג עשה את זה. וגם הסופר הבריטי פרדריק פורסיית („יום התן") והשחקן שון קונרי. במשך שנים, קבעו עשירי העולם את מושבם במקומות כמו מונאקו, אירלנד ומאלטה, כאשר ביקשו להתחמק מחוקי המס הנוקשים של ארצותיהם.

כעת נראה כי ארצות הברית, שבה שיעור המס המירבי במדרגה הגבוהה ביותר יירד מ־50 ל־38.5 אחוזים בשנה הבאה ול־28 אחוז ב־1988, עומדת להצטרף אל מועדון המדינות המשמשות מקלט־מס לעשירים.

„ארצות הברית עומדת ליהפך למקלט־המס הגדול ביותר בעולם. כאן לא מדובר באיי קיימן או בהונג־קונג", אומר ג'ון מייקין, פרשן כלכלי ראשי ב„מכון ליזמות אמריקנית" בוושינגטון.

הוא משווה בין מקלטי־המס הקטנים יחסית במקומות אחרים בעולם, לבין המשקל העצום שיש לארצות הברית על כלכלת העולם. „על מדינות אחרות מופעל עתה לחץ להגיב", הוא אומר.

הן אכן מגיבות. חלקן חושש לבריחת הון ויזמים ממולחים לארצות הברית. יש יסוד להאמין, שהדחף לקצץ בשיעורי המס יוחדר בקרוב גם למדינות מתועשות רבות אחרות ברחבי העולם.

לחברות בינלאומיות, המבקשות להימנע מתשלום מסים גבוהים, למשל, יש מגוון שיטות מורכבות להעביר באופן מלאכותי את הרווחים הטעונים מיסוי ממדינה לרעותה.

גם בלי הלחץ של התחרות מצד ארה"ב, יש בדרך כלל במפלגות השמרניות המצויות היום בשלטון ברוב המדינות המתועשות, פקידים בכירים רבים הקוראים להורדת שיעורי המס, במאמץ לעודד צמיחה כלכלית.

בטוקיו, למשל, לאחר כמעט עשר שנים של פולמוס שקט, הודיעה מפלגת השלטון בתחילת החודש על תכנית לשינויים מרחיקי לכת במערכת המיסוי. אם כי הצעדים שעשתה יפן בתחום המיסוי שונים בהרבה מובנים מאלה שעתידה ארה"ב לעשות, אומרים פקידים בטוקיו כי את הדחיפה האחרונה לפעולה נתנו השינויים הקיצוניים בחוק המיסוי האמריקניים.

נוסף על יפן, גם מדינות כמו קנדה, אוסטרליה, גרמניה המערבית, צרפת, ואפילו שוודיה, הורידו בשנים האחרונות את שיעורי המס או שהן מעיינות בעשיית צעדים אלה בעתיד הקרוב.

בריטניה, שהתחילה להוריד את תקרת המס מ־83 אחוז ל־60 אחוז כבר ב־1979, עתידה אף היא לבצע שינויים נוספים אם תיבחר מארגרט תאצ'ר שנית לראשות הממשלה, בבחירות בשנה הבאה או ב־1988.

הסיבות להפחתת שיעורי המס משתנות ממקום למקום. אולם מרביתן מונעות בכוח הצורך להבטיח כי הון החברות הגדולות והיזמים העשירים לא יברחו מהמדינה בחיפוש אחר מקלט־מס.

במשך שנים קבעו עשירי העולם את מושבם במקומות כמונאקו, כדי להתחמק מעול המסים הכבד בארצותיהם □ בראש „מועדון" זה תהיה עתה ארה"ב □ בשנה הבאה יירד שם שיעור המס המירבי מ־50 אחוז ל־38.5 וב־1988, ל־28 אחוז □ למדינות המתועשות לא תהיה ברירה – הן יהיו חייבות להוריד מסים, שלא להבריח את ההון והיזמים

שיעורי המס המירביים המוטלים במדינות שונות נעים בין 80 אחוז בשוודיה ו־70 אחוז ביפן ל־56 אחוז בגרמניה המערבית ו־55 אחוז בקנדה.

בקנדה, השתמש העיתון הכלל־ארצי היחיד, „טורונטו גלוב אנד מייל", בהדייתם של תושבי המדינה אחר משחק ההוקי. העיתון הדגיש את החשש שמסים גבוהים יניעו את האזרחים החשובים – שחקני ההוקי – לחפש דשא ירוק יותר מעבר לגבול.

במאמר מערכת הביע העיתון דאגה פן השחקנים הקנדיים מהליגה הלאומית יהגרו לקבוצות אמריקניות כדי להתחמק ממסים הגבוהים.

גם מדינות אחרות, במיוחד כאלה שתושביהן דוברי אנגלית, כמו אוסטרליה, מודאגות מפני בריחה של אזרחים מוכשרים לארצות הברית.

ראש ממשלת אוסטרליה לשעבר, מאלקולם פרייזר, אמר כי במצב שבו גובה מערכת המיסוי 60 אחוז מס מהכנסה העולה על 22,400 דולר לשנה, „במדינה קטנה כמו שלנו, די שנאבד 100, אולי 200 מהאזרחים המבריקים והממולחים ביותר שלנו מדי שנה בשנה, כדי שנמצא את עצמנו מרוקנים בעתיד".

בכמה ממדינות אירופה, כאשר מביאים בחשבון את כל מסי המדינה והעיריה, אחוז המס השולי על כל גידול בהכנסה עלול להאמיר אפילו ל־90 אחוז, גם על הכנסה צנועה יחסית. כך עלה מסקר שערכה חברת „פרייס ווטרהאוז".

למשל, משפחה בת ארבע נפשות, עם הכנסה שנתית של 45,000 דולר, צריכה לשלם מס שולי של 45 אחוז בצרפת, 48 אחוז בגרמניה, 53 אחוז באיטליה, 60 אחוז בבריטניה, 64 אחוז בדנמרק ובאוסטריה, ו־90 אחוז בשוודיה.

רק שווייץ, ששיעור המס בה מגיע ל־34 אחוז, מתקרבת לשיעור המס השולי שיוטל על רמת הכנסה כאלה בארצות הברית, לאחר שתיכנס הרפורמה לתוקף מלא ב־1988 – 31 אחוז.

„עניין הרפורמה במס עומד על סדר היום של כמעט כל המדינות המפותחות", אמר רוג'ר מנץ, עוזר שר האוצר האמריקני לעניני מדיניות מס. „מנקודת מבט תחרותית, הן אינן יכולות להרשות לעצמן ששיעורי המס אצלן יהיו חריגים מדי".

מנץ יהיה יו"ר הוועידה שתתקיים בפאריס בחודש הבא בנושא רפורמה בינלאומית במיסוי, בחסות הארגון לשיתוף פעולה כלכלי ולפיתוח, המאגד 24 מדינות.

גרמניה המערבית ויפן מעיינות עתה בהתקנת רפורמות במיסוי, בעיקר במאמץ להילחם בקיפאון הכלכלי. ממשל רייגן מאיץ בהן באחרונה לעודד את כלכלותיהן במטרה לאזן את הגרעון המסחרי עם ארצות הברית. אך בעוד וושינגטון מרוצה ממאמציה של יפן, היא מותחת ביקורת על גרמניה המערבית.

בעבור שתי מדינות אלה, רפורמה במיסוי תהיה דרך להיחלץ מדילמות כלכליות. ההבדל הוא, שיפן נחושה בדעתה לאזן את ההפחתה במיסוי בעזרת אמצעים אחרים להגדלת הכנסות המדינה, בעוד גרמניה מעיינת בצמצום כולל בעול המסים.

עם זאת, צופים שרק מדינות מעטות יונהיגו שינויים כה מרחיקי לכת במיסוי כמו בארה"ב. מומחים אחרים טוענים כי בשל כך, יסבלו מדינות אלו מצמיחה כלכלית בלתי מספקת, עד אשר יכירו בצורך להפחית את שיעורי המס לרמה שבה הם לא יחניקו גידול בהכנסה והוצאות במגזר הפרטי.

„אירופה זקוקה לרפורמה במיסוי אפילו יותר מארצות הברית", אומר אלן ריינולדס, הכלכלן הראשי של חברת „פוליקונומיקס" בניו־ג'רזי. הוא נמנה עם החבורה הקטנה יחסית של מומחים שטוענים כי הפחתה בשיעורי המס היא המפתח לחיוניות כלכלית.

„שיעורי מס מדכאים הם מותרות שאירופה שוב אינה יכולה להרשות לעצמה", אמר ריינולדס. „עד שיושגו במידה ניכרת שיעורי המס השולי, הרי התחרות תבטיח שהם אכן יופחתו, תוסיף אירופה להיות נגועה בקיפאון כרוני".

אולם מדינות אירופיות רבות חוששות ללכת בעקבות ארצות הברית. הן חוששות שהקיצוצים במס רק יגרמו לממשלה הפסד הכנסה, ויגדילו את הגרעונות התקציביים הגדולים גם כך – ממש כשם שהסיבוב הראשון של הקיצוצים שהונהגו בארה"ב ב־1981 גרם גידול עצום בגרעון התקציבי שלה.

טלסה. המדיח המצליח.
פאר תוצרת שבדיה
3 גדלים. מגוון צבעים.
היבואן: טלסה בע"מ רח' ביאליק 135 ר"ג 03-7518249

אם ל־3 שנאנסה ברחוב: בכיתי כל הזמן, הגוף לא הפסיק לרעוד, עולמי חרב עלי

„זה היה בסמטה צרה, ממש על המדרכה, איש לא היה שם דווקא באותן דקות □ רצתי משם הביתה, אני לא יודעת איך היה לי כוח לעלות במדרגות □ כשבעלי שמע שאנסו אותי, תפס סכין מטבח גדולה □ רצנו חזרה למקום, כל הבולשת כבר היתה שם □ בלילה לא יכולתי לישון, עישנתי סיגריות בשרשרת, נזכרתי בכל מחדש, חשבתי רק – איזה מזל שנשארתי בחיים"

מאת בתך נאה

זה קרה בחוב עמק יזרעאל בדרום תל־אביב. לפני ארבעים, חמישים שנה זה היה אחד מאזורי המגורים הטובים של העיר. היום הוא נקרא דרום תל־אביב. ביום, אי אפשר לדחוף שם סיכה. צפיפות איומה של בתי מלאכה ובתי מסחר מכל הארץ באים לקנות שם בזול.

למעלה, בקומות העליונות של בתי המגורים הישנים, עדיין גרים בני־אדם. זקנים בודדים שאין להם לאן ללכת. זוגות צעירים שאין להם כסף לדירה במקום אחר. וייטנאמים ופיליפינים שעובדים במסעדות הסיניות של תל־אביב שוכרים שם דירות זולות.

ביום, רעש והמולה. כשיורדת החשכה, לא מסתובבת כמעט נפש חיה ברחוב. בתי המלאכה נעולים, המעטים שגרים בסביבה מסתגרים בבית, חוב עמק יזרעאל וסביבתו חשוכים ומלאים בערימות של זבל. בפנים נוברים חתולים ועכברים. לעיתים רחוקות עוברת שם מכונית בלילה.

בשבוע הבא תפרסם המשטרה את נתוני הפשיעה בישראל בשנת 1986. במחוז תל־אביב היו בשנה האחרונה כמעט חמישים מקרי אונס. סטאטיסטיקה יבשה.

האונס הארבעים ושבעה היה במוצאי שבת לפני שלושה שבועות על המדרכה ברחוב עמק יזרעאל. אשה בת עשרים ותשע, אם לשלושה.

זה היה בשש וחצי בערב.

„הכנתי אוכל לילדים והלכתי לסבתי הרופאה, שתעסה לי את היד שנפגעה. הרחוב היה חשוך ושקט. בערך מאה מטרים מהבית הרגשתי פתאום שמישהו הולך מאחורי, אבל לא יחסתי לכך חשיבות.

כשהתקרב אלי למרחק שני מטרים התחלתי לפחד. זאת היתה סימטה חשוכה וצרה, שקרובה מאוד לבית סבתי.

„הוא פנה אלי מאחור ושאל: את מרים או אסתר? לא עניתי והוא הוסיף להתקרב. נעצרתי, ניסיתי להיראות גיבורה ולא מפחדת ואמרתי: אם אתה לא מתקפל אני מתקיפה לך סטירה וקוראת למשטרה.

„לא הספקתי לגמור את המשפט והוא התנפל עלי מאחור. תפס אותי חזק, סתם לי את הפה ביד ואמר: אם תיתני לי אתן לך שלושים שקל. הצלחתי להשתחרר וצעקתי: תעשה לי טובה, תעזוב אותי. יש לי בבית שלושה ילדים. אל תיגע בי, אני רוצה לחיות.

„ראיתי בעיניים את המוות שלי. התחלתי להשתולל ולהתפרע, אבל הוא אחז בי חזק ולא הירפה. האף והפה היו חסומים ובקושי הצלחתי לנשום. נאבקתי אתו, אבל הוא היה חזק. ביד אחת סתם לי את הפה, וביד אחת הצליח להוריד לי את המכנסיים. המשכתי להאבק ולפרפר עד שנפלנו על הארץ וחטפתי מכה חזקה בעצם הזנב.

„זה היה בסימטה צרה, ממש על המדרכה. הוא השכיב אותי על הגב, על לוח אסבסט, חסרת־אונים. ניסיתי לסגור רגליים ולא הצלחתי. הכיתי אותו עם הידיים בראש והוא המשיך ללחוץ לי על הפנים ולסתום לי את הפה.

„היה לו מזל שאני לא מגדלת ציפורניים בגלל שיש לי תינוקת בבית. אם היו לי ציפורניים הייתי מצליחה לחתוך לו את הפנים.

„הוא צעק כל הזמן: אם תצעקי אני אחנוק אותך... אני אחנוק אותך. זה נמשך כעשר דקות, אולי רבע שעה. אדם לא עבר שם, לא ברגל ולא במכונית דווקא באותן דקות. גמר, התלבש, וברח.

„נשארתי לשכב על המדרכה, כולי רועדת. לא חשבתי על שום דבר, הייתי חנוקה והמומה. התלבשתי ורצתי לכיוון הכביש. בדיוק הופיעה שם מכונית טרנזיט. אני לא יודעת איך פתאום חזרו לי המילים לפה. צעקתי: אדון...אדון. המכונית נעצרה.

„הייתי פצועה, מושפלת וחבולה ומטונפת. נהג הטרנזיט רץ לטלפון הציבורי והזעיק את המשטרה. אני לא יכולתי לדבר. נתפסה לי הנשימה.

„רצתי משם הביתה, הכי מהר, אני חושבת, שרצתי בחיים שלי. אני לא יודעת איך היה לי כוח לעלות במדרגות. פתחתי את הדלת ורצתי לסלון.

„כשבעלי שמע שאנסו אותי, תפס ביד סכין מטבח גדולה, קרא לאחיו שגר מטול, אמר לשכנה שתשמור על הילדים ורצנו חזרה למקום. כל הבולשת כבר היתה שם. הייתי המומה ובכיתי כל הזמן, הגוף שלי לא הפסיק לרעוד, עולמי חרב עלי. כל הזמן נשענתי על בעלי בביידת, לא הרגשתי את הגוף שלי. זה היה נורא.

„מסרתי להם את התיאור שלו ואחרי חצי שעה כבר עצרו בסביבה עשרה אנשים. הסתכלתי על כולם וראיתי שזה לא הם. השוטרים אספו אותם ברחובות ואפילו נכנסו לבתי קולנוע 'צגה' ו'צליל' לחפש אנשים שדומים לתיאור.

„אף אחד מהם לא היה האנס.

„בלילה מצאו את העגיל שלי על המדרכה ואת המצית שנפל לי מהכיס. תוך המאבק נתתבתי בתנוך האוזן והעגיל נפל.

„רק בשתיים וחצי בלילה חזרנו מהרופא, אחרי שעשו לי בדיקה, לקחו דגימות זרע וגבו ממני עדות.

„המשטרה היתה מאה אחוז. עשרות שוטרים עבדו קשה באותו לילה כדי לתפוס את השטן הזה.

„בלילה לא יכולתי לישון. ישבנו בסלון ובכיתי. לא יכולתי לעצום עינים. נזכרתי בכל מחדש. עישנתי סיגריות בשרשרת. חשבתי רק: איזה מזל שנשארתי בחיים. באותם רגעים ניסיתי להיזכר באיזה דבר טוב שעשיתי בחיים שלי, שבזכותו אלוהים נתן לי להמשיך לחיות. „למחרת בבוקר זיהיתי את התמונה שלו באלבום העבריינים של המשטרה. אחרי עשרה ימים עצרו חשוד וקראו לי למסדר זיהוי.

„עמדתי בגבי אל שורת המסדר והחוקר אמר לי: כשתסתובבי ואם תזהי אותו, תניחי עליו את היד.

„הוא עמד שם ביניהם כמו בוק, אדיש, לא זז, לא אמר מלה.

„זיהיתי. אבל לא יכולתי לגעת בו, הרגשתי גועל. רק הצבעתי עליו מרחוק.

„הציעו לי עזרה פסיכולוגית, אבל אמרתי שאסתדר לבדי, שאנסה להתגבר על זה בכוחות עצמי. אמא שלי היתה אתי במשך שבוע בבית.

„רק אחרי ארבעה ימים יצאתי פעם ראשונה מהבית. ביום, כמובן, לא בלילה. הלכנו למכולת.

„מאז המקרה עוד לא יצאתי מהבית בחושך. לא לבדי ולא עם בעלי. אנחנו לא מדברים בכלל על המקרה. מנסים לשכוח אותו. כל ערב יש פה אנשים, חברים שלנו, מדברים על כל נושא שבעולם, רק לא על זה, כדי שאשכח. אני חושבת שבחיים שלי לא אצא עוד לבדי מהבית בחושך. אני מפחדת.

„היום, כשבעלי יוצא בבוקר לעבודה, אני נועלת את הדלת במפתח, לא פותחת לאף אחד. כל היום מעסיקה את עצמי עם הילדים, במטבח ובנקיון הבית.

„כשפתאום באות לי מחשבות על המקרה אני מיד מזיזה כפתור בפנים וחושבת על משהו אחר.

„למזלי, אני לוקחת גלולות נגד הריון, כך שלא היתה סכנה שאכנס להריון מזה. ליתר בטחון הלכתי לרופא שלי שיבדוק. הוא הרגיע אותי.

„עכשיו אנחנו מחפשים דירה במקום אחר. המקום החשוך הזה הוא לא סביבה לגדל ילדים. ליד המקום ההוא, שם זה קרה, אני לא מעיזה לעבור. פעם, כשעברתי שם עם בעלי, הסתכלתי לכיוון אחר.

„חיי המין שלי נפגעו מאז המקרה. אני מרגישה קצת מחנק בעניני מין ויש לי קצת בעיות ופחדים. לפני כן הייתי הרבה יותר חופשיה. לשמחתי, בעלי עוזר בכל, הוא לוקח אותי בהבנה ובעדינות.

„חבל מאוד שהעונשים בארץ הם קלים כל כך לאנשים כאלה. מבחינתי, אני לא רוצה לדבר אתו במשפט, כשיהיה. לא רוצה לראות אותו. אני הייתי שמחה מאוד אם היו מסרסים אותו.

„מפחיד אותי שיום אחד אלך ברחוב ובטעות אפגוש בו פנים אל פנים".

ב־16 בחודש, לפני עשרה ימים, האריך שופט השלום ראובן זיו את מעצרו של חשוד באונס, בשלושה ימים.

האיש, בן 25, משכונת בני סהילה בחאן יונס שברצועת עזה, זוהה בתמונות על ידי הקורבן ובמיסדר זיהוי, אך הכחיש כל קשר למעשה.

נציג המשטרה, מאיר קורנר, טען בבית המשפט, כי החשוד הבחין במוצאי שבת, ה־6 בחודש, במתלוננת כשהיא הולכת בגפה ברחוב, הגיח מאחוריה, תפסה בחוזקה ואנסה בכוח.

המשטרה שיחררה את האיש מהמעצר בתום שלושת הימים.

במשטרה מסרבים לומר אם זה החשוד או לא. רק מוכנים לומר: „החקירה נמשכת. לא מוסרים פרטים מתוך מהלכי חקירות".

אך האנס עדיין מסתובב חופשי.

KODAK

האשה בביתה: „מאות שוטרים עבדו קשה באותו לילה כדי לתפוס את השטן הזה"

„בסעודיה כרתו לאנס את הראש"

הבעל: „אחרי שהלכו האורחים שהיו אצלנו בשבת אחר הצהריים, נשארתי בסלון לשמוע תוצאות כדורגל. אשתי השאירה לי אוכל להאכיל את הילדים ויצאה כמו ביומיים הקודמים לסבתא לעשות עיסוי.

„הכל היה שליו ורגוע. פתאום היא נכנסה לסלון כמו רוח סערה. בהיסטריה, כמעט נחנקת, סיפרה שאנסו אותה. תפסתי סכין מטבח, קראתי לאחי ורצנו למקום. כל הבולשת כבר היתה שם.

„אני מנסה לעזור לה עכשיו, מפנק אותה יותר מתמיד. על הנושא הזה אנחנו לא מדברים. עכשיו אני מחפש דירה במקום אחר. חייבים לצאת מפה. היא לא יכולה להישאר פה.

„שמעתי ברדיו על סיפור דומה שקרה בסעודיה. שם כרתו לאנס את הראש. אני מת שישאירו אותי כמה דקות עם האנס הזה בחדר. אני רוצה... לדבר אתו. רק אני והוא".

שיש זהבי

השקעה טובה לכל החיים!

מבחר סוגי שיש איטלקי, פורטוגזי, יווני, ספרדי וישראלי באיכות המבוקרת וברמה הגבוהה ביותר של מרצפות זהבי.

חינם!*

ייעוץ ארכיטקטוני על דרך השימוש היעילה ביותר של השיש, על סוג השיש ואיכותו, והתאמתו לצרכי הלקוח.

למעוניינים, צוותות מיומנים לריצוף וציפוי שיש ברמה הגבוהה והאמינה ביותר של מרצפות זהבי.

* עד גמר המלאי

מרצפות זהבי

אולמי תצוגה ומכירה:
במפעל, ראשון לציון: אזור התעשיה, טל. 03-9643365 (5 קווים)
תל־אביב: אבן גבירול 91, טל. 03-225670
ירושלים: רח' עליאש 8. טל. 02-242586

במטוס מרומא, עם ואנונו

פעמיים תורכי

מאת מנחם תלמי

ואלאק, תראה איזה עגבניות תראה. שני קילו שקל. שברנו את השוק. לכבוד הרפורמה של השר נסים. כפרה, לא באתם לכתוב על העגבניות? הסיפור על ועננו? והאללה, איך כבר הגיע אליכם הסיפור?

אני יגיד לך, זה התחיל ברודוס. נסעתי עם החבר שלי כליפה לזמזם להם שם קצת את הקזינו. כל איזה שלושה חודשים אנחנו שם. עושים פה בחוטה, הולכים שם לנקות את הראש בקזינו. פעם אנחנו מזמזמים אותם, פעם הם מזמזמים אותנו.

בפעם האחרונה דווקא זימזמנו אותם. עשינו פתיחה בעשר. אולי באחת בלילה שברנו להם את הקופה בפעם הראשונה. הלכנו על דאבל. בשתיים וחצי בלילה עשינו שבירה שניה. יאללה, אומר כליפה, עכשיו מתחפפים מפה, כל זמן שהזימזום הוא שלנו.

הלכנו במלון, אמרנו לפקיד תעיר אותנו בבוקר שנספיק לאווירון של אתונה. אתה העירת אותנו? ככה המזוינק מהמלון העיר אותנו.

חכה רגע, נראה מה היא רוצה הגברת. שני שקל, גברת. שוברים את השוק. לכבוד הרפורמה של כבוד השר נסים שיחרמן לנו את המסים. סייב, שתהיי בריאה.

אז אתה שומע, וככה אנחנו באים לאתונה חמישה רגעים אחרי שהמטוס הלך ללוד. הפקיד של אל־על אומר לנו, אין מה לעשות, תבואו מחר. איפה מחר? אנחנו אומרים לו, רוצים להגיע היום, הכסף לא חשוב. היינו מלאיינים מהקזינו של רודוס. מסתכל זה בניירות שלו, אומר לנו, אם אתם לוקחים עכשיו אווירון לרומא, אתם עוד יכולים לתפוס שם את המטוס שלנו לישראל.

הולכים על הקלף הזה, אנחנו אומרים לו. יש רק בעיה, הוא אומר בזמן שהוא מסתכל על המחשב שלו, האווירון ברומא כבר מלא, נשאר מקום רק במחלקה הלוכסוס. הכסף חרא, אנחנו אומרים לו.

וככה אנחנו באים ברומא, עולים במחלקה הלוכסוס, כפרה הכסף. במושב מלפנינו יושב בחור כזה רזה, על ידו יושב בריון משהו־משהו. כמו שטסים, הבחור הרזה מסתובב אלינו. תיכף ומיד אנחנו רואים בעיניים שלו שהוא קצת מסטול, או משהו כזה. תזכרו, הוא אומר לנו, אין אמונה בנשים. אתה מספר לנו? אומר לו כליפה, אנחנו את הסרט הזה מכירים בעל פה.

מה יש לך גברת. שני שקל קילו. מה איכפת לך ירוקות. תשימי על החלון יום־יומיים, יתפסו אודם. תקחי שקית, תשימי כמה שאת צריכה.

אין אמונה בנשים הוא אומר לנו והבריון שיושב על ידו מושך אותו חזרה, שלא ידבר אתנו. אז כליפה אומר לו, מה עניינים, תן לבנאדם לדבר. הוא לא מפריע לנו. תראו, אומר הבריון ועושה עם האצבע על הראש, הבחור, משהו הסתובב לו בשכל.

אחר כך הוא מתכופף אלינו ואומר, נדפק לו השכל. אז המשפחה שלו שלחה אותי למצוא אותו, להביא אותו בחזרה הביתה. אל תשאלו כמה עצבים הוציא לי. עד שהצלחתי יחד עם החבר שלי, זה מה שיושב בשורה הצדדית, עד שמצאנו את הפוזונק, עד שהבאנו אותו לאווירון. מהרגע שהבאנו אותו לפה מדבר שטויות. לא מפסיק.

מה איכפת לך, אומר לו כליפה, תן לו שידבר.

מה אני אגיד לך, הוא דיבר. אמר לנו עוד עוד פעם אין אמונה בנשים. אמר, מה אתם יודעים איך דפקה אותי השרמוטה. עבדה עלי בעינים. איפה עבדה עליך? שאלנו אותו. בלונדון עבדה עלי הקחבה. נפתח לי הזדמן, נסגר לי השכל. איזה שלושה ימים שרפה אותי. בסוף אמרתי לה, יאללה, תבואי למלון שלי נסגור עניין, נשחק אותה בגדול.

אלוהים ישמור, אמרה לי. פה בלונדון זה לא ילך. חסר לי שבעלי יעקוב אחרינו. דם חם יש לו. יחתוך את שנינו חתיכות קטנות. אבל בוא ניסע לאיטליה. יש לי חברה טובה שיש לה חבר שיש לו יאכטה. שם אני לא מפחדת.

קחי כסף, אמרתי לה, תקני כרטיסים לאווירון. נפגשנו בשדה התעופה. הלכנו ברומא. כמו שיורדים מהאווירון, פוגשת שני חברים שלה. באו לקחת אותנו ליאכטה.

אבל לפני שיוצאים, מתיישבים בקפה של שדה התעופה לשתות משהו. בחמרים החברים שלה. שותים, מדברים, עושים תכנית איפה ניסע עם היאכטה ופתאום אני לא יודע מה קורה, הכל מתחיל להסתובב לי. עד עכשיו עוד קצת מסתובב. ופתאום אני רואה שאני בחזרה יושב בתוך אווירון.

לפי החשבון שלי בזמן הזה היינו כבר צריכים להיות על היאכטה. ובמקום החברה שלי יושב על ידי הבריון הזה. וכשאני שואל אותו משהו, הוא אומר לי, עכשיו תשב בשקט יא מנייאק, ואם תעשה ענינים אני מביא עליך זאפטה.

אז הבריון שיושב על ידו שוב פעם מסתובב אלינו, עושה עם האצבע שלו על הראש ואומר לנו, מסכן הבנאדם, אומרים היה בסדר גמור, בוקר אחד נדפק לו משהו בראש, אף אחד לא יודע איך, הלך מהבית לא חזר, שלח דרישת שלום מחוץ לארץ.

אז המשפחה שלו באים אצלי, אומרים תעשה מצווה, תמצא את המסכן, תחזיר אותו חזרה הביתה, הכסף לא חשוב, העיקר שתביא אותו מהר. ברמינן. עד שמצאנו אותו, עד שהבאנו אותו. ועכשיו הוא כל הזמן מבלבל את השכל על בלונדיניות ויאכטות.

ואז הבחור הרזה שוב פעם מתכופף אלינו, שואל אותנו אולי אנחנו יודעים לאן האווירון הזה נוסע? מה זה לאן, אומר לו כליפה, נוסע ללוד.

יא אללה, איך אכלתי אותה: הוא אומר לנו, איך עבדה עלי השרמוטה. הויקיאנד. יאכטה. בבלת אבריבבלת! אבל מה אני יגיד לכם, היתה פצצה.

איך היתה פצצה? שואל אותו כליפה. פצצה בלונדינית, הוא אומר, עינים כחולות. חלקה כמו ילדה קטנה. באה אצלי כמו מלאך. נעלמה כמו חלום. איך הפילה אותי בתוך התרא.

ואז כליפה אומר לבריון הזה שיושב מקדימה, באמת מסובב לגמרי הבחור שלכם. אתה מספר לי, צוחק הבריון, מהבוקר, שהבאנו אותו לפה, מבלבל לנו את השכל עם כל מיני סיפורים על הבלונדינית. שואל אותנו איפה שמנו אותה. עוד שעתיים אנחנו מגיעים ללוד, נותנים אותו למשפחה שלו וסגרנו עניין.

ואז אנחנו מבקשים מהדיילת שתביא לנו קלפים ושוכחים מהבחור שיושב מלפנינו ומהסיפורים שלו על הבלונדינית כמו מלאך שעבדה עליו בעינים.

אבל מה? אתמול אני רואה את כליפה רץ עם עתון, אומר לי תביט יא ארס, תביט על התמונה, תראה איזה חמודים היינו, בכלל לא הבנו מה הולך.

אני מביט בעתון, רואה את היד של מישהו כתוב עליה באינגלית. וואללה, אני אומר לכליפה, אולי באמת נסענו עם הפוזונק הזה באותו אווירון? אולי באמת ישב לפנינו ודיבר אתנו? ואנחנו בכלל לא הבנו מה הבנאדם רוצה מהחיים שלנו.

מה יש לך גברת. אמרתי לך, כל עגבניה נולדת ירוקה. שמים אותה יום־יומיים על החלון שלך, תתאדם. באחריות תתאדם.

מה את אומרת? תבואי אחר כך? בסדר, תהיי בריאה. יאללה, היא תבוא אחר כך כמו שאתה תבוא אחר כך. תאמין לי, צדק הוועננו הזה: אין אמונה בנשים.

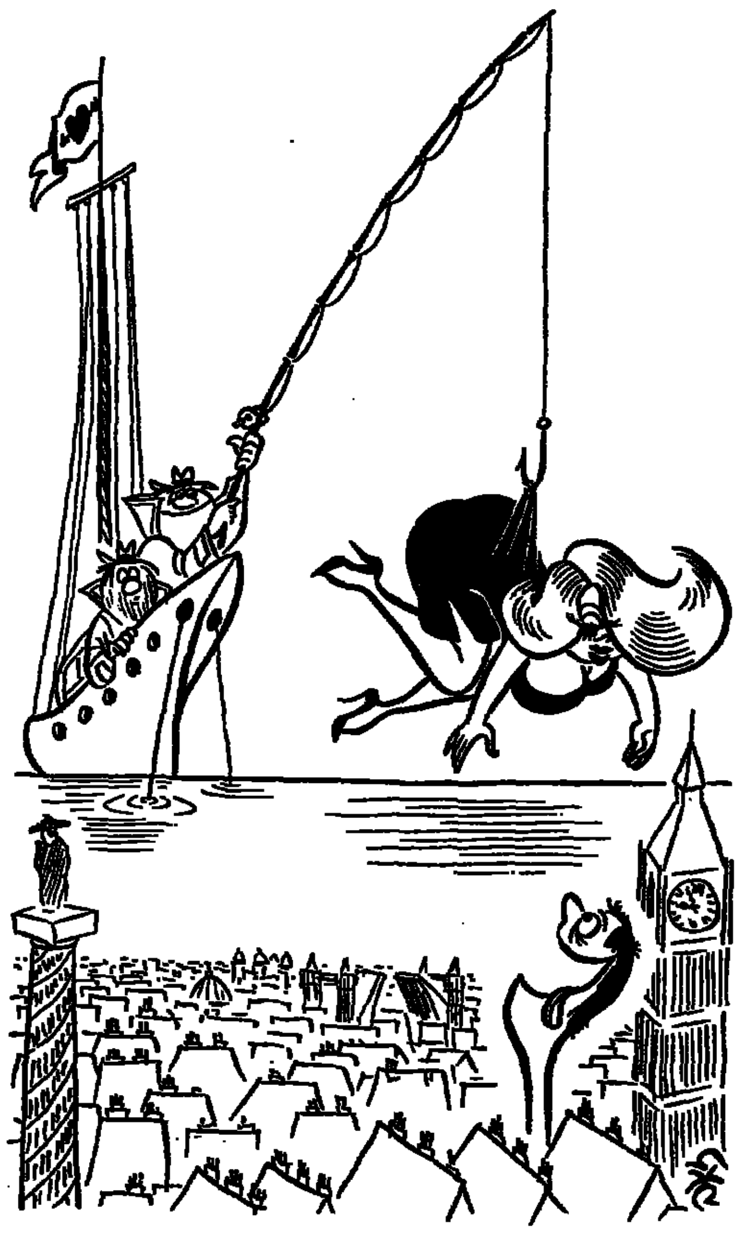

ויזל ואמהות מסורבי עליה: הבטיח להקדיש עצמו (צלום: יצחק אלהרר)

אנשים השבוע / מרק סגל

ארץ הניסים

כנראה ששר האוצר, משה נסים, באמת מאמין שישראל היא ארץ הניסים, אם חשב שיוכל להנהיג תכנית מרחיקת לכת לרפורמה במיסוי ולקיצוצים דראסטיים בתקציב, לאחר שלושה שבועות הכנה בלבד.

מבקריו אומרים כי בארצות הברית, נזקק הנשיא רונלד רייגן לשנתיים תמימות כדי להעביר את רפורמות המס שלו, בעקבות דיון ציבורי ממושך ופולמוס בקרב המחוקקים.

דומה שהחיישנים הפוליטיים של נסים, שבדרך כלל רגישים מאוד, לא היטיבו לעבוד הפעם: הוא הלך בעקבות הרעיונות המכסימאליסטיים של נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו, ושל מנכ"ל משרד האוצר ד"ר עמנואל שרון, ולא אימץ את התפיסות ההדרגתיות של סגן שר האוצר עדי אמוראי ושל הממונה על הכנסות המדינה ישראל ברון.

טענתו של יו"ר סיעת הליכוד בכנסת, חיים קאופמן, כי התנגדות מפלגת העבודה הושפעה מגורמים פוליטיים, נשמעה מגוחכת מעט לאחר ישיבת הממשלה ביום ראשון, שבה היתה הופעה חוזרת בזעיר־אנפין של הקרקס הגדול בוועידת חרות.

ראש הממשלה יצחק שמיר ועמיתיו סגן ראה"מ ושר הבינוי דוד לוי, שר המסחר והתעשיה אריאל שרון והשר בלי תיק משה ארנס, הציגו קטעי "ברוגז" פוליטי.

נסים מיהר ליישר את ההדורים עם מ"מ ראה"מ ושר החוץ שמעון פרס, שאותו לא כלל בתחילה בהתייעצויות. מסתבר שנסים ביקש מפרס להיחלץ לעזרה, בפגישה בארבע עיניים, בביתו של פרס. הוא מוכן, כנראה, לקחת את הסיכון שיקראו לתכנית "תכנית פרס" במקום "הרפורמה של נסים". בקרוב נראה את משרד החוץ הומה בוסים, של הסתדרות ותעשיינים.

לוי גונב הצגה

שר הבטחון, יצחק רבין, הצטייר כאחד האישים החזקים בקבינט, בזמן דיוני התקציב. הוא נהנה מתמיכתו המלאה של פרס במאבק נגד קיצוצים בתקציב הבטחון ומתחושות הערכה זהירות של יצחק שמיר ואחרים. ככלות הכל, הם יודעים כמה הוא פופולארי בקרב מצביעי הליכוד.

שר התעשייה והמסחר, אריאל שרון, טעה אם חשב שיוכל למשוך תשומת לב בעזרת המריבה שלו עם שר האוצר משה נסים וההתחככות עם שמיר בישיבת הממשלה.

גנב ממנו את ההצגה סגן ראה"מ דוד לוי. לוי הוכיח כי הוא מצטיין עוד יותר במשחק ה"ברוגז", בעקבות טענת השר ארנס על השירותים ברמה אפריקנית לאזרחי ישראל. בלי ספק, ארנס כיוון לדבריו של לוי אשכול המנוח: "הישראלים רוצים להרוויח כמו האמריקנים, לחיות כמו האירופים ולעבוד כמו האפריקנים".

המתיחות בין לוי לארנס התחילה עוד לפני ועידת חרות, כאשר האשימו אנשי לוי את ארנס בניסיון להדוף את האיש שלהם ממירוץ הירושה.

ארנס ודאי לא התכוון להשמצה עדתית. אך לוי הצליח לסחוט מתקרית את כל התיאטרליות האפשרית, וגם הון פוליטי בתוך המפלגה. היו שאמרו, שזו המתנה הטובה ביותר שקיבל לוי ליום הולדתו ה־49, שחגג בחוג משפחתו במסיבת הפתעה שנערכה בביתו בבית־שאן.

יריביו טוענים שזו לא היתה כלל הפתעה, ושלוי עזב את ישיבת הממשלה לא במחאה על דברי ארנס, אלא כדי להגיע הביתה בזמן למסיבה – ה"ברוגז", שעשה כותרות, בא במחשבה שניה.

פרס לעם היהודי

הנשיא חיים הרצוג אמר לאלי ויזל, כי פרס נובל לשלום לשנת 1986 "ניתן באמצעותך לעם היהודי ולששה מיליוני קדושי השואה". בסעודה שנערכה לכבוד חתן הפרס בבית הנשיא, חזר ויזל על נחישותו להקדיש את עצמו בשנים הבאות למאבקם של יהודי ברית־המועצות.

הגברת הראשונה, אורה הרצוג, הוכיחה שוב שהיא המארחת הראשונה שלנו. האורחים כללו את יצחק ושולמית שמיר, שמעון וסוניה פרס, יו"ר הסוכנות אריה דולצ'ין, הלורד והליידי זיו (הלורד נתן לנשיא עותק של הביוגראפיה שלו, "אל תשאלו מה המחיר", העתידה לצאת לאור בקרוב).

היו שם אמונה־ירון, בתו של חתן פרס נובל לספרות ש"י עגנון ז"ל, הרב הראשי של נורווגיה מיכאל מלכיאור ושגריר נורווגיה טורליב אנדה, שהיה כלוא בבוכנוואלד יחד עם ויזל.

פגישה בקיבוץ

זמן קצר לפני המו"ל, הלורד וידנפלד, בא לירושלים להצטרף לגורדון ואן גטי לוועידה של קרן ויטלנר בנושא "עתידה של ההומרות", דיווח "אובזרבר" הלונדוני על נסיעתו הסודית של וידנפלד בשנות ה־70 בשירות ראש ממשלת בריטניה הרולד וילסון.

הוא נסע לפגישה עם ראש הסי.איי.אי. דאז (סגן הנשיא היום), ג'ורג' בוש, בוושינגטון.

בידיעה נאמר, כי וידנפלד השיג "תעודת הכשר" אמריקנית לווילסון, בעקבות מסע ההשמצות שניהלו נגדו ימנים קיצוניים בריטים ודרום אפריקה. הם ביקשו להטיל ספק בנאמנותו של וילסון למערב.

גורדון גטי, האמריקני העשיר ביותר, נפגש עם המדורג שלישי בעשירי אירופה, פרידריך כריסטיאן (מיק) פליק ואשתו, הרוזנת מאיה (לבית שנברג־לאכאו), בעת שנשאו מגשי אוכל בחדר האוכל של קיבוץ מעגן מיכאל בסוף השבוע שעבר.

הפליקים התערבבו בקרב הקיבוצניקים יחד עם מארחיהם, רוני וגלית פורר וידידם המשותף מוקי דנן.

פורר, סוחר בינלאומי שמדלג בין תל־אביב, לונדון וציריך, מדווח כי פליק – נכדו של אחד התומכים העיקריים בנאצים, שהעסיק עובדי כפיה – נהנה מאוד מביקורו ועזב את ישראל ציוני מושבע.

גטי ערך את מסיבת יום הולדתו ה־53 בירושלים, בבית המלון "אמריקן קולוני", אך נאלץ להחמיץ את סעודת הנעילה של הוועידה. זו נערכה בנוכחות נשיאת קרן ירושלים רות חשין, באגף המערבי של מגדל דוד. קדם לסעודה סיור מאורגן במקום, בהדרכת אלן פריימן מקרן ירושלים.

מנהל שירות המזון של מלון המלך דוד, אברהם וינר, ניצח בחיוך על הארוחה "בסגנון תנ"כי" (בלי סכו"ם), שהוגשו מלצרים לבושי גלימות, כשמסביב סידורי פרחים מרהיבים.

האורחים, ביניהם נשיאת קרן ויטלנר, אן גטי – הזכוה היה שאפשרי קרובצותא של זוהר ואינטליגנציה – האורחים נכבדים כמו סר ישעיהו וליידי ברלין, ויקטור ולילאן הוכהאוזר, איזאק שטרן וחתן פרס ישראל יוסף טל, נהנו מאוד מהאירוח.

לאחר הרמת כוסית לכבוד "שלום ירושלים", אמר ראש העיריה טדי קולק לאורחים, כי הם "נוכחים ביופיה השקט של ירושלים מעבר לכותרות העיתונאיות".

ראשון, שני, שלישי

השגריר ההולנדי החדש, יאן הארמאן האודריין, סגר מעגל, כפי שסיפר בפגישות האגודה לידידות ישראל־הולנד, שהתקיימה בירושלים.

אביו היה נציג הולנד באו"ם, שהצביע ב־1947 בעד הקמת המדינה היהודית. הבן, כאשר נשאל באיזה מקום "עדיף" לשרת, רשם את ישראל במקום הראשון, השני והשלישי.

כמעט נס

חבריו ומעריציו הרבים של חיים כהן, שהיה שופט בית המשפט העליון, שמחים על התאוששותו מהתקף הלב. התאוששות "כמעט נסית", אמר אחד מהם.

חיים כהן מחלים עתה בביתו בירושלים.

(בתיאום עם "ג'רוזלם פוסט")

חנוכיה עתיקה על בול חדש

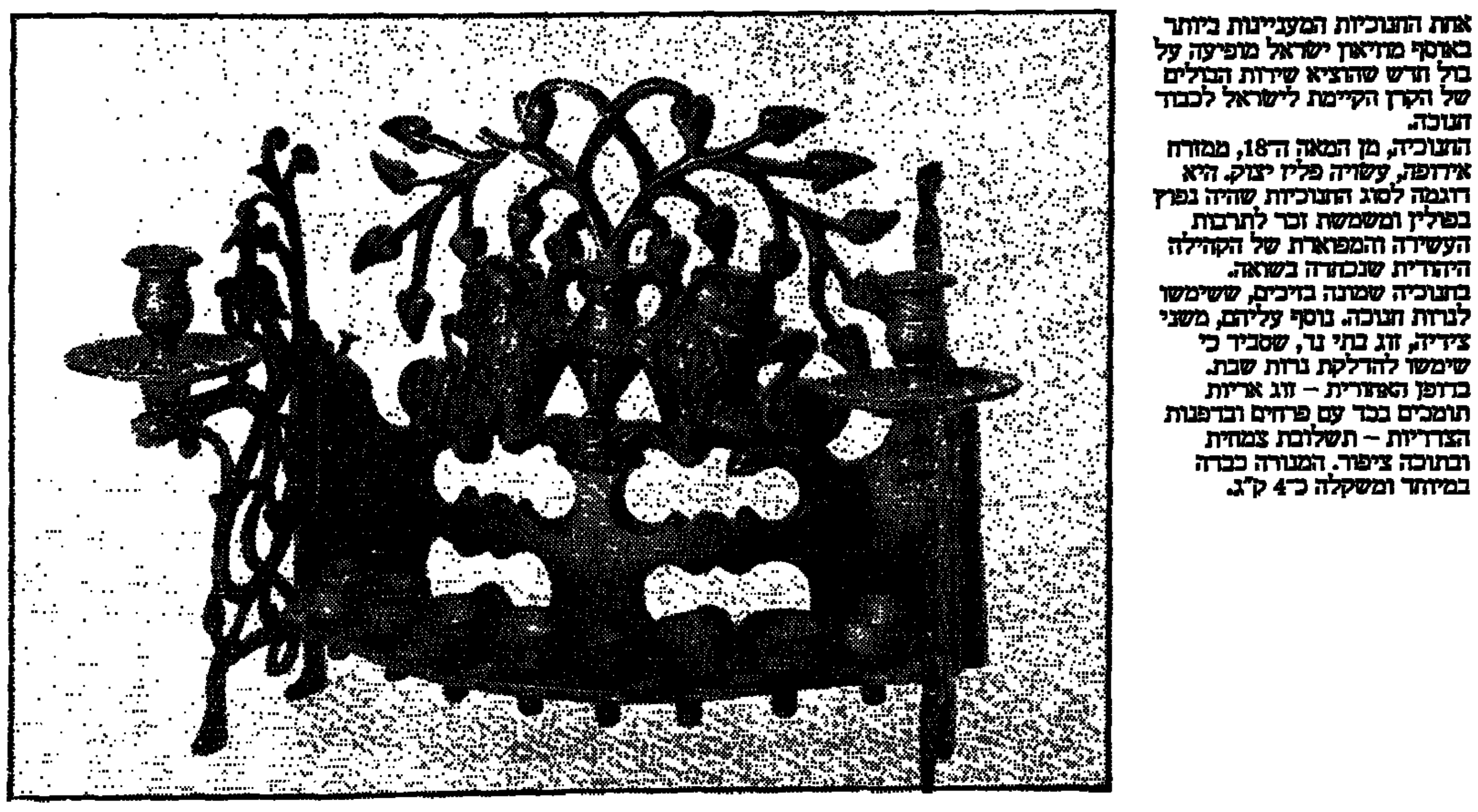

אחת החנוכיות המעניינות ביותר באוסף מוזיאון ישראל מופיעה על בול חדש שהוציא שירות הבולים של הקרן הקיימת לישראל לכבוד חנוכה.

החנוכיה, מן המאה ה־18, ממזרח אירופה, עשויה פליז יצוק. היא דוגמה לסוג החנוכיות שהיה נפוץ בפולין ומשמשת זכר לתרבות העשירה והמפוארת של הקהילה היהודית שנכחדה בשואה.

בחנוכיה שמונה בזיכים, ששימשו לנרות חנוכה. נוסף עליהם, משני צידיה, זוג בתי נר, שסביר כי שימשו להדלקת נרות שבת. בדופן האחורית – זוג אריות תומכים בכד עם פרחים ובדפנות הצדדיות – תשלובת צמחית ובתוכה ציפור. המנורה כבדה במיוחד ומשקלה כ־4 ק"ג.

דיוקן של סוחר נשק: „גורבאניפאר מסוגל לאכול את נורת ואת ניר לארוחת בוקר"

האיראני, בן 45, בעל דרכונים אחדים, מתואר על ידי גורמים ישראליים וזרים כ„אחד האנשים הערמומיים ביותר" □ איש המשטרה החשאית של השאה נהפך לאחד מראשי המודיעין של משטר חומייני □ תשובותיו על שאלות, שהכינו פסיכולוגים מומחים בוושינגטון כדי לבחון את אמינותו, העידו כי גורבאניפאר אינו דובר אמת, אולם אנשי סוכנות הבין המרכזית לחצו להמשיך בקשר עמו

מאת שמואל שגב

ככל שמתבהרת התמונה בנושא הספקת הנשק האמריקני לאיראן, כן מתגלה חלקו המכריע של סוחר הנשק האיראני, מאנוצ'ר גורבאניפאר, בפרשה. במקביל לחקירות המתנהלות בוועדות הקונגרס השונות, תוהים עתה גורמים בממשל האמריקני על קשרו של גורבאניפאר. רבים שואלים: האם קצין מודיעין איראני זה, הוא סוחר נשק רודף בצע וחסר מעצורים או – כפי שהוא מציג את עצמו – אידיאליסט, השואף להחזיר את ארצו לחיק המערב?

מאנוצ'ר גורבאניפאר הוא אחד האישים המרתקים ביותר בפרשה. ממוצע־קומה, כבד־גוף, משופם ובעל חתימת־זקן, הוא מתואר על־ידי גורמים ישראליים, אמריקניים וצרפתיים, כ„אחד האנשים הנבונים והערמומיים ביותר" שעימם נפגשו. נועם הליכותיו, רוחב־אופקיו וחוש ההומור שלו, מסוגלים להטעות ואין זה פלא שפקידים חסרי נסיון היו טרף קל לחנות לשונו ולדיבורו הדו־משמעי.

„גורבאניפאר מסוגל לאכול את אוליבר נורת ואת עמירם ניר לארוחת בוקר. הוא סובב את שניהם באצבעו הקטנה" – אמר אחד האנשים שנפגשו עם סוחר הנשק האיראני בישראל.

דרך ארוכה עבר גורבאניפאר, בן 45, מאז שימש קצין זוטר ב„סוואק" בימי השאה ועד להיותו ממונה על המודיעין והרכש האיראני באירופה. כאחד מתשעה ילדים במשפחתו של קולונל בצבא איראן, למד תחילה מאנוצ'ר הצעיר בבית ספר דתי ואחר כך למד כלכלה באוניברסיטה של טהראן. כפי שהיה מקובל באותם הימים, הלך מאנוצ'ר בדרכו של אביו, הצטרף לצבא וקיבל קצונה. זמן מה שימש קצין שלישות בלשכתו של ראש המודיעין הצבאי האיראני, גנראל כמאל. אחר כך הועבר ל„סוואק" והיה לאחד מבני טיפוחיו של גנראל נאצירי, ראש ה„סוואק", שחוסל בידי „משמרות המהפיכה" של חומייני.

אולם העבודה בשירות החשאי האיראני לא ענתה על ציפיותיו של מאנוצ'ר ולא סיפקה את יצר ההתעשרות שלו. הוא עזב את ה„סוואק" ועבר לעולם הספנות. מלחמת יום הכיפורים ועליית מחירי הנפט בעקבותיה, נתנו דחיפה עצומה לעסקי היבוא והיצוא באיראן ופתחו אפשרויות כלכליות חדשות לפני הצעיר המשכיל והשאפתן. הוא הקים חברת ספנות ומקדמה אף היה קשור עם חברת הספנות הישראלית „צים".

נפילת השאה ועלייתו של חומייני לשלטון, עקרו את גורבאניפאר מעברו ומנופי ילדותו. המשטר המוסלמי הקנאי רדף את נאמני השאה וכל מי ששירת בעבר ב„סוואק", היה „על הכוונת".

גורבאניפאר ארז כמה מזוודות, לקח את אשתו, את שני בניו התאומים ואת בתו הקטנה ומצא מיקלט בגרמניה. בהאמבורג היה מאז ומתמיד גולה פרסית קטנה ובזכות הקלות ממשלתיות שונות, פרחו ושגשגו סוחרי שטיחים רבים בעיר נמל מערב־גרמנית זו.

עברו המודיעיני, הקנה לגורבאניפאר עדיפות מסויימת ופתחה לפניו תחומי פעילות חדשים. גורבאניפאר הצליח להתיידד עם כמה ממקורביו של חומייני, ששוטטו באותם הימים בשוקי הנשק של אירופה. לא חלף זמן רב וסוחר השטיחים הצנוע בהאמבורג, נהפך לממונה על רכש הנשק האיראני באירופה ואחד מראשי המודיעין של משטר חומייני.

עיסוקיו אלה, הביאו אותו להיכרות עם עדנאן חשוגי, איל ההון הסעודי, שאף הוא נמנה עם גיבורי פרשת הנשק לאיראן. יש פער בין היקף עסקיו של האשוגי לבין זה של גורבאניפאר וגם אורח חייהם שונה. מול חיי הפאר הנוצצים של חשוגי – בולט אורח חייו הצנוע, יחסית, של גורבאניפאר. סוחר הנשק האיראני אינו מקיף את העולם במטוס פרטי, אין לו צי של יאכטות, שעל סיפונן משתזפות צעירות יפהפיות ואינו ידוע כהולל וסובא.

הוא מתגורר בדירה צנועה, יחסית, בניצה שבריוויירה הצרפתית והוא מחזיק דירה נוספת בפאריס למגורים ובעיקר למיפגשים עיסקיים. האנגלית בפיו מצויינת, אך למרות מגוריו בצרפת, אין הוא שולט בצרפתית ודיבורו בגרמנית מגומגם. את מסעותיו בעולם הוא עורך בעזרת דרכונים אחדים.

היכרותו עם חשוגי, קרבה אותו לעושר ולחיי רווחה. באחד מביקוריו בריאד, סיפר חשוגי למלכו על היכרותו עם גורבאניפאר ועל קשריו של זה עם אנשי חצרו של חומייני. המלך פאהד עדיין רדוף על־ידי הטראומה של תפיסת המסגד הגדול במכה, בידי קנאים מוסלמים, בשנת 1979. מאז משקיע בית המלוכה הסעודי מאמצים כדי למנוע מעשי חתרנות והפרות סדר בימי העליה לרגל. כמה שנים אף ניסה פאהד להגביל את מספרם של עולי הרגל האיראנים.

המלך קפץ על היכרותו של חשוגי עם גורבאניפאר, כמוצא שלל רב. גורבאניפאר הוזמן מיד לריאד ולאחר „מסע דילוגים" בין בירותיהן של סעודיה ואיראן הובטח, למעשה, שעונת העליה לרגל של שנת 1984 תעבור ללא זעזועים. המלך פאהד ביקש לגמול לגורבאניפאר על מעשהו והביע נכונות לממן לאיראן „עיסקת נשק קטנה".

כאן מתחיל „הקשר הישראלי" לפרשה זו. חשוגי הציג לפני שני אנשי העסקים הישראלים, אל שווימר ויעקב נמרודי, את מאנוצ'ר גורבאניפאר, שביקש לרכוש נשק בישראל, בגלל האמברגו על משלוחי נשק אמריקניים לאיראן. אולם ברגע האחרון, הודיע גורבאניפאר שהאיראנים אינם מעוניינים בנשק ישראלי ומעדיפים נשק אמריקני.

עתה החלו שורה של מסעות ומיפגשים בין גורבאניפאר לבין שווימר ונמרודי ואחר כך גם בינו לבין המנכ"ל לשעבר של משרד החוץ, דוד קמחי, ואנשי הקשר האמריקנים, ריצ'ארד מקפארליין, אוליבר נורת ומייקל לדין.

בישראל ובארה"ב נחלקו הדעות על אישיותו של גורבאניפאר ועל מהימנותו. אולם לאחר שסוכנות הביון האמריקנית המרכזית הצליחה להקליט את שיחותיו ולעקוב אחר תנועותיו, נתגלה כי הוא אכן קשור למוקדי כוח בטהראן ובתור שכזה המשא ומתן עימו איננו בגדר „שיחה בטלה", אלא מגע עקיף עם מוקד השלטון בבירה האיראנית.

אף על פי כן, ולמרות העובדה שישראל העבירה – בהסכמה אמריקנית – שני משלוחים של 500 טילי נ.ט. מדגם „טאו" ו־18 טילי נ.מ. מדגם „הוק" – התייחסו אליו קמחי ונמרודי וכן רוברט מקפארליין לפי הכלל של „כבדהו וחשדהו".

שלב זה של „פרשת איראן" עבר ללא תקלות. אולם בראשית דצמבר 1985, כאשר הנשיא רייגן כינס בלשכתו את „המועצה לבטחון לאומי", לדיון בשאלת המדיניות כלפי איראן, נשלח מקפארליין לפגישה עם גורבאניפאר ואנשי קשר איראנים, בביתו של יעקב נמרודי בלונדון. באותה פגישה השתתפו מן הצד האמריקני אוליבר נורת וגנראל חיל האוויר ריצ'ארד סיקורד ואילו מן הצד הישראלי השתתפו במיפגש דוד קמחי, יעקב נמרודי ואל שווימר.

לאחר אותו מיפגש, המליצו מקפארליין וקמחי לפני ממשלותיהם „לנתק מגע".

למרבה ההפתעה נמצאו בוושינגטון גורמים אשר רצו בהמשך המגעים עם איראן באמצעות גורבאניפאר. סוחר הנשק האיראני הוזמן אז לביקור בוושינגטון ובשיטה מתוחכמת, הצליחו אנשי שיחו להציג לו שאלות מספר, שהכינו פסיכולוגים מומחים, כדי לבחון את אמינותו. תשובותיו של גורבאניפאר העידו עליו שאין הוא דובר אמת.

אף על פי כן נראה כי ראשי סוכנות הביון המרכזית לחצו להמשיך בקשר עימו, בשלב השני של „פרשת איראן", שאופיינה על־ידי משלוחי נשק אמריקניים ישירים, באמצעותה של ישראל.

„פרשת איראן" מעוררת שאלות ברחבי העולם ובעיקר בארצות המזרח־התיכון. פרשה זו הוכיחה לראשי מדינות ערב כי וושינגטון כבר למדה את „סודות המשחק" במזרח התיכון והיא מסוגלת לנהל מדיניות שלא תמיד עולה בקנה אחד עם מדיניותה המוצהרת. ערב כינוסה של ועידת הפסגה המוסלמית בכווית בחודש הבא, מגלות מדינות ערב רגישות לגבי תגובתן על פרשה זו. הן חוששות כי איפוקן יהיה לחץ לרועץ ויהפוך אותן למעין „שותפות בשתיקה" למהלך אמריקני־ישראלי זה.

בעיקר מצרים מגלה רגישות מיוחדת לבעיה זו. הנשיא מובארך אינו מעוניין כי שתיקתו תתפרש כהשלמה עם מהלך המצדד באיראן, נגד בעלת בריתו העיראקית. מובארך לא היה שבע־רצון מגילוייהם של עדנאן חשוגי ומאנוצ'ר גורבאניפאר, בראיון טלוויזיה עם השדרנית האמריקנית ברברה וולטרס, כי כבר ביולי 1985 נמסר לנשיא מצרים ומלך ירדן על הכוונה לספק נשק לאיראן.

גורמים מצריים לא היו מרוצים מן הרושם שנוצר, כאילו בשיחותיו של הנשיא מובארך עם שרים ישראלים נדון גם נושא זה. עתה מתברר כי נושא זה לא עלה לדיון בשיחתו של שר האנרגיה והתשתית, משה שחל, עם הנשיא מובארך ולא בביקוריהם של שרים ישראלים אחרים בקאהיר. אם מצרים ידעה על פעילותו של גורבאניפאר, הרי שהמידע הגיע לידיה באמצעות גורמים משלה והיא לא נזקקה לחשוגי או לגורבאניפאר, כדי לעדכן עצמה ברזי מדיניותה האיראנית של ארה"ב.

מאנוצ'ר גורבאניפאר (מימין) ועדנאן חשוגי: „הקשר הישראלי" לפרשה

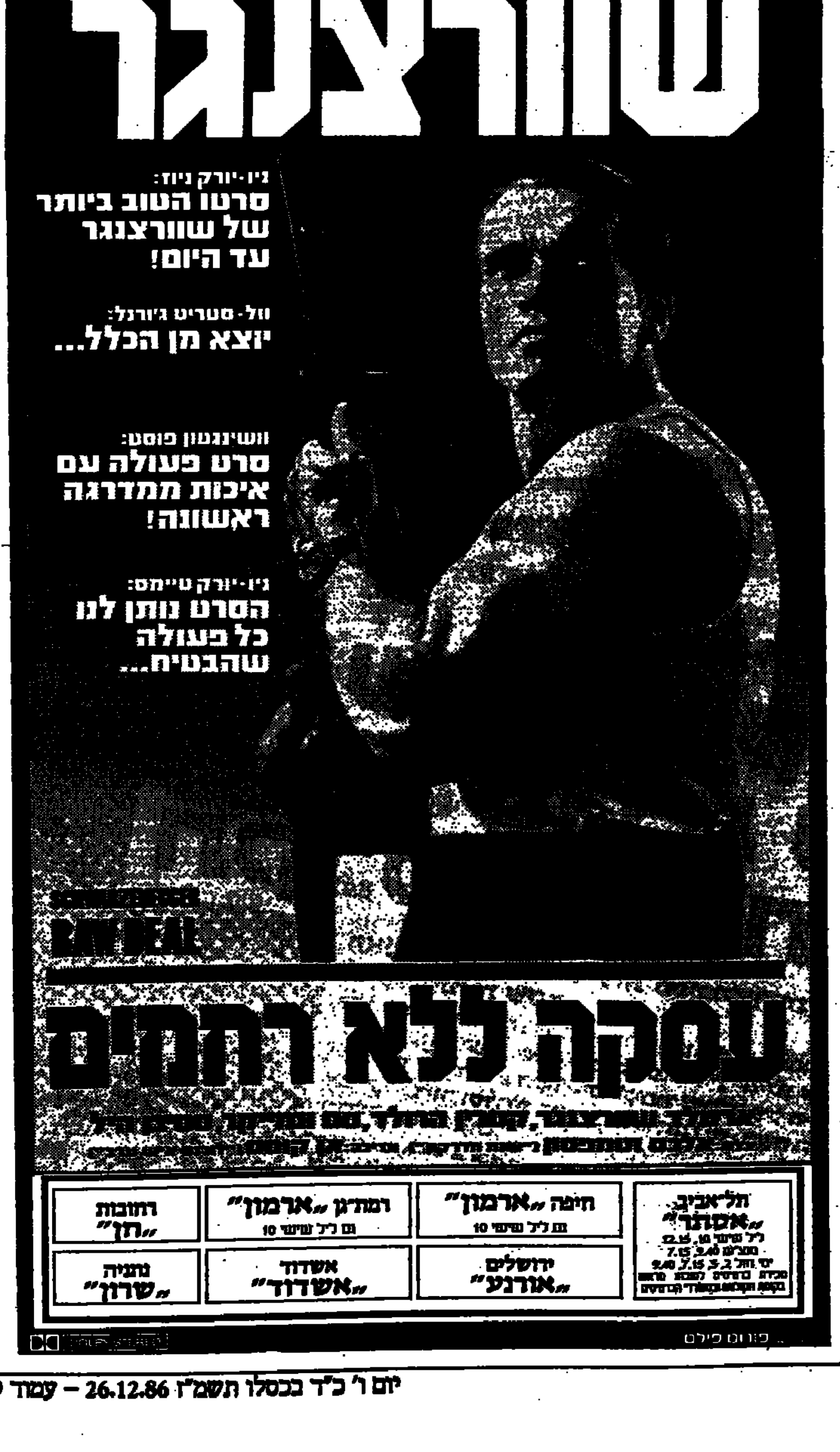

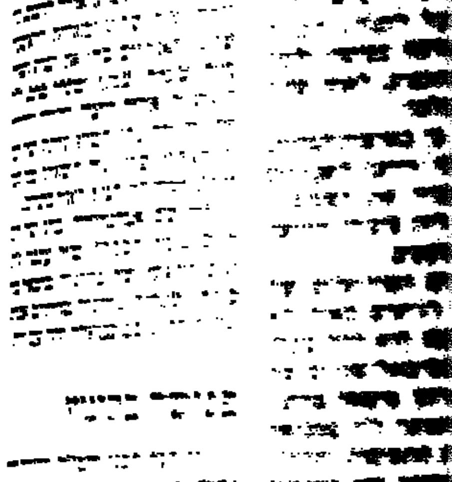

המשוררת שחרטה בכלא את שיריה על סבון

אירינה ראטושינסקייה נדונה בקייב ל־7 שנות עבודת כפייה □ היא שוחררה אחרי שלוש שנים ויצאה עם בעלה ללונדון □ „נכנסתי לכלא אשה בריאה, אך הם דאגו שזה לא יימשך □ אחרי שכתבתי בגפרור על סבון, הייתי לומדת את השיר בעל־פה, רוחצת את ידי ומשלחת את הסבון לביוב □ היו ימים שהושלכתי לבידוד וחשבתי שזה הסוף, שאני ושירי פשוט נישכח"

מאת גרי לי,
שירות „וושינגטון פוסט",
מיוחד ל„מעריב"

בחקירה שלי, מה אומר
אם יאלצוני לדבר, לעמוד מול דרכה
של המדינה –
חרישית, אילמת, במחבות גופי,
חבולה כמעט עד מוות,
זה, אלי, אלי.
אירינה ראטושינסקיה.

פניה של אירינה ראטושינסקיה לבשו ארשת מרוחקת כאשר קראה בקייב את שירה „אלי" באזני אורח. כאילו עדיין לא עיכלה שהחקירות, המשפט, ושלוש השנים במחנה־עבודה סובייטי כבר מאחוריה. ששוב אין היא צריכה לחרוט את שיריה על סבון ולזוכרם בעל־פה.

המשוררת, בת 32, ששוחררה באופן בלתי צפוי באוקטובר, נחשבת בעיני רבים לאחד הכשרונות המבטיחים ביותר של דורה. את החודשיים האחרונים עשתה במעין תחנת־מעבר, בין השגרה המתישה של הכלא לבין יציאתה בקרוב אל המערב.

לאחר שביקרה במשרד האשרות בקייב 16 פעם, מילאה טפסים ויישבה אי־הבנות, אמרו לה הפקידים הסובייטים כי בקשתה לבקר בבריטניה לצורך טיפול רפואי אושרה. היא קיבלה אשרה לשלושה חודשים וטסה בשבוע שעבר ללונדון בחברת בעלה, הפעיל למען זכויות האדם, איגור גראשצ'נקו, בן 33.

כאשר בא מבקר אמריקני לדירתה שבקייב, לפני זמן לא רב, היתה ראטושינסקיה שקועה בשיחת טלפון עם ידיד רוסי בלונדון, משלימה את הפער ביחסים שנותקו במארס 1983, כאשר בית משפט בקייב, שהביא כהוכחה את אחד משיריה, דן אותה לשבע שנים במחנה עבודה.

פשעה העיקרי, לדברי התביעה, היה הפצת שיריה בעצמה – פשע במדינה שבה לממשלה יש מונופול על הפירסום וההפצה של כל החומר הספרותי.

חיי הכלא, המשמעת החמורה הנהוגה שם, התאים הקרים, המזון החדגוני, הטביעו בה את חותמם. „נכנסתי לכלא אשה בריאה, אך הם דאגו שזה לא יימשך", אומרת ראטושינסקיה, שבשלב מסויים איבדה יותר מ־20 ק"ג ממשקלה.

אולם בין מעצרה, בספטמבר 1982, לשחרורה, ב־9 באוקטובר השנה, המשיכה ראטושינסקיה לכתוב שירים. היא כתבה בתקופת היותה בכלא יותר מ־250 שירים. „זה לא היה קשה", היא אומרת. „זה היעוד שלי".

ראטושינסקיה היא כותבת פורה, ששיריה דלי־הכשר – על אלהים, על חברים, על רשמים אישיים – מהווים עדות, בלשון עממית, לחיים תחת ידו הכבדה של השלטון הסובייטי.

כל שיר שהיה מתגלה היה עלול לעלות לה בהכנסתה לבידוד בצינוק, ואולי גם בהארכת מאסרה. משום כך, היא כתבה בחשאי, שיננה את השירים בזכרונה ואז השמידה את הנייר.

אפילו ב־120 הימים שעשתה בתא הבידוד הקר, המשיכה לכתוב. בהיעדר עט ונייר, חרטה את השירים על פיסת סבון, בגפרור. „לאחר שסיימתי, הייתי לומדת את השיר בעל־פה, רוחצת את ידי ומשלחת את הסבון לביוב.

„שינון השירים בעל־פה לא היה קשה. שמרתי בזכרוני גם אינדקס של השירים – שמותיהם, והתאריכים שבהם נכתבו", היא אומרת. חצי שעה כל יום שקדה על שינון האינדקס.

השירים – שעתה קובצו בספר – הועברו אל בעלה בעזרת אחרים, שלמדו אותם על־פה והעבירום למערב. היא ובעלה מסרבים לומר כיצד הוברחו השירים מהכלא, פן יסכנו את האסירים האחרים.

על השאלה כיצד החזיקה מעמד בכלא, היא עונה: „אינני יודעת. לפעמים אני שואלת את עצמי כיצד אנשים מחזיקים מעמד בכל אסון שהוא. היו ימים שהושלכתי לבידוד, וחשבתי שזה באמת הסוף, ושאני ושירי פשוט נשכח".

אך דבר זה לא אירע. קול קוראיה במערב, שהיה גדול גם לפני מאסרה, גדל עוד יותר בזמן היותה בכלא. כאשר ביקר בברית המועצות לפני שנה, פנו המשורר האמריקני אלן גינזבורג והמחזאי ארתור מילר לשלטונות והשתדלו למען ראטושינסקיה.

אירינה ראטושינסקיה: „לא הייתי קוראת לשיחרורי מחווה הומאניטרית, אלא פעולת־ראווה"

התמיכה בבריטניה היתה אפילו חזקה יותר. בחודש מארס נעל הכומר הבריטי ריצ'ארד רוג'רס את עצמו בתא־כלא דמה, ניזון מלחם ומים בלבד, במחאה על מאסרה.

ראטושינסקיה, ממוצא פולני־אוקראיני, נולדה באודסה בשנת 1954. היא סיימה את האוניברסיטה עם תואר בפיסיקה, והתחילה לכתוב שירה רק בגיל 25.

היא נוצרית אדוקה, ונראה שהעיסוק החוזר־ונשנה שלה באמונה באלוהים הרגיז את השלטונות, לצד דברים שכתבה על מולדתה. במהלך משפטה, כלל נאום התביעה רק שלושה סעיפים נגדה: שיר ששמו „המולדת השנואה שלי"; טיוטה של מכתב לישראל; ומכתב נוסף.

ראטושינסקיה הופתעה כאשר נאמר לה, באוקטובר, כי תצא לחופשי. עדיין נותרו לה ארבע שנים לריצוי גזר הדין, והיא התחילה לחשוב שלעולם לא תשתחרר. זמן קצר לפני זה ניסו השלטונות לשכנעה לשנות את טענתה כי היא חפה מפשע, ולחתום על ההודאה.

אפילו כעת היא איננה יודעת בוודאות מדוע בחרו לשחרר דווקא אותה. לדבריה, אולי במסגרת מאמצים של דמוקרטיזציה החליטו השלטונות לשחרר מספר אסירים פוליטיים. „אבל לא הייתי קוראת לזה מחווה הומאניטרית", היא מוסיפה, „אלא יותר פעולת־ראווה".

בכל הנוגע לסדר שיריה ומספרם, בעלה של ראטושינסקיה הוא הסמכות. הבעל ערך רישום מסודר של כל שיריה.

השניים גרים בדירה קטנה בקייב, עמוסה ספרי שירה רוסית, עתונים סובייטיים ומזכרות, לרבות פיסה מגדר התייל שהקיפה את הכלא. גראשצ'נקו הביא עמו את המזכרת הזאת לאחר שביקר את אשתו.

המשוררת אומרת כי איננה רוצה לחזור על אזרחותה הסובייטית, אלא מעדיפה לנסוע ולחזור. מאז שחרורה מהכלא, היא משלימה פיגור בעבודה ומחדשת יחסים עם חברים.

היא כתבה תשעה שירים חדשים, והיתה רוצה גם לכתוב פרוזה. „אבל אינני מעזה להתחיל עכשיו בפרוייקט גדול", היא אומרת. „זה פשוט יילקח ממני כאשר אעזוב".

□

אירינה ראטושינסקאיה הגיעה ללונדון בסוף השבוע שעבר, ונפגשה ביום שני עם ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר.

בעלה של ראטושינסקאיה אמר לעתונאים: „אירינה ואני מתכוונים לחיות במערב. אני חושב שהאפשרות לחזור לברית המועצות תהיה מציאותית רק כאשר יתחילו לכבד שם את זכויות האדם למעשה, לא רק בדיבורים".

מבצע
בלעדי בשק"ם, על כל קניה של אנציקלופדיה או סדרת ספרים, תקבל מיד מתנה יקרת ערך
האנציקלופדיות והסדרות הפופולאריות ביותר בישראל, עכשיו במבצע בלבדי ברשת חנויות שקם.
כל השמות הגדולים: "אביבי", "יחדות הדעת", "אנציקלופדיה לגוף האדם", "תנ"ך עם פירוש קסוטו", "בריטניקה לנוער", "אטלס כרטא מהודר", "מילון עברי-אנגלי-עברי שכטרי", סדרת "וולט דיסני", "תמונות־מספרות", הקורסים ללימוד אנגלית של ה-"בי.בי.סי", "אלף מילים ראשונות"... ועוד עשרות אנציקלופדיות וסדרות במבצע חנוכה מדליק: ששה תשלומים שווים ללא הצמדה וכל אחד זוכה במתנה מדליקה בו במקום.
עד שישה תשלומים ללא הצמדה
שקם – רשות מגיני העם
המבצע המדליק לחנוכה — המתנה הכפולה לילדך.
שמחאי פרסומאים

במטוס מנייר – סביב לעולם

אמריקה עצרה את נשימתה: ברגע האחרון, המסע כמעט הסתיים באסון □ לפתע כבה המנוע, והשניים מצאו עצמם צוללים לים □ רק בגובה 1800 מטר נדלק המנוע הקדמי

דיק רוטאן וג'ינה ייגר ליד ה„וויאג'ר": „באוויר מרגיש כמו בבית" (תצלום: אי.פי.)

שרות „מעריב"

אמריקה עצרה את נשימתה, כאשר מטוס מוזר, דו־מנועי, ארוך כנפיים ודק גוף, התקרב ביום שלישי בבוקר לנחיתה בבסיס חיל האוויר האמריקני אדוארדס, קליפורניה. בעידן הטיסות לחלל וטיסות מסחריות במהירות המתקרבת למהירות הקול, הצליחו דיק רוטאן וג'ינה ייגר לשבות את דמיון העולם. „זה האחרון ברשימה של 'בפעם הראשונה'", שידר רוטאן לפני הנחיתה. הם עשו זאת עם מטוס שטס במהירות שכבר לפני שישים שנה נחשבה לאיטית, אך הם שברו את השיא הגדול האחרון של התעופה בעולם – טיסה רצופה מסביב לכדור הארץ, בלי חנייה ובלי תדלוק.

„זאת לא הנחיתה הטובה ביותר שביצעתי" – אמר רוטאן, טייס עתיר נסיון, כשגלגלי הוויאג'ר נגעו במסלול ביום שלישי, תשעה ימים, שלוש שעות ו־22 דקות אחרי ההמראה למיבצע ההיסטורי.

מומחים של רשות התעופה הפדראלית בדקו את מערכת הנחיתה של הוויאג'ר – כדי לוודא שאכן המערכת לא היתה בשימוש מאז ההמראה – והעניקו גושפנקה רשמית לשיא שנשבר. „קשה לדמיין מיבצע כזה" – אמר אחד מהם.

במיכלי הדלק נותר דלק לעוד כ־180 קילומטרים. „היו קטעים בהם חשבנו שניכשל" – אמרה ייגר – „אבל זה היה משהו שהיינו חייבים לעשות". שני הטייסים בקושי הצליחו לצאת מתא הטייס הקטן, בו חגו בצפיפות מסביב לכדור הארץ.

בדיקות רפואיות ראשונות הראו כי השניים לא סובלים מבעיות רפואיות חמורות, זולת עייפות, שרירים מכווצים וחבורות בכל חלקי הגוף. בדיקות שנעשו מיד לאחר הנחיתה, בבית חולים סמוך, הראו שכל אחד מהם הפסיד במהלך הטיסה כחמישה ק"ג ממשקלו.

בבית החולים אכלה ג'ינה לובסטר, חסילונים וארטישוק. רוטאן אכל מה שהוגדר על ידי אביו כ„סטייק גדול בסגנון הישן". הוא אמר כי „אין תאבון בטיסות ארוכות". השניים כילו פחות מעשרה אחוזים ממלאי המזון שהוטען על הוויאג'ר.

כמו בכל סיפור הרפתקאות, גם מסע הוויאג'ר סביב לעולם עמד לפני כשלון ברגע האחרון. זה היה כ־700 קילומטרים מקו הסיום. דיק רוטאן ישב על ההגאים, הוויאג'ר טס על המנוע האחורי, סמוך לחוף קליפורניה. לפתע כבה המנוע. דיק איבד את השליטה על המטוס ושני הטייסים, שהתלוננו במהלך הטיסה על רעש המנועים בתא, מצאו עצמם צוללים בדממה, כדאון, לכיוון הים.

המטוס איבד 3500 רגל מגובה הטיסה (קצת יותר מקילומטר), והגיע לגובה המסוכן של 1800 מטר, לפני ששני הטייסים הצליחו להפעיל את המנוע הקדמי. מנוע זה כובה קודם לכן, כדי לחסוך בדלק.

לי הרון, דובר המיבצע, הסביר אחר כך, כי משאבה מקולקלת הזרימה למנוע אוויר במקום דלק. זו היתה התקלה האחרונה במיבצע. הראשונה ארעה כבר בהמראה.

הוויאג'ר המריא מבסיס אדוארדס ביום ראשון, 14 בדצמבר. מומחי תעופה הגדירו את המטוס בשלב ההמראה כ„מיכל דלק מעופף, עם ביצועים אירודינאמיים מעולים וזוג טייסים אמיצים, בתא שגודלו כגודל קופסת גפרורים". 17 מיכלי דלק נבנו בגוף המטוס ובכנפיו, והכנפיים היו שמוטות מעומס הדלק. מסלול הריצה להינתקות מהקרקע היה 14 אלף רגל (יותר מ־4000 מטרים).

הכנף הימנית התחככה במסלול וניזוקה. ברט רוטאן, מתכנן הוויאג'ר, ואחיו של הטייס הראשי, טס במקביל לוויאג'ר וקבע: „הנזק קטן, אפשר להמשיך".

בשעה 07.30 בבוקר, שעון מקומי, הגיח הוויאג'ר מעל לשדה התעופה. אחיו של דיק, ברט, המריא שעה וחצי קודם לכן במטוס קל, כדי ללוות את הוויאג'ר. „לא ציפיתי שהוויאג'ר ישלים את המשימה בנסיון הראשון" – הודה ברט והוסיף כי התקלה מול חוף קליפורניה גרמה לו לזעזוע – „בכיתי 45 דקות רצופות, כשליוויתי את הוויאג'ר בסוף המסע", התוודה ברט.

הוויאג'ר השלים את המיבצע ביממה מוקדם מהמתוכנן, הודות לרוחות גב חזקות. מזג האוויר לא תמיד האיר להם פנים. באיזור הפיליפינים נתקל הוויאג'ר בסופת טייפון. המטוס הקל רעד וספג מהלומות רוח, שגרמו לצוות להרהר על הפסקת הטיסה. „אלוהים, כמה מזגי אוויר יש בעולם" – שידר רוטאן אחרי שהתגבר על עוד סופה מעל אפריקה – „רק בגלל מזג האוויר אני לא מוכן לחזור שוב על הנסיון הזה".

„לא תפסתי כלל לאיזה מצבים נקלענו" – סיפרה ייגר – „התחלתי לפחד רק אחרי שעברנו את הרגעים הקשים באמת".

הטיסה הארוכה בתוך סופות, כילתה את הדלק בקצב מהיר מהמצופה. שעוני הדלק הראו שהמיכלים מתרוקנים במהירות. אולם בדיקה נוספת הראתה, שמדובר בתקלה במכשירי הבקרה. הדלק הספיק.

תכנית הוויאג'ר החלה במסעדה בקליפורניה לפני שש שנים. ברט רוטאן טען שניתן לבנות, בעזרת טכניקות מתקדמות, מטוס שיקיף את כדור הארץ. על מפית נייר הוא צייר מודל ראשוני. „ידעתי שמתחיל סיפור שיעסיק אותנו כמה וכמה שנים" – הוא נזכר.

הוויאג'ר נבנה במשך ארבע שנים, על ידי מתנדבים, בהוצאה של שני מיליוני דולר. כשהיה כסף בנו כנף, אחר כך חיכו עד ששוב נמצאו תורמים, ובנו עוד כנף, עוד מיכל דלק ובסוף היה מטוס. המנועים של המטוס, שעבדו כמעט בלי תקלות, קטנים יותר מזה שהעביר את לינדברג מאמריקה לאירופה, לפני יותר מחמישים שנה.

הוויאג'ר טס במהירות ממוצעת של כ־180 קמ"ש ובגובה של כ־2000 מטר – נתונים שנשמעים כלקוחים מעידן קדום של התעופה האזרחית, אך ביצועי המטוס מראים כי ניתן להוביל בו מטענים באוויר למרחקים ובזול. מומחים לענייני תעופה מדגישים את הגישה המהפכנית של ברט בתכנון המטוס. הוויאג'ר בנוי בעיקר מ„נייר וגרפיט".

הנייר, בצורת חלת דבש, עטוף ברצועות דקות של גרפיט, שילוב המצטיין במשקל עצמי נמוך, גמישות וחוזק רב. משקל הגוף נטו (בלא מנועים, צוות ומכשירים) הוא 450 קילוגרם, עם יכולת נשיאה של ארבע טון דלק. „בכיס אוויר היינו רואים כנף אחת כפופה כלפי מעלה, והשנייה שמוטה כלפי מטה" – סיפר דיק.

בעת תכנון המטוס טעה ברט בקשר למשקל: המוצר הסופי היה קל בשני קילו מהמשקל המתוכנן.

וויאג'ר מתקדם באוויר בעזרת מנוע אחורי. המנוע הקדמי נועד ליצור כח נוסף להמראה, כאשר המטוס מלא בדלק, וכן לשמש כגיבוי למנוע העיקרי.

„חתימת היד" של ברט רוטאן היא הכנף הקדמית של הוויאג'ר (קאנאר – בלשון המתכננים). כנף זו משפרת את העילוי ומונעת הזדקרות במהירות נמוכה. מהירותו הנמוכה של הוויאג'ר והמבנה האירודינאמי המיוחד שלו – מעניקים לו איכות טיסה שלדברי הטייס, דיק, היא „נוראית". כל משב רוח או כיס אוויר מטלטלים את הוויאג'ר כמו כדור גומי.

„בוויאג'ר לא סובלים 'ממחלת אוויר'. סובלים 'ממחלת ים'", הפטיר דיק אחרי אחת מטיסות המבחן.

הוויאג'ר שבה את ליבה של אמריקה. מיבצע של אנשים, לא של חברת ענק, בנצחון של היוזמה הפרטית והלא ממוסדת. מתנה לאומה האמריקאית לחג המולד, פיצוי־מה על אסון הצ'לנג'ר. המטוס יועבר למוזיאון התעופה בוושינגטון. רוטאן וייגר יכנסו להיסטוריה. בינתיים, רודפים אחריהם מו"לים ומפיקי סרטים.

„מקלחת, רק מקלחת", ביקשה ג'ינה

מאת מייקל סיילר
סופר „לוס אנג'לס טיימס", מיוחד ל„מעריב"

דיק רוטאן, בן 48, הטייס הראשי של הוויאג'ר, מרגיש באוויר כמו בבית. רוטאן, טייס קרבי לשעבר בחיל האוויר האמריקני, ביצע 325 גיחות קרביות בווייטנאם, צבר 7200 שעות טיסה ומחזיק בכמה שיאי מהירות במטוסים שונים. אחרי שפרש, הצטרף לחברה קטנה לייצור מטוסים קלים בקליפורניה, שניהל אחיו ברט.

„מגיל צעיר, מטוסים הלהיבו אותי" – סיפר רוטאן, בנו של רופא שיניים מקליפורניה. בגיל 15 קיבל את שיעורי הטיסה הראשונים שלו ושנה לאחר מכן כבר טס סולו. עם סיום לימודיו בתיכון, היה בעל רשיון טיסה מסחרי, רשיון מדריך טיס ותעודת מכונאי.

אחרי תקופת לימודים קצרה באוניברסיטה הפוליטכנית של קליפורניה, התנדב רוטאן לחיל האוויר, הטיס מטוסי אף־100 וזכה מחבריו לטייסת לכינוי „קילר". באחת מגיחותיו נפגע מאש נ"מ, צנח לים ונאסף על ידי מסוק.

רוטאן קיבל שפע של עיטורים על מיבצעיו, כולל כוכב הכסף, חמישה עיטורים על טיסה מצטיינת ואת „לב הארגמן", אך הפסיק להתנדב למשימות קרביות. הוא הוסיף לטוס עד 1978 בחיל האוויר, עלה לדרגת סגן אלוף ונכנס כשותף לעסקי האוויר של אחיו.

כדי להגשים את חלום הקפת כדור הארץ, שקעו היזמים בחובות וחיו בצמצום. לפני חודשים מספר הרוויח דיק 25 דולר מהדרכת חניך. מיד קנה זוג נעלי התעמלות. „הייתי זקוק בדחיפות לכסף. כך חיינו, ובכל זאת דבקנו במשימה".

„ג'ינה קשוחה, טייסת מעולה" – מעיד דיק רוטאן על ג'ינה ייגר, שותפתו למבצע הקפת כדור הארץ. ייגר (אין קירבה לטייס המפורסם, צ'אק ייגר, הראשון ששבר את מחסום הקול), נולדה בטקסאס, לפני 35 שנה, עברה לקליפורניה ועברה קורס טיס פרטי לפני שמונה שנים.

תקופה קצרה עבדה כמזכירה בחברה פרטית שניסתה לפתח מעבורת־חלל פרטית, עד שהכירה את רוטאן בתצוגה אווירית ב־1980. „נפגשנו, והוא מצא חן בעיני" – סיפרה בראיון לשבועון בניו־יורק – „מאז אנחנו ביחד".

ג'ינה השתתפה בכל 65 טיסות הניסוי שבוצעו בוויאג'ר, לפני ההמראה לטיסה ההיסטורית, ומחזיקה בתשעה שיאים שונים בתעופה. שניים מהתארים שנטלה, היו שייכים קודם לדיק רוטאן.

ג'ינה התאמנה תקופה ארוכה לקראת המבצע, כולל טיסה במטוס קל מקליפורניה לאוסטרליה, „כדי להרגיש איך זה לטוס זמן רב מעל מים". היא השתתפה בקורסים שונים של חיל האוויר האמריקני וצברה כאלף שעות טיסה.

לפני הטיסה נפרדה ג'ינה משערה הארוך. הדבר נעשה כדי להקל על התנועה בתא הצר וכן להפחית ממשקל המטוס. כאשר נחת הוויאג'ר, בתום המסע הארוך, היו המלים הראשונות של ג'ינה, בצאתה מתא הטייס: „מקלחת, רק מקלחת".

בקליפורניה מתהלכות שמועות על קשר רומנטי בין דיק רוטאן וחברתו לטיסה, ג'ינה ייגר. השניים גרים באותו בניין, אך מסרבים למסור פרטים על חייהם המשותפים. אין הם מסתירים את ההערכה שהם רוחשים זה לזו. במסיבת עיתונאים שנערכה אחרי שייגר ורוטאן בוזו מהטיסה, אמר רוטאן על חברתו למסע „עם ג'ינה, אני מוכן לטוס שוב מסביב לעולם".

למען אחי ורעי

המועצה הציבורית למען יהודי ברית המועצות
THE ISRAEL PUBLIC COUNCIL FOR SOVIET JEWRY

הקונגרס היהודי העולמי

כנס בי"ל לתרבות וזהות יהודית בבריה"מ
עשר שנים לציון הנסיון לסמינר בי"ל על תרבות יהודית במוסקוה אשר הוכשל ע"י השלטונות.

בשיתוף: אוניברסיטת בר אילן – הקתדרא לשואה ע"ש אברהם ואסה שפיגל. המשרד לקליטת עליה. ההסתדרות הציונית העולמית המחלקה לעליה, מחלקת ההסברה.

הכנס יתקיים בתמוכת תשמ"ז בימים ב' ד' כ"ז כ"ח – בכסלו תשמ"ז, 29 ו־30 בדצמבר באוניברסיטת בר אילן.

יום א' כ"ז בכסלו תשמ"ז ה־28 בדצמבר 1986 ב־18.30.
מושב הפתיחה
משכן נשיאי ישראל בחסות נשיא המדינה.
(הכניסה ע"פ הזמנות נפרדות. נא לאשר השתתפות טל. 03-338270)
מנחה:
אברהם הרמן, נשיא המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ.
ברכות:
נשיא המדינה, מר חיים הרצוג.
אריה דולצ'ין, יו"ר הוועידה העולמית למען יהודי ברה"מ.
ישראל זינגר, מזכ"ל הקונגרס היהודי העולמי.
פרופ' בנימין פיין, יו"ר הכנס במוסקוה 1976
ויו"ר הכנס בישראל 1986.
דברים:
פרופ' אריה דבורצקי, נשיא מכון ויצמן.
תוכנית אמנותית: אילנה גולמן.
דברי סיכום:
יצחק קורן, יו"ר ההנהלה הישראלית של הקונגרס היהודי העולמי.

יום ב' ה־29 בדצמבר 1986 – 10:45 – 9.00
מושב ראשון: „היבטים היסטוריים – המושב מוקדש לאסיר ציון ד"ר יוסף ביגון".
יו"ר:
חיים צ'שלה, מזכ"ל המועצה הציבורית.
ברכות:
פרופ' מיכאל אלבק, נשיא אונ' בר אילן.
פרופ' בנימין פיין, אונ' תל אביב, „הרקע לתנועת התרבות היהודית בברה"מ".
פרופ' שמואל אטינגר, אונ' עברית, „שינויים בזהות היהודית בתקופת השלטון הסובייטי".
ד"ר חיים מרגליס, „על ד"ר יוסף ביגון".
דברי סיכום:
דוד לוין, מנכ"ל המחלקה לעליה, ההסתדרות הציונית העולמית.
הפסקת קפה
11.00 – 12.30
מושב שני: „כוחות שונים בהתפתחות התרבות היהודית".
יו"ר:
חיים אהרון, ראש מחלקת העליה בהסתדרות הציונית עולמית.
ד"ר אברהם גרינבוים, אונ' חיפה, „חיים יהודיים ברוסיה הסובייטית בעבר ובהווה – גישה דוקומנטרית".
פרופ' חינא שמרוק, אונ' עברית „חצי היובל לסובייטיש היימלאנד – הערות והערכות".
פרופ' מרדכי ורביט, „הערכה מחודשת של הסקר של מצב התרבות היהודית בברה"מ".

דברי סיכום:
מוריס זילכה, מנכ"ל המחלקה להסברה, ההסתדרות הציונית העולמית.
ארוחת צהריים
13.00 – 14.30
מושב שלישי: „המאבק הציוני והתרבות יהודית בברה"מ"
יו"ר:
דוד יפית, יו"ר המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ.
דברים:
שר הקליטה, יעקב צור.
נתן שצ'רנסקי.
הרצאה:
מרטין גילברט (לונדון) „יהודי ברה"מ במאבקם התרבותי והמאבק ליציאה".
14.30 – 16.00
מושב רביעי: „המשטר הסובייטי והתרבות היהודית"
יו"ר:
עוזי נרקיס, ראש המחלקה להסברה ההסתדרות הציונית העולמית.
פרופ' בנימין פינקוס, אונ' בן גוריון „מדיניות ברה"מ כלפי מיעוטים אקס־טריטוריאליים: יהודיים לעומת גרמנים".
ד"ר מלה תבורי, אונ' תל"א תרבות יהודית בברה"מ: בחינה משפטית".
ד"ר שפטן רות (לונדון) „יהדות לאור הסכמי הלסינקי בתחום זכויות האדם".
דברי סיכום:
שמואל שמחה, משנה למנכ"ל משרד הקליטה.

יום ג' 30.12.86 – 10.30 – 9.00
מושב חמישי: „שינויים חברתיים וזהות תרבותית".
יו"ר:
פרופ' צבי ליבקין, מכון ויצמן יו"ר ועד המדענים, המועצה הציבורית.
פרופ' מרדכי אלטשולר, אונ' עברית, „שינויים חברתיים והשלכותיהם על פעילות התרבות בקרב יהודי ברה"מ".
פרופ' יעקב רואי, אונ' תל אביב, „תחיית התרבות היהודית בברה"מ כפיתרון לבעיה היהודית".
פרופ' מיכאל זאנד, אונ' עברית, „היצירה הספרותית של היהדות הלא אשכנזית בברה"מ".
דברי סיכום:
דובי ברזון, מנכ"ל המחלקה לחינוך ההסתדרות הציונית העולמית וחבר הנהלת הקונגרס היהודי העולמי.
הפסקת קפה

11.00 – 12.30
מושב שישי: „עדויות: כיצד מתקיימת תרבות יהודית בברה"מ".
יו"ר:
ד"ר אבי בקר, אונ' בר אילן ומנכ"ל הקונגרס היהודי העולמי בישראל.
אליהו אסאס (ירושלים) „התודעה הדתית תחת משטר קומוניסטי טוטליטארי".
פרופ' אלכסנדר וורונל, אונ' תל אביב, „המאבק לאחר מלחמת ששת הימים והסמיזדט ברוסית".
מרק דרצ'ינסקי, (מבשרת ציון) „האולפנים בעברית בברה"מ".
ארז ביטון (רמת גן) „חוויות יהודיות מביקור בברה"מ".
דברי סיכום:
פרופ' ירמיהו ברנובר, אונ' בר־אילן.
ארוחת צהריים
13.00 – 14.30
מושב שביעי: „הסיכויים במאבק למען תרבות יהודית בברה"מ".
יו"ר:
אליקים רובינשטיין, מזכיר הממשלה.
דברי פתיחה:
פרופ' י.א. קראוס, רקטור אונ' בר אילן.
דברים:
פרופ' צבי גיטלמן, (ארה"ב) „תרבות וזהות יהודית בברה"מ בשנות ה־80".
דברי סיכום:
ד"ר גדי שיק, משרד החוץ.
14.30 16.00
מושב נעילה: „תרבות יהודית בשפה הרוסית".
יו"ר:
עקיבא לוינסקי, גזבר ההסתדרות הציונית העולמית.
פרופ' שמעון מרקיש (ג'נבה) „ספרות יהודית ברוסית: סקירה מסודרת על העשייה בתחום בברה"מ, ישראל, מערב אירופה וארה"ב".
ד"ר מיכאל אגורסקי, אונ' עברית, „ספרות יהודית בת זמנו בברה"מ: הסמיזדט ומוטיבים יהודיים בספרות ממוסדת".
פרופ' דימטרי סגל, אונ' עברית, „תרבות יהודית מנקודת הראות של האקדמיה הסובייטית".
דברי סיכום:
פרופ' מרק אזבל, אונ' ת"א וחבר הועדה המארגנת של הכנס במוסקוה 1976.
הציבור מוזמן

סימני נפט

יואב שנצר ויורם נאמן

ואנונו ממשיך לחשוף סודות

ימים ספורים לאחר שחשף את סוד הבאתו לארץ, הצליח ואנונו לחשוף גם את שמותיהם של חוטפיו: אתמול במשך שניות ארוכות הצמיד ואנונו את ישבנו אל שמשת המכונית בה הובל להארכת מעצרו. על הישבן רשם ואנונו בכתב ברור את שמות חוטפיו ופרטים נוספים על הטיסה והדיילות. השוטרים שישבו לצידו של ואנונו בשעה שהצמיד את אחוריו לשמשה, חשבו כי הוא עושה זאת על מנת למנוע את צילומו על ידי צוותי הטלוויזיה הרבים שנכחו במקום. רק משנפתחו שערי הכניסה לבית המשפט הצליחו כמה שוטרים להבחין בכתובת על הישבן – אולם אז היה מאוחר מדי. למרות זאת, לא איבדו השוטרים את עשתונותיהם ומיהרו למחוק את הכתובת בעזרת מים וסבון.

רבין: הקיצוץ בתקציב הבטחון עלול להביא לפריצת שלום

בנאום נרגש שנשא אמש שרה בטחון בפורום השרים האנליטיים, הוא שב והתריע על הסכנות האיומות הטמונות בקיצוץ תקציב הבטחון.

ישראל, הסביר שרה, איננה ערוכה היום לפריצת השלום, בעיקר מטעמים של מחסור בדמן. לקיצוץ עשויות להיות תוצאות מזעזעות, וביניהן הפחתה במספר ימי המילואים של אזרחי המדינה, הגדלת התקציב למשרדים שאינם משרד הבטחון, וחשש לאבטלה בדרגים הלוחמים של צה"ל. במצב הנוכחי, הבהיר שרה, ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה כל סיכון מיותר.

השר שרון פועל למינוי נר תשיעי בחנוכיה

שר המסחר בגיבוים, אריאל שרון, נחוש בדעתו למנות נר חבר יחרותי כנר תשיעי לחנוכיה. הוא הכחיש כי מדובר במינוי פוליטי נוסף, ואמר כי עובדת היותו של הנר חבר מרכז יחרותי – אינה פוסלת אותו מלשמש בתפקיד רשמי בחנוכיה.

מקורבי שרון הבדיקו פה אחד את המינוי הצפוי, והדיעו על הכוונה להציב את הנר מימין לשמש. בכך, הם טוענים, יתוקן מצב שנמשך שנים רבות, שבהן כל הנרות היו מקרבניקים ועצבו משמאל לשמש.

לכבוד החנוכה

נרות סינגפוריים

מיוחדים להורדת החום ולהקלה בכאבים

השימוש רק לפי הוראות רופא.

השופטים מתחו ביקורת קשה על שיקול הדעת של נקש

חמשת שופטי בית המשפט הגבוה לצדק מתחו אמש ביקורת חריפה על החלטתו של ויליאם נקש לבנות דווקא על שריד כאיש שיוציא אותו מהבוץ. הנימוק לביקורת: נקש לא ביצע כל בדיקה לפני שקבע כי שריד מסוגל להגיע להחלטה שתעבור מבחנים של הגיון וסבירות.

"איפה כאן שיקול הדעת?" שאלו השופטים. "על מה נקש הסתמך? הוא היה צריך לדעת שצפויה לו סכנה משריד."

מטוס ישראלי חדש יטוס אחורה, ויקיף את עצמו ללא חניות ביניים תוך 24 שעות

דובר התעשייה האוירית גילה אמש במסיבת עתונאים כי ישראל מתכוונת לפתח מטוס חדש, שיקיף את העולם בתוך יממה ללא חניות ביניים.

העיקרון, כך הסביר הדובר, פשוט מאד: שימוש נבון בסיבוב כדור הארץ. על פי השיטה הייחודית שפותחה בישראל, המטוס רק צריך לעמוד באויר, וכדור הארץ כבר יסתובב מתחתיו. אחרי 24 שעות בדיוק מורידים את המטוס וכך נשלמת ההקפה של כדור הארץ – ללא חניות ביניים.

הדובר הסביר כי עלותו של הפרוייקט למשלמי המסים האמריקאים תהיה 3 מיליארד דולאר בלבד ואין ספק שבמחיר מגוחך כזה – זוהי ממש מציאה מבחינתם.

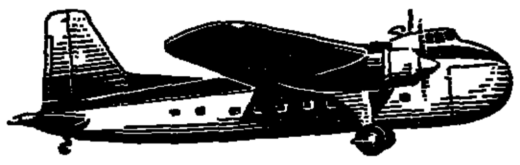

לשון הרע

עמוס לבב

אות המתנדב ליעקב נמרודי

בטכס חגיגי, שנערך בבית הנשיא בירושלים, הוענק אות המתנדב לסוחר הנשק יעקב נמרודי. נשיא המדינה, חיים הרצוג, אמר בטכס, כי האות מוענק לנמרודי על "מפעל חייו במכירת הנשק לאיראן, שנעשתה כולה בהתנדבות".

דוברת המועצה להתנדבות בארץ ישראל יפה־יותר־טובה־יותר אמרה בהתרגשות, כי בהחלטתה להעניק לנמרודי את האות, הסתמכה ועדת הפרס על כתבותיו בעיתונים שבהן סיפר ("במלוא הצניעות", כדבריה), כי "פעל בהתנדבות וקיבל רק החזר הוצאות".

נמרודי עצמו המעיט בדיבור. כשהוא כוסס בעצבנות את קצה הסיגר שבפיו, אמר: "אינני יודע מדוע קיבלתי את האות. בסך הכל רציתי לעזור לחברים ותיקים". הוא לא הבהיר אם דבריו מכוונים לידידיו האיראנים או הישראלים.

רגע מביך היה בטכס, כשנמרודי טען שעדיין לא קיבל החזר עבור הוצאותיו לחודש אוקטובר. "הגשתי לעמידם ניר קבלות על קפה ועוגה עם חשוני בוינה, וכן כרטיסי אוטובוס מנוקבים שלוש פעמים, כמו שצריך, מז'נווה, ניו־יורק וטהראן. עד היום לא ראיתי גרוש", אמר במרירות.

שכנות של יעקב נמרודי, שנכחו אף הן בטכס, אמרו כי הבחירה של המועצה להתנדבות בארץ ישראל טובה־יותר־יפה־יותר היתה בהחלט מוצלחת. "הוא שכן שקט מאוד", סיפרה שכנתו מרחוב פנורמה בחיפה, "יש לו שתי דירות פנטהאוז מעלי, ואני כמעט לא שומעת אותו".

"נמרודי תמיד דואג לשלם את מיסי ועד הבית בזמן", הוסיפה שכנתו מרמת אביב, "יש לו שתי דירות פנטהאוז אצלנו בבנין, והוא תמיד משלם, בלי ויכוחים, גם עבור ההסקה המרכזית, למרות שכמעט לא רואים אותו בבית".

דברים דומים בשבחו של יעקב נמרודי אמרו שכנות מסביון וצהלה.

לטכס הגיעו גם 6000 קציני צבא, בקבע ובמילואים, שהביעו רצונם "להתנדב כמו נמרודי".

הנשיא חיים הרצוג לחץ את ידי כולם, ואמר לכתבים כי זוהי הוכחה, שתופעת הראש הקטן הולכת ונעלמת ורבים בצה"ל מוכנים שוב להתנדב.

שני שוטרים נעדרים

שני שוטרים ממשטרת ירושלים, שהשתתפו בפשיטה על ישיבת "שובו בנים", עדיין נעדרים. דובר המשטרה הביע חשש, כי בעת הפשיטה חזרו בתשובה ונשארו בישיבה.

בסוף השבוע שעבר, פשטו 2000 שוטרים, אנשי מג"ב, כלבים ומסוקים על "שובו בנים", והחרימו גפרורים ונשק נפט.

"היה בלגן גדול בעת הפשיטה", סיפר מפקד הכוח, "הכלבים נבהלו כשאברכים החלו לקרוא פרקי תהילים, והיה קשה להשתלט עליהם. נאלצנו לסגת בצורה לא מסודרת ולא היה לנו זמן להתפקד. רק כשחזרנו למטה התברר כי שני חבר'ה נעדרים".

מפכ"ל המשטרה אמר כי כבר נערך חיפוש אחר הנעדרים בישיבת "שובו בנים". "כוח גדול שב אל היעד, תוך סיכון עצמי רב, אך לא הצליח לזהות שם את הנעדרים, כי כולם עטופים בטליתות ודומים זה לזה", אמר. הוא הדגיש כי מדובר במקום מסוכן מאוד, וכי "כמעט כל מי שעובר שם נשאב ממש פנימה וחוזר בתשובה".

ויזל לא יקנה דירה בירושלים

הסופר אלי ויזל, חתן פרס נובל לשלום, ויתר על כוונתו לרכוש דירה בירושלים. בעת ביקורו האחרון בארץ בירר אפשרות כזו, אך חזר בו כששמע כמה מס שבח יצטרך לשלם.

מתווך ירושלמי סיפר, כי אלי ויזל "ממש התוויר", כששמע שנוסף למס שבח, היטל רכב, הפקדה וטאבו, יאלץ גם לשלם ארנונה בסך 200 שקלים חדשים בחודש.

הסופר עצמו סיפר לעיתונאים, כשעל פניו הבעת סבל בל תתואר, שעם נחיתתו בנמל התעופה בן גוריון הוא זומן למשרדי מס הכנסה, ושם נמסר לו כי עליו לשלם 60 אחוז מס שולי על הכנסתו מפרס נובל. "פקיד השומה מספר 7, כך קראו לו, אמר לי שרשויות המס מסתמכות על הצהרתי בנמל התעופה בן גוריון, כי ישראל היא ביתי", הוסיף הסופר בקול מיוסר. הוא גילה כי שכר מיד עורך דין ירושלמי ידוע, שטען כי הצהרתו זו של הסופר היתה מס שפתיים בלבד, ועדיין אין משלמים בישראל מס הכנסה על מס שפתיים.

"בשלב זה תצטרך ירושלים להישאר בליבי", חייך הסופר חיוך נדיר, "זה הרבה יותר קל ועכשיו מתברר שגם הרבה יותר זול".

הריפורמים שולחים עוד גיורת לארץ

הקהילה הריפורמית בארה"ב הצליחה למצוא עוד גויה, שהסכימה להתגייר ולעלות ארצה. במשרד הפנים נערכים לקראת בואה וכבר הוכנה חותמת מיוחדת שתוטבע בתעודת הזהות שלה.

את מזימת הריפורמים גילו אנשי המודיעין של הרבנות הראשית, הפזורים ברחבי ארה"ב.

דובר הרבנות הסביר כי יחידת המודיעין אמנם הוקמה כדי לגלות זיופי כשרות במצרכי המזון הנשלחים ארצה מחו"ל, אך "בחורינו עירניים מאוד ופעלים גם בקרב הקהילה הריפורמית".

מפקד יחידת המודיעין של הרבנות גילה כי כמה בחורים התחפשו לריפורמים והשתלו בכמה קהילות ריפורמיות בארה"ב. "הם נראים כמו ריפורמים, בלונדינים, גבוהים, ספורטיביים. לא תוכל להבחין כי מדובר באורתודוכסים", אמר.

אנשי הקהילה הרפורמית בארה"ב אישרו כי גייסו עוד גיורת, ובקרוב היא תישלח ארצה. "בכוונתנו להציף את ישראל בגרים ובגיורות", אמרו.

כשנשאלו האם לא קל יותר להעלות יהודים ריפורמים ארצה, מאשר לגייס גויים ולגיירם אצל רב ריפורמי, ממש התפקעו מצחוק. "ניסיתם פעם להעלות יהודי ריפורמי לישראל?" – שאלו.

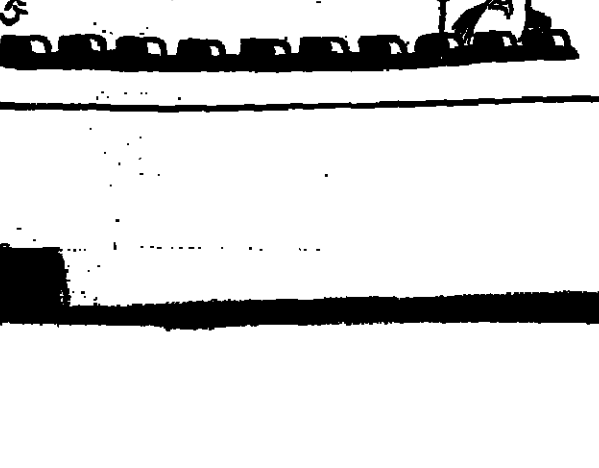

ארבע כנפות תבל

שוודיה: נשורת צ'רנוביל פגעה באיילים

מאת אסתר אדלשטון, סופרת מעריב בסקנדינאוויה

שלטונות שוודיה פתחו בהעברת אלפי איילי הצפון לאזורי מרעה נקיים מנשורת רדיואקטיבית. במיבצע יועברו כ־5,000 איילים מתוך מאות אלפים החיים בצפון שוודיה. איזור זה נפגע קשות בנשורת הרדיואקטיבית בעקבות אסון הכור האטומי בצ'רנוביל.

נשורת רדיואקטיבית זיהמה את כרי המרעה ואת האגמים בצפון שוודיה, מקום משכנם של רבבות לאפים המתפרנסים מגידול איילים. בשר האיילים הוא מאכל פופולרי בשוודיה.

באזורים הפגועים נמדדה כמות של 12 אלף בֶּקֶרל לקילו בשר. הכמות הרדיואקטיבית המותרת בשוודיה לקילו בשר אינה עולה על 300 בקרל.

שוודים רבים מתעלמים מהוראות משרד התברואה לשחוט את האיילים ולקברם בקברים המוניים. משווקים פרטיים צדים את האיילים, מודדים בעצמם את הרדיואקטיביות ואם היא אינה עולה על 5,000 בקרל, עולה הבשר על שולחן השוודים.

מיבצע העברת האיילים לשטחי מרעה נקיים נדחה עד בוא השלגים הכבדים המאפשרים ללאפים להדריך את העדרים למקומות המרעה החדשים בעזרת מזחלות קרח וקטנועי שלג.

קופנהגן: ויקינגית בת 90

מאת סופרת מעריב בקופנהגן

קשישים דניים עוסקים ברצינות בספורט. בני יותר מ־70 עד 90 מפגינים כישורים מרשימים ואף משתתפים בתחרויות בינלאומיות.

„עולים ממימי הים הצוננים של אורסונד, גב שחוח משהו, העור מלא קמטים רבים, אך הראש זקוף בגאווה, והתנועה זריזה וקלה ביחס לגיל. כן... אני בת 90", אומרת הבוגרת שבחבורת ה„ויקינגים", הטובלים בים בכל בוקר, קיץ וחורף.

גשם, שלג, רוח וקרח אינם מרתיעים את הספורטאים הדנים הקשישים שהצעיר שבהם הוא בן 74. הם מכונים „ויקינגים". רק לאחר שנתיים של טבילה יומית רצופה הם זוכים בתואר – המעניק להם חברות במועדון הספורט של הקשישים הדניים.

לקשישים הנמרצים האלה הטבילה היומית בים היא חוויה שעליה אין מוותרים. רק מחלה קשה או ניתוח מרחיקים אותם מהמים לתקופת מה. הם מגיעים למועדון מכל רחבי הפרברים, בשעות הבוקר המוקדמות מאוד, בריצה, הליכה מהירה או רכובים על אופניים. משתכשכים במים מספר דקות, עושים התעמלות בוקר. לאחר מכן אוכלים יחדיו ארוחת בוקר שהביאו מהבית, משוחחים שעה ארוכה על ספורט ונהנים מהחיים.

„החורף הכבד הפוקד את דנמרק מעולם לא הרתיע איש", מספר אחד מצעירי החבורה, יאנס, בן 76. הוא „ויקינג" נאמן זה 40 שנה. הוא נעתר לנישואי בתו לבחיר ליבה, רק לאחר שהצעיר בן 20 הוכיח שהוא גבר וטבל בים המכוסה בקרח באחד מימי החורף אשתקד.

„הקור אינו מפחיד", אומרת גיטה, בת 86. „את כל התחלואים שלי אני משליכה לים", היא מוסיפה בצחוק. „הטבילה עצמה מחממת עצמות. בחוץ שורר קור של 25 מעלות מתחת לאפס אך המים אינם קופאים למטה ממעלה אחת מתחת לאפס. כך, שלאחר שאני חוצבת בור בקרח המכסה בחורף את הים, הכניסה למים כמוה כלאמבט חמים".

„הבעייה היחידה שלנו", אומרים הספורטאים הקשישים, „היא החשכה בבקרים, כמעט תשעה חודשים בשנה. לא אחת אנחנו נאלצים לגשש לנו דרך מצריף המועדון אל הים. אנחנו רצים בשורה, שרים ומתבדחים כשהשיניים והעצמות נוקשות".

רובם עוסקים גם בענפי ספורט אחרים. שחיה, רכיבה על אופניים או על סוסים, צעידה למרחקים, פינג־פונג ומירוצי מארתון.

מ. גרילק

פרשה ופשרה

וישב

השליחות ש(לא) נכשלה...

אנו נפליג היום הרחק מפרשתנו, כדי להוסיף לה מימד של הבנה. אנו נספר על כשלונה החרוץ של פגישה פוליטית רמת דרג, אשר עם מות גיבוריה נהפכה לסיפור הצלחה ובכך דומה היא לפרשתנו, על הגלוי והנסתר שבה.

שני אישים מיוחדים במינם, נפגשו באחת מתחנות חייהם ויצרו מצב חדש. אישים אלה: אוליבר קרומוול (1599־1658) ורבי מנשה בן ישראל (1604־1657). קרומוול היה מנהיגה המזהיר של המהפיכה הפוריטנית בבריטניה, ששאבה את השראתה מן התנ"ך. רבי מנשה בן ישראל, בן האנוסים מפורטוגל, היה רבה של אמסטרדם. הראשון מצביא נועז, שכל אחד מחייליו נשא בתרמילו את ספר התנ"ך וממנו אימצו לעצמם את שמות גיבוריו. השני, רב מכובד רחב אופקים, השולט ב־14 שפות, סופר פורה, מוציא לאור ודיפלומאט לעת מצוא, מקובל על מלכי אירופה ונערץ על ידי אינטלקטואלים נוצרים בארצות רבות.

מאורעות התקופה הסוערת, הן שזימנו יחד את „הלורד פרוטקטור" בלונדון עם הרב של אמסטרדם. אירופה היהודית בוססה בדם. הקנאות הקתולית הדליקה מדורות של אוטודה־פה בספרד ובפורטוגל. פליטים רבים הגיעו אל קהילות החופש באמסטרדם, ליבורנו והמבורג. במזרח אירופה השתוללו כנופיות הקוזקים של חמילניצקי וחרצו הרג בקהילות פולין ואוקראינה. גם משם נמלטו אלפים רבים אל המערב.

רבי מנשה בן ישראל חיפש אחר „מרחב מחיה" חדש לשיקום העקורים. באנגליה של קרומוול נשבה רוח של סובלנות, למרות הנוקשות הדתית. רק לאחר גישושים רבים הגיש, בשנת 1655, את בקשתו בפני הפרלמנט בלונדון, לבטל רשמית את צו הגירוש שהוצא נגד היהודים בשנת 1290.

והנה, למרות אהדתו המעשית של קרומוול (על שולחנו סעד מב"י לפחות פעם אחת), על אף שלטונו האבסולוטי ורצונו הכן, לא הצליח להעביר החלטה חיובית בפרלמנט בנידון. הדעות הקדומות והפחדים העמוקים מן היהודים גברו על דרישתו של „הלורד פרוטקטור". ההחלטה החיובית לא התקבלה.

אולם בכל זאת, התקבצו יהודים בלונדון והתארגנו לקהילה. השלטונות העלימו עין. היהודים הסתפקו בכך. אך לא מנשה בן ישראל. הוא רצה „הצהרת זכויות".

הוא חלם על גושפנקה רשמית, מחייבת. אבל למרות כל מאמצי השכנוע – היא לא ניתנה. מב"י שב מלא אכזבה להולנד. שם נפטר בלב שבור, תוך תחושת כשלון שליחות חייו.

□

עתה מתחיל החלק המעניין של הסיפור.

רשות הדיבור לפרופ' ססיל רות:

„לאחר מותו של „הלורד פרוטקטור" ב־1658... באה תקופה של מהומה כללית. עד שיום אחד, ב־1660, עלה צ'רלס סטיוארט בחוף דובר. הנסיגה מן המשטר הקודם היתה מלאה. כל התחיקה בת עשרים השנים שעברו, בוטלה כמעט ללא הותיר שריד. היה מקום לחשוב שהיתר הישיבה ליהודים, שניתן להם על ידי מי שכונה עתה „המשתלט הנתעב", גם הוא יבוטל. אולם קרה הדבר המפליא והמפתיע: זכות הישיבה לא בוטלה.

„כאשר אנו משקיפים אחורה, לעבר שלוש מאות השנים המפרידות בינינו ובין הזמן ההוא, אפשר להבין את התופעה הזאת. הסיבה, היא ממש אותו הדבר, שמנשה ראה בו את כשלונו. הוא התאכזב עמוקות מכך... שלא השיג שום מיסמך רשמי בכתב, המתיר ליהודים את הכניסה.

„אך אילו נשאר בחיים, בוודאי היה נוכח, שהודות לדרכי ההשגחה הנסתרות ולאופיים התמוה של האנגלים, היה זה דווקא לטובת העניין שכך נתגלגלו הדברים ולא אחרת. ביסודן, הצליחו פעולותיו יותר משששיער.

„אילו היתה רשות הישיבה נקבעת רשמית, אין כמעט ספק שהיתה מתבטלת אוטומטית, עם החזרתה של המלוכה ואז היה נשקף ליהודי אנגליה גירוש חדש. אולם, כיוון שלא היתה כל פעולות תחיקה פרלמנטרית, לא היה מה לבטל.

„הסדר של קרומוול נשאר בעינו גם להבא, פשוט משום שהיה כל כך מקרי, כל כך גמיש ובלתי נתפש, עד שאי אפשר היה לרכז עליו התקפה" (ס. רות – מנשה בן ישראל, עמ' 80).

ובכן, אפיזודה מסך המאורעות ההיסטוריים. טיפה אחת מאוקיינוס ההתרחשויות בעולם. אך, כמו בתא החיים הזעיר ביותר, כך אצורים בסיפור זה קווי האופי היסודיים, המציינים כל מאורע כקטן וכגדול. זהו סיפור לדוגמה על שאיפות (כנות ושובבות), על מאוויים אישיים ולאומיים, על מאבק וכישלון. במיוחד הוא אב־טיפוס, המדגיש את אפשרויות פעולתו של האדם ואת מיגבלותיו. את מעשיו הגדולים, כוחו היוצר ועם זאת חוסר שליטתו במיוחד על התוצאות לאחר זמן.

ועיקר העיקרים, כדברי פרופ' ססיל רות, חשים בו היטב, בנעלם מאחורי הפרגוד, האורג מן המאורעות השונים והמנוגדים את מסכת תוכניותיו הוא, בין אם התבונן להן האדם הניצב במרכז האירועים ובין לא. בין אם יכול אדם זה בעצמו לבצען ובין אם הן מעבר לכוחותיו.

□

כאן נקודת המגע בין סיפורנו לעלילות פרשת השבוע שלנו. בין רבי מנשה בן ישראל, לבין בני יעקב המוכרים את יוסף מצרימה. במסקנת הדברים שלעיל טמון הקשר הפנימי, המעניק לשני המאורעות המרוחקים כל כך, באופי ובזמן, את אותה המשמעות.

שכן גם בסיפור מקראי זה, פעלו הגיבורים בהתאם לשאיפותיהם ולרצונותיהם. אך תוצאת פעולתם היתה שונה בתכלית.

הם רצו להפר במכירתם את חלומות המלכות של יוסף („נראה מה יהיו חלומותיו" – בראשית ל"ז כ', פרשת השבוע)... ובכך הושיבו אותו על כסא המלכות. ההשגחה העליונה השתמשה דווקא בהם, כדי להשלים את תכניתה.

הניתוח בנשימה היסטורית ארוכה, המסוגל להתבונן במאורעות בפרספקטיווה רחבה, יראה כיצד צאצאי אותו יוסף היו למעשה גם מלכים בארץ ישראל עצמה, בשכם. אותה שכם, בה נמכר יוסף, כדי למנוע ממנו את המלוכה.

כך נושבת משני המעשים השונים אמת אחת. אמת שהיא תוכן התנ"ך ובשורתו. אמת הקורנת מסיפורי מקרא רבים; אמת המבצבצת מכל מאורע היסטורי ומבחין בה, מי שכלי החישה שלו רגישים. זו האמת אותה ביטא בבהירות רבה ובפסוקים מרשימים, הנביא ישעיה: „מגיד מראשית אחרית, ומקדם אשר לא נעשו, אומר: עצתי תקום וכל חפצי אעשה" (מו, י')

„מי פעל ועשה? קורא הדורות מראש, אני ה' ראשון ואת אחרונים אני הוא" (מא, ד').

המסתכל השטחי, מסיק מהבחנה זו בהיסטוריה, כי לפניו מופיע הפאטאליזם. הוא כורך תפישה זו עם ההשלמה הפאסיבית עם גורל כפוי, הנוטלים את טעם העשייה האנושית, את רצון הפעולה והעשייה. אם כך הוא, אם המאורעות גזורים מראש, אין טעם לפעולה, למאבק, לרצון ולמאמץ לתקן ולשפר את העולם. הלא „הכל צפוי" ואין כל אפשרות לשנות.

לא כך בעיני המקרא ופרשניו הקלאסיים. בעיניהם, דווקא לאור אמת זו, יש ערך עצום לכל פעולה ומפעל אנושי. על האדם לחוש כלפיהם יותר אחריות. ועם הידיעה „שרצון ה' מתקיים על כל פנים" (כמאמר הרמח"ל), ברור לו „שהרשות נתונה". שכל פעולות האדם במישור האישי, הלאומי וגם הבינלאומי, הן שעות מבחן לאדם שבו. באמצעותן הוא מעצב, תוך חירות מוחלטת, את אישיותו לטוב או לרע. לא את תוצאות האירועים.

רבי מנשה בן ישראל, בכשלונו המעשי, עמד במבחן הממשי של הפעולה הנאצלת למען עמו. כל אהבת ישראל שלו מתבטאת במסירות הנפש שהשקיע בשליחות הדיפלומאטית ש„נכשלה". הוא זכה.

בני יעקב לא הצליחו למנוע את כוונת ההשגחה העליונה. יוסף היה למלך בסיוע מכירתם. אולם המעשה נזקף לחובתם. מן הבחינה האישית היה בו כתם.

עולם יהודי

הלסינקי: בית הכנסת ו„מכבי" בני 80

מאת מרטין סאמרהיל, סופר רויטר בהלסינקי

יהודי פינלנד ציינו השנה מלאת שמונים לשניים מהמוסדות שהם גאים בהם ועורכים תערוכה על חייהם וההיסטוריה שלהם בפינלנד. ואולם מנהיגי הקהילה מבטאים דאגה למצבה.

„הבעיה העיקרית שלנו היא זו שמולה עומד כל מיעוט קטן, וזוהי שאלת ההמשכיות", אמר הרב אובה שוורץ. „ישנם רק כאלף יהודים במדינה, כ־800 בהלסינקי ועוד 200 במקומות אחרים.

„רבים מתחתנים עם לא־יהודים. רבים מבני הזוג לעתיד פונים אלינו בבקשות גיור, אך לא כולם מתגיירים בסופו של דבר. אנו רוצים שהגיור שלנו יוכר בכל מקום. ואולם רבים אינם עומדים בתנאים. אין די לחוש אהדה בלב. צריך גם לנהל אורח חיים יהודי", אמר הרב.

גם ההגירה, במיוחד לארה"ב ובריטניה, והעליה לישראל, הקטינו את הקהילה המידלדלת.

לדברי שוורץ, יש בתערוכה מבט על החיים, המנהגים והדת אצל יהודים החיים בפינלנד. התערוכה תוצג עד ה־18 בינואר.

החיים היהודיים בפינלנד החלו לפני כמאה וחמישים שנה, כאשר זו היתה עדיין חלק מהאימפריה הרוסית.

ההיסטוריה של יהודי פינלנד החלה, למעשה, במחצית הראשונה של המאה ה־19 כאשר חיילים יהודים, ששירתו בצבא הרוסי בפינלנד, הורשו להתגורר בה. מחייתם הוגבלה שם עד שפינלנד זכתה בעצמאות ב־1917. מאז, נהנו היהודים משווי זכויות.

מאז, גם התערו היהודים בכל תחומי החברה והכלכלה, ותרמו לפינלנד את שגרירה לשעבר לאו"ם ודמויות מפתח במסחר, רפואה, אמנות, תקשורת ובידור.

בשנים שבין שתי מלחמות העולם, גדלה הקהילה לכאלפיים נפש, כתוצאה מהגירה, בעיקר מרוסיה הסובייטית, בשנים הראשונות למהפכה.

פינלנד, שנלחמה פעמיים נגד בריה"מ בשנים 1939־44, היתה בעלת־בריתה של גרמניה במשך חלק מהתקופה. ואולם עלון של הקהילה מספר: „למרות הלחץ הגרמני החזק, סירבה ממשלת פינלנד לפעול נגד אזרחים פינים ממוצא יהודי, והם הוסיפו ליהנות מזכויות מלאות במהלך המלחמה".

שני המוסדות שיום הולדתם ה־80 חל השנה הם מועדון הספורט של אגודת „מכבי" ובית הכנסת של הלסינקי.

לייף פורמן, מראשי מועדון הספורט, אמר: „יתכן שלמועדון או שניים בישראל יש ותק כזה. אך חוץ מזה, אין כמעט מועדון ספורט יהודי אחר בעל היסטוריה רצופה של שמונים שנות פעילות".

האצן אליאס כץ, חבר במועדון, היה בנבחרת שניצחה באולימפיאדת פאריס ב־1924 וזכה בה במדליית כסף.

פינלנד, מדינה מבודדת למדי, לא נפגעה עד כה מן הטרור הבינלאומי. אך לא מכבר הודקו אמצעי הביטחון סביב בית הכנסת. הרב שוורץ לא היה מוכן לומר אם הדבר היה קשור רק בביקורו של שר הבטחון יצחק רבין בנובמבר.

נרות חנוכה ברייקיאוויק: אין חיי קהילה, אין בית־כנסת

איסלנד: הרבנים באו לברך את הדגים...

מאת אורי עמירם

קומץ יהודים ואוהדי ישראל ברייקיאוויק, מקווים כי גם השנה יחוגו במסיבת חנוכה לפי המסורת הצנועה שבה החלו לפני כמה שנים.

חיים יהודיים במלוא מובן המלה לא ניתן למצוא באי שבצפון האוקיאנוס האטלנטי. איסלנד היא קרוב לוודאי המדינה היחידה במערב אירופה ואולי אף בעולם המערבי כולו, שבה לא היו מעולם חיי קהילה מסודרים. אף בית כנסת אין שם.

כתריסר היהודים החיים כיום באי, הם – אפשר לשער – הנותר מעשרות יהודים אשר הגיעו לאיסלנד, מי כסוחרים מדנמרק במאה שעברה, ומי כפליטים מגרמניה במלחמת העולם השניה, ושבהעדר תשתית של חיים יהודיים איבדו את זהותם הלאומית והתבוללו.

בתוך רבע מליון האיסלנדים, ניתן למצוא רבים היודעים על היהדות ועל ישראל. אך כאשר שני רבנים אמריקנים הגיעו לאי כדי לתת הכשר למפעל דגים מקומי המייצא שימורים לארה"ב, זכה הביקור יוצא הדופן לסקירה בעיתונות היומית בכותרת „הרבנים באו לברך את הדגים"...

הדיילת במטוס „איסלנדאייר" ציינה כי העגל שאת בשרו הגישה, זכה לברכתו של רב לונדוני בטרם נשחט...

מטוסי „איסלנדאייר" הם בלא ספק הטריטוריה האיסלנדית היחידה שבה ניתן להשיג כיום מזון כשר (בהזמנה מראש), להוציא את בסיס נאט"ו באי, האמור לספק שרותי דת ליהודים האמריקניים שבקרב חייליו.

לשם עריכת סדר פסח כהלכתו, נהפכים לעתים הישראלים המעטים המתגוררים באי ל„חיילי נאט"ו" לשעה קלה. זאת בתנאי שהרב הצבאי, הממונה בין השאר גם על הבסיס שבאיסלנד, אכן בחר לבלות את החג בקרבת החוג הארקטי.

בודפשט: „שנדע מה לומר לנוער שלנו"

מאת נפתלי קראוס

ראשי הקהילה היהודית בבודפשט פנו למשרד לעניני דתות וביקשו הסבר רשמי על התנכלויות המשטרה לפעילי התרבות היהודים. כך מסר ישראלי שחזר מביקור בבודפשט.

באחרונה הוזמנו פעילים יהודים למשטרת בודפשט והוזהרו שלא להמשיך בארגון מיפגשי תרבות יהודיים או להשתתף בהם. המוזמנים לחקירה נאלצו לחתום על התחייבות שהם מפסיקים את הפעילות שהוגדרה כ„ציונית". אחד החוקרים, צעיר שביקר בעבר בישראל, אף „הודה" כי הפעילות נשאה אופי „ציוני" והיתה מכוונת נגד המשטר.

ראש קהילת יהודי הונגריה, הד"ר אנדראש לושונצי, אמר כי הקהילה ביקשה הסברים, „כדי שנדע מה לומר לנוער שלנו". הסברים אלה – אמר – טרם נתקבלו.

מזכ"לית הקהילה, הגב' אילונה זייפרט, אמרה כי ידוע לה על מקרה באיזור בודה, שם התלוננו השכנים על רעש גדול במסיבת ליל שבת, שבה שרו ורקדו. בעקבות זאת הוזמנה המשטרה ומארגני המסיבה הוזמנו לחקירה.

לעומת דברי הארגעה של המזכ"לית, יודעים בבודפשט לספר על כתריסר פעילים, שהוזמנו לחקירה לאחר שבמשך שנים ארגנו מסיבות תרבות יהודיות במקומות שונים בעיר.

פרופ' ישראל זינגר, מזכ"ל הקונגרס היהודי העולמי, ביקר החודש בבודפשט כדי להכין את הכינוס העולמי של הקונגרס, האמור להיערך בבירת הונגריה במאי 1987. פעילים יהודים התלוננו לפניו על התנכלויות המשטרה.

מבצע "נוסעים באגד"

רשימת הזוכים בהגרלה השניה שהתקיימה ב- 30.11.86

גלויות נשלחו לזוכים בדואר

4 כרטיסי טיסה לאירופה

צרפתי אברהם – ראשון לציון, רובינשטיין אברהם – חולון, רווח אבי – צה"ל, שניאוק מרים – בארות יצחק.

25 טיולי נופש זוגיים לאילת

איליפשין – **חדרה**, בונה נעמי – **קרית ים**, ברקוביץ יוסי – **קרית ביאליק**, נורקה יוסי – **קרית ביאליק**, נוסה מירי – **ירושלים**, דבש אבנר – **הרצליה**, דהן עירית – **פרדס חנה**, הולצמן עוזיאל – **רחובות**, הרוש מרסל – **בית שאן**, הרשקוביץ יפה – **משוב שדי חמד**, הורש ענת – **צה"ל**, מושיוב מזל – **נתניה**, מקטובי ענת – **נאות אפקה**, מסעוד חורי – **גבעת עדה**, סגל ראובן – **רחובות**, עופר שרה – **בני ברק**, פרלשטיין תמר – **ירושלים**, שוקרון לוסי – **מעלות**, שחר טל ואור – **ראשל"צ**, שלג הילה – **רמת השרון**, שלמון מירב – **קיראון**, שמעוני תגית – **אשדוד**, שמעוני טל – **אשדוד**, שמיר עופר – **קבוץ גבעת ברנר**, תגרי טל – **רחובות**.

50 כרטיסי נסיעה לקהיר

אהרוני אפרים – **תל-אביב**, אלבלך יוסף – **ראשון לציון**, ארבל אמיר – **פתח-תקוה**, אשרף דפנה – **אשדוד**, בארשט צבי – **אשקלון**, בוסטרו צבי – **קרית מוצקין**, בוסקילה אתי – **חצור**, בן משה יפתח – **ירושלים**, בר שדה עוזי – **תל-אביב**, ברגלס חנה – **קרני שומרון**, גוטליב רוחמה – **ראשל"צ**, גלק – **אשדות יעקב מאוחד**, דהן דליה – **מלון נווה מוריה ים המלח**, דראי יואל – **ק. מעגן**, הורוביץ חנה – **כפר סבא**, הרסמן משה – **בני ברק**, הרמתי נעה – **ירושלים**, וינברג מרים – **קבוץ יפעת**, ויפצקי יוסף – **רמות-גן**, וקשטיין מוטי – **בורים**, זיונצקי סאטו – **ירושלים**, זילברברג זהר – **ערד**, ימיני גלעד – **מושב ינון**, ליאיני יחיאל – **חולון**, לסרי שמעון – **צפת**, לקס אילן – **רחובות**, מור נעה – **ראשל"צ**, מרום סיסי – **קרית ים**, מעוז תמר – **ערד**, מרון אסתר – **משמר השבעה**, מרטון גילה – **חיפה**, כהן נפתלי – **חצור הגלילית**, סובון חן – **כפר סבא**, סנדובסקי שולה – **שדה יעקב**, סעידי מנשה – **נתניה**, עזרא אריאלה – **בית קשת**, עמרה שולה – **ת"א**, עמרה דוד – **ת"א**, ענבל רעות – **עשרת**, פורת אהרון – **משואות יצחק**, פרמן אברהם – **אשדוד**, שדיאל יהושע – **קב' בארות יצחק**, שרוקו אסנת – **ירושלים**, שטנגל עינת – **רחובות**, שיאון אביבה – **נתניה**, שמאס גריס – **כפר פאסוטה**, שלזינגר אביטל – **פתח תקוה**, שניאור גני – **קב' בארות יצחק**, שניצקי אלכסנדר – **נצרת עלית**, תורגמן מרים – **חברון**.

500 כריות מתנפחות

רשימת הזוכים מסווגת עפ"י אזורים בהם פועלים משרדי אגד חבילות.

אילת: אייל זהרי **אשדוד:** אסתר מימון, גבריאל בן חיים, גילה מור, דורית רפאה, וילאם אבישיד, זקלין גבעוני, יאיר אלגיס, יוסי וגדי איצקוביץ, יוסף חייו, יעקב זמיר, יצחק אילברמן, לאה דנינו, לאורה סמפסון, מארק ארנסט, סטלה אמיר, עדנה משה, עופר [illegible]

1000 חולצות "נוסעים באגד"

רשימת הזוכים מסווגת עפ"י אזורים בהם פועלים משרדי אגד חבילות.

אילת: צבי נוסק, קרוטגל **אשדוד:** אביבה כחלון, אשר פרץ, גבריאל ברחיים, מני ברטל, זהבה צחק, חנה ימין, חנה כהן, טלי רוס, יאיר אלגיסר, יוסי אלימלך, יעקב סבאן, ליאת ברטל, ליאת שפס, מירה זירי, מירה כספירורד, מלכה זהר, נינה איסר, נפתלי [illegible]

תאריך ההגרלה הבאה והאחרונה 30.12.86
הזדרז להשתתף ואולי תזכה גם אתה.

אגד משתלם לך בכל דרך.

ככל שתשלח יותר מעטפות
יגדלו סיכוייך לזכות!

KODAK
אליעזר סלוצקין: „אינני יודע את התשובה, זה סוד גדול"

אליעזר סלוצקין בן מאה

מאת אמיר גילת

„החיים זה דבר יקר, אבל כדי להיות רק כל עוד יש לך ימים שאתה חפץ בהם. זהו סודה של הזיקנה. ככלות הכל, אני מאושר, טוב לי באף", כך אומר אליעזר סלוצקין מעין־חרוד, הוגג בחנוכה את יום הולדתו המאה.

הוא זוכר את האירועים הרבים שחווה בחייו. במשך שעות רבות הוא יכול לספר על כל פרט ופרט מהם. הוא נולד בעיירה קטנה ברוסיה הלבנה בבראשותון של חנוכה. מאז ועד היום הוא מעדיף שלא לחגוג ימי־הולדת. „בשביל מה זה טוב?" הוא שואל בחיוך.

סלוצקין, בן שני במשפחתו, התייתם מאמו בהיותו בן שלוש. האם נפטרה בעת שילדה את אחותו הצעירה. כשהלה גם אביו נשלח הילד הקטן לביתם של בני־משפחה בווארשה, שהיתה אז בשלטון הצאר.

„אני לא אשכח את התקופה ההיא. חיכו שאגיע לבר־מצווה כדי שאוכל ללמוד מקצוע הגון. למדתי בחדר ובד בבד אותו זמן גם עבדתי עם חשמלאי. כבר בתור ילד עבדתי משבע בבוקר ועד עשר בלילה. זה היה קשה מאוד.

„הייתי שובב. כשעברו לידי הגימנזיסטיות לא יכולתי להתעלם מהן, אבל הייתי חייב לחזור מיד לעבודה".

בבית שבו גר, פגש את יצחק טבנקין הצעיר, בן גילו, שהגיע לשם לאחר מות אביו.

המשפחה שעמה גר סלוצקין היתה האפוטרופסית של טבנקין ובין השניים נקשרו קשרי ידידות אמיצים. „היינו חברים טובים עד יום מותו", אומר אליעזר.

ב־1913, יצא סלוצקין לקונגרס הציוני בווינה, שם פגש צירים מהארץ והתיידד עמם. לא חלף זמן רב ואליעזר מצא עצמו בדגניה, אם הקבוצות.

על שפת הכנרת, שהיתה אז אדמה חרבה, אמר לו טבנקין: „איפה עוד יש מקום כל־כך יפה?".

„כן, ככה זה היה אז. עבדנו משלוש לפנות בוקר ועד לשעות המאוחרות של הלילה. עשרה בחורים עיבדו 3500 דונם. לא התפשטתי במשך שבועות.

„בתקופה ההיא ישנתי עם טרומפלדור בחדר. הוא היה מברזל. העירו אותנו כל בוקר מוקדם וכל אחד רצה להגיע ראשון לאורווה.

„קשה לי לראות את המצב הנוכחי של המדינה וקשה לדעת איך נמשיך הלאה. לא זה מה שרצינו. היום אנו חיים טוב יותר מאשר בעבר, והצרות הגדולות שהיו לנו נהפכו לצרות פרטיות.

„לכל אורך התקופות אני זוכר צרות. במיוחד היה קשה בימי התורכים ובתקופה שהם רדפו אחרי אנשי ניל"י. זה היה נורא. את זכרון־יעקב הם החריבו.

„קשה לי לדבר על התקופה ההיא. אני זוכר את הגירוש מתל־אביב, כשזקנים, חולים ותשושים היו מופקרים בחוץ. זה מביא אותי לבכי".

הוא נפעם לגלות את ההתקדמות האדירה שחלה בארץ ואת ההתפתחות הטכנולוגית שלה. הוא נמנע מלמתוח ביקורת על איש. „אני אדם פשוט", הוא אומר.

אך כשהוא מספר על עצמו ועל עבודת־הכפיים שהוא עוסק בה גם כיום, בגילו, אפשר להבין כי הוא סבור שטוב יהיה אם יעשו זאת גם רבים אחרים.

הסיפורים קולחים. יש לו על מה לספר. אך על דבר אחד לא יכול סלוצקין להשיב: מהו סוד אריכות הימים שלו?

לפני זמן מה בדק אותו רופא ושאל אם גם אביו האריך ימים. „לא", ענה סלוצקין, „אבא מת בן 63".

שאל הרופא: „ובבית, כילד, אכלת טוב?".

„לא. חיינו בתנאי רעב", השיב.

„וכשעלית לארץ, השתפר המצב?" התעניין הרופא.

„לא, כל היום אכלנו עדשים ועבדנו קשה מאוד".

הרופא הרים ידיים.

„כן, זו שאלה טובה", אומר סלוצקין, „אבל אינני יודע את התשובה. אני חי בקבוצה כל ימי, אולי זוהי הסגולה. באמת שאינני יודע, זה סוד גדול".

בזק הזדמנויות חד־פעמיות

מרתון מתנות־חנוכה

טלמיילקס בע"מ TELEMAILEX LTD.

ייערך החל מיום א', 28.12.86, ועד יום ד' 31.12.86, כל יום מ־8.00–19.00

במחסננו בבית בכור
ביאליק 83 רמת־גן, בקומת המרתף

חיסול עודפים ושאריות של פריטים בודדים ממבצעי־מכירות שהיו במהלך השנה.

שואבי־אבק, מעבדי־מזון, מגהצים, מכשירי־רדיו מסוגים שונים, אופניים, כלי־עבודה, שולחנות־מחשב, ארונות־שרות, ארונות־טלוויזיה, וידאו וסטריאו, תבניות־אפיה, ועוד עשרות פריטים נוספים.

המלאי מוגבל. כל הקודם זוכה!

אפשרות לתשלומים

בקווים 24 שעות ביממה:
03-7511235

שאנו חברי ברית הבריונים היינו נוהגים לשיר במפגשים שלנו.

„המשורר הסתכל בי תוהה ואולי אף נרגש מעט וענה: 'אדוני הצעיר, בין שירה למציאות אין שום קשר. שירתו של המשורר היא ביטוי ומחאה קודם כל כלפי עצמו, שלא התמזל מזלו להגיע למחוז חפצו ושקע באילוזיה בתוכו פנימה'".

איך כתב אצ"ג את שירו „באזני ילד אספר"

והנה הסיפור על פגישה מקרית ברחוב שהיתה לו באפילת לילה עם אורי צבי גרינברג בימים שאנשי לח"י היו נרדפים על צוואר. שניהם היו המומים ונרגשים.

„לא ידעתי במה להתחיל את דברי" – מספר דבירי. לבסוף אזר כוח ואמר לו ששירו „באזני ילד אספר" – אחד השירים היפים ביותר ב„ספר הקטרוג והאמונה" אינו מרפה ממנו. „מדוע נתתם לנשר ברמות המשיח שתג מעל הר הבית לחזור לשער טיטוס ברומא?" – שאל – „מדוע לא התגברתם על הרוכלים שגירשו אותו?"

„ואורי צבי עונה לי בקול נרגש צורמני ורם כאילו שנינו עומדים כבר על פיסת מולדת משוחררת שלנו ורשאים לצעוק מתוכה כאוות נפשנו ובלבד שיתפוצצו כל האויבים: 'וכי אני כתבתי את השיר הזה, מה? לא. לא אני. בוא אספר לך'. ואנו שנינו עומדים בינתיים באותו מקום ואורי צבי ממשיך: 'לילה אחד ואני מהלך יחידי ברחוב והנה ניגש אלי יהודי. סתם יהודי עטור זקן שיבה עבות. יהודי שלא הכרתי מעודי. אולי היהודי הכיר אותי מקודם והוא שואל אותי: אתה הוא אורי צבי? עניתי לו הן. והוא אומר לי: בוא אחרי. לאן? אני שואל והוא עונה: אחרי, אחרי. אני שואל לשמו והיהודי כלא שומע ומילא לא עונה. אנו מגיעים למקום ואיני רואה מאומה. לפתע הוא מצווה עלי לשבת ליד שולחן שאיני רואה אותו ואומר לי מפורשות: כתוב, כתוב, אני אומר לך. ובידי אין נייר ולא עט. כתוב הוא אומר בזעם. כתוב את הדברים שאני אומר לך, כתוב באזני ילד אספר.

„'כתבתי. כך כתבתי וכי אני כתבתי את השיר? היהודי עטור זקן השיבה כתב. הוא אילץ אותי ועזבני מבלי לברכני לשלום. ועד היום הוא תמה בעיני – לא, לא אני כתבתי את השיר'.

„אורי צבי סיים את דבריו. נפרדנו בתוך החשכה מבלי להוסיף דברים, באותה פתאומיות שנפגשנו".

עם האצבע על ההדק

דבירי מתאר אפיזודה אחת הקשורה ב„מיכאל" (יצחק יזרניצקי, חבר מרכז לח"י, הלא הוא יצחק שמיר, ראש הממשלה היום). מיכאל הסתתר בחדר שכור, שאפשר היה להיכנס אליו לאחר הקשת כמה סימנים מוסכמים על הדלת. יום אחד בא דבירי לשם, הקיש על הדלת, אך לא היה כל מענה. הוא החליט לטפס ולהציץ מבעד לחלון, כדי להיווכח מה קורה בחדר.

„המשכתי להתקדם בזחילה לקראת החלון. החצץ שכיסה את אדמת הסוללה חרק מתחת לנעליים והנה אני כבר מחזיק באדן החלון בכדי להציץ פנימה בזהירות.

„ומה רואות עיני להפתעתי: מיכאל שוכב פרקדן על המיטה. בידו המושטת לפנים הוא מחזיק את ה'בראונינג' המצוחצח המופנה אל החלון. רק מיכאל עם עצבי הפלדה שלו מסוגל היה להחזיק את האצבע על ההדק מבלי ללחוץ עליו בטרם יתגלה הפרצוף כולו.

„רוב הזמן היה מיכאל יושב או שוכב פרקדן על המיטה וכך בבוא אחד מאתנו היה מתחיל להתהלך בחדר, בגרביים בלבד לשם חילוץ עצמות".

בזכותו של יאנוש קורצ'אק

סיפור מופלא על הצלתה של נערה שלקתה ב„אנורקסיה נרווזה" סיפר בוורשה בכנס בינלאומי – שהוקדש ל„קורצ'אק הרופא" פרופ' יעקב רותם. פרופ' רותם, רופא ילדים ידוע בארץ שגם מושך בעט סופרים, הוא אחד משומריה הנאמנים ביותר של מורשת יאנוש קורצ'אק, אותו רופא ומחנך יהודי שצעד בראש מחנה ילדי־תלמידיו אל מחנה ההשמדה בתקופת הנאצים.

„בהרצאתו (בשפה הפולנית) אמר פרופ' רותם: כרופא ילדים אני חייב הרבה לקורצ'אק. הוא הצמיח כנפיים לעבודתי והושיט לי ידו באחת הבעיות הרפואיות כפויות הטובה שלא אחת ניצב מולה הרופא חסר אונים, בעיה ששום תרופה אנטיביוטית אינה יכולה לה.

„אני נדרש ל־Anorexia Nervoza, שבה חייבים למצוא את המפתח ללבו של הילד. והנה אספר דבר: במסגרת 'שיחות־הרפא' סיפרתי לילדה אחת על 'הרופא־הכוכב', על יחסו של קורצ'אק לילדים ועל אישיותו בכלל שמהווה עבורי דגם של ידיד לילדים. אני חולם על כך – אמרתי לאותה ילדה – להידמות ולו במעט־מזעיר לקורצ'אק להיות מעין מיני־קורצ'אק בישראל. אם יאיר לנו הגורל פניו כדי שתפסיקי את יחסך העוין לאכילה אחוש אז את ההרגשה הנפלאה, שלפחות במקום כלשהו התקרבתי למעמד של מיקרו־קורצ'אק בישראל.

„אחר כמה שיחות קצרות נוספות, ניגשה אלי הילדה ואמרה: 'אתה תהיה קורצ'אק' ואז ידעתי שהודות לקורצ'אק נחלתי הצלחה. הילדה הבריאה לגמרי".

ההרצאה של פרופ' רותם הרשימה את באי הכנס ובעקבותיה הוא גם רואיין פעמיים ברדיו הפולני ובשבועון רפואי מקצועי.

זהירות, מסנדלים גם בלונדון

בצרתם של רבים, כפי שלימדונו חכמינו, יש מעט נחמה, אפילו אם הכתוב מדבר בצרה צרורה זו ששמה סינדול.

בלונדון רבתי ניסו עד שראו כי טוב, ומה שהיה עד לפני זמן קצר בחזקת ניסוי בלבד נהפך לשיטה ממוסדת.

„אקונומיסט" מודיע בגליונו האחרון, שמשטרת לונדון שכרה שתי חברות פרטיות כדי לסנדל את עברייני החניה (כלשון העתון „החניה האידיוטית" שמשבשת את התנועה בעיר). לכל צוות של מסנדלים מתלווה שוטר תנועה. 14 הצוותים מסוגלים לסנדל רק כ־3500 מכוניות לשבוע, בעוד שלפי הערכת המשטרה מדי יום חול חונות כ־350 אלף(!) מכוניות במקומות אסורים.

התענוג של הדה־סינדול עולה 25 שטרלינג (תמורת הסרת הסדר) ועוד 12 שטרלינג – קנס על הדו"ח. מילא – הכסף. אבל אי־הנעימות הכרוכה בדבר היא רבה מאוד: עליך לכתת רגליך למוסך תת־קרקעי בהייד פארק, לשלם, לחזור למכונית ו...להמתין עד שיגיעו המושיעים. והיה אם לא שילמת את הקנס בעתו, תיגרר מכוניתך ואז תשלם 57 שטרלינג.

לישראלים שנוסעים ללונדון כדי ליהנות מתיאטרון טוב – אחרי הקניות במרקס וספנסר – אזהרה: באיזור הכידור, המסנדלים „מכים" יותר מאשר בכל מקום אחר בלונדון.

קינוח

„אוהבי פוטבול" – ב„יום זכויות האדם" נערכה בכבר פושקין במוסקווה הפגנת סטודנטים. מן הרמקולים בקעו צלילי המנון הקומסומול והמנון המפלגה הקומוניסטית האיטלקית „אוהבי פוטבול". סטודנט ששמו פטרוב הסביר לכתבי החוץ: „זוהי הפגנה ספונטנית למען האסירים הפוליטיים במערב. למען נלסון מנדלה בדרום אפריקה והפלשתינים בבתי הכלא הישראליים" („גרדיאן").

„האריסטוקראט להמונים" – מכל ההספדים שקראתי בעתונות האמריקנית והאנגלית על שחקן הקולנוע קרי גרנט, אהבתי במיוחד את דבריו של נורמן פודהורץ בשבועון „אינסייט", בעריכתו של ארנו דה־בורשגרייב. מתברר, כי השחקן אשר סימל לדורות של צופי קולנוע באמריקה „כל מה שהיה אריסטוקראטי" לא היה אלא ילד יהודי ושמו ארצ'י ליץ', שנולד בבריסטול, אנגליה, ואת הקריירה שלו התחיל על קרשי תיאטרוני ה„וודוויל" האנגלי.

מימגש ריקיאוויק – המיפגש האמריקני־סובייטי האחרון לפני פיסגת רייגן־גורבאצ'וב בריקיאוויק (איסלנד) היה זה שבין אלוף השחמט האמריקני בובי פישר והרוסי בוריס ספאסקי בשנת 1972.

פישר אמר אז: „בשחמט, כדי לנצח, חייבים לשנוא את היריב" („קולטורה").

דברים מוזרים מתרחשים במוסקווה

דברים מוזרים מתרחשים במוסקווה בימים אלה: גורבאצ'וב עצמו הוא זה שטילפן ללוחם זכויות האדם אנדרי סאכארוב להודיע לו ולרעייתו על ההיתר לשוב למוסקווה מגלותם בגורקי.

ימים מספר לפני שחל המיפנה, תקף סגן נשיא בית המשפט העליון גוסב את סאכארוב, במסיבת עתונאים. „דברים רבים שסאכארוב עשה היו בלתי חוקיים" – אמר – „אני עצמי הזהרתי אותו על כך והוא לא שעה". סגן נשיא בית המשפט העליון חזר והדגיש, כי הגירוש לגורקי הוא חוקי כיוון שההחלטה על כך נתקבלה על־ידי הסובייט העליון.

באותה מסיבת עתונאים עם כתבי החוץ „התחכם" סגן המנהל של משרד החוץ הסובייטי (לעניני זכויות האדם) ווסוולוד סלפינסקי ולכל השאלות השיב בנוסחאות לגלגניות וסתומות. לשאלה, למה סאכארוב נמצא עדיין בגלות? השיב (לפי כתבה של מרטין ווקר ב„גרדיאן") „שום דבר אינו קבוע בעולמנו ומה שזמני עשוי לעתים להיות הקבוע". לשאלה על התכניות באשר לעתידו של סאכארוב השיב: „אנו עושים הכל על בסיס של תכנית, פרט לדברים שאי אפשר לתכננם".

לא מכבר פורסם במערב סיפרה של אלנה בונר, רעייתו של סאכארוב „לבד – ביחד" על „החופשה האמריקנית" שלה. היא כתבה שם בין היתר על ההלסתה לשוב לגורקי: „יש צורך בכוח רצון לא יאומן כדי להכריח את עצמך ללמוד מחדש לנשום ללא אוויר, לשחות ללא מים ולהלך ללא קרקע תחת רגליך".

העגבניה הלאומית

במעומעם זכרתי שפעם כבר טיפלנו בה מעל דפי „מעריב". הרבה לפני שמשה דיין „המציא" את המוני מייקר והרבה לפני תעלוליה בתחום המדד.

ואמנם חיפוש מדוקדק במגירה העלה את המימצא שביקשתי: מאמר של ד"ר עוזיאל קליבך מלפני 36 שנים. ערב יום הכיפורים תשי"א עשה קרליבך „חשבון הנפש והגוף" בסידרת מאמרים ששמה „על חטא". זה היה כתב קיטרוג חריף נגד ראשי המשק בארץ וצורת ניהול הכלכלה שלנו. במיוחד תקף את ההתנהגות הכלכלית של היישוב הוותיק, שניצל את העליה והעולים ואת סיוע החוץ להתעשרות ולהעלאת רמת החיים. בקיצור: שום דבר לא נשתנה בעולמנו.

במאמר זה אומר ד"ר קרליבך (לפני 36 שנה!) ש„האמריקנים תמיד כיסו את הגרעונות שלנו ועל כן מעולם לא עשינו חשבון צדק וחשבון של הגיון ושכר והפסד ואפשרות הבראיות במשק שלנו".

וכך הוא מגיע גם למה שאני מכנה „העגבניה הלאומית" שאינה חדלה להעסיק אותנו – בוואריאציות שונות – מאז התחלנו למעשה לגדל אותה כאן בארץ.

ועכשיו – ציטוט ממאמרו של ד"ר עזריאל קרליבך:

„אנו מתפארים מאוד מן העגבניה שאנו מגדלים במדבר הנגב, וקוראים לה: פלא, צמח ראשון כזה אלפיים שנה במקום הזה. וכל זה, כמובן, נכון. אבל אם המדובר הוא בעגבניה, שאינה צריכה לשמש נושא לכרוז אלא למאכל – כי אז אין כאן פלא, אלא: גרעון, דפיציט בלע"ז. כי העגבניה בעין־חוסוב או באילת איננה שאלה של נסים ונפלאות, אלא של כסף. אין זו רבותא כלל לגדל עגבניה במדבר; אתה יכול גם לגדל שושנים על החרמון ותות־שדה על הקוטב הצפוני – אם אתה מוציא את הכספים הדרושים לכך, סולל את הכבישים או מטיס את המטוסים ומסיק את ההסקה וכו' וכו'. אולם מי שירצה להתפרנס מגידול תות שדה בקוטב הצפוני צריך – או שיהיה מטורף או שיהיה לו דוד עשיר מאוד...

„ואנחנו הנחנו, שיש לנו דוד עשיר כזה, שישלם בעד כל שאיפותינו ויקנה לנו את הצלחות בשמים, אם רק נבקשנה. והנחנו כך – מפני שבעבר אמנם עשה הדוד כך – ובצדק. כל זמן שלא היינו עצמאיים, היתה כל עמדה כלכלית שרכשנו בבחינת – כיבוש, כל בית, כל דונם, כל ייצור – בסיס מלחמתי לתפיסת הארץ־המדינה. ובמסע כיבוש, בשעת מלחמה, אין עושים חשבון של כדאיות. איש לא ישאל מה ערכו הכלכלי של כפר בקוריאה, והאם 'כדאי' להשקיע בהשתלטות עליו כך וכך מיליוני דולרים. ואיש לא שאל, מה ערכו האבסולוטי של דונם בעין־חרוד או בתל־אביב, בשעה שהוא היה דונם בחזית מאבקנו על דריסת רגלנו בארץ הזאת.

„אבל עכשיו – שאני.

„ראשית – עכשיו הוקמה המדינה, ויהודי הארץ וחו"ל שוב אינם רואים בכל התאחזות שלנו – כיבוש מלחמתי. נדמה לנו ולהם – אולי בטעות – שמתגבש מצב סטאטי, והגבולות הוצבו.

„שנית – המדינה נותנת לנו ריבונות שלמה, ויהודי הארץ וחו"ל מחכים עתה לניצולה, הם סבורים שנוכל לעמוד על רגלי עצמנו ואף – ובעיקר – להפיק ממקורות הכוח של המדינה שנפלו לידינו. הם ואנו רוצים להיבנות מן המדינה יותר מאשר – לבנות.

„יש גבול לנדבנות".

זכרונותיו של מהפכן

ממלות השיר של יעקב כהן שנכתב בראשית המאה נטלו אנשי „השומר" את סיסמתם: „בדם ואש נפלה יהודה ובדם ואש יהודה תקום".

שיר זה ששורתו הראשונה היא: „קמנו שבנו אנחנו הבריונים" אימצו לעצמם כהימנון גם תלמידיו של אב"א אחימאיר ב„ברית הבריונים", שאחד מהם, חיים דבירי, הוציא זה עתה ספר זכרונותיו „יום אביב שלא יישכח".

ספר מעניין שהסתכלות חדה, כשרון סיפור, להט מהפכני ונוסטלגיה חברו בו לתאר בהם דמויות ומצבים ב„שלושה מיבחנים" מראשית שנות השלושים ועד קום המדינה: ברית הבריונים, הארגון הצבאי הלאומי, לוחמי חרות ישראל.

דבירי ש„בילה" שנים רבות בבתי סוהר – ממחנה עבודת הפרך בנור אל־שאמס דרך חדרי צינוק ומאסר בירושלים ועד מחנות המעצר באפריקה, מצייר בצבעים עזים את חיי בתי הכלא השונים ודמויות ססגוניות של האסירים בו, ערבים ויהודים – מאברג'ילדה גנב הכבופיות האגדי שנתלה על־ידי הבריטים ועד בן־הטובים, ברוך רזנאל, בן־מחזור של משה שרת בגימנסיה „הרצליה", שהתדרדר במורד הפשע.

הוא מספר גם על חבריו למלחמה, החל במורו ורבו אב"א אחימאיר וכלה ביצחק שמיר („מיכאל") ויאיר וכן על שורה ארוכה של דמויות מימי „ארץ ישראל הקטנה", סופרים, משוררים, אנשי בוהמה, פוליטיקאים, מהפכנים, מימין ומשמאל.

אני מעתיק מן הספר קטעים על פגישות עם שני משוררים: יעקב כהן ואורי צבי גרינברג.

את יעקב כהן פגש בביתו, בשליחות מרכז לח"י. הוא בא לבקש ממנו ש„יהיה מליץ יושר ללח"י בחוג הסופרים שבחברתם הוא מתהלך". יטפטף בא אוזני מדי פעם טיפין טיפין את זכותו של העם העברי להילחם למען מדינה יהודית, ותו לא".

„דיקלמתי לו בהתלהבות את שני הבתים העיקריים מהשיר,

כרוב בשביל הזאב האפור

דוד מארקיש

כל מהפכה מביאה עימה הרס לעולם הישן, הטרום־מהפכני: „קדימה תבריא, להרוס, לשרוף, לגזול את מה שנגזל! את העולם הישן נהרוס עד היסוד...” איך ומה לבנות אחר־כך, על האפר והחריסות – זוהי שאלה תיאורטית בעבור המהפכנים: „יהיה טוב” מתי יהיה טוב, ולמה – אין יודעים. אומנם, ניקיטה חרושצ'וב אמר, שיהיה טוב כבר בתחילת שנות השמונים: תור הקומוניזם בברית־המועצות יגיע. חרושצ'וב, שהפליט פעם גם שכל פתי יכול לנהל את המדינה הסובייטית, אהב להתבדח, ואזרחי מדינתו התייחסו לנבואתו כאל בדיחה טובה. אבל יש לומר, שאפילו לנין, שלא חיבב הלצות והצטיין בהעדר מושלם של חוש הומור, אמר בשעתו, שגם טבחית מסוגלת לנהל את המדינה. גלודה, עליה השלום, הסיבה לטגן קציצות, אבל על דעתו של איש לא עלה לכנותה „טבחית”.

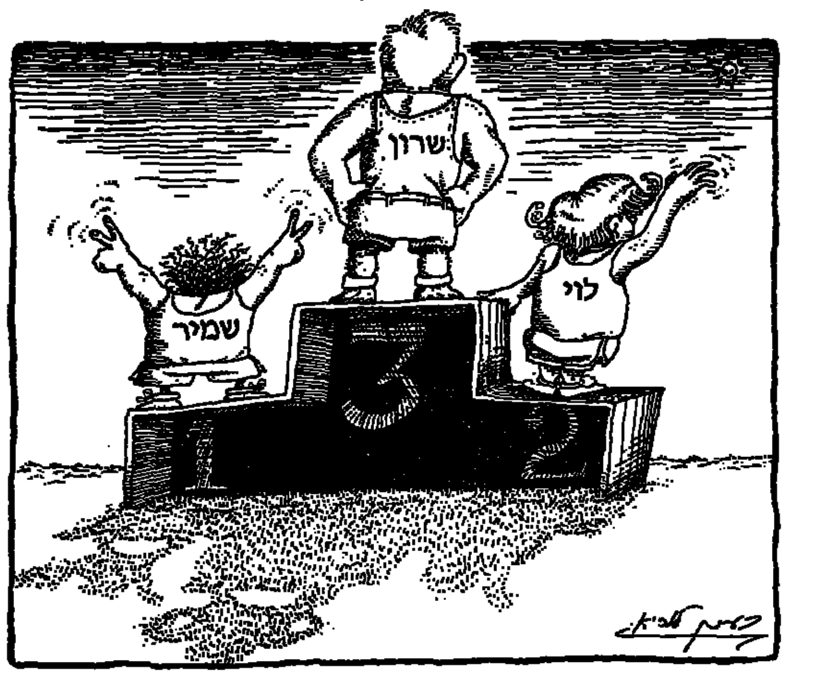

מאחורי הקלעים של האולימפיאדה הפוליטית הישראלית

תולדות השלטון הסובייטי, שמניינן כבר כמעט שבעים שנה (כבר הגיעה העת לצאת לפנסיה...), מצטיינות בשלל מלים כגרסה „עשייה מחדש”, „חישול מחדש”, „חריש מחדש”. הנוראה מבין כולן – „החישול מחדש”: מושג זה היה רווח בימי סטאלין. אז „היו מחשלים מחדש” ו„מפרזלים מחדש” את כל המדינה וכפו עליה להלך תחת אוכפו של סטאלין, „ידידם הטוב ביותר של בעלי־החיים”. מי שלא רצה להתחשל מחדש – חבשו אותו בכלא.

המלה „לפרזל” מעוררת בזכרון הרוסי סיפור מבדח על על בעל־מלאכה, אומן, שהיה אישר יד ימינו. אותו אומן נודע לו, שעמית מגרמניה השכיל להתקין פרעוש מיכני בגודל טבעי, שידע גם לרקוד. האומן הרוסי החליט ללמד לקח את הגרמני היהיר ולפרזל את רגלי הפרעוש שלו. ואכן, הצליח לפרזלו, אלא שהפרעוש הפסיק לרקוד. בימינו חי השלטון הסובייטי בסיסמה אחרת – „בנייה מחדש”. זהו מושג, שנתנו לו מהלכים המנהיג הנוכחי, מיכאיל גורבאצ'וב, וכל תחומי החיים של המדינה הענקית, שאוכלוסיה מונים כ־300 מיליון נפש – הכלכלה, המסחר, המדע – כפופים לסיסמה החדשה. (ואפילו התיאטרון, שהרי כך מוסרת הסוכנות הטלגרפית של טס"ס: „הבנייה מחדש מקיפה עתה גם את התיאטרון”).

בנייה מחדש פירושה שינוי החלטי של מה שבנו מקודם. מי בנה? הנה כי כן: לנין, סטאלין, ברז'נייב וכו'. לפני שנתיים, רק המחשבה בלבד על כך, המבוטאת בקול רם, היתה מביאה אדם לבית־הסוהר, לשבע שנים אולי, או לבית־משוגעים. שכן היה ידוע: כל מה שבנה השלטון הסובייטי קדוש; ומי שמתנכל למורשת המהפכה הוא טרוריסט ומחבל.

אך הנה מופיע גורבאצ'וב ומודיע קבל עם ועדה, שהבנייה המחודשת דרושה היא שוות־ערך למהפכה. האזרחים הסובייטיים מזועזעים ונפחדים. הם סבורים, שלא שמעו היטב. שהרי מה יהיה עם מהפכת 1917 ומיגור הצאר? ואם הגיע תורה של מהפכה חדשה – על מה ייצא הקצף? מה יגזלו, ישרפו, יותצו?

מסתבר, שאסור לשרוף ואסור לגזול, אבל לנתץ צריך. לנתץ את הכל ולבנות מחדש.

את „הבנייה מחדש” ואת הניתוץ התחיל גורבאצ'וב בצעד לא פופולרי: הוא יזם מאבק מקיף נגד השכרות. הספקנים ניחשו – לא ייצא מזה ולא כלום: האיש הסובייטי שתה, שותה וישתה... זהו טעם חייהם ושמחתם של הרוסים. מחיר הוודקה עלה פי שלושה. הייצור פחת והמכירה בחנויות היתה מתחילה רק משעה 2 אחה"צ, כדי שלא יתחילו לשתות ישר מן הבוקר וכדי שיהיו מפוכחים בעבודה. השתיינים קיבלו את המהלומה באומץ ולא נפלו ברוחם, אלא עברו לספירט טכני, למי בושם ולנוזל של בלמים. בערים ועמי־הארצות שתו דנטוראט, שזכה לכינוי „קוניאק שלוש העצמות” או „ליקר הלילות הבהירים” (זה משקה שצבעו תכול והוא מביא נזק בריאותי חמור. על התוויות מצויירים גולגולת ועצמות). הגברים „המחושלים” הפרידו את הספירט מן הדבק והיו שותים אותו. אבל נראה, שגורבאצ'וב חזה כל זאת מראש. בד בבד עם התעמולה נגד השתייה הוא שילח את המשטרה בשיכורים. הללו היו נתפסים ונשלחים ל„מיתקן פיכוח” (מחבוש מיוחד לשיכורים). היו כותבים עליהם דו"חות למקום העבודה, שוללים מהם פרמיות ולפעמים אף משכורות. לפעמים חבשו אותם בכלא.

בלנינגרד הלך פועל לתחרות כדורגל ונטל עימו, ברוח המסורת, בקבוק וודקה, שהשיגו אחרי קשיים רבים. רצה לגוון את חייו ולעשות חגיגה קטנה. לאחר שכילה את הוודקה חש צער בגלל המשחק הדלש של קבוצתו, והתעטף עליו נפשו השליך את הבקבוק הריק למגרש. הבקבוק לא הגיע ליעדו ופגע בסבתא אחת, שלא ידוע מה הביאה למגרש הכדורגל. הסבתא, שאפילו לא נפצעה, הקימה שערוריה, הפועל נשפט וקיבל שבע שנים. לא עבר זמן רב והספקנים חדלו לגחך: השימוש בוודקה פחת, יעילות הייצור גדלה; עקומת הייצור, וכן גם עקומת הלידות החלו לטפס מעלה. יש להסביר: השיכור צונח על המיטה ונרדם, ואילו הפיכח, מחוסר מעש, מוכן גם לחזור אחרי אשתו...

בקיצור, גורבאצ'וב עמד במיבחון הראשון. יש להבין, שהוא שמח בכנות על מאות אלפי המכתבים, שקיבל מהנשים, שבעליהן חדלו לפנקן לאחר שחדלו לבזבז את משכורתם מיד אחרי שקיבלוה. לא לחינם נוהגות הנשים הרוסיות לומר: „מוטב שהמוז'יק ירביץ ובלבד שלא ישתה”. הללו מעשים, שאיש לא יכול לזכור כמותם בבריה"מ. המפלגה והממשלה קראו לאזרחים לגלות יוזמה פרטית עמלה בזמנם החופשי: להשתמש במכונית הפרטית כמונית, לתפור בגדים או נעליים לפי הזמנה, לשרת תיירים (לא מחו"ל, אומנם), להשכיר חדרים עם פנסיון. ומי שמסיבה זו או אחרת איננו עובד בעבודה אחרת – יכול לפתוח בית־קפה, מספרה, חנות לצילום, או מכון לפדיקור, או לתקן שעונים.

נקבעו דברים, שמותר ואסור לעשותם במסגרת היוזמה הפרטית העמלה. אסור לייצר נשק, רעלים, סמים, לפתוח בתי־זונות ומועדוני הימורים. אבל דברים אלה אסורים, לפי שעה, גם בישראל; אומנם, אצלנו מותר להורות עברית, ואילו אצלם – אסור.

זאת ועוד: פתאום החל גורבאצ'וב לקרוא לאזרחיו לפתוח את פיהם ולהתבטא. הסובייטים רגילים, שאם מתאספים שלושה אנשים, הרי במקרה הטוב – אחד מהם מלשין, במקרה הגרוע – שניים. האנשים שמחו: חופש הדיבור! מה זה חשוב שנתנו לו שם אחר: פומביות! בכל זאת, לפתוח את הפה – היה מפחיד מאוד. או רמזו השלטונות, שמי שיתעלם מן ההוראה לפתוח את פיו ואת סגור ליבו – צפויות לו אי־נעימויות, לרבות בית־הכלא.

העיתונים, בתיאום לקו החדש, התחילו לכתוב דברים, שלפני כן היו אסורים בהזכרה. למשל, על זנות ונרקומניה בבריה"מ, על מטוסים סובייטיים שהתרסקו, על התפרצות הרי געש, שטפונות ורעידות־אדמה בארץ הסובייטים. הרי מקודם כל הדברים האלה קורים רק במערב וגם אצלנו בישראל. והנה – מי העלה בדעתו? – מדווחים אמצעי התקשורת הסובייטיים, שבבירת אחת הרפובליקות הסובייטיות האסיאניות, באלמה־אטה, מתחולל מרד. גורבאצ'וב העביר את ראש המנגנון המפלגתי, האסיאני, מתפקידו, ומינה במקומו רוסי – והנה סטודנטים, וסתם בריונים שהצטרפו אליהם, יצאו לרחובות והחלו לשרוף מכוניות ולשדוד חנויות (בימים של מרד האנשים אוהבים לאכול ובמיוחד לשתות). ברוח המדיניות החדשה ציווה גורבאצ'וב לדווח על כך בעיתונים ואומרים, שאף הוסיף: „גם החופש צריך ללמוד”. הערה זו שלו לא נתפרסמה, אפס כי ראה אור מטבע־לשון אחר משלו מפגישתו עם קבוצת עובדי התיאטרון: „דמוקרטיה היא ניהול עצמי על־ידי העם ולא הפקרות”.

את הבריונים והסטודנטים פיזרו „כוחות השמירה על הסדר”, כמעט כמו בפאריס, ובתוך כך סבלו שני הצדדים אבידות. בתקופת חרושצ'וב דוכאו מרידות בנובוצ'רקסק ובטביליסי בדרך פשוטה הרבה יותר – הביאו טנקים ומאות מורדים נדרסו תחתם. ואף אדם נורמלי לא העלה בדעתו, שאי־פעם יכתבו העיתונים ברוסיה על מרידות ואף יראו את הדברים בטלוויזיה. והנה כותבים, מדברים. שמא באמת התחוללה ברוסיה מהפכה חדשה? הנה כך אמר גורבאצ'וב בפגישה עם סופרים: „דרושה לנו אופוזיציה כדי לעזור לנו לגלות את שגיאותינו”. ואילו השחקן העממי ק. לאברוב כינה את הרצאתו, שנשא בקרמלין, בארמון הגדול, „התיאטרון והחברה בעידן השינויים המהפכניים”.

המהפכים, כידוע, נעשים בידי חבריו הטובים של רודן, שאצה לו הדרך לשלטון, ואילו המהפכה (רבולוציה) היא ענין לחוגים אופוזיציוניים מאורגנים. אפילו בססס"ר הטוטליטרית הופיעה בשנות ה־60 אופוזיציה, שקראה לעצמה „תנועה דמוקרטית” ונקראה מאוחר יותר בפי סובייטולוגים מערביים „תנועת החולקים על המישטר”. בראש התנועה הזאת, שלא הקיפה רבים, אולם היתה מסורה לתפקידה האופוזיציוני, עמד איש האקדמיה, אנדריי סחרוב, „אבי פצצת האטום הסובייטית”.

מאחר שאופוזיציה היתה אסורה, התייחסו אליה השלטונות בחומרה ועשו בה שפטים בלי רחמים. הושיבו את אנשיה בבתי־כלא ובבתי־משוגעים ואחר־כך, כשהתחילה ההגירה היהודית, התחילו תחת המעטה הזה לשלח את אנשי התנועה למערב – יהודים וגם רוסים. בסחרוב לא נגעו – עד שפירסם לפני שש שנים גינוי חריף של הפלישה הסובייטית לאפגניסטן. דבר זה הגדיש את סאת סבלנותו של ברז'נייב וסחרוב נשלח לגלות בלתי־מוגבלת בזמן – ללא חקירה ומשפט.

והנה, גורבאצ'וב, המתגעגע לאופוזיציה, טילפן בשבוע שעבר אל סחרוב הגולה (לכבוד האירוע הזה „תיקנו” סוף־סוף את הטלפון בדירת סחרוב) והודיע למנהיג האופוזיציה, שהוא רשאי לחזור למוסקווה ולהקדיש את עיתותיו לעבודה „למען טובת החברה”. ספק אם גורבאצ'וב, הקורא לפירוק נשק כללי בעולם, התכוון להזמין אצל סחרוב עוד פצצת אטום (הפעם „פצצת־על”). האם אפשר, שהמהפכן המהיר הזה, גורבאצ'וב, התכוון שסחרוב ימשיך בפעילותו האופוזיציונית?

אם זו היתה הכוונה, אפשר להבין את רמזיו, שבמסגרת הסדר כולל מוכנים הרוסים לצאת מאפגניסטן. הוא גם הבטיח לפשט ולהקל, מינואר 1987, על היציאה מבריה"מ לחפצים בכך. אם אכן הבטחה זו תתמלא, נזכה גם אנחנו כאן לראות סוף־סוף את היהודים הסובייטיים – את אלה שלא יסעו לאמריקה.

קיים מושג כזה: „זאב בעורו של כבש”. תרף עור הכבש, לא יתחיל הזאב המתופש לאכול כרוב, ואתה תן לו את מנת הבשר שותת הדם. כל שבעת המנהיגים הסובייטים, החל בלנין וכלה בצ'רנייקו – היו זאבים מן הסוג הזה, זאבים בעור כבש – אכזריים, רווי כזב ומסוכנים לבני־האדם. אך מיהו השמיני, מיכאיל גורבאצ'וב, שאנו רואים בו על־פי הרגל זאב אפור, ממשיכם של קודמיו? הלוואי ונהיה טועים. הלוואי ומתחת לעור הזאב של בעל־הבית של הקרמלין תתגלה כבשה שלווה ואוהבת שלום, המסתפקת בכרוב ובגזר.

סילווסטר? למה לא?

פגישה מקרית
יגאל לב

כאשר ידליקו בבתי ישראל את הנר השישי של חנוכה יתערבו אורות ששת הנרות הללו בים של אורות, אשר יבשרו, כי השנה האזרחית באה על סיומה ובחצות תתחיל שנת 1987.

לגבי ישראלים רבים זהו חג כפול. חג החנוכה וחג השנה החדשה. הם אינם רואים כל סתירה בין שני החגים הללו, למרות שאחד מסמל את נצחון היהודים על היוונים ואילו השני כאילו בא לבשר את נצחון המתייוונים על מסורת ישראל, ואת קריאת התגר על „בחוקותיהם לא תלכו”.

מכל חגי ישראל קרוב אלינו חג החנוכה, אולי בגלל הקשר ההדוק שלו למלחמות ישראל. אותן מלחמות, שהדור שלנו נאלץ לעבור, מלחמות שהוא ירש מהדור שקדם לו, דור מייסדי המדינה, ומלחמות שלצערנו אנו מורישים לבנינו אחרינו. חג הגבורה – לא גבורת הגוף אלא דווקא גבורת הנפש. עוז של אנשים שאמרו, כי לעולם לא יסכימו שלא להיות בני־חורין על אדמתם־שלהם. האומץ לאסור מלחמה על מעצמה אדירה, ולנצח בעצם ההחלטה לצאת למלחמה, שנראתה כאילו אבודה.

נרות החג מזכירים לנו את הגבורה הזו וקושרים אותנו בחוט של אש אל ימי המכבים.

ראש השנה האזרחית הוא פשוט חג של יום חול. זה נשמע כדבר שיש בו סתירה, אבל רוב הישראלים מונים את השנים והחודשים על־פי הלוח הגרגוריאני. אין כל קשר בין הספירה הטכנית הזו ובין תפיסת העולם הנוצרית. עובדה: עם הנר השישי של חנוכה נוסיף בשולי הצ'ק שנחתום עליו, את התאריך 1.1.87.

לכן, חגיגות ליל הסילווסטר, חגיגות השנה האזרחית החדשה, שישראלים רבים יחגגו בבתים פרטיים ובבתי מלון, אינם בבחינת נסיון לפגוע באמונת ישראל, אלא פשוט ציון ברור לשנה, שעל־פיה אנו מנהלים את חשבונינו ואת יומנינו. שנה אזרחית שמסתיימת. ולמה תהיה עינינו צרה בעובדה, שיש לישראלי המצוי שני חגי ראש־השנה בשנה אחת?

הרי ינוס, אל ההתחלות והסיומים, האל הרומאי הקדום שעל שמו נקרא חודש ינואר, שתי פנים היו לו: קלסתר אחד שניבט למזרח, אל הזריחה, וקלסתר שני, שניבט אל שקיעת השמש.

שני חגי ראש־השנה בשנה אחת. לנו, שיש לנו כל כך מעט חגיגות, מותר לחגוג גם את ראש־השנה האזרחית. יש לנו אישור ממשלתי לכך. אפילו מס־ההכנסה הצמיד את עצמו לראש השנה הנוצרית, כלומר, שנת המס של האזרח הישראלי תתחיל ותסתיים ב־1 בינואר.

נרות החנוכה אומרים לנו עוד משהו. נרות של חג הגבורה רומזים לנו, כי דווקא בזכות הגבורה הזו, שקושרת אותנו אל ימי המכבים, דווקא בזכות זו אנחנו יכולים להרשות לעצמנו, על אדמתנו, כאזרחים ישראלים גאים, לחוג גם חג אזרחי, בלא שימוטט אפילו אחד מעמודי התווך, שתומכים בחברה הישראלית, בדרך שאורות חג ראש השנה האזרחית אינם מעמעמים את זוהרה של אש נרות החנוכה.

לפחות זה נראה מכובד יותר מן הפתרון שמצאו רבני ירושלים: לקיים את חגיגות הסילווסטר בבתי־המלון של העיר על תקן של „חגיגות חנוכה”...

אנחנו ושחיכנו

על קפה הפוך
ג. בנימין

צדקה עשתה עמנו, החילונים, המועצה לביקורת סרטים ומחזות, שמחקה שניים־שלושה פסוקים מהצגת „החילוני האחרון”. אמת היא, שהמרירה עליה בכך את מחברה, אך גם זו, אולי, לטובה. איני מסופק כלל שבגין מאבקו האמיץ, חסר־הפשרות, בצנזורה, יפנה לו עתה אפילו ג'ורדנו ברונו את מקומו בדברי ימי המעונים על חופש־המחשבה.

תרבות האדם החלה את מצעדה רב־השנים בהיסטוריה מן הרגע שבו הוטל לתוכה „לאו” ראשון. כשם שבטהובן פותח את החמישית שלו בסטאקאטו של שלושה טונים קצרים, חוזרים ונשנים, לפני הרביעי, כך פתחה היהדות – נאמר את השלישית שלה, ה„הירואיקה” – בסטאקאטו של הרבה הברות לאו: „לא יהיה”, „לא תשא”, „לא תעשה”, „לא תשתחווה”, „לא תרצח”, „לא תנאף”... הציוויליזציה, על כל חוקיה, אצטקית, אינדיאנית או מיקרונזית, מתחילה תמיד בצנזורה על עצמה.

אף אמנות־הבד יש לה „לאו” מפורש: „לא תשחד את צופיך שוחד זול, לא בנפיחות מפי־הטבעת, לא בעשיית צרכים בפרהסיה, לא בהפשלת מכנסיים...” מראות ניוול, או דברי־נבלה, הם ראשי־נפץ שאינם צריכים לטיל מונחה של כשרון־יוצרים כדי לעבור את המרחק שבין הנשגב למגוחך.

ספק בידי אם לשון־המשתנות של הצלוב־על־זכותו לבזות דתיים מספקת לשדל חתול לצאת מאחורי התנור. לפני שנים לא רבות הופיעה ב„גיי ניוז” של לונדון, כתב־עת של ההומוסכסואלים, לצורך ההומוסכסואלים, פואמה מאויירת לפרט־פרטיה: „האהבה המוצאת עוז לפרש בשמה”, כמאמר אוסקר ווילד, אף כי בשינוי כוונה. בלי לפרש, איפוא, בשמה נאמר, אולי, כי יש בה כל מה שיכול אדם חולה להזות בדמיוניו: מעשה סדום ומה שקורים „פלאסיר” בגוו ישו, או מוטב שנאמר גוויתו. מחבר הפואמה היה לא פחות ולא יותר מפרופיסור ג'יימס קירקאפ, אלא שממשלת הוד־מלכותה לא נתרשמה מכך. התביעה שהוגשה נגד עורך כתב־העת ובית־ההוצאה („רגינה נגד למון ואחרים”) סמכה ידיה על דברים שציטט לפנים לורד קולרידג', מתוך גזר־דין על הוצאת שם־רע:

„גנאי הוא לספר, לכתוב או לפרסם דברי־נבלה, שיש בהם כדי לבזות את האמונה הנוצרית, לנוול את מוסר הרבים, לפגוע ברגשות המאמינים, לזעזעם או להביאם לידי שנאת הדת והמדינה...”

שוו עתה בנפשכם, כי מישהו מן הכהאניסטים, שונאי המיסיונרים או שוטמי המורמונים, מעלה משהו מעין זה על במותינו. עד שלא יגיש מי שיגיש תביעה על הוצאת שם רע, יטרידו עלינו שונאי־ציון את העולם.

ללמדך, כי מגע יד קלה, רגישה, של צנזורה נאורה, עשוי למנוע משוטה להטיל אבן לבאר, שמאה חכמים לא יצליחו להוציאה מתוכה.

הידיעה, כי „רוב החיילים”, יוצאי הקיבוצים ומשקי ההתיישבות העובדת, טענו, כי אינם רוצים להישבע על התנ"ך ולא עוד אלא שהחזירוהו לידי אנשי־הרבנות, צריכה בדיקה. קשה להניח, שאפילו היה מעשה, כך באמת היה.

נכון הוא, שמעמד־ההשבעה – פטריוטי על־פי ייעודו – לבש במרוצת השנים צורת טכס ריטואלי. לא שיש בסממני־פולחן, לוויית חן־תפילה, טעם לפגם, אך מעמד שבמקום ריח שמן טוב של „דע מה למעלה ממך” ברוח ישראל־סבא, מכה בו על נחיריך סרחון בוז־השומן של הכנסייה הרבנית, עוצר ממש נשימה.

גלוי וידוע מלפנינו שיוצאי קיבוצים, בתוכם אלה שהניחו, כביכול, מידם את הספר הקטן, הם הצוק שאליו תתנפץ כל סערה ממשמשת ובאה. בהם בוטחים אנו יותר מבאבוברקי־המשי, חובשי בתי־המדרש, שאינם מועדים ליהרג אלא באהלי־תורה. אך ביום־ההשבעה הנחילונו דווקא תבוסה. במערכה הנטושה בינינו, החילוניים, לבין שלומי־אימוני המימסד הרבני, איבדנו כנראה צעידינו את השליטה ועמה את הקרב כולו. בעקרם אותו יום והצבם מן הספר, שאנחנו מתנתו, כשם שמצרים מתנת־הנילוס, חתמו כביכול על כתב הסכמה להחזיר אבידה לבעליה.

והרי אין לך עיוות נורא מזה ששום דבר אינו שלהם בלבד. הכל גם שלנו. ייחודנו היהודי, גורלנו היהודי, ההיסטוריה היהודית שלנו בעיירה ובתאי־הגזים, הפוגרומים שערכו בנו כיהודים, לשוננו העברית, שלא לאמור אהבת ארץ־ישראל שלנו, אינם חורבה שבה מתגוררים אנו כדיירי־משנה. מורשת־ישראל היא ביתנו החוקי וכל מה יש בה – תורה, נביאים, כתובים, משנה וגמרא, רש"י ותוספות – הוא חלק מנחלתנו. למותר איפוא על זיקתנו לתנ"ך, שאפילו נאמר, כי לא נתקדש בידי הבורא על הר־גבוה, אלא בדם מאתיים דורות יהודיים – הוא למסור, כביכול, ירושה שירשנו למי שמשים עצמו כונס־נכסים.

אין כמעט ספק, כי עד שלא יקומו לעצמם יהודים יראי־שמיים, נאורים, ליברליים – לאו־דווקא רפורמים או קונסרבטיביים, אף כי מדוע, בעצם, לא? – מנהיגים ראויים לשמם במקום הגמדים האינטלקטואליים, הפוסקים עתה הלכה במקומותינו, יהא עלינו להעביר עוד על הרבה ממידותינו, ואולם איך אמר הנרי מנאווארה, לימים הנרי הרביעי, מלך צרפת, שעה ששברו את אונו, כי ייאלץ להמיר את אמונתו בקתוליות?

„פאריס שווה מיסה”.

מדינה יהודית פלורליסטית, שלמה ומתוקנת, ראויה שלא נדחק בה, משום דרכי־שלום, את הקץ. ריב־אחים הוא אומנם שורץ על עורנו, אך מוטב ריב־אחים ממלחמת־אחים.

חברת אחים דוניץ
בע"מ ושות'
בונים את
פרוייקט היוקרה
„אתר יוחנן”
— רעננה
דירות פאר בנות 4 ו־5 חדרים + מרפסות
לא מקורות ברחוב ש"י עגנון
המשרד: אחוזה 141, רעננה, טל. 052-21058
פתוח בימים: א', ב', ד', ה', מ־9.00—12.00,
וב', ד' 16.30—19.00

מי מנפנף בדגל העדתי?

אברהם תירוש

התקרית ה"אפריקנית", שהתרחשה השבוע בישיבת הממשלה בין השרים דוד לוי ומשה ארנס, לא היתה באה לעולם אילו היחסים בתנועת החרות, בכלל, ובין שני האישים הללו, בפרט, היו תקינים. אילמלא המתח והאיבה שבין השניים מסיבות פנים־מפלגתיות, לא היה הזבוב האפריקני נעשה לפיל מרוקני. קיטור, שהצטבר אצל דוד לוי מבערות אחרות לחלוטין, התפרץ כאן בעת שארנס, מבלי דעת, פתח את השסתום.

שהרי מי ששמע או קרא את דברי ארנס ביישוב הדעת, לא היה יכול למצוא בהם פגיעה כלשהי בלוי או בכל יוצא צפון־אפריקה אחר. ברור לכל, שהשר־בלי־תיק התכוון לחוסר היעילות של השירותים הציבוריים במדינות אפריקה המתפתחות, ואין לכך כל קשר למוצאו של מישהו פה בישראל.

אלא שלשר ארנס יש היסטוריה של אמירות קשות, אף לא פרלמנטאריות, כלפי לוי ומחנהו – שאומנם אינן יוצאות־דופן באולמי הוועידות ובישיבות המרכז של תנועתם, אך בהחלט יוצאות־דופן במסכת ההתבטאויות הרגילה שלו – וללוי יש רגישות מוגזמת קצת לכבודו האישי ולבעיה העדתית. ואת אלה עוטפת היריבות האישית הקשה באחרונה בין השניים, שצמחה על רקע המאבק על המקום השני בחרות כיום ועל ירושת שמיר בעתיד – עד שכל מילה, שאומר אחד מהם כלפי "רעהו", חשודה מלכתחילה.

שלא לדבר כבר על הבדלי המנטאליות והמוצא ואורח החיים בין השניים, המרחיבים מאוד את הפער ביניהם, ואין בכך כדי לומר מי עדיף על מי. סך־הכל, כל אחד מהם נעשה למטלית האדומה של יריבו, וגם ארנס, לא רק שור, ואפילו שר, מאבד את עשתונותיו לנוכח מטלית כזו.

ייתכן, שדוד לוי קצת "שיחק אותה". כלומר, השים עצמו נפגע יותר משנפגע באמת, וניצל את ההזדמנות כדי לחבוט פוליטית וציבורית ביריבו המפלגתי. אולי הגזים בתגובתו ואולי אפילו פגע־משהו בעצמו בתגובה הנראית חסרת־פרופורציה. אך למען האמת, אפשר להבין אותו ואת רגישותו, אפילו היא מוגזמת פה ושם. הדברים צריכים להאמר במפורש.

דוד לוי "רץ" בגלוי לראשות תנועתו והליכוד, וממילא גם – לפחות יש אפשרות כזו – לראשות הממשלה. אולי יגיע ואולי לא. אולי הוא מתאים לתפקידים אלה ואולי לא. להכריע בעניין זה צריך על־פי כל הקריטריונים המקובלים, הנשקלים לגבי כל מועמד אחר לראשות מפלגה או ממשלה. וזו בעייתו של לוי: לא אותם שוקלים ומעריכים את מועמדותו ואת התאמתו לתפקידים הבכירים לא על־פי כישורים, שיש לו או אין לו, אלא על־פי מוצאו ועברו. ועושים כך יותר אנשים בתוך תנועתו מאשר מחוצה לה.

יש עדיין בתנועת החרות שכבת אנשים, המתקשה להשלים עם העובדה, שפועל־בניין מבית־שאן, יוצא מארוקו, הגיע לאן שהגיע בתנועה ובממשלה וממש מזדעזעים מן האפשרות, שיגיע עוד יותר רחוק. ישנן התבטאויות די אומללות של חברים בחרות, בהם בכירים למדי, לגבי "מה יקרה אם דוד לוי יגיע לראשות הממשלה" וישנן אמירות, שריח האפליה העדתית נודף מהן למרחוק ואין אתן, אפילו למראית עין, כל טיעון ענייני בקשר לכישורים וליכולת, שעל־פיהם צריך מועמד להנהגה להיבחן. וכל זה בתנועה, המתגאה בקליטתם ובקידומם של בני עדות המזרח. איש לא יצעק, חלילה, דברים כאלה מעל הבימות הפומביות, אך עוף השמיים, וגם כמה עופות על האדמה, מוליכים את הקול גם אל דוד לוי עצמו.

לא נעים, מאוד לא סימפאטי, אפילו מביך, אבל מסביר בהחלט את רגישותו ואת פגיעותו של דוד לוי. וגם מחייב לומר לכמה מיריביו ופוסליו של השר מבית־שאן, הנוהגים להטיל לפתחו את האשמה של ניפנוף בדגל העדתי וניצולו: סלו קורה – עבה – מבין עיניכם. דגל עדתי מתנפנף, ואפשר לנצלו, לשני הצדדים; ואם מדברים על דוד לוי, לי לפחות לגמרי לא ברור לאיזה צד ומאיזה צד הוא מנפנף חזק יותר.

לצה"ל אין אחות

מה שבאמת צריך להטריד ולהדאיג בפרשת ספרי התנ"ך, שחוללו כביכול בידי טירונים, שסירבו להישבע עליהם ליד הכותל, הוא שהדרדרנו למצב, שסיפור כזה נתפס כמתאים למציאות חיינו וכהתרחשות מתקבלת על הדעת, עד שהציבור, מנהיגיו וכלי התקשורת "קנים" אותו בקלות, בלי שידגישו צורך לערוך בדיקה רצינית לפני הפרסום או התגובה.

כך אירע גם לא מכבר עם הסיפור, שהתבדה אף הוא בעיקרו, על תלמידי מוסד חינוכי, שהשתינו על בימה בנוכחות הרמטכ"ל. וכך יארע גם, בוודאי, עם כל ארוע מדומה מסוג זה, אבסורדי ככל שיהיה, משום ש"בימים טרופים אלה", סליחה על המליצה, הכל אפשרי. הכל הולך. הכל נשמע הגיוני.

לא חשוב, שחיילי צה"ל אינם נשבעים כלל על התנ"ך; לא משנה, שמכל מאות הנוכחים בארוע לא נמצא אפילו אחד, שראה בעיניו ויכול להעיד, שאכן השליכו ספרי תנ"ך ארצה; לא משמעותי, שאפילו רב הכותל, שנכח בהשבעת הטירונים, מעיד, כי הסיפור מצוץ מהאצבע. יש עניין לענות בו ועיתונים מפרסמים וקוראים כותבים למערכת ופוליטיקאים ואנשי ציבור ומתנבאים "דגולים" מגיבים באריכות וברגשנות וגם מאשימים.

ועכשיו, לך תוכיח, שאין לך אחות. צה"ל מנסה, אך עדיין לא כל־כך מצליח.

ובכל זאת, את פיזורם ומטרותם של רודפי פרסום ופרסומת, גם בעיתונים, צריך להוקיע, אך אפשר לחיות איתן. עם מה שקשה לחיות, לטעמי, זה עם מצב עגום, שבו הכל נוטים להאמין ללא פקפוק לסיפורים כאלה, משום שדומים להם וגרועים מהם אכן מתרחשים במציאות הישראלית. קשה לחיות, אבל קשה עוד יותר לשנות, כיוון שרמיסת דברים־שבקדושה – ולא רק במובן הדתי המצמצם – וביזוי כל היקר וחוסר כל הערכה לערכי יסוד, הם חיזון נפרץ במקומותינו, ולשנות פירושו מהפכה חינוכית־חברתית־רוחנית־תרבותית, שתוליד, בין השאר, נורמות חיים והתנהגות שונות. להערכתי, זוהי משימת־ענק, כבדה מכפי כוחנו.

מייאש? לדעתי, וגם לצערי, כן.

רב הכותל, הרב גץ, עם זה שהכחיש מכל וכל את סיפור חילולם של ספרי התנ"ך, קבל בכל זאת על "ההתנהגות הכללית" של החיילים, שלא הלמה את המקום ואף אמר לממונים עליו, שיש לדאוג לכך, שיחידות צה"ל יידרשו להתנהגות הולמת במקומות קודשים. עם כל הכבוד, איני בטוח שמה שהרב רואה כהתנהגות בלתי־הולמת של חיילי אותה יחידה היא אכן כזו. יש לי רושם, שהרב פשוט אינו מכיר כמה מנהגים ומסורות של סיומי קורסים בצה"ל. אבל עם זאת, טענתו הבסיסית על חוסר יחוס ועל התנהגות לא הולמת במקומות קודשים יש בה ממש, גם בעולם האזרחי, והיא כמו המשך ישיר לעניינו.

לכאורה, במצב נורמאלי, צריך לבקש מאדם בן־תרבות שיתנהג כראוי במקום קודש? אבל המצב בישראל אינו נורמאלי: מצב של ביזוי היקר וזילזול בקודש – יהודי בעיקר – והעדר התחשבות ברגשותיהם של אחרים ובמה שקודש ויקר להם.

וכי מישהו מאלה, המתנהגים שלא כראוי באיזשהו מקום קודש יהודי, ולא חסרים כאלה, היה מעז להתנהג כך, למשל, בכנסיה או במיסגד בעת ביקור בהם? ראיתי כבר ישראלים, שבאו להתחתן בבית־כנסת התעקשו לא לחבוש כיפה; ראיתי כבר יישוב בישראל, שמישהו החליט להסריט סרט בבית־הכנסת שבו, ליד ארון הקודש, בליל שבת לאחר התפילה; ראיתי כבר "להכעיסניקים", שעמדו על זכותם לנסוע בשבת ברכבם ליד בית־כנסת, ברחוב שנחסם בשעת התפילה. עדיין לא ראיתי ולא שמעתי על ישראלי, שהתעקש להיכנס לכנסיה כשכובעו לראשו או למיסגד כשנעליו לרגליו.

אני מאמין, ששום חייל, במקרה הנדון, לא השליך את התנ"ך ארצה במתכוון. אבל אני מאמין גם, למגינת לבי, שדבר כזה יתכן. יש לי בעיה יש לנו בעיה.

הכתובת על היד

משה ז"ק

הסיפור ישן, אך יש לו משמעות אקטואלית. יום אחד פירסם העתון העברי "הצפירה", שיצא בוואַרשה, בעמודו הראשון: "קורייר ווארשאווסקי" מודיע, כי שלג ירד אתמול בוואַרשה.

שני העתונים, העברי והפולני, נדפסו באותה עיר וחוייבו, בפקודת השלטון הרוסי, להגיש כל מלה לביקורת מוקדמת של הצנזורה. העתון הפולני נהנה מעדיפות: צנזורים רוסיים רבים שלטו בלשון הפולנית ולכן יכול להגיש עד הרגע האחרון את ידיעותיו לביקורת, ואילו בעברית היה רק בודד־צנזורה אחד ויחיד. לכן, מטעמי יעילות, הורו השלטונות הרוסיים ל"הצפירה" להגיש לצנזורה את מאמריו בלבד, ואילו את הידיעות יעתיק מעתון־הערב הפולני "קורייר ווארשאווסקי", תוך ציון המקור. כך נולד הקוריוז המשעשע, שעתון עברי בוואַרשה נאלץ להודיע לקוראיו, כי העתון הפולני, היוצא לאור באותה עיר, מדווח שבוואַרשה ירד שלג.

בירושלים לא ירד שלג השבוע, אבל הכתבים הישראליים, שקראו את הכתובת על ידו של מרדכי ואנונו בירושלים, הרגישו כמו עורך "הצפירה". הם לא יכלו לדווח כעדי ראייה בשל הגבלות הצנזורה והעתונים הישראליים נאלצו להסתמך למחרת היום על "איוונינג סטאנדארד" הלונדוני.

קוריוז משעשע היה בו כדי להבהיק אילמלא הכאב הצורב, המקופל בו לכל אוהד בישראל, שמדינתו הושמה ללעג ולקלס, שאינה מסוגלת לשמור על סודותיה הכמוסים וממשלתה של המדינה, שגאוותה על צבאה ושירותי הביון שלה, חסרת־אונים מול מרגל קטן, המתעתע בתדמיתה של ישראל בעולם.

אין־אונות זו אינה נובעת מחוסר יעילותה של הצנזורה הצבאית, כפי שהסיתו בה השבוע. אדרבא, יעילותה הרבה במניעת הפירסום של סודות, אף לאחר שדלפו, איפשרה למנהיגי המדינה להתפרק מכל שמתומי־הבטחון, תוך שהם משליכים את יהבם על הצנזורה, שתציל אותם מכל פליטת־פה ומחדל.

המחדל לא היה בפירסום ב"איוונינג סטאנדארד". המחדלים החלו בעצם הפירסום על הימצאו של ואנונו בארץ ובנסיבות של הליכי הבאתו לבית־המשפט. מי שהחליט על כך יצר נקודת־מיפגש בין המרגל מדימונה לבין התקשורת העולמית.

אין ספק, כי הדחף המרכזי במעלליו של ואנונו הוא הרצון להתנקם במולדה שבה גדל, לפגוע בעם שאת דתו המיר. המדינה, שמבקשת להעניש על תעלוליו, טעתה טעות חמורה כאשר העמידה לרשותו רמקול בינלאומי.

לפני שנים נעצר באחת הנציגויות הישראליות באירופה מזכיר שני, שנאשם במסירת הצופן של משרד־החוץ לידי סוכן סובייטי. הדיפלומאט הובא לארץ ונידון למאסר, עד שממשלה מסויימת התערבה לטובתו והבטיחה את שחרורו והחזרתו לארץ מוצאו. כעבור שנים חזר לארץ, והחליף מקצוע וחי בשקט, הרחק מהזרקורים.

הגיבור הראשי של "עסק הביש" – אברי זיידנברג, שנידון ל־12 שנות מאסר בעוון החזקה בלתי־חוקית של מיסמכים חסויים, היה ידוע לעתונות כ"האדם השלישי", אך משפטו היה חסוי.

קצין צה"ל נידון ב־1963 למאסר שלוש שנים על מסירת ידיעות בטחוניות לקונסול פולני בתל־אביב. שמו לא פורסם עד היום ומשפטו לא היה פומבי.

אומנם, אינני חסיד של משפטים חסויים, שכן המשפט הפומבי הוא גם המחסה של כל אזרח, אך כאשר נעצר פעם מכונאי מטוסים, שנאשם בריגול לטובת הסובייטים, העדיפו השלטונות, שהמשפט יהיה חסוי, כדי לא להתגרות במעצמה הגדולה, ואף לאפשר בעת הצורך חילופי מרגל באסיר־ציון. והיו גם מקרים כאלה, וטוב שלא נתגלו.

התקדימים מוכיחים, שהשלטונות מוסמכים להביא את השופט לכלא, במקום להביא נאשם במכונית פתוחה לבית־המשפט בירושלים. אי־הזהירות זו הביאה על סיפוקה את תאוות הפירסום של ואנונו, שיכול בהזדמנות זו גם להתהדר בהעכרת היחסים בין ירושלים לרומא.

ואכן, יכול ואנונו לספוק ידים בתענוג כשהאזין ברדיו לדברי בטינו קראקסי, ראש ממשלת איטליה, בדבר ההבהרות שביקשה רומא מישראל. ואנונו יכול לשבוע נחת, שכן קראקסי אינו מכיר את המרגל מדימונה, ולכן יכול היה לטעון, שאין לו כל סיבה להמציא טענה על חטיפתו מרומא. מרגרט תאצ'ר, ראש ממשלת בריטניה, עמדה מול לחץ ולא הלכה שולל אחרי ההחשדות שפירסמה העתונות הבריטית. עכשיו יש לה הוכחה שצדקה. לעומתה נחפז קראקסי לתת תעודת־הכשר לתעתועי ואנונו.

ברור, שישראל תרצה להחלץ גם מהפח, שטמן לה ואנונו, אבל החכם הוא לא מי שנחלץ מהצרה, אלא מי שנמנע מלהילכד בה. והיו מומחים, שהזהירו את הממשלה מלכתחילה מפני פירסום על הימצאותו של ואנונו בארץ ומפני חשיפות נוספות, בעקבות החשיפה הראשונית. להוותנו צדקו המזהירים.

אינני יודע, ואף אינני סקרן לדעת, באיזו דרך שוכנע ואנונו לבוא לארץ. עובדה היא, שמי שניסה לפגוע בבטחון המדינה אינו יכול לברוח מידי המשפט. זאת למדו אחרים לפני ואנונו, שהובאו ממרחקים לדין בישראל.

אם נכונים דברי התקשורת העולמית, שסוכני ה"מוסד" הביאוהו, יבואו על הברכה. מכל מקום, הצלחה זו אינה משחררת את הבדיקה היסודית של המחדלים, שגילו זרועות שלטון שונות בטיפולן בפרשה זו.

מחדל ראשון: חודשיים אחר שפוטר מעבודתו באגף אחד של הקריה, המשיך ואנונו לעבוד באגף אחר.

מחדל שני: לא נערך חיפוש בכליו בצאתו מהארץ, חרף החשדות נגדו.

מחדל שלישי: כונסה ישיבה "סגורה" רבת־משתתפים, שבה הוחלט על הפירסום הצפוי בעתון הלונדוני, והדליפה מישיבה זו האיצה בעתון הבריטי למהר ולפרסם.

מחדל רביעי: הפירסום על הימצאו של ואנונו בארץ.

מחדל חמישי: חשיפתו לפני התקשורת, שנתנה לו את ההזדמנות לנסות ולסבך את יחסי ישראל־איטליה.

את החלב שנשפך אין להשיב, אך טאטוא המחדלים אל מתחת לשטיח הצנזורה עלול לפגוע בבטחון המדינה ולגרום קילקולים ביחסי־החוץ שלה. הפסיכולוגים, המסבירים את האקסהיביציוניזם, מצביעים על אותו איש ביוון העתיקה, ששרף את ביתו ואת מקדשו כדי לזכות בפירסום שהוא כה צמא לו.

הכתובת שכתב ואנונו על כף־ידו מצביעה על הדרך, שבה הוא מבקש לנתב את משפטו. עם כל הזהירות הדרושה לגבי ענין, שהוא "סוב יודיצה", נדמה, שאין זה פעלולו האחרון. מכאן נובע הצורך לבודד את המקרה הקונקרטי של משפט ריגול מן ההתמודדות המתמדת בין התקשורת העולמית, הרואה בתיק זה דרמה של ריגול ומין, אטום ומדיניות, לבין שירותי הביון והבטחון, המבקשים לשמור על סודות ישראל. לצורך זה צריך להחזיר את הדיון המשפטי החסוי למקום שהוא שייך לו, בתוך הכלא, במקום להביאו לבמה הפומבית של בית־המשפט. אין בידי הצנזורה הצבאית הכלים לשמור על החסיון של דברים המוצגים בפומבי.

הכתובת על ידו של ואנונו דיברה על עצירה ברומא, אך העצירה חייבת להיות דווקא בירושלים. כאן חייבת הממשלה לבלום את הסתף בחשפנות. ואנונו הצליח עד כה לגרום אי־נעימויות בלונדון וברומא, בנושאים הקשורים לנתיב בואו לארץ. סימנים שונים מעידים על כוונתו להרחיב את היריעה, לא להסתפק בנושא השולי של אופן הבאתו לארץ, אלא להקשות על ישראל בנושא הגרעיני ולסבך את יחסיה עם מדינות אחרות. הוא מתעתד ללוות את משפטו בוויכוח ציבורי בנושא הגרעיני, על מנת לזכות בהילת גיבור, המאבק למען אידיאה, ולא למען בצע הכסף, שהבטיחו לו העתון הלונדוני.

תכסיס הסניגור לעשות את המירב למען לקוחו, אבל תהיה זו טעות מצערת אם יצליחו גורמים פוליטיים מסויימים ליצור אקלים ציבורי לפתיחת ויכוח גרעיני, שישמש מוסיקת רקע למשפט הפלילי. הוויכוח בכל נושא, לרבות בנושא הגרעיני, אינו פסול, בתנאי שלא יתנהל בצמוד למשפט נגד נאשם בריגול אטומי. המשפט חייב להיות חופשי מהתערבויות פוליטיות של מחייבים ושוללים. זו סיבה נוספת לעריכת המשפט הרחק מן הזרקורים, הרחק מן הרמקולים. זהו המסר, הסמל לישראל מהכתובת על היד.

אכן, חוטפים לנו את ארץ־ישראל

יהושע ביצור

שמעון פרס הצטרף למטילים בוץ על הישובים שהוקמו "חמש דקות מכפר־סבא". "היונים" הקיצוניים במפלגת העבודה אימצו לעצמם את הסיסמה הזאת כדי ללגלג על ההתישבות ביהודה ושומרון. הם אינם מדייקים: במרחק חמש דקות נסיעה ממרכז כפר־סבא, לכיוון המזרח, נמצא דווקא "בית ברל", המרכז האידיאולוגי של "תנועת העבודה.

האמת היא, כי אל הישובים החדשים נוסעים מכפר־סבא יותר מחמש דקות. אבל לא הרבה יותר. אם נוסעים כמחצית השעה בכביש תרצה־שומרון אפשר כבר לטבול בירדן. זה כל הרוחב של ארצנו הקטנטונת בין הים והנהר. את מי שמהתל בישוב, הנמצא חמש דקות מכפר־סבא, חייבים לשאול כיצד הוא מתאר לעצמו קיום בטוח ושקט בכפר־סבא, אם במרחק חמש דקות ממנה ישלטו חוסיין או אש"ף?

האם מאמין פרס באמת ובתמים, כי חוסיין, או כל מנהיג ערבי מתון אחר, יסכים אי־פעם ל"תוכנית אלון", שהיא בבחינת ויתור? חוסיין נזהר מלצעוד צעד אחד בכיוון הזה, שמא ימצא עצמו קבור ליד סבו. ואילו חסן, מלך מרוקו, שפרס הפליג רבות בשבחו, הבהיר לו היטב, כי תוכנית המינימום, שניתן לשוחח עליה, היא שיבה לגבולות 1967, כולל חלוקת ירושלים. ולא – חסן הבטיח להתייצב בראש הצבאות הערביים שילחמו נגד ישראל. לאן חותרים, איפוא, פרס והאגף היוני של "העבודה"?

דווקא בעצרת תלמידים בקרית־ביאליק מצא פרס לנכון לתקוף בחריפות את ההתישבות ביו"ש וללמד את בני התשחורת, כי אין להעניק שום עדיפות לישובים אלה, "מפני שלא הולכים לחטוף לנו את ארץ־ישראל בלילה". חבל, שאין הוא מעדיף לטעת בקרב התלמידים אהבה בלתי־מסוייגת לארץ־ישראל כולה, בלי להתקלס במגבליה ההיסטוריים ביותר. זה תפקידו של אדם, שהיה ראש־ממשלה ושואף לחזור לתפקיד זה – להעדיף את אהבת הארץ כולה לדור המשך שלנו.

יש לו גם טעות חמורה. נראה, שאינו מודע למצב בשטח, או שמצב זה אינו מטריד אותו. כדאי לפרס לבקש את ראשי המינהל האזרחי הישראלי ביו"ש, שיקחו אותו לסיור ברחבי האזורים האלה ויראו לו כיצד התושבים הערביים, בכוח כספים שמזרים אש"ף, משתלטים בלי הרף על אלפי דונמים של אדמות המדינה, חורשים אותם ונוטעים בהם כרמי זיתים וגפנים ויוצרים חזקות. נגיסה זו כבר הביאה לאבדן שטחים ניכרים. המינהל ניצב מול תופעה זו כמעט חסר ישע, בגלל השאיפה למנוע עימותים. האמת הקשה היא, כי אכן חוטפים לנו את ארץ־ישראל.

באוזני מצלצלים עדיין דברי פרס כשר־הבטחון בהרצאה בפני ח"כים בקמפוס האוניברסיטה של תל־אביב: "אני בין – אני מאמין, כי שליטתנו בהרי השומרון אף חשובה יותר מן האחיזה ברמת הגולן, כי מן השומרון יכולים להפגיז את כל ישובינו בשפלת החוף ולפגוע בהם קשות". פרס זנח את התורה הזאת כאשר השתכנע, כי בלי תמיכת המחנה היוני לא יוכל לזכות במנהיגות מפלגת העבודה. אבל רבים וטובים בקרבנו, המהווים חלק נכבד של הציבור, נאחזים בהרי יהודה והשומרון כצור מחצבת הבטחון שלנו – כפי שהטיפו להם פעם משה דיין ז"ל ושמעון פרס ייבדל לחיים, שפעל לאורה.

אמר לי פעם בנשימה עצורה אחד מעוזרי התקשורת של פרס: חייבים לבלום את ההתנחלות ביו"ש, בטרם תגיע להיקף של 100 אלף יהודים. אם יתישב שם מספר כזה של יהודים, כל תוכניות החלוקה יעלו על שרטון. מבחינה זו פרס כבר איחר את הרכבת. כיום חיים ונושמים ביו"ש ובחבל עזה 134 ישובים, ובהם מתגוררים 67 אלף יהודים. בתוך שנתיים יגיעו, ללא ספק, לאותם 100 אלף נפש, ואפילו יעסקו רק בעיבוי ישובים, שגם לדעת המערך בכוחם לקבור את תוכניות החלוקה. לכן אין טעם לבזבז אנרגיה על הכפשת ההתישבות הזאת. חלוקת הארץ היא כבר דבר בלתי־ניתן לביצוע. הפצת השנאה להתישבות עלולה רק לגרום את חלוקת העם, את פילוגו.

המיפלט האחרון של שוללי ההתישבות הוא, כי היא גוזלת את התקציבים והמשאבים מעיירות הפיתוח. זהו נסיון הסתה נואל, הגובל ברצח אופי. בלשון המעטה, זהו שקר מרושע. חברי ועדת הכספים של הכנסת הראו לנו את המספרים בספרי התקציב – רק 0.7 אחוז מכל התקציבים של משרדי הממשלה הוזרמו בשנה האחרונה להתישבות ביו"ש. אפילו לא אחוז אחד. רק 57 מיליון דולר הוקצו מתקציב המדינה לבניית התשתית והשירותים בכל ישובי יו"ש ועזה גם יחד. מתקציב מחלקת ההתישבות הוקצבו בסך־הכל 31 מיליון דולר להקמת הישובים האלה. ל־30 עיירות הפיתוח הוזרמו עשרות מונים, והאיש אינו קובל על כך. בדין מסייעים להן והכל חפצים בהצלתן. אבל איזו מטרה משרתת ההסתה, מלבד שנאת יהודים?

פרשת התקציבים הממלכתיים להתישבות ביו"ש מקבלת הארה שונה לחלוטין גם כאשר מתבוננים בבקשות הנערמות על שולחן הממשלה וועדת הכספים של הכנסת: סולל־בונה זועק לקבלת 120 מיליון דולאר להצלתו. התק"ם מבקש 160 מיליון דולאר כדי למנוע התמוטטות כלכלית של עשרות קיבוצים. בקשה דומה בשיעור 100 מיליון דולאר הגיש הקיבוץ הארצי של השומר הצעיר. חיבור כל הסכומים האלה עולה פי כמה על מה שנועד בתקציבי הממשלה להתישבות ביו"ש. האם אלה הם פחות יהודים מאשר בסולל־בונה והקיבוצים? ובל נשכח: מי שבונה את ביתו ביהודה ושומרון חייב לעשות זאת בכספו־הוא. השיכונים הציבוריים נבנים באותם תנאי מימון כמו במרכז הארץ.

פרס העלה עתה את הנגב על ראש שמחתו. תבוא עליו ברכה, אם כי איש אינו הולך לחטוף לנו את הנגב בלילה. זכורני, כי בהיותי כתב צעיר נשלחתי אל דוד בן־גוריון לשדה־בוקר שבנגב. לבו היה מר עליו. רק פולה הלכה אחריו. תקוותו, כי תנועת המונים תבוא בעקבותיו, נכזבה. מדוע לא עסקו כל ממשלות המערך, וממשלת פרס בשנתיים האחרונות, בהפרחת הנגב? האם לא יכלה מפלגת העבודה לעשות בנגב מה שגוש אמונים עשה ביו"ש? האם "העבודה" לא שלטה בחלוקת כספי המדינה במשך שלושים שנה? האמת הפשוטה היא, כי הנגב נותר בשממונו, כי תנועת העבודה לא מצאה בקרבה את עתודות האדם הדרושות להפרחתו.

כדאי שפרס יסייר, יחד עם ראשי מפלגתו בהתישבות החדשה ביו"ש. סיירתי בימים האחרונים ביישובי הר חברון עם שלושה ח"כים נכבדים של המערך – אמנון לין, ז'ק אמיר ויצחק ארצי – יחד עם ח"כים מסיעות אחרות. הם התפעמו ממראה עיניהם ולבם פתח ורחב. על פסגות ההרים הם גילו ישובים, שבהם גרים 15־20 משפחות בקרוואנים או בבתים טרומיים, בקור מקפיא ובהיעדר שירותים אלמנטריים. הם אומרים, כי הם עושים זאת בשליחות העם, כדי לשמור על הרצף היהודי מבאר־שבע לחברון וירושלים. הדבר המחמם היחיד שם הוא צחוקם של הילדים. חלוציות צרופה של שנות ה־80 בתנאי מעברות של שנות ה־50. את אלה אי־אפשר לשנוא. גם שמעון פרס יאהב אותם, אם רק יבוא אליהם.

יוצרי
„סיסה נסיאה"
ממשיכים
בהצלחה אדירה
את סרטס

חטיפה נעימה

RUTHER PEOPLE

132,561 צופים

ראו צחקו ונהנו!

שבוע 5

תל־אביב „רב־חן" גם ליל שישי 10–12.15	חיפה „פאר" גם ליל שישי 10	ק.ביאליק „סביון"
חולון „מגדל" גם ליל שישי 10	ירושלים „אורגיל"	ר״ג „אואזיס" גם ליל שישי 10

מתנת חנוכה

מוסד ויצמן לפרסומים
שמח להעניק שי לחג
לכל שוחרי המדע והספר,
במבצע ארצי,
דרך רשת חנויות סטימצקי

כל הקונה באחת מחנויות סטימצקי במשך החנוכה יקבל מתנת חג: חוברת בהוצאת מוסד ויצמן לפרסומים

מדע

מדע לנוער
לדעת

דמי מנוי שנתי:
★ לדעת (10 חוברות) 25 ש״ח כולל דמי משלוח
★ מדע (6 חוברות) 35 ש״ח כולל דמי משלוח

המחאות לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים ת״ד 801, ירושלים, טל׳ 02-663203
לבעלי כרטיס אשראי גם בהזמנה טלפונית

עקב ירידת המכס הצפויה

החל
מהיום
אנו מורידים
מחירים

מבצעים
והנחות
ללא תקדים
על כל המלאי

★ נעלים ★ מגפיים
★ קבקבים
לגברים ולנשים

זוגות בודדים
עד 50% הנחה

Eterna
ROMIKA

אטרנה — רשת חנויות שיווק ישיר • אטרנה תל־אביב רח׳ דיזנגוף 136 טל׳ 226552 • רח׳ יצחק שדה 38 טל׳ 335776 • פתח־תקוה רח׳ מוהליבר 1 טל׳ 911394 • הרצליה רח׳ סוקולוב 57 טל׳ 82587 • בני־ברק רח׳ רבי עקיבא 31 טל׳ 798708 • רמת־יצחק שד׳ ירושלים 24 טל׳ 774223 • ירושלים רח׳ יפו 97 מרכז כלל טל׳ 244803 • רח׳ בן יהודה 2 טל׳ 225845 • נתניה רח׳ סמולנסקין 10 טל׳ 43401 • חיפה רח׳ הרצל 38 טל׳ 665097 • רח׳ בלפור 2 טל׳ 668448 • עפולה רח׳ הרב לוין 1 טל׳ 91945 • חדרה רח׳ רוטשילד 46 טל׳ 24517 • צפת רח׳ ירושלים 110 טל׳ 74461 • באר־שבע רח׳ קרן קיימת 131 טל׳ 75876

מעדני בשר מעולים
טיב־טירת צבי

מוצרי בשר ונקניק, עמק בית שאן
אנו מתכבדים להודיע לציבור הרחב
על המשך ייצור ואספקת מוצרי בשר

תחת השגחתו של
הרב דוד ורנר
רבה הראשי של
העיר חדרה.

המפעל: טירת צבי 065-80022

טיב–טירת צבי בהשגחת הרב דוד ורנר

בקשת טיב - בקשת טיב

MISHAN משען

מכרז מס׳ 104 למכירת רכב

מוצעת בזה למכירה
משאית מרצדס 608
3700 סמ״ק דיזל

את הרכב ניתן לראות בבית־אבות של משען בגבעתיים, רח׳ מצולות־ים 7, מיום א׳, 28.12.86, עד יום ה׳ 1.1.87, בין השעות 13.00–15.00.

פרטים אפשר לקבל במשרד מרכז משען, טל׳ 248261, אצל אברהם דיין.

הצעות יש להגיש עד 9.1.87, בשעה 12.00, במעטפה סגורה, לכתובת: „מרכז משען, רח׳ בלוך 7 תל־אביב 64161".

הזוכה במכרז חייב בהעברת בעלות על הרכב, על חשבונו, ביום קבלת הרכב.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא.

הנהלת משען

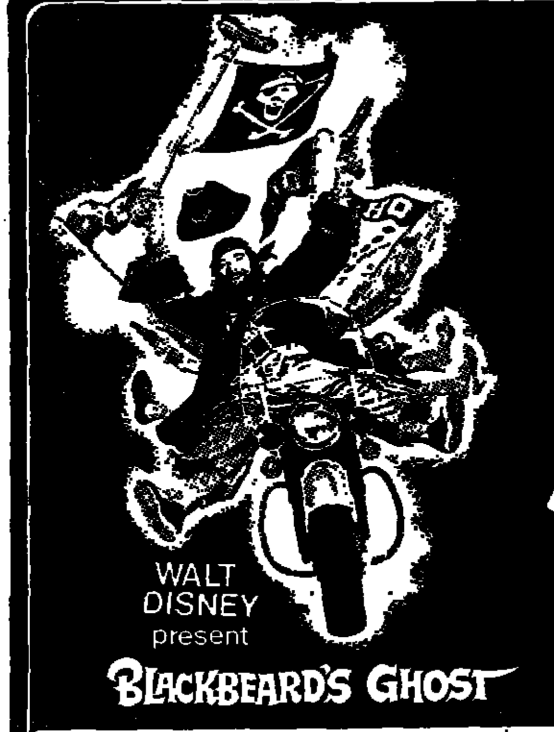

אולפני וולט דיסני
חוזרים עם קומדית
ההרפתקאות הנפלאה
של כל הזמנים!

תעתועי שחור־הזקן

פיטר יוסטינוב
דין ג׳ונס סוזאן פלשט

תל־אביב רב־חן — שבת 11 בבוקר; ימי חול 10.30, 12.35, 2.40, 5	רמת־גן רב־גן — שבת 11 בבוקר; ימי חול 10.30, 12.35, 2.40, 4.45	חיפה רב־גת — החל מיום א׳ וכל השבוע 10.30, 12.30, 4.30

אלי שלוש

שדכן משפחתי פרטי, אמין ובעל קשרים
(לא משרד)
בבית גם בשבת
03-990507, 03-991949

יצרני מכנסיים

רפדים

גיל רוכסנים בע״מ
03-836688

בס״ד

„אורות הנגב" מרכז תורני לאומי באזור הדרום (עזתה)

לקראת שנת הלימודים התשמ״ח
תפתח אי״ה במרכז „אורות הנגב"
מסגרת ייחודית אשר תשלב **לימודי קודש**
ולימודים לקראת התואר
הנדסאי אלקטרוניקה.

קיימת אפשרות לפנימיה לרווקים.
לנשואים המגורים בנתיבות הסמוכה.
המכינה תפתח אי״ה אחרי פסח שנת תשמ״ז.

פרטים והרשמה בכל יום טל. 057-944866 ת.ד. 14 נתיבות.

„רננות"
המכון למוסיקה יהודית

משרד החנוך והתרבות
האגף לתרבות תורנית
המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח

הכינוס השנתי העשרים ושמונה למוסיקה יהודית
„שירת הדורות"

יערך ביום שני כ״ז בכסלו תשמ״ז (29.12.1986) ג׳ דחנוכה במלון רמדה רנסנס קומה א׳ אולם גרעון רח׳ הלפסון 6 (איזור המלונות ליד גבעת רם) החל משעה 9 בבוקר.

ישיבה א׳ 9.30–11.00 — יו״ר פרופ׳ ג. זילברשטיין. דברי פתיחה: עזרא ברנע – מנהל המכון
ברכות: הרב יוחנן פריד – מנהל האגף לתרבות תורנית.
איסוף ושימור חומר אתני בקול ישראל – מר חיים צור.
ימים נוראים במסורת קהילת קינגסברג.
הדגמה: החזן נפתלי הרשטיק ומקהלת רינת. – תקליט – ד״ר אבנר בהט
שירת הדורות – סמפוניה. – מר איתן אביצור. הדגמה והסבר ע״י המחבר.

הפסקה

ישיבה ב׳ 11.20–13.15 — יו״ר פרופ׳ ישראל אדר.
שיחזור ראשוני של קריאה בטעמים – פרופ׳ דליה כהן וד״ר דניאל וייל
היחס בין הרביע ובין הרביע המוגרש בספרי אמ״ת – הרב מרדכי ברויאר
השפעת המוסיקה על הקבלה – פרופ׳ אמנון שילוח.
המוסיקה לימים הנוראים בקהילות הספרדיות (בתבי יד ספרדיים בינה מהמאה ה־19) – מר ארווין סרוסי.

הפסקה

ישיבה ג׳ 14.15–16.15 — יו״ר פרופ׳ מרדכי ברויאר
ירושלים – יצירה, תנועות אופייניות בתפילה – סרטון מר רוד עודי „מעגלים". מחזור חגי השנה בפיוט ובזמר ממורשת יהדות ספרד ביהדות ספרדית ובעברית – תקליט – מר יצחק רקנטי.
יהדותו של גוסטב מאהלר – פרופ׳ אנדרה הייוז.

הפסקה

ישיבה ד׳ 16.30–18.00 — יו״ר מר אביגדור הרצוג.
הקומפוזיציה בלימוד המשניות – מר גדעון ליפמן
תפילה לקץ הימים – יצירה – מר רון קלטון. הדגמה והסבר על ידי המחבר.
הדלקת נרות עם החזן מר יגאל בן חיים.
דברי סיום: מר נסים ישעו – מנהל המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח.

ההרצאות תלוינה בהדגמות מוקלטות. פרסומי המכון ימכרו בכנוס.

הכניסה חופשית.

משרד החינוך והתרבות
המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח

KUZARI
כוזרי

עירית ירושלים
המחלקה לתרבות

„אורות המזרח בשכונת הבוכרים"

הצבור מוזמן לאירועי חנוכה ב„כוזרי" שייערכו מדי יום בשבוע חנוכה בבית ה„כוזרי" רח׳ הבוכרים 10 ירושלים. מיום א׳ כ״ז כסלו תשמ״ז (28.12.86) — יום ה׳ ל׳ כסלו תשמ״ז (1.1.87).

במסגרת האירועים:

א. תערוכת „דמויות ואתרים" — שכונת הבוכרים בצבעי מים — ציוריה של אניטה קושנר.

ב. סיורים רגליים בשכונה באנגלית ובעברית בהדרכת וונדי פולק ומעם קלוד גבריאל (יום א׳), פרופ׳ משה הדאל (יום ב׳), משיח אבידן (יום ג׳), מעם קלוד גבריאל ודוד קרויאנקר (יום ד׳) וג׳ף הלפר (יום ה׳).

ג. מדי ערב — הדלקת נרות, כיבוד מסורתי — וכן תצוגה ומכירה של רקמות ומלאכת יד של „הכוזרי" וכן חפצי אמנות שונים (בהנחה של 15%). המכירה והתצוגה משעה 9.00 בבוקר.

ד. אירועים אמנותיים ופולקלוריים, הרצאות ודיונים הקשורים לשכונה ולעדותיה בהשתתפות סופרים חוקרים, זמרים ונגנים.

כל האירועים פתוחים לקהל ויתקיימו ב„כוזרי" בשכונת הבוכרים. למידע נוסף נא להתקשר לטלפון: 826-632.

תודתנו נתונה למגבית היהודית המאוחדת — דרום אפריקה, הפרוייקט לשיקום שכונות. שכונת הבוכרים — בית ישראל ואיגוד יוצאי בוכרה, ירושלים.

הרבנות הראשית לישראל
הכשרות הארצית

אזהרה לציבור

בבירור שנערך, ע״י ועדה שהוקמה ע״י הרה״ר לישראל, ביום ב׳ בכסלו תשמ״ז התברר כי חברת "כרמל קור" שבבעלות יעקב בלבול (חזן, לב) מרחוב יום טוב 15 בשוק הכרמל בתל־אביב, אחראית לשיווק והפצת נבילות וטריפות בזיוף ובמסווה של בשר כשר. לכן הוחלט כי: יש לסלק את ההשגחה מחנות "כרמל קור" ויש למחקה מרשימת האיטליזים הכשרים. המקרה נמסר לחקירה משטרתית.

★ מודיעים בזאת למשגיחי הכשרות בבתי המלון ובמסעדות שיזהרו לבל יוטרפו המטבחים שבהשגחתם בבשר המשווק ע״י החברה הנ״ל.
★ כל מי שקנה בשר בחנות הנ״ל – ישאל שאלת חכם על כליו.

יזהר הציבור לבל יכשל בנבילות וטריפות

תל־אביב הילטון בע״מ
טל׳ 03-640263

מכרז 7/86
מוצעים למכירה:

100 מיטות + מזרנים לנ״ל

את הנ״ל ניתן לראות, בתיאום עם מר אורין, בימים א׳–ג׳ דה, בשעות עד 10.00. המכרז ייסגר ללא הודעה מראש ולא תעודף הצעה גבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא.

מתרגום השבעים עד תיאטרון חיפה

ראובן בן־יוסף

"השירים החדשים" של ש. שלום, בתרגומה לאנגלית של עדה אהרוני / (הוצ' עקד, תשמ"ה)

ודאי יש יסוד להנחה הרווחת, שקשה במיוחד לתרגם יצירות ספרות מעברית ללשונות אירופה. אכן מקובל לראות לא בתרגום בלבד, כי אם בעצם לימוד השפה העברית, קושי עצום בפני מי שנתמזל מזלו ונולד בארץ דוברת לעז. הדברים אמורים בפרט לגבי יהודי אמריקה, שהעברית כמעט נשתכחה מפיהם. רובם ככולם יאמרו בבטחון גמור, שמאמץ בלתי אנושי יידרש מאדם שנתחנך בשפת הפזורה ההיא, בבואו ללמוד עברית. אמנם, מסוגלים הם ללמוד צרפתית, ספרדית, ויש שהרחיקו עד רוסית וסינית, ובמרכן שפת המחשב, סבלת היסודות, מספרים שלמים הגדולים מאיידסוף ושמות כוכבים ביוונית ולטינית, ואולם דווקא בשפת אבותיהם הם מתקשים.

אין להכחיש שהקושי המעשי קיים. ההפרש שבין הלשונות השמיות ובין לשונות יפת המתמן עוד בתרגומים הראשונים שנעשו מספרותנו ללשונות יפת, כגון תרגום התורה מלפני למעלה מאלפיים שנה, הנודע כתרגום השבעים. אז ראו צורך בשינוי תחבירי ממש בפתיחות הספר, וביוונית כתבו לא "בראשית ברא אלהים" כי אם "אלהים ברא בראשית" — שהרי ביוונית נחשבה המלה הראשונה לנושא המשפט, ואם היו מעתיקים את סדר המלים כפי שהוא בעברית, היה הפסוק מתפרש כאילו אל אחר, ששמו "בראשית", ברא כבעלילות אלילי יוון שבהן אל מוליד אל – גם את אלהינו שלנו.

השני הדקדוקי גדול. כל מילות שפתנו בנויות משורשים, ותופעה זו מורגשת אצל הקורא הנאמן. אדם ואדמה קשורים בתודעתנו לא מפני שקראנו בתורה על בריאת אנוש מעפר הארץ; השורש והלשוני המשותף לשניהם, אדם ואדמה, הוא שמעיד על חיבורם. כלומר השפה היא עצמה נבואה, המעידה על תהליך היצירה הראשיתית. אבל כך היא בעברית בלבד, ובלשונות אירופה אין אלא תרגומם של מושגים, מעין הסבר לדברים לעומת הדברים גופם. ומאחר שאין הפרש עקרוני בין שפות אירופה ובין עצמן, יש אמת בטענה שקשה יותר לתרגם ספרות עברית.

אבל זהו קושי מעשי, שאין לבטל אותו אלא להתמודד עמו לפי מיטב כשרונותיו של המתרגם. מה שאין כן לגבי הקושי האחר, שאף הוא מיוחד לעברית, אבל עליו ניתן

ש. שלום

להתגבר. אם נמשול את הקושי הראשון שבתרגום שפתנו לפגעים גופניים העלולים לתקוף את האדם, הרי התיקון לקושי השני נמצא כולו בתחום רפואת הנפש.

נחזור שוב אל תרגום השבעים. יש אומרים שמלך מצרים ההלניסטית הוא שביקש מחכמינו להתקין לו גירסה יוונית של כתבי הקודש. הנה נתקבל התרגום באהדה, ביחוד אצל האוכלוסיה היהודית הגדולה, שנתרכזה באלכסנדריה. ידוע לנו ממקורות היסטוריים, שלולא התרגום ליוונית, היו רבים מיהודי מצרים מתנתקים מעמם מפני ששוב לא יכלו לקרוא עברית ולא ללמוד תורה. על כן אסירי תורה היו לאלה שהביאו להם ממאור ישראל בלע"ז, ובמשך ימים רבים ראו את תרגום השבעים כספר קודש.

אבל עם השינויים שחלו במצבו של העם השתנו הדעות לגבי תרגום השבעים, גינוהו וראו בו קללה, מחמת השימוש שעשו בו המינים, שנאחזו בתרגום כדי לנגח את היהודי. שוב היהודי נאבק על עצמאותו בארץ ישראל.

והנה עובדה היא, שהיום נשכח תרגום השבעים במשכנות ישראל. בכל העולם קוראים יהודים את התורה בעברית. הריב הוותיק שבין היהודים הארצישראליים ובין המתיוונים חלף ואיננו. אבל ישנה עובדה אחרת, מה שעלה בגורלם של היהודים הארצישראליים דאז. אין לומר, שהתרגום היווני גרם לחורבן בית מקדשנו, אבל גם לא מנע את החורבן ואף לא עמד לנו כסניגוריה בכלות.

וכאן מתבטא הקושי הנפשי המיוחד שבתרגום ספרות עברית ללשונות אירופה בימינו. אנחנו חיים בדור שלאחר השואה. פיזורם של בני ישראל בקרב העמים, לרבות הפיזור הלשוני, היתה לו תוצאה היסטורית אחת ומובהקת: שליש מעמנו נרצח בידי אומות העולם. כעת אין לומר, שכל העולם נגדנו, אבל רק פתי יאמין ששנאת ישראל כבר פסקה מלַבּות אחיהם ללאום ולדת של הרוצחים. והמתרגם מעברית ללשונות אירופה, מוסר את ספרותנו לידי האחים הללו, שלאומם ודתם העמידו במה לחזיון השואה.

דבר זה חשוב במיוחד כשמדובר בתרגום, ולא בספרות מקור. שהרי השיפוט האמנותי מוגבל בתרגום, וזאת מפני שבמעשה התרגום אין למסור את כל עוצמת הערכים הצורניים של היצירה, וממילא נותר לשיפוט בעיקר התוכן, הנושא, טיב הרמזיות והשקפת עולמו של המחבר. ביצירה המתורגמת, צד התוכן חשוב יותר מאשר ביצירה המקורית, שבה מתקיים איזון נאות בין תוכן לצורה. זו הסיבה שסופרים כמו פו וּבּיירון וג'ק לונדון זכו בלשונות חוץ לתהילה רבה מזו שנפלה בחלקם בקרב בני עמם.

אמרנו שאנחנו חיים בדור שלאחר השואה. איש איש ועמדתו לגבי בעיית הארץ של מדינת ישראל כיום, אבל איש לא יתכחש לעובדה שאנו נלחמים על עצמאותנו. העובדה שאנו חייבים להאבק אפילו על השגת ברית שלום מעידה על טיב היחסים של מדינות חוץ כלפינו.

ועכשיו נתאר לנו שמעלה תיאטרון ציבורי, למשל בחיפה, מחזה עברי המעורר פולמוס גדול בארץ. המתנגדים למחזה טוענים שהוא מבזה את עם ישראל, בעוד שהמחזאי והבמאי מסבירים שבעצם זהו תפקידו של מחזה בימינו – לזעזע את הקהל, להעמיד את העם הזה בפני ביקורת, שהיא צו השעה. ונוסיף ונתאר לנו שמחזה זה מוזמן להצגה מעבר לים, אולי במדינה שבה התחוללה השמדת יהודים לפני דור, או באחרת, כגון זו שמנעה, בימי השואה, את העברתם של יהודים אל המקלט שבמולדתם ההיסטורית. הנה מוצג המחזה באנגליה ובגרמניה, וזוכה לתהילה. מי פתי ויאמין שסיבת התהילה בערכיו האמנותיים הנעלים?

אותו מרדף אחרי שבחי זרים קיים בכל פינות תרבותנו היום. דווקא בדור שלאחר השואה גדלה בארץ תרבות אנשים שלא נודעה כמותה במאות השנים האחרונות: דור של כותבי עברית שאינם אוהבי ישראל, דור של סופרים המטיחים אשמה בעמם, ואינם מרגישים שדברי קטרוגם הם שפירנסו את שונאי העם לפני דור, והביאו להשמדה. אינם מרגישים שעל כל פשעיו כבר שילם העם הזה, לפי שעה, ובעת מצוה הוא לקבור את מתיו, להתאבל ולהחליף כוח.

במבוא מאת עדה אהרוני לספר תרגומיה של שירי ש. שלום, New Poems (הוצ' עקד, תשמ"ה), כותבת המתרגמת הנבונה לאמור: "ההכרה המפוייסת במגבלות העולם הזה... היא בשורת תקווה בשירתו. כלול בה הכל. אף המוות... זהו ההבדל העיקרי שבינו ובין ת.ס. אליוט בשירו "ארץ השממה". בעוד שאליוט פותח ביאוש וכך גם מסיים, הרי אצל ש. שלום ניכרת התקדמות מיאוש אל תקווה אמיתית ויציבה".

אמנם היה ט.ס. אליוט אנטישמי שתיאר את היהודים כעכברושים באשר הם שם. ואולם אין להניח, שכל קורא אנגלית היום יזדהה עם השקפה העוינת לעם ישראל, ועל כן מה טוב שתירגמה עדה אהרוני, בצירוף מבוא מלבב כזה, את שירי ש. שלום, המביאים את הסיפור המלא של עמנו בדורות השואה והתקומה. הלא ש. שלום הוא המשורר המחייך שמעולם לא הסתיר אלא דווקא זעק את כאב הרע בעולם הזה. כבר מעמודיו הראשונים של ספר התרגומים ברור שאין לנו עסק עם משורר המשתדל למצוא חן בעיני ממונים: "במחזור הראשון אמרתי לי לפי שוט / כבודי וקלוני לגלות". השיר נקרא "שבעת מחזורים" אבל דומה שמקומו לא גיהנום כי אם העולם הזה, שבמקרה של משוררנו נודע כארץ הקודש, וכבר במחזור הראשון מנתו קלון.

אבל במחזור השביעי, לאחר ששקע בקלון עד שנתערטל כמעט מכל רגש אנושי: "במחזור השלישי ציוני: – רָצַח / האב והאם האחד / במחזור הרביעי הוּרְתִּי לרקוד / עת אביא חללי לקבורות" – לאחר שהובל מקלון אל רשע והלאה אל כפירה בכל הקיים: "במחזור השישי הציגוני ריקם / מאל ואדם ועד לםֹ" – לאחר כל אלה מגיע המשורר אל סוף הגיהנום שהוא עולמנו, ארץ הקודש, ושם הוא אומר: "במחזור השביעי קול קרא אלי: – כְּרַע / על ברכיך וראשית בְּרָא"

הכלל בתרגום גורס, שאומה תכבד לתרגם מספרותה את היצירות המבטאות אותה במיטבה. מה טוב שבחרה עדה אהרוני בשירי ש. שלום, שהם הביטוי הנאמן לעם ישראל בימינו, שלאחר החורבן, ימי המעשה.

מחבר המאמר, המשורר ראובן בן־יוסף, יליד אמריקה, שעלה ארצה ב־1959 בהיותו בן 22, בלא שידע מלה עברית אחת. במאמרו הוא בוחן את שאלת התרגום מעברית – לשפות אירופיות. מבחר שיריו בעברית, "על קו המרבר", ראה אור ב־1981. בימים אלה הופיע ספר שיריו "אל ארץ התרועה".

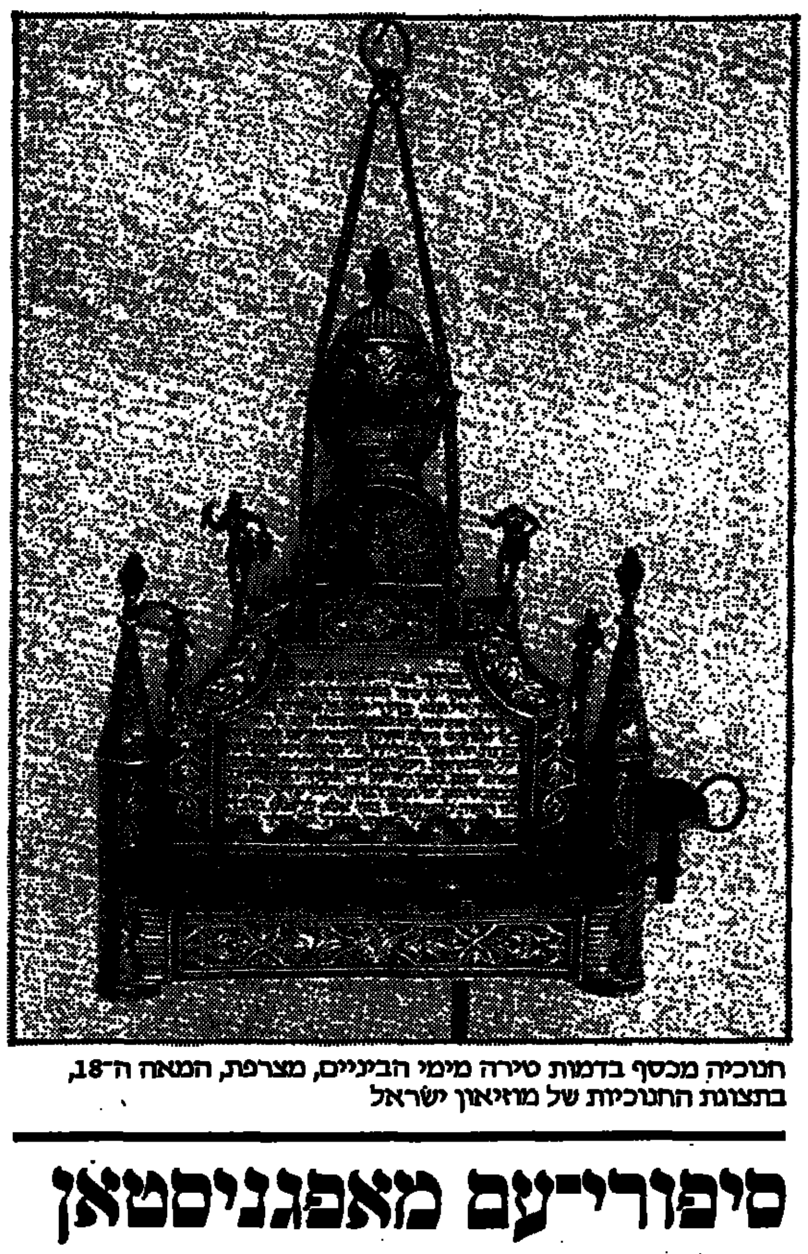
חנוכיה מכסף בדמות טירה מימי הביניים, מצרפת, המאה ה־18, בתצוגת החנוכיות של מוזיאון ישראל

סיפורי־עם מאפגניסטאן

רפאל יוליוס

בן־ציון יהושע / תפוח מעץ הדעת – חמישים סיפורי־עם מאפגניסטאן / איורים: אלכס ברליין / הוצאת צור־אות / ירושלים / תשמ"ז, 172 ע'.

בשבתו, בין מנחה למעריב, היה רפאל יהושע־רז נוהג לשבת על המדרגה השלישית בפתח בית־הכנסת לחוטרי בניין בשכונת הבוכרים שבירושלים ולספר את סיפוריו בפרסית־יהודית, באוזני חבורה קבועה פחות או יותר של יהודים מאפגניסטאן, מבוכארה, מפרס ומקורדיסטאן. קולו של מולא רפאל המלווה את דבריו בתנועות־ידי ציוריות, מעווה את פניו ומשפיל או מגביה קולו – תיאטרון של איש אחד. וממש לפני השיא, כשכולם מוכנים להפתעה, להתרת התסבוכת, להפריית המתח, מוציא מולא רפאל את

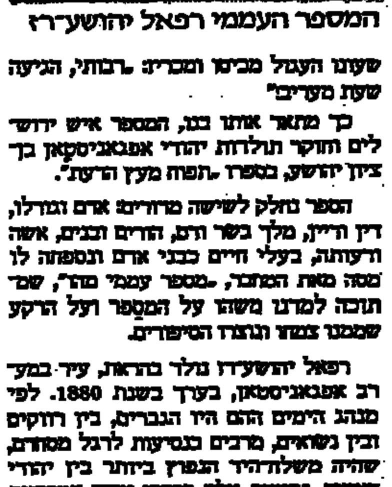
המספר העממי רפאל יהושע־רז

שעונו העגול מכיסו ומכריז: "רבותי, הגיעה שעת מעריב!"

כך מתאר אותו בנו, המספר איש ירושלים וחוקר תולדות יהודי אפגאניסטאן בן־ציון יהושע, בספרו "תפוח מעץ הדעת".

הספר מחולק לשישה מדורים: אדם וגורלו, דין ודיין, מלך בשר ודם, הורים ובנים, אשה ורעותה, בעלי חיים כבני אדם ונספחה לו מסה מאת המחבר, "מספר עממי מהו", שתוכה למדנו משהו על המספר ועל הרקע שממנו צמחו ונוצרו הסיפורים.

רפאל יהושע־רז נולד בהראת, עיר במערב אפגאניסטאן, בערך בשנת 1880. לפי מנהג הימים ההם היו הגברים, בין רווקים ובין נשואים, מרבים בנסיעות לרגל מסחרם, שהיה משלח־היד הנפוץ ביותר בין יהודי האיזור. נסיעות אלה ברחבי אסיה המרכזית הפגישו את העלם רפאל עם טיפוסים מטיפוסים שונים, בני עמים, מקצועות ומעמדות שונים ומשונים. בן י"ז עלה העלם בגפו לארץ־ישראל, התיישב בירושלים והקים בה את ביתו. לפרנסתו עסק במסחר, אבל מכוח אישיותו היו הבריות פונים אליו שיתווך בסכסוכים, יגשר בין נצים, ואף בשידוכים ובמכירה פומבית של כלי־ביתם של "יורדים" שלח ידו. גם עם הערבים קשר קשרים ובשכונת הבוכרים היה ידוע כאיש מהימן, מוסר של ממש. וחוגה רפאל, הוא מולא רפאל, נפטר בתשי"ג, אך הסיפורים שיצר וסיפר נשארו.

הסיפור העממי נחשב לבן חורג בספרות, קרוב־משפחה עני, שהוריו אלמונים בני בלי שם ותולדות חייו אינם ברורים, יחפן ולא "מתוכבד" כביכול. אנו שוכחים, שאר־בשר נכבדים לה יצירותיו של הומרוס, קצת מעלילות דון קיחוטה, שלא להזכיר את פאוסט של גיתה ואפילו – לדעת פרשן כקאסוטה – סיפורי ספר בראשית.

ומה עשינו אנו? כיבדנו את הסיפור העממי בכך ששלחנו אותו לחדר הילדים, לחברתם של הנזל וגרטל, לכלוכית ושלגיה. אך מוטב שלא נשכח, כי מתוך התנשאות שיכנו שם גם את גוליבר, את רובינזון קרוזו, את ספרי שלומיאל ואת עלילות קרובים נוספים במסיבת הדת העממית הם – משלי איסופוס, לפונטין וקרילוב.

ואכן, אצל יהושע־רז יש גם סיפורים על שלמה המלך החכם וגם על היונה הצדיקה, גם על רמאים הבאים על עונשם וגם על חטאם של בנים ששכחו לכבד את אביהם הקשיש. הנושא האחרון זוכה לייצוג נכבד בספר. אין חדש תחת השמש הזאת.

מעשה באדם עשיר שהוריש לבנו יחידו, בעודו בחייו, את כל רכושו. אבל אשתו של הבן אינה מאושרת. נוכחותו של הזקן מזכירה לה את המוות הצפוי לכולם – ודבר זה מקלקל לה, כך היא טוענת, את החיים. הלך הבן ושיכן את הקשיש במרתף טחוב, הרחק מן העין. יום אחד שמעו הנכדים את הזקן נאנח: קר לו. סיפרו על כך לאביהם, הוא בנו של הזקן. כדי להשקיט את מצפונו שלחם להביא לזקן מעיל ישן. משבוששו לחזור, הלך הבן לחפשם ומצא אותם בעליית הגג כשהם עסוקים בגזירת המעיל לשניים. לשאלתו ענו לו הילדים: "אנו שומרים למענך את המחצית השניה של המעיל, לשעה שתזדקן ותגור במחסן". הבן נדהם כמובן למשמע אוזניו ומיד החזיר את אביו לביתו ודאג לכל מחסורו. (עמ' 88).

אלא שזה אינו סוף הסיפור, אלא יש כאן סיפור בתוך סיפור, כאותן בובות רוסיות שבתוך כל אחת מהן יש עוד אחת קטנה ממנה. האב הזקן, שעד כה היה דמות אומללה בתוך הסיפור שלנו, מספר לבנו "מעשה שהיה": אב הלך עם בנו לבית־מרחץ ובהיותו ערום ונתון לחסדי הגנבים, תקף צמא עז. אמר האב לבנו: "בני, צמא אנוכי". הלך הבן והביא לאביו מלוא הדלי מי מרחץ מצחינים. אמר לו אביו: "ראה בני, כשפעם ביקשני סבך, שעה שהיה במרחץ, שאביא לו מי־שתיה, רצתי והבאתי לו לימונדה צוננת ומרווה. אתה הבאת לי מי שופכין – מה יביאו לך ילדיך?" (שם).

אני מבקש לשים לב לכך, שסיפור זה אינו נחוץ בכלל לסיפור הראשון, שליקותו כמו גם סיום עלילתו, שלמים בפני עצמם. אבל הסיפור השני מעיד היטב על הבאת הסיפור של מי שסיפרו, ששילב אותו משום התאמתו לנושא ומשום שיש בו משל, ופשוט – מפני שהוא סיפור, ועוד לא נולד, כמדומני, אדם שיעמוד בפני קסמו של סיפור נאה, שיש בו חכמה, לקח לחיים ומעל לכל – אותו משהו קשה להגדרה, המרתק אותנו אליו ואינו מניח לנו עד שנודע "מה היה בסוף".

"ביאליק של הספרות הקטאלאנית"

סלבאדור איספריו (1913־1985)

שלמה אביו

את שמו של סלבאדור איספריו שמעתי לראשונה... בירושלים, באולם הקבלה של "מלון המלכים", מפיו של מנואל קאפדוילה, צייר קשיש ומכובד, מבני המשפחות העשירות של ברצלונה, שבא להתפעם מנופיה של ארץ הקודש. "עכשיו אשוב לסטודיו שלי על הפירינאים, ליד אנדורה, ואצייר שם עוד ועוד... את ירושלים" הכריז ברגש רב. שוחחנו על ספרד, על יהודים, על לאדינו, כאשר בהיסח הדעת פלטתי משהו על "הדיאלקטים השונים של ספרד". הוא קפץ כנשוך נחש: "הקאטאלנית אינה דיאלקט של הספרדית – היא שפה ממש בזכות עצמה. ובכלל, דע לך, שאנחנו האיזור התרבותי ביותר בחצי האי האיברי. לא לחינם אומרים אצלנו 'אפריקה מתחילה – במקום שקאטאלוניה נגמרת'" ידידי זה, הפטריוט הקאטאלני הוא אשר הביא את המקרה של סלבאדור איספריו כדוגמה לקיפוח שברצלונה סבלה מידי מדריד.

"ב־1960 כאשר פרסם את ספר שיריו 'פל דה בראו' (דהיינו "עור הפר") במחתרת, התכנסנו קבוצה של משכילים, שוחרי התרבות שלנו, והענקנו לו פרס ספרותי – גם זה במחתרת, שכן תחת פראנקו, היתה שפתנו מוצא להוף עשרים שנה תמימות והלא עד שהופיע הספר החשוב הזה בתרגום לספרדית במדריד, תאר לך אנו יודעים על ספרותנו הכל, אבל במדריד לא תשמע מלה עלינו. לצורך זה עליך לבוא לברצלונה..."

אלברטו, מתרגם קאטאלני צעיר, שהגיע לקיבוצי סיפר לי, שכאשר נפטר איספריו אשתקד הוכרז אבל לאומי בקאטאלוניה. הוא שנתן לי במתנה את "הרופא ריפ וסיפורים אחרים", פרוזה משנות השלושים, מראשית מפעלו הספרותי של מי שנודע בעיקר כמשורר הגותי, מן הבולטים בספרד המודרנית. "תרגם משהו ממנו לעברית שלכם – כדי שישמעו בישראל על התרבות שלנו", ביקשני הבחור. מסתבר איפוא שבני העם הזה, גדולים וקטנים, עוברים איזו אופוריה מתפרצת של גאווה לאומית־תרבותית. איספריו היה לדגל ולסמל עוד בחייו. מלומדים עוד יעמיקו חקר בכתביו ובהגותו, אולם גם "עמך", הרחוקים מן האקדמיה, מכירים את השם ומנופפים בו, במשהו המזכיר את ביאליק ובן־יהודה גם יחד בפנתיאון הלאומי שלנו.

איספריו נולד ב־1913 בישוב קטן, סנטה־קולומה־דה־פראנס, ונפטר באביב אשתקד. בהיותו בן 15 כתב את ספרו "ישראל", היחיד שכתב בספרדית, שכן את כל היתר כתב קאטאלנית. הספר היה אוסף של דברי פרוזה על נושאים תנ"כיים, בעקבות ספר דומה של גבריאל מירו (1879־1930), הסופר הספרדי הנערץ עליו, שהיה קאתולי מאמין. איספריו עתיד היה להתכחש לספר זה, כאל משגת נעורים. אולם, התבלטו בו כבר אז שני קווים שעתידים היו להתחזק עם השנים: הערצתו את מירו, כסופר דתי כבד־ראש, וקשריו העמוקים למורשת היהודית, לתנ"ך, ליצירה היהודית על אדמת ספרד, לקבלה ואפילו למדינת ישראל.

"הרופא ריפ" שנכתב בהיות המחבר בן 17 בלבד, הוא תיאור לירי ופרטני של רופא משכיל, חולה סרטן הגוסס על המוות. נושא המוות עתיד היה גם הוא ללוות את איספריו, להתעצם ולהתעמק. איספריו, שהיה איש צנוע, כינה את יצירותיו משנות השלושים והארבעים כ"תרגילי שוליה", אולם, אין ספק שמדובר ביצירות טובות ובעלות ערך. גם בשנותיו האחרונות חזר אל הפרוזה. רבים מהמבקרים רואים ביצירותיו הסיפוריות, החשובות כאשר הן, פרוזדור וכלי לפיענוח שירתו הגדולה. הוא עצמו התוודה בראיון שהעניק ב־1965 לאמור: "אני, ביסודו של דבר – פרוזאיקן" הוא הצטיין בטקסטים סיפוריים קצרים, בנובלות קצרות יריעה, אך לכתיבת רומן של ממש – לא הגיע. את פרסומו ושמו קנה איספריו בשנות השישים והשבעים כמשורר דווקא, ושירתו היא שהאפילה על כתיבתו הסיפורית.

מתחילת דרכו התלבט בנסיון לשוני. סגנון כתיבתו מקנה ליצירותיו ברק של אחידות וקסם. ביבוך העממי הוא משתמש בתוך קונטרפונקט לנשגבות הנושאים המיתיים הגדולים, יווניים, ובעיקר יהודיים. הוא עושה שימוש בסארקאזם, באירוניה ובפארודיה. במחצית חייו השניה חזר על המוטיבים העיקריים המופיעים, כנזכר לעיל, כבר בראשית יצירתו, ואף חיזק והשתית אותם. גבר בו, עם השנים, הצד המדיטאטיבי, הלירי. הגיגיו האגנוסטיים לא הובילוהו אל האבסורד ואל ספקנות הרסנית, כי אם לקבלה שלווה של עול דרישות האחריות האנושית, הלאומית, המוסרית והפילוסופית.

איספריו נחשב, בצדק, לאחד המשוררים המודרניים החשובים ביותר בחצי האי האיברי. איש מסתגף ומעמיק זה, אשר היסוד הארוטי ותענוגות הבשר כמעט ואינם מופיעים ביצירתו, היה גם, למרבה הפליאה, דמות ציבורית מובהקת. הוא נתן מחילו לשיקומה ולהחיאתה של הלשון הקאטאלנית ולהפצתה בין הצעירים – למורת רוחו המשטר. ביצירותיו ובמפעל חייו תרם לגיבוש הזהות הלאומית הקאטאלנית, אשר התחזקה ככל שנחלשה שיטת הדיכוי המרכזית של מדריד.

שירתו הלירית עוסקת ב"אני", שהוא קורבן מציאות מעיקה, טראגית. את חייו של־עצמו דרש כמין חומר להסיק ממנו על מצבו של האדם. הקשר בין הביוגרפיה לבין היצירה הדוק, ומקורותיו הספרותיים מרובים. חיפושיו אחר זהות קשורים הסטורית בהתנסויותיו כסופר קאטאלני שהתענה ב"מדבר התרבותי של שנות הארבעים והחמישים", כאשר ארצו התעלמה מיצירת סופריה... הוא אינו היחיד שסבל, אולם הוא ידע לאחד את קולו באופן והמאוסד עם מצוקת הלשון והתרבות של בני עמו. במאבק בגלוי ובמחתרת להכרה בזהות הקאטאלנית, אהב את מולדתו והזדהה עמה. לדעתו, יש במשורר משהו מתפקיד הנביא השלת.

בשל נטיותיו למיסטיקה ולקבלה, יש הקושרים את שמו בבהרות, המפורסם ממנו. מעולם לא הוכחש איספריו להשפעה המכרעת של התנ"ך עליו. אדרבא, הוא "התאים" את בשורותיו למציאות חייו ודורו. העם הנרדף – בעמו שלו הכתוב מרבה. הציפיה לישועה – מקבילה לתקוה הלאומית בעתיד. אבל מן הרוח של התנ"ך – כמה כשליחות המלה הכתובה במאבק נגד מדריד. הוא לא משך ידו מפעילות ציבורית־תרבותית. כך למשל, הצטרף במרס 1966, יחד עם פרופסורים ואנשי רוח – לסטודנטים של אוניברסיטת ברצלונה, אשר פלשו והתבצרו במנזר הקאפוצ'ינים, כעצרת מחאה נגד הדיכוי.

ספרד, שהוקיעה מתודעת ההיסטוריה של פראנקו נדמה לדעת ש"מושבותיה" הבלתי־נחשבות עד כה ברחוב אמריקה, הגיעו למעמד בכורה בספרות העולמית, וספרד עצמה, לב התרבויות ההיספניות, צריכה להודבב באוסף, למרבה הבושה. במסגרת שיקום התדמית העצמית וחיפוש יוצרים גדולים "גם אצלנו בבית" – מאמצת ספרד של שנות השמונים את סלבאדור איספריו הקאטאלני, מוציאה את כל כתביו, מקור ותרגום, ומעטרת אותם בפרסים, כיאה וכבואה ליוצר לאומי־כלל אשר מדריד רוצה ביקרו.

סלבאדור איספריו

שיר מס' 30

רְעָשְׁנִים נֹשְׂאִים הָיוּ
קוֹל הוֹרְגִים בִּיהוּדִים
הוֹגִים פְּרָאִים מְפֹאָרִים
חֲלוֹמוֹת כֹּה פְּרוּעִים.
בְּסֵגֶר כְּלָא עוֹל
אַשְׁמוֹת מִימֵי עוֹלָם.
רִיב הַחַפִּים מִפֶּשַׁע,
נֶגֶד הָאֲשֵׁמִים תָּמִיד.

זהו הפר בזירת ספרד

זֶהוּ הַפַּר בְּזִירַת סְפָרַד
הִסְתַּעֵר אֶל הָעוֹר הַתָּלוּי,
וּבְהִנֵּף קֶרֶן הָפַכוֹ דֶּגֶל.
אֶל מוּל רוּחָהּ, שָׁלַח הַפַּר
הַלָּז, אַלּוּף מֵסִיף דָּמַיִם,
הִתְקַשָּׁה מִכָּבֵד מֵעָפָר זָהָב
שֶׁמֶשׁ. לָעַד אָסוּר, לְעֵינֵי
יַד הַזְּמַן; הוּא תְּפִלָּתֵנוּ
וְחִלּוּל הַשֵּׁם, גַּם כֵּן.
קָרְבָּן וְתַלְיָן, בְּדֵרְעָה.
אַהֲבָה וְאֵיבָה, צָהַל וְיִלֵּל
תַּחַת נֵצַח רָקִיעַ, הֶעָגוֹל.

עורך: חנוך ברטוב • עריכה: יהודה גור־אריה

יוצרי סיסה נטיאה ממשיכים בהצלחה אדירה את סרטם חטיפה נעימה RUTHER PEOPLE 132,561 צופים ראו צחקו ונהנו

"הנגב" מרכז תורני לצעירים באזור הדרום

הרבנות הראשית לישראל הכשרות הארצית אזהרה לציבור

על המלחמות ועל הנחמות

מיכאל ששר

„על הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות" – מתפללים ומודים עמך בית־ישראל, למי „שאמר והיה העולם", בחנוכה ובפורים, לפי חות מאז ימי רב עמרם גאון בבבל, לפני כ־1200 שנה. אך מסתבר, שתפילה זו „גורמת צרות" ליהדות „המתקדמת" (לקראת מה?) בישראל, ובוודאי גם לשמרנים ולרפורמים בארה"ב, משום שהיא כנראה מלחמתית ושבטית מדי. אשר־על־כן, אתה מוצא בסידור התפילה של התנועה ליהדות מתקדמת בישראל, „עבודה שבלב", שנדפס בטוב־טעם בירושלים בשנת התשמ"ב את הנוסח הבא: „על הנסים ועל הפורקן... ועל הנחמות..." (תוך השמטת „על המלחמות" – בנוסח המסורתי) ושלום – ולא מלחמה – על ישראל.

שינוי נוסח זה, לא על עצמו בלבד יצא ללמד, אלא על הכלל כולו, אבל יותר משהוא מעיד על „כנות הביטוי בניסוח התפילות...ועל ביטוי נאמן לרחשי ההווה, כדי שגם יהודי בן זמננו יוכל להתפלל בכוונה" (כך ועדת הסידור, במבוא ל„עבודה שבלב"), יש בו משום עדות למבוכה, לחוסר עקביות, ואפילו להיעדר כנות ויושר אינטלקטואלי. זו ההאשמה חמורה והיא חייבת בהוכחה, שעליה ברצוני לעמוד בשורות הבאות.

השינוי נראה במבט ראשון „נחמד למדי", ויש בו אפילו משחק־מלים משעשע. יתר על כן: הוא לא הומצא על ידי חכמי היהדות המתקדמת, אלא יש לו סימוכין ב„ספר אבודרהם", שנכתב בספרד סמוך לשנת 1340, והוא אף מצוי, עד היום, בנוסח ספרד. לא נוכל איפוא להאשים את בעלי ה„סידור" בתיקונים סתם, בלא הסתמכות על מקורות. אלא שזהו נוסח חריג (ושמא אף לא בטוח על־פי הקריאה), בניגוד לכל יתר נוסחי התפילה המקובלים, שהם – ובוודאי לא נוסח אבודרהם – מעידים על המקור; וחשוב עוד יותר: על רוח התפילה וכוונתה.

היהדות, כדת חיה, לא התייחסה לחיים כאל אידיאל שאין בו אלא טוב, אלא כאל מציאות חיה, שבה משמשים טוב ורע בערבוביה. כבר איוב אומר־שואל את אשתו: „את הטוב נקבל מאת האלקים ואת הרע לא נקבל?" (ב'), ובעקבותיו הולך החכם מכל אדם, בספר קהלת, באומרו: „לכל זמן ועת לכל חפץ... עת מלחמה ועת שלום" (ג', א'־ח'), אשר־על־כן, אומר ר' מאיר במסכת ברכות, „כשם שמברך על הטובה, כך מברך על הרעה" (מ"ח, ע"ב).

המלחמה דבר רע היא, בכך אין ספק לדעת הכל, אבל אף־על־פי־כן, יש לברך עליה ולהודות לקב"ה לאחר הנצחון, משום שהיא חלק אינטגראלי ואימננטי של החיים. אין הדבר מעיד על גישה מיליטריסטית, אלא על התייחסות לחיים כמות שהם, ברוח האימרה: „עולם כמנהגו נוהג". התעלמות מכך, יותר משהיא מעידה על כנות, היא עדות להיתממות ברוח של פציפיזם מתחסד, יצירת אלוהים „טוב", שאינו אלא אחראי ליפה ולנעלה בעולם, כפי שמבקשים כנראה התיאולוגים „המתקדמים" שלנו לעשות (לא מעט בעקבות התיאולוגיה הנוצרית־פרוטסטנטית). לא רק שהיא מצמצמת את כוליותו של „האל" ויוצרת שתי רשויות נפרדות, טוב מזה ורע מזה, אלא שהיא גם חוטאת לאמת ולמציאות, שאותה דווקא הם מתיימרים לייצג ביתר מהימנות. אמת ויציב: בתפיסת היהדות, אלהי ישראל הוא „אל רחום וחנון", אבל הוא גם „אל נקמות ה'", ומידותיו – אפילו הן סותרות זו את זו – אגודות זו בזו.

חנוכיה מאוספו של יצחק איינהורן

תפילת „על הנסים" בסידור המסורתי, פונה אל הקב"ה במלים הבאות: „עמדת להם בעת צרתם, רבת את ריבם (זה בסדר), דנת את דינם (זה עדיין בסדר), נקמת את נקמתם (זה כבר לא כל־כך בסדר) – ולכן הושמט ביטוי זה של נקמה מסידור „היהדות המתקדמת", „מסרת גיבורים ביד חלשים" (בסדר), ורבים ביד מעטים (גם כן בסדר), וטמאים ביד טהורים (זה כנראה ארכאי מדי בעיני המתקדמים, ולכן הושמט), ורשעים ביד צדיקים (ג"כ הושמט, כנראה משום שיש בכך נימה אנטי־אוניברסאלית ולאומית מדי), אבל אפילו הצירוף „זדים ביד עוסקי תורתך", „תוקן" בסידור „המתקדם" ל„זדים ביד בני ברית", כאילו מעידים המתקדמים על־עצמם שאינם עוסקים עוד בתורה...

הדת המתקדמת רואה בהומאניזם יסוד מוסר, אבל כבר בכך יש משום תרתי דסתרי, שכן ההומאניזם מעמיד את האדם במרכז, ואילו הדת – כל דת – חייבת להעמיד במרכזה את האל, ושני אלה, האדם והאל, אינם הולכים תמיד יד ביד. אומר על כך ישעיהו ליבוביץ: „ההומאניסט צריך להיות קוסמופוליט... ברור לי, שעליו להיות פציפיסט... הוא חייב להיות אתאיסט" (בספרי „שיחות עם ליבוביץ", העומד להופיע בקרוב בהוצאת „כתר"). ניגוד זה בין היהדות המתקדמת, המבקשת להיות ברומנית הומאניסטית ותאיסטית, הוא שהוליד את „העגל הזה", בתפילת „על הנסים".

אבל הפרדוקסים ניכרים היטב גם בסידור של כנסת הרבנים השמרניים באמריקה, בסידור זה מובא הנוסח העברי של „על הנסים", בדיוק כפי שהוא מופיע בסידור המסורתי, אבל הדמיון בין המקור העברי לתרגום האנגלי, הוא לעתים מקרי בלבד... כנראה שכנסת הרבנים יודעת את „צאן מרעיתה", ואינה מודאגת מן האפשרות שיהא מי שישווה את שני הנוסחים, ואפילו ימללו המתפללים את הנוסח העברי, חזקה עליהם שלא יבינו מאומה.

המלחמות בנוסח העברי הושמטו „במובן" בנוסח האנגלי. בנוסח העברי נאמר, „כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל", ואילו בנוסח האנגלי הפך משפט זה ל„עמד כח רשע (איזה? – מ.ש.) על עמך ישראל", ועוד.

נוסח אנגלי זה – והשקפת העולם המסתתרת מאחוריו – הוא שעמד כנראה מאחורי שינוי הנוסח שבסידור התנועה ליהדות מתקדמת, אבל דומה שמחבריו שכחו, שלא עוד בין הגויים אנו חיים: לאו דווקא שיקולים של „מה יאמרו הגויים", חייבים להדריכנו, ומותר להזכיר בתפילה גם מלחמה ונקמה של הקב"ה, כל עוד אין סוגרים להם בערכים אנושיים.

איני תמים עד כדי כך שאני שולל כל תיקון בנוסח התפילה, אבל דומה שתיקונים והשמטות כגון אלו שהצבענו עליהם, חייבים להיעשות – אם בכלל – ביתר כובד־ראש ורצינות מכפי שמשקפים הסידורים „המתקדמים" והשמרנים כאחד. בסופו־של־דבר אסור לשכוח שכוחה של מסורת – כל מסורת – הוא עצמה, אפילו שוב אין היא מתאימה בכל תגיה ואותיותיה להווה. לנוסח התפילה המסורתי יש עד היום כוח מאחד אדיר, השקול כנגד כמה אידיאולוגיות וארגוניות שאנו חשים בהם, ומוטב שגם תפילת „על הנסים" תישאר על כנה כמות שהיא, אפילו יש בה מלחמות ונקמות של אדון כל – ולא של בשר ודם: – „בימים ההם בזמן הזה".

רודיארד קיפלינג

ציון

שׁוֹמְרֵי שְׁעָרַיִךְ צִיּוֹן,
לֹא תָּמִיד הֵם נִצָּבִים
בְּקֶבַע וּמְלוֹא הַשִּׁרְיוֹן
וּבִידֵיהֶם הַכִּידוֹנִים;
אַךְ סְמוּכִים גִּבְטוּחִים בְּצִיּוֹן
בְּרָזֶיהָ וּבְכָל מִסְתָּרֶיהָ,
לְרֶגַע יִשְׁלוּ בְּצִיּוֹן,
יֵשְׁבוּ, יִצְחֲקוּ בְּצִיּוֹן,
אַף יִתְבַּדְּחוּ בְּצִיּוֹן;
בְּצִיּוֹן, שַׁאֲנַנִּים בִּשְׁעָרֶיהָ.

שׁוֹמְרֵי שְׁעָרָיו שֶׁל הַבַּעַל
לֹא יֵשְׁבוּ לִמְנוּחָה קַלָּה.
בֵּינֵיהֶם רַק רֹגֶז וְקֶצֶף
מַצָּה מְרִיבָה וּקְלָלָה.
בַּאֲשֶׁר רְתוּקִים הֵם לַבַּעַל
שֶׁקְּרָבְנוֹתָיו הֵם שָׁוְא,
דְּלָה מְנוּחָתָם עִם בַּעַל,
שׁוֹקְקִים וְדוֹרְשִׁים הֵם לַבַּעַל
קוֹרְאִים בְּגָרוֹן הֵם לַבַּעַל;
נִרְגָּזִים בְּעָמָל נִכְזָב.

אַךְ אָנוּ נֵלֵךְ לְצִיּוֹן
בִּבְחִירָה וְלֹא מֵאֵימָה,
וְעִמָּנוּ יַחְדָּיו חֲבֵרֵינוּ,
גַּם מָתְנֵינוּ יוֹרְדֵי־הַדּוּמָה;
וּבְיוֹם יְשׁוּעוֹת בְּצִיּוֹן
חַיִּים וּמֵתִים – עִם הַשָּׁנִים,
בּוֹא שַׁב וּנְמַע בְּצִיּוֹן,
קוּם עֲמוֹד וּשְׁתֵה בְּצִיּוֹן
אַחַת מַה תִּהְיֶה בְּצִיּוֹן
הַכּוֹס שֶׁתַּגִּישׁ לַשְּׂפָתַיִם.

מאנגלית שלמה טנאי

ארץ ישראל בספרים

אהרן בייר

סגירה של פעם

נעורים בסגירה / זלמן טפליצקי / "יטרקליק" / תשמ"ז – 1986 / 159 עמ'.

המחבר, איכר היה בנעוריו בגליל, בסג'רה, בשנות העשרים של מאתנו. את אשר עבר עליו שם הביא אל הספר, וכעת, כעבור ששים שנה, חזר לראות את יישובו, ולספר לנו את השינויים שחלו בין אז לעתה.

במיוחד מעניינים הפרקים של העבודה, הקשרים עם הערבים, ההסתפקות במועט, הדאגה ליום המחרת, אחוות רעים ביישוב ועוד. אין המחבר מספר רק את סג'רה, אלא גם משלב הוא יישובים אחרים, אף כאלה שאליהם גלו כדי להשיג יום או שבוע עבודה, או לערוך עיסקי חילופין של תבואת הארץ. האישים המוזכרים בספר, לבד ממשפחת המחבר, משרים עלינו תמונה של עובדי אדמה מרודים, השמחים בחלקם, גם אם חלקם קט ומעט, ומעניינות הדמויות העובדות בגלריה של הספר, על פניה. אף משפחות גרים מופיעות בספר, והם עובדים וחרוצים, מסודרים, ולעומתם גם בני הדור השני, בני החלוצים, שלמדו כי אם אין קמח אין תורה, וגם אין לחם. מספר פקסימיליות ותמונות מעטרות את הספר.

ימי המעברות

עולים ומעברות, 1948 – 1952 / ערך מרדכי נאור / הוצאת יד יצחק בן־צבי / ירושלים / תשמ"ז / 280 עמ'.

המאמרים שבספר ממוקדים בשאלת העליה הגדולה של ימי מלחמת השחרור ועד 1952: המדיניות של העליה בשנות החמישים; המאבק על העליה ההמונית; המעברות; מפעלי התיישבות באותם ימים; הצנע ששרר אז בארץ; מעברות שהפכו לערים; זכרונות מן העליה הגדולה; השנה שהיינו בה למיליון ראשון; שירי זמר על העליה ועוד. המאמרים השונים כתובים בידי מומחים למקצועותיהם, ומציירים תמונה יותר מגוונת של העליה.

בניין ירושלים

ניצני עוז בימי עברה / יעקב אלעזר / הוצאת אימוץ תנועת "יד לראשונים" / ירושלים / 216 עמ'.

למרות כותרת המשנה „בוני ירושלים – חמישים שנה למאבק בזרם הערבי על הבניה בירושלים", רק בקוראנו בעמוד השער: "השביתה הערבית אפריל–אוקטובר 1936 (50 שנה למאורעות הדמים) מתברר במה עוסק הספר: בשביתת הערבים ובמאורעות תרצ"ו תרצ"ט (1936 – 1939). בעמל רב, בכוח ובעורמה עלה בידי המחבר וחבריו להפעיל מחצבות עבריות בירושלים, למרות השביתה הערבית השלמה. הודות לכך נמשכה הבניה בירושלים, ובזכות צעירות אלה, בין השאר דעכה השביתה וכעבור מספר חודשים נפסקה. התיאור השוטף, איזכור המשתתפים במערכה, תמונות וביאוגרפיות, עושים את הספר לא רק קריא, אלא מביאים את הקורא לכלל הזדהות עם המחבר, במהלך הסיפור האותנטי על השביתה ושבירתה, על בנין ירושלים ועמל בוניה.

לשוט בארץ

מפת טיולים וסימון שבילים / הוועדה הציבורית לסימון שבילים / 6־1984.

לאחרונה יצאו לאור שלוש מפות עם סימון שבילים: מדבר יהודה דרום, קנה־מידה 1:50,000; מדבר יהודה צפון, קנה־מידה 1:50,000 ואיזור אילת, קנה־מידה 1:50,000. כעור שפני המפה היא זו המקובלת, הרי תודות לסימונים הרבים הנוספים, תשמש זו לצרכים רבים יותר מאשר המפות הטופוגרפיות הרגילות. גב המפה מלא אף הוא: הנחיות; פירוט נחלים; עצי בר; מפת הורדיון; עין גדי; מסלולי טיולים; תכניות אתרים, ועוד ועוד. רק לצאת ולטייל.

זרזירים

שמוש – בעקבות מישל עזרא ספרא

מישל עזרא ספרא ובניו, אחת מסדרות היוקרה של הטלוויזיה הישראלית, חוזרת לבתי־ישראל. החל בשלושה בינואר, במשך שבעה שבועות רצופים, נוכל לצפות בהם בשידור חוזר. במקביל, חוגג בימים אלה אמנון שמוש, מחבר הרומן שעליו מבוססת הסידרה, עוד כמה אירועים משמחים. בימים אלה מופיע תרגום ערבי של הספר. המתרגם הוא נימר נימר, דרוזי הכותב בעיתונות הערבית, והעורך הוא הסופר המו"ל מחמוד עבאסי. המרכז האקדמי הישראלי בקהיר הזמין את שמוש לבוא עם הספר המתורגם לסדרת הרצאות ופגישות עם סטודנטים, סופרים ואנשי רוח מצריים בקהיר ובאלכסנדריה. הספר תורגם כבר לספרדית, לצרפתית ולאנגלית. בעקבות התרגום לספרדית, הוזמן הסופר לביקור במכסיקו. התרגום הצרפתי זיכה את הסופר בפרס ויצ"ו צרפת לספרות יפה. עלילת הספר מתרחשת בישראל, במכסיקו ובפאריס, ודומה ששמוש עוקב עתה אחרי מישל ובניו במסעותיהם.

תערוכה בירושלים

תצוגה מיוחדת לציון מאה שנים להולדתם של הסופר והמשורר היהודי־גרמני אלברט ארנשטיין וידידו הצייר אוסקר קוקושקה נפתחה בימים אלה בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי שבאוניברסיטה העברית בירושלים בגבעת רם. בתצוגה ספרים, כתבי יד ותצלומים של ארנשטיין, שהיה סופר ומשורר אקספרסיוניסטי ומתרגם בשפה הגרמנית. יצירותיו של ארנשטיין, שנולד בווינה ב־23.12.1886, הפכו לאחר מותו (ב־1950) לפופולריות מאוד בארצות דוברות הגרמנית. עוד בתצוגה רישום של אוסקר קוקושקה, אשר צויר בעת ביקורם של ארנשטיין וקוקושקה בירושלים בשנת 1929. המוצגים הם מתוך עזבונו של אלברט ארנשטיין, שבמחלקה לכתבי יד וארכיונים שבבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי.

פרס עיריית חולון, תשמ"ז

עיריית חולון מודיעה על חלוקת הפרס העירוני ע"ש ד"ר חיים קוגל ז"ל, לשנת תשמ"ז. גובה הפרס: 1.000 ש"ח.

הפרס מיועד ליצירות בספרות יפה. ועדת השופטים נקבעה בהמלצתו של הוועד המרכזי לאגודת הסופרים.

על קבלת הפרס יכולות להתחרות יצירות מוגמרות של לא פחות מ־2 גליונות דפוס. באים בחשבון גם ספרים שיצאו לאור לפני מספר שנים.

הסופרים והמו"לים המעונינים מתבקשים להמציא לעיריית חולון, הפרס לספרות יפה, את החיבורים ב־4 עותקים, עד יום ו' ט"ז טבת תשמ"ז, 16.1.87.

חרם – על חרם דרבנו גרשון

היהדות הספרדית חברת המזרח לא קיבלו עליהן את חרם דרבנו גרשום, האוסר נישואים לשתי נשים, ובניגוד לחברה האשכנזית, נשארו הם חברה פוליגמית להלכה. עד לאחרונה סברו החוקרים, שבעידן זהרה, תקופת הגאונים וימי הרמב"ם, היתה יהדות המזרח מונוגאמית למעשה, וטענו שבכל תעודות גניזת קהיר, שנכתבו במאות הי"־י"ג, לא נמצא אף מקרה של ריבוי נשים. סברה זו מפריך פרופ' מ.ע. פרידמן מאוניברסיטת תל־אביב בספרו „ריבוי נשים בישראל", בהוצאת מוסד ביאליק ובשיתוף עם אוניברסיטת תל־אביב.

בספר זה שבעים תעודות חשובות מן הגניזה, העוסקות בפוליגאמיה (ובפילגשות). רוב המשפחות היו אמנם מונוגאמיות, אבל הפוליגאמיה היתה תופעה שכיחה למדי. בדרך־כלל לקח אדם אשה שניה, כדי לקיים פריה ורביה, אבל הכל היה תלוי באנשים ובנסיבות.

בקובץ כמה כתבים מגאוני בבל, מראשי ישיבות ארץ ישראל ורבנו אברהם בן הרמב"ם. אבל המעניין הוא מה שמספרות התעודות הרבות של האיש והאשה המפורטים על עניין פרטי זה בחייהם.

ספר קריקטורות חדש, בהוצאת שבא

הסבר פניך – לעולם

גבריאל שטרסמן

לתולדותיה של מערכת הסברת החוץ של ישראל / ד"ר משה יגר / להב – בית הוצאה לאור בע"מ / 187 עמ', כולל הערות ומראי־מקום.

ספר זה הוא דוגמה, אולי יוצאת דופן, להיפוך המימרה שאין הנחתום מעיד על עיסתו. אכן, עיסה זו – ועוד איזו עיסה – ששמה הסברת החוץ של ישראל, ראויה לעדותו של המחבר, שבתפקידו האחרון במשרד החוץ בירושלים היה ראש האגף למידע ולתקשורת כסגן מנהל כללי במשרד ובעבר אף ניהל את מחלקת ההסברה.

הוא ראוי להעיד, משום שאינו משבח ומקלס, אלא מבקר ומעיר. הוא אינו כועס על מי שנכשלו במשימת ההסברה הישראלית, אלא מתאר את תולדות המחדלים במשימה זו ומנסה להורות לנו מה לעשות וכיצד, לפי מיטב ידיעתו והכרתו. הד"ר יגר, המכהן כקונסול כללי של ישראל בניו־יורק, זכה לא מכבר בתואר אישי של שגריר. כל המכיר את מצות התפקיד שהוא ממלא עכשיו יודע אל־נכון, כי חלק נכבד ממנו תופסת ההסברה.

ספרו של ד"ר יגר הוא למעשה מחקר בתולדות אחת הבעיות הקשות, שהמערכת המדינית הישראלית מתלבטת בה מאז קמה המדינה. כדרכן של בעיות תדמית, אין זו באה למבחן אלא בשעת משבר. יש פרקי־זמן, שבהם האירועים ודרך התפתחותם עושים את שלהם ואינם נזקקים לסיוע של מסבירים מקצועיים. הקמתה של מדינת ישראל היתה מנוף הסברה אדיר, שלמשך זמן־מה לא הצריך מערכת הסברה עצמאית. אולם הבעיות שנתעוררו עקב המלחמה הצריכו מערכת מקצועית שכזו.

ספרו של ד"ר יגר אינו משיב תשובות לשאלות הנצח מה לומר, מתי ואיך. הוא סוקר סקירה היסטורית את מערכות ההסברה של מדינת ישראל, ומזכיר למי ששכח, כי בממשלתו הראשונה של יצחק רבין אפילו היה לנו שר הסברה, אהרון ידיב, שפרש מקץ שבועות מעטים, כי לא ניתנו לו הכלים לעשות את המלאכה.

מי שעסק אי פעם בנושא הרגיש בעל השם המעורר דחיה כלשהי „הסברה" יודע אל נכון, כך הוא מבחר, כל שצריך לדעת: מה לומר, למי לומר, כיצד לומר. ומי שנתנסה בכבוד אלה גם יודע לספר על מעלליו הנסידר העשיר. ואף על פי כן התוצאה אינה תמיד מרנינה ולעתים היא אף מרגיזה. שמה של ישראל אינו תמיד נישא בפי כל וכשהוא נישא, לא תמיד במלים שבהן היינו אנחנו נושאים אותו. הרבה טענות יש בעולם כלפינו, רובן – ייאמר מיד – אינן צודקות, חלקן צודקות. אנו יודעים את זכותנו על הארץ הזו ואת תולדות האנטישמיות רבת־השנים ואת הרדיפות ואת העובדה שהערבים הם שאסרו עלינו מלחמה ולא להיפך, ומעל לכל אנו יודעים שלנו אין ברירה אלא לחיות כאן, גם אם לעתים גורמים היינו עול לזולת.

כל העוקב אחרי ההתפתחויות המדיניות של ישראל יודע, כי מבחינה ארגונית לקתה ההסברה הממוסדת מאז ומתמיד. מה שפקד את תדמיתה של ישראל בימי מבצע שלום הגליל, למשל, הוא אות ההוכחה לכך. „הוד־טא הקדימון" של ליקויי מערכת ההסברה בעוצים בימים הרחוקים ההם. ד"ר יגר מתאר את גלגולי ההסברה הישראלית בפרטי פרטים, שיש בהם כדי להפתיע אף את הבקיאים. אך גם כלי הקריאה בפרטים, יודע כי בעיות אישיות, ניגודים בתפיסות ובמזג, חוסר מקצועיות, אינטריגות פוליטיות, קנאה, היעדר משאבים, כל אלה חברו יחד למכשלה נמשכת, שלאיש ממנהיגי המדינה לא היה כושר להשתלט עליה.

העדיפות שניתנה להסברה היתה תמיד נמוכה למדי וספק אם קברניטי המדינה הבינו תמיד את חשיבותה בעידן המודרני. בכל שחלפו השנים וגדל מספר הנושאים השליליים ששיקפו את ישראל בתודעת הציבור, בעיקר מעבר לים, כך ירדה תודעת חשיבותה של ההסברה לחוגי העושים במלאכה.

גם אם סקירת הפרקים הדנים בצד הארגוני־המימסדי של מערכת ההסברה אינה מרטיטה ביותר כחומר קריאה, יש גם בהם כדי להצביע על מיעוט המודעות ל„מחלה". אל יהיו אי־הבנות: גם הסברה מעולה אינה מבטיחה תמיד הצלחה ושיפור התדמית, כלומר אינה תמיד מביאה להוקרה, לתמיכה ולהבנה.

„תקנה מסויימת למצב זה" – מסכם ד"ר יגר – „אפשר היה למצוא לו התפנו ראשי המערכת הפוליטית בארץ לנתח, מנקודת ראות הסברתית, צעדים מדיניים או צבאיים שננקטו בשנים האחרונות. ניתוחים כאלה, אילו נעשו בשיתוף עם המומחים שעסקו בנושאים אלה ובצבר נסיון מעשי, היו עשויים להביא להפקת הלקחים המתאימים מצד קובעי מדיניות ומקבלי החלטות."

אהרן קומם

אפולוגטיקה, 1986

אֲנִי רוֹצָה לִכְתֹּב שִׁיר
עַל הַהַצְלָחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַשִּׁיר
אַף כִּי זֶה הַשִּׁיר
לֹא הוּא הַשִּׁיר.

פִּתְאֹם קְנָכִית.
רַק בָּהּ רַק בְּתוֹכָהּ
אֲנִי אַתָּה אַתְּ –
גַּרְגְּרֵי חוֹל גָּלְמֵי
מִתְהַיִּים
לִקְרַאת הַיֹּפִי הַשָּׁלֵם.

גַּם רִקּוּד הוּא
שְׂפַת הַגּוּף רוֹצָה
לָעוּף וְצוֹנַחַת מְנַצַּחַת
כְּמַלְאָךְ שָׁחוֹר אִלֵּם
וּבְלִי כְּנָפָיו.

וְצִבְעֵי תְּמוּנָה דָּבָר
רִאשׁוֹן מַרְאוֹת חֲלוֹם
בְּלִי פֵּשֶׁר.

וּבְאַךְ בִּנְגִינָה
מַעְלָה מַעְלָה סְפִירָה אֲבוּדָה
שֶׁל הֵנָּה וְעוֹד הֵנָּה
וְסַהַר צָרוּף.

וְהַשִּׁיר הַזֶּה
הַשִּׁיר הַקַּיָּם
שׁוֹרֵק בּוֹ אִתּוֹ
אַתָּה לְבַד בְּלִי קָהָל
בְּלִי תְּשׁוּאוֹת רַק מַנְגִּינָה
פְּנִימִית וְרִקּוּד תּוֹכִי
תְּמוּנָה חָפְשִׁית כְּעַפִּיפוֹן
רָתוּק לַמִּלִּים
בְּהַרְמוֹנְיָה שֶׁל אַבְנֵי חוֹמָה
כְּבֵדוֹת וּצְלוּלוֹת.

כִּי הֵן הַמַּרְאֶה וְהֵן הַנִּגּוּן
וְהֵן הַדַּעַת לִהְיוֹתֵנוּ כָּאן.

עַד לִבְרִית
בֵּין הַבְּתָרִים
בֵּינְךָ לְבֵינְךָ.

ספרות • אמנות • ביקורת

עיון ראשון

מג"ל

סיפורת

זעקת הקרב

גד הרן / אבק גיבורים / עיצוב: רוני רכב / ספרית פועלים / 1986 / 116 ע'.

חרף המסגרת הריאליסטית הבלתי־הרשנית של סיפוריו הקצרים, עתיד אולי גד הרן להתפתח למספר בעל שיעור קומה וייחודי. חוויות־התשתית המלחמתיות שלו עזות, ואליהן נוספת דייקנות חמורה בתיאורים ובאווירה: ב„טוש" — — קווים לרוחב — „פרשת" למטה בהאדי, קווים של אודך — — ה„קוליס" בשלג על הדרך וציגור מוופת לאורכה, מנטף גלידי קרח קווים לגובה — — עמודי השמל יתומים מחוט, בעלי כיפות לבנות. והעצים בתוך. לא מנידים עפעף, ומשרגים ורידים אפרפרים אשר דמם נקרש". בקובץ שישה סיפורים קצרים: אבק גיבורים, הגירוש, אתגם הרזולל, רקיאם להורש (הראוי היה להזיר בשם פחות שגורי לסיפור), האיש בעל רגלי הצבוע, ימי עין־אל־חילווה האחרונים. ויותר משיש בסיפורים מחאה נגד המלחמה כשאה, יש בהם זעקה מרה על גורלו של האדם במלחמה המוזת, ריחו עולה לשמים: והחיים — הם אפופים עד אי־שכחה בריח הפיגולים של המוות הזה הסר־הטעם.

המסע אל האטלנטים

ארתור קונן דויל / העולם שאבד / עברית: גדעון טורי / ציורים ועטיפה / אבי כץ / כתר / 1986 / 187 ע'.

עלי להתוודות על חוסר הידיעה שהייתי שרוי בו עד עתה, כי הנה נעלם מנגד שהוצאת „כתר" יזמה הוצאיה לאור עד עתה כ־50 ספרים לבני־הנעורים, ממיטב הקלאסיקה העולמית, במיטב התרגומים. ברשימה אני מוצא את „השבוי מזנדה" (משה דור), „עלובי החיים" (אביטל ענבר), „היידי בת ההרים" (שלמה ניצן), „ספר הג'ונגל" (אוריאל אופק) ורבים אחרים. „העולם שאבד" הוא יצירת־מופת נוספת בסדרה וראוי לברך עליו, ועל הסדרה כולה, כברכת הנהנין, ומה אומר ולא נאמר כבר על קונן דויל ועל ספרות פרופ' צ'לנג'ר קשישא עדיין מרתקת כפי שריתק בנעורי וגם ברזותו של הפטרודאקטיל האדומי האחרון עודנה אנטי־קליימקס נכון כפי שהיתה ומבחינה ספרותית לא עבר עליה הכלח. רק ספרים מעטים הצליחו בדיוק בשילוב של סיפור מעשה מרתק ומהנה שיש לו מסרים ערכיים אנושיים. בשנה מדויל, רוב ספרי המד"ב המודרניים לוקים בקרירות אנושית מסויימת, וזה מוכיח יותר מכל, שלהרשנות בספרות אין יתרון על העבר — וליתר של דויל לא נס והוא רענן כביום היוולדו של שרלוק הולמס.

גברברים בסאבאנה

פרג'ט פאוול / אדיסטו / מאנגלית: נורית פרג / כדים / 1986 / 144 ע'.

מהו ריתם של נעורים בדרום ארה"ב, בין סאבאנה לצ'רלסטון נעורים הם נעורים, אבל נעורים במקום הכי פרובינציאלי בעולם יכולים גם להיות מעניינים, כפי שהם ברומן של פאוול. סימונס מאניגאולט, הנער המספר את הסיפור על עצמו, חבריו ומשפחתו, עקר ממקום מגוריו בדרום דרום־קארולינה. במשך שירותם הקשה של הוריו, הוא מבלה במועדון לילה כושי, זרוק אך גם בעל־יוחסין בגלל גזעו. מנקודת מבטו של הנער, החיים נראים תוססים וכל חומרתם הממשית מומרת לחומר המודריסטי למדי בתהליך התבגרותו. „שייטנו אל האי פייג (המתרגמת מעידה כאן, ובצדק, כי פייג משמעו תאנה אך גם כשלון) שהוא כזה אי קטן מרי בשביל שהערבים יפרחו לרכוש. היה שם נחמד. שיחקנו בתוך המים. לתנדי ואני אימנו את עצב הנישוקים שלנו על ידי שניסינו לשתות האחד כלפי השניה מתחת למים ולהתחבא ואחריה להתנשק". אך כל שחיית האהבה עולה בתוהו, בשל המבוכה וחוסר הנסיון. פרג'ט פאוול, המספר בן ה־34, הוא עבורי גילוי ואני מקווה שגם קוראים אחרים יגלוהו, כי הוא מספר חריף ובעל חוש הומור מיוחד. ומהו הדבר שיש לנעורים בסאבאנה? הוא מעלה מנבכי הזכרון את ניחוח נעורינו והבל על דאברין האינם משתכחים.

פוצ'ו

הבלש שלומי אלי בארץ טררם

איורים: יפה טלרק

ספרו ה־26 של פוצ'ו, המכונה גם ישראל ויסלר. הוצאת תמוז / 1986 / 160 עמודים.

שירה

חסד של אמת

נעמי שחר / כקשת בענן / מבוא: גבריאל מוקד / ספרית פועלים / תשמ"ז / 159 ע'.

בדמי ימיה מתה נעמי שחר וקצרות היו שנות חייה וקשות. אל שירה הביאה הרבה עצב, אך גם סקרנות וחדוות־חיים. התחלות באות הזו לה מראשיתה, אך אל גמר הבשלתה לא הגיעה. הקובץ שראה אור לאחר מותה מכיל את שירי ספרה הראשון „צריך הרבה פחד להסתובב כך ברחובות" (הוצאת „פרוזה") ושירים שנכתבו אחריו, מהם שנדפסו בעתונים ובכתבי עת ומהם שנותרו עד עתה בעזבון. את שירתה של נעמי שחר אהבתי בחייה והאהבה זו לא פסקה גם אחרי מותה. במבוא לקובץ זה כתב גבריאל מוקד את מלות האפיון הטובות לכל שירתה של נעמי שחר: „אבל גם תחושת יופי קלאסית זו של גופים אירופיים וארצישראליים ושל אמת אישית בממלכה אסתטית, נוהרת — — לפחות כשוליה — — בלהבת המתנים האורטיים וחרדת המוות..." שהיא תמציית הוויתה, כמו בסיום השיר „חודש 82": „גם זו קינה, היושי רק מרטיש שליה, / רק פוער את מרכזה המתאכזב. // בכל זאת ברוחבה העיר הזו, ושעונים מעודדים / את שעריה, ראשונים. / ברוך שהחזרת נשמתי / לעולמי".

דגיגי השורות הקצרות

תמר גור (שכטרמן) / חלומות / שער: שלמי ברוש / תשמ"ז / 64 ע'

מה טוב שחיי חוסר־הכשרון הם כה קלים ומאפשרים כתיבת מלים על נייר, ללא הרבה אחריות לנכתב, וכך ניתן לרקוח מרקחות אינספור ובטעמי סאבאריין שונים: „מתי הגיע / עלה נשר / ואני נבלתי לאט לאט בין השמשות... / השלכת קמלה כאבי / ונתרתי עידומה / אך נותרתי / לספור / שעות עצבות של בין לבינך". ואפשר רק להעיד לגבי הסוד החמישי שלדובר־בשיר נשקפת סכנה של הצטננות. הפעם לפנינו גירסה מאוחרת של ספר הזכרונות שבו היו קרטוננו נוהגים לכתוב בבית־הספר היסודי „על החלון ישבתי / ויזכרון כתבתי / והנה נפל העפרון / ועף הזיכרון" או „מי שפותח סוד כמוס / הוא חמור וסוס". מה אומר ומה אדבר, גם חוסר הכשרון אימץ לעצמו את כל הגינונים — חוסר חרוז, חוסר משקל, חוסר עברית — והוא יוצא לדרך מצוייד בכל האביזרים הבאנאליים: „חיי הם אלבום תאריכים / בן העם יבש / אך הדמעות ממשיכות לכתוב / לך / עליך / חודשות לך דם / קודמות לך אחיד חיים / בו אני נושמת חסר".

קליק

זיוה רון / שירים תפוזים / עטיפה: מיכל רון / הוצאת רון / תשמ"ז / 30 ע'.

יש פורנוגרפיה שאינה של מלים גסות. זו האחרת היא של אופני חשיבה מתעגבים: „לו ביתן לי / הייתי משאירה עקבות שיני / בעורך הרך / כתמוזיה הייתי שורטת / על גופי / כמה סימנים כחולים / כמו מספרי שואה". וזה מרגיז, משום שכל הכתיבה הזו עלובה והכל היה לבזבז נייר הדפוס וכריכה (ואת רשימתי במדור) על מה שראוי היה לו שלא ייצא מן המגרה אל אור היום: „אני ממתינה אין לי זמן, / רוצה את גופו של עינך, / על ליבו כבר ויתרתי מזמן, / לצרות שהצעתי מחיר מצויין".

ביקורת ספרות

לאה גולדברג וספרות הילדים

לאה חובב / יסודות בשירת הילדים בראי יצירתה של לאה גולדברג / כרטא / תשמ"ז / 406 ע'.

לאה חובב יוצאת מנקודת מוצא היסטורית, שלפיה שירי חקר ספרות הילדים הישראלית כמעט בחיתוליו. מן הצד השני טוענת המחברת, שבספרות העברית תופסת ספרות הילדים מקום חשוב יותר מכפי שנמצא בספרויות אחרות וכי טובי היוצרים העבריים נרתמו לפעולה בתחום זה. מן הטעם הזה בוחרה המחברת להכליל בספרה תיאוריה רחבה וכוללת של ספרות ילדים, שבמסגרתה היא דנה בשירת הילדים של לאה גולדברג. המחברת דנה בעניינים תיאורטיים והמעשיים כבושאי ספרות הילדים, לאצרים, עיבוד פוטשי לשון, פרוזודיה וכיו"ב. חטיבה חשובה בספר היא הביבליוגרפיה שבה רשימה מקיפה מאוד של שירי הילדים שכתבה לאה גולדברג. עלי לציין ששתי חוקרות כשורדקון ובהרך פרוסט במשך השנה האחרונה ספרים יסודיים על ספרות ילדים, ואותם יש להוסיף למפתחות של לאה חובב, אם כי אני מבינה שהיא התמה ספרה לפני שניתנה לה ההזדמנות לקרוא בשני הספרים האמורים.

ביוגרפיה

אשה ואם

לילי גולדברג / ברדות המסך / (רומן אוטוביאוגרפי) / עטיפה: דב כהן / נוצה וקסת / תשמ"ז / 128 ע'.

המחברת לילי גולדברג היא אלמנתו של השחקן אליהו גולדברג ואמו של הבמאי דוד טופז. היא מספרת על קורות חייה האהובה לאליהו גולדברג בוורשה שלפני מלחמת העולם השניה על רקע העיר, גניה האתריה, הוי החיים של המשפחות היהודיות, הגימנסיה העברית ובית הכנסת הגדול (שאביה דוד פולמן היה מכירה). בחודשים שקדמו למלחמת העולם השניה החל להתרקם סיפור האהבה בין תלמידת התיכון לילי לבין המדריך בתנועה הדרמטי — הוא אליהו גולדברג. היא ניצלה מן הגורל שזומן ליהודי פולין הודות למאמצי מאהבה, מי שברבות הימים בהיה לבעלה ואב ילדיה. הוא שהשיג עבודה היתר יציאה, כשהוא פונה לגדולי עולם כדי להלץ אותה מן הגיהנום הנאצי. מעבר לסיפורה האישי המעניין פותחת המחברת צוהר קטן אל הוויים בעולם היהודי שעלה מאז בלהבות.

יד ימינו של קורצ'אק

שמעון זקס, רונית פלוטניק / סטפה – האשה מאחורי קורצ'אק (1886־1942) / עטיפה: גרשון קורפן / פפירוס / 1986 / 145 עמ'.

סטפה וילצ'נסקה עבדה לצידו של קורצ'אק במפעל החינוכי הגדול של בית היתומים בוורשה, במשך למעלה מ־30 שנים. היא אף הלכה עם קורצ'אק ועם הילדים מן הגיטו לטרבלינקה ונרצחה שם עם כל חניכיה. סטפה למדה מדעי הטבע בבלגיה ועברה השתלמות בשווייץ. שם הכירה את קורצ'אק וגם החלה להיות מודעת לשיטת מונטסורי בחינוך. שמעון זקס מצר על כך, שחלקה של סטפה במפעל החינוכי בוורשה נשאר עלום למדי והוא מקווה כי הספר יעשה משהו לתיקון המעוות. לצערי לא התנער הספר מן הנגיעה המוחלטת לתעודות ולעדויות האישיות וכתיבתו חסרה שארירות כלשהו. לבד מן ההערכה הרבה שאפשר לרחוש לסטפה עצמה, מייבש הספר כל רצון להכיר באמצעותו את דמותה הממשית. ואני מצר על כך, שהספר שלפנינו הוא רק בגדר של טיוטה ראשונית למה שאולי יהיה פעם ספר על מחנכת דגולה זו.

מדע וטכנולוגיה

מכונות כבני־אדם

אברהם דורון / רובוטיקה ובקרים מתוכנתים / סיגלית / 1986 / 367 ע'.

באוטומציה המודרנית משתמשים באותן מערכות המסוגלות לחקות במידה מסויימת את פעולות שריריו, עצביו ומוחו של האדם. המכונה תופסת את מקום השרירים המחשב תופס את מקום המוח. ראוי לציין בהקשר זה את מדע הקיברנטיקה. מדע הקיברנטיקה של הרובוט עוסק באופן פעולתם של התקני הישוב. כיום מפתחים מכונות המסוגלות לקבל החלטות. חזית הפיתוח של הענף נמצאת כיום בפיתוח בקרת תהליכים באמצעות מחשב ובפיתוח אינטליגנציה מלאכותית שתהיה תוכנת־על של מכונות ורובוטים.

כותבים לנו

עוד על נפתלי יבין

התרגשתי לקרוא את מכתבו הנפלא של בועז כהן במדורכם „קסמו של נפתלי יבין" (יום ו', 12.12.86).

כמי שעקב בקפדנות אחר תמורותיה של הספרות העברית ב־20 השנים האחרונות, מצאתי את ספרו של נפתלי יבין „ילדות מכושפת וקיץ וחורף בעיר אחרת" מרכא ומהמם, למרות בוסריות ספרותית מסויימת במספר סיפורים. את הספר הנדיר קניתי בזמנו, אך לצערי, הוא אבד לי (או נגנב...) במרוצת הזמן.

אף אני כמהתי להשיגו, ולו גם בספריה, לקריאה חוזרת ונבונה.

נפתלי יבין ז"ל, שכתב בסוף שנות ה־60 את סיפוריו, מתאים יותר מכל לתקופתנו העגומה, הבואכת והמבולבלת.

מצטרף אני בכל לבי לדבריו של בועז כהן ולואי ומישהו ימצא לנכון להוציא שוב לאור ספר נפלא זה.

ירושלים — ד"ר רון הראל

ליקוטים מספרות העולם

רות שפירא

„סאוועטיש היימלאנד" – 25 שנה

הירחון היידי היחיד, היוצא לאור בברית"מ, „סאוועטיש היימלאנד" (המולדת הסובייטית) חגג בימים אלה חצי יובל לקיומו. לרגל חגו, העניק לו את הצטיינות מטעם הסובייט העליון (ולא בכדי).

הירחון, שהחל להופיע בתקופת ה„הפשרה", בימי שלטונו של חרושצ'וב, הוא אות יחיד כמעט של תרבות יהודית ברוסיה. „סאוועטיש היימלאנד" יוצא לאור ב־5,000 עותקים בלבד, שרבים מהם מיועדים למנויים בחו"ל. תפוצה מצומצמת זו מלמדת, שהירחון מגיע רק למעטים מבין מאות אלפי היהודים החיים ברוסיה והמהדים לביטוי תרבותי יהודי, לרבים אין הירחון מגיע כלל.

עם זאת מגלה הירחון כושר שרידות גבוה, כנראה בזכות הנימה האנטי־ציונית והאנטי־ישראלית הבוטה, שמטפח אהרון ורגליס, עורכו הראשי מיום הוסדו, המבטא את כתב־העת לפי המגמות האנטי־ישראליות הרווחות בחוגי השלטון הסובייטי.

בירחון מתפרסמים מחקרים מעניינים, כגון מחקרו של לייב וילסקר, שגילה שיר־יהתגנה לאידהעים של יהודה הלוי – בצד שירים וסיפורים שבולטת בהם מגמה תעמולתית ו„פטריוטיות" זולה וכתבים כגון רומאן של העורך ורגליס עצמו, שבין השאר חוזר הוא בו על העלילה, ש„הציונים סייעו לגרמנים להשמיד יהודים בתקופת השואה".

רבים מבין משתתפיו הראשונים, כ־25 סופרים, משוררים, חוקרי ספרות ולשון יידיש, עלו בינתיים לישראל.

אומברטו אקו ישחזר את אריסטו

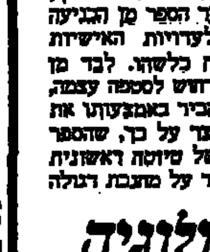

אומברטו אקו

התקשורת איננה מניחה לאומברטו אקו האיטלקי, מאז הגיח מאלמוניות מוחלטת לתהילה בינלאומית, עם רומאן הביכורים שלו „שם השושנה", ב־1980. סיבה נוספת למשיכה סביבו היא העיבוד הקולנועי של הרומן, בבימויו של ז'אן־ז'אק אנו ובכיכובם של שון קונרי ומארי אברהם. בראיון מקיף לשבועון „ניוזוויק" מודה אקו, פרופסור לסמיוטיקה באוניברסיטת בולוניה ובעל טור אישי בשבועון „ל'אספרסו", ש„שם השושנה" הביא לו כבוד, הכרה וכסף רב, אלא שהוא חש שההילולה נמשכת זמן רב מדי. „אינני יכול לבלות את שארית ימי בדיבורים על ספר שהשארתי אחרי לפני חמש שנים", הוא קובל, אך ממשיך להתראיין ולקחת חלק בסימפוזיונים המוקדשים לרומאן.

לשאלה, מה יהיה ספרו הגדול הבא, משיב אקו בן ה־54, שבכוונתו לשחזר את הכרך השני, האבוד, של „פואטיקה" של אריסטו, אותו ספר שגרם, כזכור, לכל הבעיות ב„שם השושנה". כצפוי, הביאה לו ההצלחה גם אויבים לא מעטים, במיוחד מקרב מבקרים ואנשי רוח בארצו, הפוטרים את „שם השושנה" כטקסט משעמם ואת התמצאותו המרהימה של אקו בהיסטוריה, בפילוסופיה ובנצרות, כסיסטמטיזציה של רעיונות של אחרים. אין נביא בעירו, גם במקרה זה.

גם לניו־יורק „משורר־חצר"

האמריקאים אינם מפסיקים להפתיע. לפני חודשים אחדים הוליכה ספרית הקונגרס בוושינגטון, שארצות הברית ראויה חוקקה ל„פואט לוריאט" דוגמת הבריטים, ומינו לתפקיד את המשורר הקשיש רוברט פן וורן. בעקבות מינוי משורר־חצר לאומי הוליכה לא מכבר מדינת ניו־יורק, שאף היא ראויה חוקקה לפונקציה דומה. התואר „משורר־מדינה" אינו מצלצל אמנם אסוקטיבי כ„משורר־חצר", אך המינוי מלווה בציון לשבח על שם אדית וורטון ובמענק צנוע של 10,000 דולר. לתפקיד נבחרה המשוררת גרייס פאלי, לכהונה של שנתיים, ויש להניח שבקרוב נשמע על מינויים דומים במדינות אחרות בארצות הברית.

וירג'יניה וולף בעתונאית צעירה

בבריטניה ראו אור בימים אלה מאמריה של וירג'יניה וולף מן השנים 1904־1912, כרך ראשון מתוך פרוייקט מתוכנן של שישה כרכים בעריכתו של אנדרו מקניליי, האמור לכלול רשימות עיתונאיות וביקורות שפירסמה וולף במשך שלושים וחמש שנה, בעיקר ב„טיימס" וב„טיימס ליטררי סאפלמנט". את תחילת דרכה עשתה וולף, בגיל 22, עבור ה„גארדיאן", שבועון דתי, ואחת ממשימותיה הראשונות שם היתה רצנזיה על רומאן חדש של הנרי ג'יימס, „הגביע המוזהב". ברור, שוולף נתבעה לאין ערוך לכתוב על רומאנים סוג ב', רשימות מרושלות ולגלגניות. רשימותיה המעניינות ביותר עוסקות בבני־אדם: טיפוסים אקסצנטריים שונים, ובנשים, דוגמת השחקנית שרה ברנאר. חלק מן המאמרים נתגלו לא מכבר ורבים לא פורסמו מעולם בקובץ כלשהו, מאז פירסומם הראשוני.

פארסיפל וגביע הרעל

גיורא לשם

יעקב כ"ץ / ריכארד ואגנר בסבך האנטישמיות / מגרמנית: יעקב גרטשלק / עטיפה: פיני / מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל / תשמ"ז / 131 ע'.

„אמנותו של ואגנר חולה היא. הבעיות שהוא מעלה אותן על הבימה – כל כולן בעיות של היסטריקאים – העווית שבהיפעלותו, רגישותו המגורה מדי, טעמו שתובע תבלינים מחריפים והולכים, אי־יציבותו שהסווה אותה בעקרונות, ולא במידה פחותה מאוד – בחירתו של גיבוריו וגיבורותיו, כשאתה בוחנם בחינת טיפוסים פיסיולוגיים (תערוכה של חולים), כל זה מצטרף לתמונת מחלה שאינה מניחה ספק: ואגנר הוא ניברוזה", כך פרידריך ניטשה במסתו „פרשת ואגנר" (תרגום: ישראל אלדד / שוקן / 1978), כאשר הוא משרטט דיוקן פסיכולוגי של ואגנר האמן כהדגמה לביקורתו של השיקר גם באמנות הגרמנית.

פרשת ואגנר היא מקרה מבחן, כל אימת שדנים בסוגיה הנצחית של הזיקות בין האמן לחברה ובין דעותיו של האמן ליצירתו, והיא מקרה מייצג יותר ממקרה דוסטוייבסקי או פאונד או אליוט. מנקודת ראותנו שלנו, כיהודים, עלינו להפריד הפרדה מכאיבה בין הזדהותינו ונטיות ליבנו לאחר השואה, לבין דעתנו השקולה כאשר אנו באים לבקר תופעה היסטורית, בהבנה באמנות, ששורשיה נעוצים בבצירות הקדומה ובמיתוסים פאגאניים, בנפרד מהגות על אמנות, שבין רעיונותיה השונים גם רעיון גזעני הבינוי ממקור דתי, לאומי, חברתי ואישי־פסיכולוגי.

ספרו של יעקב כ"ץ אינו דן ביצירה האמנותית של ואגנר, אך כ"ץ מנסה היטב את עיקרי רעיונותיו של הקומפוזיטור לגבי היהדות והמוסיקה, כאשר הוא בוחן את גלגולי הרעיון האנטישמי בכל התבטאויותיו בכתב ובעל־פה.

ריכארד ואגנר

התבטאותו המרכזית של ואגנר במאמר „היהדות במוסיקה" לא זכתה להדים בעת פרסומה הראשון בשנת 1850 (הפרסום היה בעילום שם). ההדפסה החוזרת של המאמר בשנת 1869, והפעם בחתימה מלאה, כבר השתלבה בתהליך הגואה של שנאת היהודים בגרמניה. זו גם תחילתו ממשה בסוף שנות ה־70 של המאה הקודמת ב„תנועה הברלינאית" האנטישמית, בהנהגתו של מטיף החצר של אדולף שטקר. בעקבות נאום גלהב שנשא שטקר בספטמבר 1879 בברלין, רשמה קוזימה ואגנר (בתו של פרנץ ליסט — אנטישמי לא קטן בזכות עצמו — ורעיתו לשעבר של המנצח פון בילוב, שגרה עם ואגנר וגם נישאה לו ברבות הימים; ברונהילדה של ממש) ביומנה: „אני קוראת נאום טוב ביותר של הכומר שטקר על היהדות. ריכארד הוא בעד גירושם המוחלט. אנו צוחקים על כך, שרומה כי מאמרו על היהודים היה אכן הפתיחה למאבק הזה". העובדה שואגנר פירש כך את נאומו של שטקר, כתביעה פוליטית מעשית ולא כסתם דברי תעמולה, היא הנותנת. אין ספק שבסוף שנות ה־70 היה ואגנר אנטישמי במלוא מובן המלה, אף כי הוסיף לטפח ידידויות מועילות עם יהודים.

ואגב, טיפוח ידידויות מועילות הועלה על־ידי ואגנר למדרגה של אמנות!

המאמר „היהדות במוסיקה" (שנוסחו השלם נתפרסם בעברית באסופה המעניינת „מי מפחד מריכארד ואגנר", הדנה ביצירתו ובהשפעותיו של ואגנר) איזה לו למטרה קשירת שני קצוות של ביקורת: כלפי התהליך ההיסטורי של האמנסיפציה החברתית של היהודים (שבעליל לא חיסל את מה שוואגנר מכנה בשם „הטבע היהודי") וכלפי מה שנראה לו כחולשות אובייקטיביות ביצירתם המוסיקלית של יהודים כמנדלסון (אף כי היה בן למשפחת מומרים) ומאיירבר. על כן בשמעות יצירותיהם, כך טוען ואגנר, „זרות, קרות, מוזרות, אדישות, לא־טבעיות ומעוותות... כך שיצירות מוסיקליות יהודיות יוצרות בנו לעתים תכופות רושם, כאילו מוקרא שיר משל גיתה, למשל, בעגה האידית". ובמשמע רחב יותר, כביטוי לשנאת־יהודים היסטורית, אך גם כביטוי לרתיעה ולפלבסיבות במישור האישי, כתב ואגנר במשפט מפתח על כך ש„במגע ממשי, מעשי, עם יהודים, חשנו תמיד סלידה שלא מדעת מפניהם" וכן על „התחושה הבלתי־מודעת, הבאה לידי ביטוי בקרב העם כרתיעה פנימית ביותר מן המהות היהודית".

פרשת ואגנר מסוכמת בספרו של יעקב כ"ץ כפרשת חייו והגותו של אמן בעל דעות אנטישמיות, שקרקע צמיחתן הוא מסורתי־היסטורי, אך יתקותיהן בעוצמת בנד־ואשה שיש עוולות – ומוקדו של כ"ץ מוכיח שהיו מרומזות בדרך כלל – שום מעשה ידם של יהודים. הן ואגנר ראה בכל יהודי אמיד מצבאם פוטנציאלי וגם שמח על כל יהודי שגמר את ההלל על יצירותו, אך אפילו הבלתי־יציב, המכובד, היה גם אוהב לאיב. אפילו תומכיו העקביים ביותר מכלו לא אחת ממעשי בגידה שלו. אצל ואגנר היה רגש הבאמנות התעויבות הרטוריקית בלבד.

מסתו של ניטשה עוסקת במסמניו של תהליך ריקבון על פי הופעתם ביצירתו (ובאישיותו) של אמן גדול. לבקא בכתובי ניטשה כרוזה האכזבה של המולה האישית, אם כי היא מנוסחת שם במונחים על־אישיים. כי הנה, בסוף המסה, ישלב ניטשה את פרשת ואגנר בפרשת האומה הגרמנית באמצעות ניתוח פסיכולוגי היפה ליחיד ולאומה גם יחד: „הביטה הואגנרית" אינה צריכה אלא לדבר אותו גרמנים... הברית הגרמני: ציות ורגליים ארוכות... לא דבר ריק הוא שעלייתו של ואגנר חלה בעת ובעונה אחת עם עליית הרייך: שתי העובדות מוכיחות את הדבר האחד, הזהה: ציות ורגליים ארוכות. — — מעולם לא צוית טוב מזה, מעולם לא צווה טוב מזה".

יעקב כ"ץ נמנע מלהכריע בשאלה אם מוצדק החרם בישראל על השמעת יצירותיו של ואגנר ברבים. הוא כבש את דעתו, לדבריו, שלא להיראות כמי שמנצל את סמכותו המקצועית כהיסטוריון, בשאלה ציבורית פתוחה. דומני שהספר אינו מותיר ספק בלב, לגבי הדעות האנטישמיות המושרשות שהזינו את כתיבתו ההגותית של ואגנר. באשר ליצירתו האמנותית, הרי הביטשיאנים המדעיים שבקרבנו לא יפרידוהו מרעתיו. ואם נאמר על ואגנר שיצר אמנות לשם אמנות, הרי הוא, שכה עשה רבות למען שילובה של הלשון הגרמנית הלאומית, על הכיה הקדומים ביותר, במוסיקה, היה בלי ספק מתעב את נסיוננו להפריד את אמנותו מדרכו הזייה.

נתקבלו במערכת

שירה: שלמה גביש / שירי אהבה / רשפים / 1986 / 158 ע'.
● ליאורה הישה / חותם על הגיגר / מרוזי 29 / 1986 / 46 ע'.
● דבש / תסביך אמא / עטיפה: צילה לבנון / מרזוף 29 / 1986 / 30 ע'.
● מתילדה הרואן / שירים לעת מצוא / ספר / 1986 / 94 ע'.
● מיקי אפרים / סופים והתחלות / עטיפה: יוסל ברגנר / מרקלין / 1986 / 71 ע'.
● אשר גורן / דברי שיר / הוצאת המחבר / 1986 / 119 ע'.
סיפורת: ג'אקי קולינס / ההזדמנות / עברית: דפנה לוי / עטיפה: אבנר אברהמי / ספרי שוף / 1986 / 545 ע'.
● כ"ל משולם / שמים ממש מתחת לאף / עטיפה: אייל פוגל / הוצאת הגל החדש / 1986.
● ג'ים דווג' / בר / מאנגלית: אריה בובר / איורים: גדעון נריין / ומודה ביתן / 1986 / 95 ע'.
● מרלין לאנגל / רוח ברולת / מאנגלית: שרה קרן / עם עובד / 1986 / 136 ע'.

עיונים: חקר עיון: ממזרח וממערב – מחקרים בתולדות היהודים בארצות המזרח ובצפון־אפריקה (כרך ה') / עורך אריאל טואף / אוניברסיטת בר־אילן / 207 ע'.
● פרסומי האוניברסיטה העברית – מחקרים באכלוסיית ישראל (כרך ל') / עורכים: עוזיאל שמלץ, גד נתן / מאגנס / תשמ"ז / 443 ע' (אנגלית).
● אמש שואה... / עורכים: אריאל מכנס, רינה קלינוב / הוצאת יוצאי ברסלב, בית לוחמי הגיטאות, הקיבוץ המאוחד / גרפיקה: אריה ולמן / 1986 / 636 ע'.
● הרחבת השיתוף – „מלמעלה" או „מלמטה" – פגישת הקונג לקידום השיתוף והניהול העצמי / חוב' ב"ג, 1986 / עורך: אשר מניב / יד טבנקין / 67 ע'.
● מגדה כערך חינוכי – יום עיון / חוב' ב"ג, 1986 / עריכה: פנינה הילמן האמגן מבן / יד טבנקין / 40 ע'.
● שמעון מלר / „דרור" ו„הנוער הבורוכובי" בארצות הברית, משנת 1942 עד שנות השישים / יד טבנקין / 1986 / 47 ע'.

קרן תל־אביב לספרות ולאמנות ע"ש יהושע רבינוביץ

מודיעה על מענקי־הספרות לשנת תשמ"ז – 1987, בתחומים הבאים:

א. מענקים לשם התפנות ליצירה – בתחום הספרות היפה;
ב. מענקים לסיוע הוצאתם לאור של ספרים בתחום הספרות היפה (שירה וסיפורת);
ג. מענקים לסיוע הוצאתם לאור של ספרי־מסות.

המעוניינים במענקים, באחד מן התחומים האמורים, מתבקשים להעביר לקרן שני עותקים של כתבי־היד (מודפס במכונת כתיבה), ולצרף שאלון אישי שמולא ונחתם – אותו ניתן להשיג במשרדי הקרן.

כל הפונים לקבלת מענקים עבור הוצאה לאור של ספרים חייבים להגיש כתב־יד ערוך ומוכן לדפוס.

מועד אחרון להגשת הבקשות הוא יום שישי, ה־2 בפברואר 1987.

החלטות דירקטוריון הקרן תפורסמנה בתום תהליכי ההערכה השיפוטית, לקראת סוף שנת תשמ"ז (קיץ 1987).

כתובת הקרן: רח' דב אידלסון 29, תל־אביב 65241.
טלפון: 650920, 657030.

ד"ר דוד אלכסנדר
מנהל הקרן

אוניברסיטת תל-אביב

תכנית ייחודית לתלמידים מצטיינים — מסלול בינתחומי

לתכנית שתתחיל בסמסטר ב' תשמ"ז יתקבלו תלמידים מצטיינים בוגרי תיכון ותלמידי שנה א' באוניברסיטה. בתכנית ישולבו לימודים במדעי הרוח, הטבע והחברה. כל תלמיד שיתקבל לתכנית יונחה ע"י מנחה אישי. מסיימים בעלי תואר ראשון או שני יהיו זכאים להתקבל לאחר השלמות, למסלול ישיר ללימודי תואר שלישי.

תנאי קבלה:

הצטיינות במדעי טבע, רוח, חברה. שליטה בעברית ואנגלית, יכולת קריאה שוטפת של חומר מדעי וספרותי בשתי השפות.
המועמדים יראיינו אישית ויעברו בחינת קונקורס.
המתקבלים יזכו למילגות קיום ופטור משכר לימוד מקרן שנתרמה למטרה זו.

הרשמה:

מועמדים מעוניינים יפנו אל מנהל התוכנית, פרופ' י. אלקנה, באמצעות לשכת רקטור האוניברסיטה, אוניברסיטת תל אביב. עליהם לנמק פנייתם, לתאר תחומי התעניינותם ולצרף צילום תעודת בגרות ומועד הבחינה הפסיכומטרית.
על החומר להגיע לאוניברסיטה לא יאוחר מ־31.1.87.

אוניברסיטת תל-אביב

תכנית ייחודית לתלמידים מצטיינים — מסלול דיסציפלינרי

לתכנית שתתחיל בסמסטר ב' תשמ"ז יתקבלו תלמידים מצטיינים בוגרי תיכון ותלמידי שנה א' באוניברסיטה. התלמיד יבחר את לימודיו מתוך תחום אחד או שני תחומי לימוד עיקריים, תוך אפשרות השלמות מתחומים אחרים. כל תלמיד שיתקבל לתכנית יונחה ע"י מנחה אישי.
התלמיד יוכל לסיים תואר ראשון בזמן קצר מהמקובל, או ללמוד במסלול ישיר לתואר שני. המסיימים יהיו זכאים להתקבל, לאחר השתלמות למסלול ישיר ללמודי תואר שלישי.

תנאי קבלה:

הצטיינות במדעי טבע, רוח ו/או חברה. שליטה בעברית ובאנגלית, יכולת קריאה שוטפת של חומר מדעי וספרותי בשתי השפות. התלמידים יתקבלו ע"פ ציוני בחינות הבגרות והבחינה הפסיכומטרית, ויעברו ראיון אישי. יובא בחשבון גם כשרון אישי נדיר בתחום מתאים שגילה התלמיד.
המתקבלים יזכו למילגות קיום ופטור משכר לימוד מקרן שנתרמה למטרה זו.

הרשמה:

מועמדים מעוניינים יפנו אל מנהל התוכנית, פרופ' ע. קלדור באמצעות לשכת רקטור האוניברסיטה, אוניברסיטת תל אביב. עליהם לנמק פנייתם, לתאר את תחומי התעניינותם ולצרף צילום תעודת בגרות ומועד הבחינה הפסיכומטרית.
על החומר להגיע לאוניברסיטה לא יאוחר מ־31.1.87.

המועצה הארצית של קופת־חולים

קופת חולים
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

ישיבת המועצה הארצית

תתקיים ביום ראשון, ב' חנוכה כ"ז כסלו תשמ"ז — 28.12.86, בשעה 16.30, באולם הישיבות בבית ההנהלה המרכזית של קופת־חולים רחוב ארלוזורוב 101 תל־אביב.

סדר היום
1. דו"ח הועדה לשירותים רפואיים בנושא הרפואה המקצועית.
2. שונות.

תח"ל

תיאום חינוך לדמוקרטיה
דו־קיום ונגד גזענות
ת.ד. 4070 ירושלים

בחסות משרד החינוך והתרבות ומכון ון ליר בירושלים

מקיים

"יריד דמוקרטיה"

ביום ה' ל' בכסלו תשמ"ז 1.1.87 בין השעות 10.00 — 16.00 במכון ון ליר בירושלים, רח' ז'בוטינסקי 43.

ברזכנים יוצגו למכירה עזרי חינוך והוראה בסוגיות חינוך לדמוקרטיה, לדו־קיום ולסובלנות. המכונים והמסגרות המשתתפים יקיימו מוקדי מידע בנושאים הללו. חומר אור־קולי יוקרן במשך יום היריד.

הציבור מוזמן

אוטובוס מס' 15 מגיע מהתחנה המרכזית למכון ון ליר.

משרד הבטחון

לתלמידים/ות הלומדים בכיתות י"ב

(שאינם מאוגדים עדיין בגרעיני נח"ל)

כל מה שרצית לדעת על השרות הצבאי/התישבותי בנח"ל

ניתן לקבל חומר הסברה ומידע באגף הנוער והנח"ל, רח' קרליבך 31 ת"א, בימים א' עד ה' בין התאריכים 28 בדצמבר 86' ל־1 בינואר 87', משעה 10.00 ועד 16.00.

או בטלפונים:
03-298845 03-298445
03-290686 03-296906

מושב נתיב הגדוד קולט משפחות!!!

אם אתם מחפשים שילוב של אתגר ואיכות חיים

מקומכם אתנו בבקעה!!!

משפחות עם ילדים עד כתה ס'
מוזמנות לפנות בטלפון
לשרית – 02-941304
שלום – 02-941879
סילבי – 02-941196

לפנויים ופנויות!

דרך אמינה מכובדת ופרטית להכיר בני/ות רציניים לנישואין!
פנה/י לאלי שלוש, שדכן משפחתי, פרטי ובעל קשרים. בבית, גם בשבת – 03-991949, 03-990507.

התנדב לגדנ"ע צלילה

חיל הים בשיתוף עם פיקוד גדנ"ע פותחים בקיץ 1987

קורס גדנ"ע צלילה

נתוני קבלה: 1. נערים (בנים) בוגרי כתות י"א
2. סף בריאות גבוה ללא מגבלות ראיה.
פרטים והרשמה בד.צ. 01010 — גדנ"ע צלילה

אל: ד.צ. 01010 צה"ל
נא לשלוח לי פרטים נוספים בקשר לקורס גדנ"ע צלילה.
שם: ____
כתובת: ____
מיקוד: ____ ת.ז. ____
גזור ושלח

האוניברסיטה הפתוחה

בית הספר לשפות — המחלקה לאנגלית

קורסים ללימוד השפה האנגלית

יפתחו בחיפה ב־8 בפברואר 1987

הקורסים מוצעים בשני מסלולים:

א. אנגלית עם דגש על שיחות

הלימודים יתקיימו בשלוש מתכונות:
1. לימוד אינטנסיבי – 5 מפגשים שבועיים של 4 שעות לימוד (בבוקר), במשך ששה שבועות. סה"כ 120 שעות לימוד מלאות.
2. לימוד רגיל – מפגש שבועי אחד של 3 שעות לימוד (בוקר או ערב), במשך 18 שבועות. סה"כ 54 שעות לימוד מלאות.
3. לימוד רגיל – שני מפגשים שבועיים של 3 שעות לימוד (בוקר או ערב), במשך 18 שבועות. סה"כ 108 שעות לימוד מלאות.

ב. אנגלית — הבנת הנקרא לצרכים אקדמיים

הלימודים יתקיימו רק במתכונת רגילה של 54 שעות לימוד מלאות (ערב). הנרשמים יעברו מבחן מיון, ובייעוץ עם הסגל האקדמי ישובצו לקבוצת לימוד ברמה המתאימה.
התהליך כולו כולל ההרשמה בפועל, ימשך כשעתיים.

מקום ההרשמה ומועדיה:
ביה"ס למלונאות "דביר", רח' אלנבי 17, טל' 04-389131.
בימים: א'-ה' 21-26.12.86, א'-ה' 28.12.86-1.1.87, בשעות: 09.00-12.00, 16.00-18.00.
ניתן לשלם את שכר הלימוד באמצעות תשלומים – באמצעות כרטיסי אשראי בלבד.

סיור בביה"ס הטכני של חיל האויר בחיפה

הורים המעוניינים בפרטים על אפשרויות הלימוד של ילדיהם (מגיל 15 ומעלה – בנים ובנות) בוגרי ט', י', י"א בבית הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה מוזמנים (בלווית ילדיהם) לביקור בתחומי בית־הספר הטכני

ביום רביעי, 31 בדצמבר 1986

בביקור זה יסיירו ההורים במתקני בית הספר, בכיתות, מעבדות ומגורים ויעמדו מקרוב על תנאי הלימודים, שיטות ההדרכה ואורח החיים של השוחרים. במסגרת הסיור יקבלו הסברים מסגל מדריכי בית הספר הטכני על מגמות הלימוד החדשות.

אוטובוסים יעמדו לרשות המבקרים בסיבוב וולקן. לסיבוב וולקן ניתן להגיע בקווי האוטובוסים הבאים: 51,52,57,59,62,63, החל משעה 8.30 בבוקר ועד 13.00. מסיבוב וולקן ייצא אוטובוס כל רבע שעה. רכבת אקספרס היוצאת מתל־אביב לחיפה בשעה 8.00 בלבד תעצור בשער בית־הספר.

שימו לב! גם בוגרי י"א יכולים להצטרף לביה"ס הטכני של חיל האויר במסלול התר־שנתי.

פרטים והרשמה לביה"ס – בכל לשכות הגיוס ובד.צ. 02348 א"ש.

לפנויים ופנויות:
אלי שלוש שדכן משפחתי פרטי
טל' בבית: 03-990507, 03-991949
(גם בשבת)

יש לך חנות במקום מרכזי ברעננה?

בוא ועשה עסק ללא השקעה!

★ אם הנך מעונין בפתיחת סניף "קשת", הנותן תעסוקה ופרנסה ללא צורך בהשקעה כספית
★ אינך חייב להיות בעל מקצוע או נסיון קודם בענף

אנו מעוניינים בקשר אתך!

קשת נקוי יבש DRY CLEANING

המפעל הגדול בישראל לניקוי יבש ולניקוי ותיקון שטיחים

לפרטים נא לפנות: "קשת" בע"מ טל. 03-9233566

אוניברסיטת תל-אביב

בית־הספר להנדסאים
ע"ש יוסף ורבקה מאירהוף
החטיבה התיכונית

הורים ותלמידי כיתות ח' ו־ט'
בנים ובנות
באזור תל־אביב והמרכז

לקראת ההרשמה לכיתות ט' ו־י' לשנת הלימודים תשמ"ח

אשר תחל ביום א', ו' בניסן תשמ"ז 5.4.87

ניתן לקבל פרטים על בית־הספר או לקבוע סיור במקום, בפניה למזכירות ביה"ס, רחוב האוניברסיטה 30 רמת־אביב 69975, טל' 414069, 420702.

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ

מודיעה

כי הותקנה מרכזת טלפונים חדשה במשרדיה ברחוב קרן היסוד 19א', ירושלים

מספרנו החדש הוא
02-208511

בראשון לציון להשכרה שטח של כ־5,000 ממ"ר

כולל סככה, משרדים, ושרותים בשטח של כ־1,200 ממ"ר + 2 קווי טלפון.

להתקשר ל־03-992457 בין השעות 4.00 עד 6.00 אחה"צ, ללא מתווכים.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
המדור ללימודי חוץ, חיפה

נמשכת ההרשמה לקורסים הבאים:

1. ביחידה ללימודי ניהול:

• מינהל עסקים למהנדסים
נפתח בימים אלה, נותר מספר מצומצם של מקומות.

• ניהול משאבי אנוש
ייפתח בחודש ינואר 1987.

2. ביחידה ללימודי המחשב:

• ניתוח מערכות מידע
מיועדים לאקדמאים המעוניינים להתמחות בתחום ניתוח המערכות. ועדת הקבלה לקורס תתקיים ביום שני 26.1.87 (מספר המקומות מוגבל).

פרטים והרשמה: המדור ללימודי חוץ, בנין צ'רצ'יל, קרית הטכניון, חיפה מיקוד 32000 טל. 04-294464, 04-225150
קבלת קהל בימים א'-ה', בין השעות 10.00-12.00, יום ו' – 10.00-12.00.

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

האוניברסיטה העברית בירושלים

בית־הספר למינהל עסקים
מיסודה של קרן בנק דיסקונט לישראל
המרכז להכשרת מנהלים

מודיע על פתיחת

קורס לניהול עיסקי בכיר בסמסטר ב' בשנה"ל תשמ"ז

המרכז להכשרת מנהלים שבביה"ס למינהל עסקים עומד לפתוח בסמסטר ב' בשנה"ל תשמ"ז מחזור נוסף של קורס לניהול עיסקי בכיר המיועד להקנות ידע ומיומנות חדשניים בניהול עיסקי למנהלים בכירים בתעשייה ובמגזרי המשק הפרטי והציבורי.
מסגרת הלימודים בקורס מאפשרת למנהל ללמוד תוך כדי המשך עבודתו וכוללת יום לימודים ארוך אחד בשבוע (ביום ד'), ומספר ימים מרוכזים במשך שנת הלימודים.
הקורס יחל בפברואר 1987 ויקיף כ־380 שעות לימוד.
לקורס מותר מספר מקומות מוגבל.
המרצים הם מטובי המורים בביה"ס למינהל־עסקים באוניברסיטה העברית וכן במידת הצורך מחוגים קרובים במדעי־החברה. מרצים אלו רכשו נסיון בהכשרת מנהלים תוך כדי הוראתם במחזורים הקודמים שנערכו במרכז להכשרת מנהלים.
נושאי הלימוד – חשבונאות, שיווק, כלכלה, בדיקת כדאיות, סטטיסטיקה, חקר־ביצועים, התנהגות אירגונית, יחסי־עבודה, שיקולים פסיכולוגיים בניהול כ"א, דיני מיסים.
קורסים אינטגרטיביים – מדיניות עיסקית, מנהיגות וקבלת החלטות, מערכות־מידע, משחק עסקים.
פרוייקט בייזום עסקים – הפרוייקט יעסוק בהקמת מפעל עיסקי ויבוצע ע"י צוותים ממשתתפי הקורס בהנחיית המרצים.
ועדת־קבלה תקבע את כשרותם המקצועית והאקדמית של המועמדים.
לקבלת פרטים נוספים – נא לפנות למרכז להכשרת מנהלים – טלפונים: 02-824638, 02-883077, בין השעות 8.30 עד 12.30, בימים א'-ה'.

בית הספר לאמנות

קמרה אובסקורה

מודיע על ההרשמה

למחזור חורף 1987

לימודים מלאים וחלקיים במגמות: צילום, ציור ופיסול, וידאו וקולנוע.
תחילת הלימודים – 5/1/1987.
ההרשמה במשרדי בית הספר בימים א'-ה',
בשעות 10.00-20.00.

ת"א - רח' אלנבי 57, טל. 03-298291, 03-298191. **ירושלים** - רח' עמק רפאים 64, טל. 02-668269.
חיפה - רח' הנביאים 13, טל. 04-662773.

המכון הצרפתי–ת"א (ליד שגרירות צרפת בישראל)
רחוב הירקון 111

החל מה־4 בינואר 1987

צרפתית

קורסים למתחילים ומתקדמים
מבוגרים (60 שעות), נוער (30 שעות), בוקר, אחה"צ או ערב
הכנה ללמודים בסורבון, רמה גבוהה
(קפיצת ראש לחיי הצרפתים בעזרת אמצעי התקשורת)

- המכון הצרפתי–ת"א: טל. 245371, 03-236470
  הרשמה החל מה־15 בדצמבר מ־9:00 עד 18:00
- צפון ת"א: בי"ס עירוני ד', טל. 03-546.26.15
  הרשמה ב־30 בדצמבר, וב־1 בינואר מ־4 עד 7 בערב
- גבעתיים, פ"ת, כ"ס, הרצליה, רעננה, קיראון, ראשל"צ: טל. 03-918530
- חולון, אזור: הרשמה החל מה־15 בדצמבר, טל. 03-886840
- בת־ים: הרשמה בתיכון בית וגן, הרב קוק 17, טל. 03-868526
- רחובות, נס ציונה, יבנה: טל. 03-614951 מ־6 עד 8 בערב
  הרשמה בבית התרבות מ־28 עד 31 בדצמבר מ־17:00 עד 19:00
- רמת השרון: פרטים בטל. 052-546121, 03-473296, 03-491384
- נתניה, חדרה: פרטים להרשמה בטל. 053-34767

תקשור – המרכז ללימודי מקצוע

נשלמת ההרשמה לקורסים:
- הכנה לבחינות מועצת רואי חשבון
  גימנסית ובקורת – סופיות ב'
  עבודה מעשית – מרצים מנוסים
- תקשורת ויחסי צבור
- ביקורת פנימית בסיסית
- הנהלת חשבונות

פרטים והרשמה:
תקשור – השופטים 24 ת"א טל. 03-266883.

תנועת הצמחונים והטבעונים בישראל
בית־הספר לריפוי טבעי

סדנא להומאופטיה קלאסית
INDIVIDUALIZING A CASE

בתאריכים 11–12 לינואר 87, בין השעות 16.30–21.30 תתקיים בבית־סוקולוב, רח' קפלן 4 ת"א, סדנא (בעברית) עם מר ג'רמי שר M. HOM

פרטים באוטוריית 7549111, סל' ממי 19521, מימי טלע.
ההרשמה בבית־הספר, המלך ג'ורג' 41, ת"א, טל. 202577.

בס"ד

מכללת אמונה
ללימודי עיצוב, אמנות וטכנולוגיה– ירושלים.

תנועת האשה הדתית־לאומית **אמונה**

נפתחת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח

- **עיצוב וטכנולוגיה גרפית** – מגמה תלת־שנתית
  פיקוח והסמכה: משרד החינוך והתרבות
  מסלול לימודי הוראה, לתואר מורה מוסמך בכיר בחינוך העל־יסודי. משך הלימודים – ארבע שנים.
- **טכנאות שיניים** – מגמה דו־שנתית
  פיקוח והסמכה: משרד החינוך והתרבות
- **הנדסאות מחשבים** – מגמה דו־שנתית
  פיקוח ותואר הנדסאי מחשבים
  מ.ה.ט. – המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית
- **ביה"ס למטפלות** – חינוך לגיל הרך מגמה חד־שנתית

לימודי קודש ברמה גבוהה משולבים בתכנית הלימודים
מתקבלות בנות שסיימו מגמות בעלות כישורים מתאימים
–אפשרות למגורים במקום–

לפרטים והרשמה:
מכללת אמונה
דרך בית לחם 104,
ירושלים ת.ד. 10290
טלפון 715767, 711554

בצלאל – אקדמיה לאמנות ולעיצוב, ירושלים
מודיעה על

פתיחת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח 1987/88
במחלקות

- אמנות
- צורפות
- עיצוב גרפי
- צילום (לא תתקיים הרשמה לתשמ"ח)
- עיצוב סביבתי
- עיצוב קרמי
- עיצוב תעשייתי

ההרשמה תתקיים בחודשים ינואר־פברואר 1987
בימים א'־ה' בין השעות 09.00–16.00.
חוברות מידע, טפסים הרשמה בקמפוס בצלאל הר־הצופים,
טלפון 822181, 02-822191
או באמצעות הדואר: ת.ד. 7341 ירושלים, 91071

ספרית מעריב

מה הספר שלך?
הספר שלי הוא

„אצלי או אצלך"
שירים מרוב אהבה

ספרו של
אילן גולדהירש

מהדורה שלישית

מדינת ישראל
משרד החינוך והתרבות
המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח

מענקי מחקר לתלמידים במורשת יהדות המזרח

המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח יעניק בשנת הלימודים תשמ"ז מענקים לתלמידים הכותבים עבודות גמר לתואר שני ועבודות מחקר לתואר שלישי בנושאים המעוגנים במורשת יהדות המזרח בתחומים השונים.
המועד האחרון להגשת הבקשות הוא ט"ז בטבת תשמ"ז (16.1.1987)
הבקשות תוגשנה למזכירות הפקולטה באוניברסיטה אשר תמציא למנוח את הטופס המתאים. אפשר לקבל טפסים גם במרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח, רח' שאול ד, רמות אשכול, ירושלים.
לפרטים נוספים: טלפון 02/817251

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

להצליח בבגרות

בת"א: עברנו מבנין גמנסיה הרצליה לבי"ס תיכון חדש!!

נמשכת ההרשמה לכיתות בוקר וערב למועד יוני 1987 לכל המקצועות כולל: ★ מתמטיקה ופיזיקה מורחבות ★ כימיה ★ ביולוגיה ★ אמנות ★ בחינות פסיכומטריות.
רק באולפן לבגרות בהנהלת מהנדס א. לחמן (מחבר הספרים): 1. לימוד עד להצלחה בבחינה, או החזר שכר לימוד במקרה של כשלון שני; 2. 80% מתלמידנו עברו בהצלחה את בחינות הבגרות במתמטיקה במועד ינואר 1986, 33% קבלו ציונים 9 ו־10; 3. מלמדים את כל החומר הדרוש לבחינה, כך שלא נדרש ידע מוקדם; 4. מורים מעולים בכיתות קטנות; 5. שעורי הגבור לתלמידים מתקשים ללא תשלום; 6. נבחרנו כבית הספר האקסטרני הטוב ביותר בתל אביב, בחיפה ובירושלים בסקרי דעת קהל של חברת "קלע".

ג.ר. (בתמונה): "מ־3 בתיכון ל־10 באולפן לבגרות במתמטיקה 3 יחידות."
גבי אביגדור (אם לתלמיד שמיניה): לאחר הקורס הפך בני לאדם אחר, לא זו בלבד

ההרשמה: תל־אביב: רח' דרך חיפה 81 (כ"ס תיכון חדש חדר 7), טל' 5461106, 03-5460618.
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16 טל' 222375, 02-222340.
חיפה: רח' י"ל 3 (בית ליגת נשים), טל' 667411, 04-641040.
באר שבע: בניין העצמאות, רח' העצמאות 40, קומה 6, טל' 73146, 057-71690. מיזוג אויר מלא בכיתות.
ראש העין: פרוייקט שיקום השכונות, טל' 03-9369459.

שהוא מתמצא היטב בחומר, אלא שקיבל בטחון עצמי שממש אין להכירו.
חיים גרוס (בתמונה): "לימודים עם יחס אישי הציון הגבוה 9 במתמטיקה בזכות המורה ריקי".

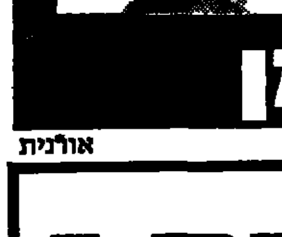

25% הנחה לנרשמים השבוע

האולפן לבגרות בהנהלת א. לחמן

ב"ה

עיריית ת"א־יפו
מינהל החינוך
המער התרבות

האגודה לקידום החינוך
הדתי המדעי והטכנולוגי

הישיבה המדעית תל־אביב

החלה ההרשמה לכיתות ז', ט', י'.

משכנה הזמני של הישיבה במבנה ישיבת בר־אילן, ברח' מלצ'ט 29, תל־אביב.
רישום מוקדם: במשרדי הישיבה, רח' מלצ'ט 29, תל־אביב, טל. 03-282042, בחופשת חנוכה, משעה 9.00 עד 12.00.
המועמדים יעמדו בבחינות־כניסה וירואיינו בראיון אישי.
דמי־רישום: 20 ש"ח. • נא להביא גליון־ציונים.

אורנית

250,000 למדו כאן!

רבע מיליון תלמידים למדו לקראת בחינות הבגרות אצלנו,
38 שנות ניסיון, עם צוות מורים מעולה,
מעניקים גם לך את ההזדמנות לתעודת בגרות.

מישלב, רשת בתי ספר למבוגרים כתות בוקר וערב.
רחוב ויצמן 53, תל־אביב טל. 9-263185
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

מישלב
בגרות עם תעודות

פתיחות כתות בוקר ב: 11, 12, 13, 20 בינואר.
פתיחות כתות ערב ב: 5, 11, 15 בינואר.

החלה ההרשמה למועד יוני־יולי 87

לחיילים משוחררים עד שנה וחצי 25% הנחה

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

סניפי מישלב:

חולון בי"ס רביבים רח' השומר 21	ראשל"צ רח' הפרדס ראשון 3	רעננה בית מועצת הפועלים רח' יפה 4	כרמיאל בית מועצת הפועלים	הוד השרון בית מועצת הפועלים	נצרת בי"ס תיכון שיכון ג'	בית שאן בית מועצת הפועלים	חיפה בת גלים העליה 45

סמרים

A.S.A א.ס.א
לימודים בארה"ב
יעוץ אישי וטיפול בהרשמה.
ימים א', ג', ד' 16.00–19.00
שד' שאול המלך 35 תל־אביב,
בית אמריקה חדר 1111
טל. 03-472707

לפנויים ופנויות!
דרך אמינה מכובדת ומרשימה להכיר בני־זוג רציניים לנישואין
הנה/ר לאלי שלוש, עדנה משמעותי, פרטי ובעל קשרים.
בבית, גם בשבת –
03-990507, 03-991949

האם קראת כבר את
AK
הירחון לאשה ולמשפחה

יש לך חנות במקום מרכזי ברעננה? בוא ועשה עסק ללא השקעה!
אנו מעוניינים בקשר אתך!
קשת

לך על בטוח | לוח מעריב | דרושים

---

hp

מהנדס מכירות רכיבים
★ תואר B.sc בהנדסת אלקטרוניקה.
★ שנתיים ניסיון במכירות ו/או שלוש שנות ניסיון בפיתוח מעגלים.
★ הכרת התעשיה האלקטרונית.
★ יחסי אנוש טובים.

מהנדס מכירות מחשבים טכניים וציוד מדידה
★ בוגר הנדסת אלקטרוניקה או מחשבים.
★ בעל שנתיים-שלוש שנות נסיון בעבודה.
★ ניסיון במכירות - יתרון.

מזכירת ראש אגף מכירות
★ 5 שנות נסיון במזכירות
★ ידיעת אנגלית על בוריה
★ ידע ונסיון בהדפסת עברית/אנגלית - הכרחי
★ תואר אקדמאי

מהנדס מכירות מחשבים
★ אקדמאים בתחומי הנדסה וניהול/מחשבים/מנהל עסקים.
★ הכרות קרובה עם שוק המחשבים בישראל.
★ ניסיון במכירות - יתרון.

הכשרת המועמדים כוללת השתלמויות במפעלי החברה בחו"ל.
לכל התפקידים דרושים יחסי אנוש מעולים, נכונות לעבודה מאומצת בעלת אתגרים, שליטה בשפה האנגלית.
כל התפקידים הם במשרה מלאה - 5 ימי עבודה בשבוע.
התפקידים הינם עבור נשים וגברים כאחד.

המעוניינים יפנו בכתב יד עם פרוט רקע ונסיון מקצועי לחברת מערכת מחשוב ומדידה בע"מ, מחלקת כח אדם.

HP מחשבים. הבחירה האינטליגנטית.

HEWLETT PACKARD
מערכות מחשוב ומדידה (ישראל) בע"מ
הדסמר 9 תל אביב 67060
ת.ד 9501 תל אביב 61094
מטיבים בלעדים

מערכות זמן ותדר בע"מ

חברת בת של תדיראן ו־F.E.I ארה"ב
097

מהנדס/ת אלקטרוניקה

לעבודה בפתוח והנדסה בתחום מקורות תדר מדויקים

כישורים:
★ נסיון רב בפיתוח ותכנון מעגלים בתחום האנאלוגי והספרתי ובתחום ה־R.F. (מתנדים, סינטסייזרים, מגברים וכו').
★ בעל יכולת ארגון וניהול צוות־עובדים.

מועמדים מתאימים יפנו טלפונית 03-5574109 לתמר, או בכתב, בצרוף קורות־חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 1792 חולון 58117.

דרושים

לחברה העסקת בייעוץ כלכלי:

1. כלכלנים ובוגרי מינהל עסקים
צעירים ודינמים ● נסיון בעבודה ב־P.C וידע בתחום המגבות והמחשוב – יתרון.

2. מזכירה – מנהלת משרד
דינמית בעלת יכולת לנהל את כל פעולות משרד החברה. ידע בהנה"ח ומעבד תמלילים – חובה, ידע באנגלית – יתרון.

המועמדים יתקשרו ליורם/עמית בטלפונים 445322, 454248, החל מיום ב' 29.12.86.

רשות השידור

דרושים **הנדסאים** או **טכנאים מוסמכים**

בשטח האלקטרוניקה, הרשומים בפנקס הטכנאים וההנדסאים, לעבודה בטלוויזיה הישראלית בירושלים.

המעוניינים, בעלי כישורים כנ"ל, יפנו לשרותי המינהל בטלוויזיה, טל' 02-557316

בינת פיתוח ויישום בע"מ

דרוש

מהנדס החברה

מהנדס בנין בעל נסיון בתיכנון מבני פלדה ובטון, נסיון בתיאום ופיקוח.

נא לפנות בכתב־יד: ל"בינת", רחוב היוזד 12 הרצליה, מיקוד 46583
סודיות מובטחת.

למוסד ציבורי בירושלים

דרוש

מנהל מחלקת כספים

לעבודה קבועה

הכישורים הדרושים:
– מנהל־חשבונות מדופלם או בוגר אוניברסיטה בחשבונאות, או כלכלה, או מינהל עסקים.
– ידע מעשי בניהול־חשבונות ממוחשב.

השכר לפי דרגה כ' של הדירוג האחיד.

מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל יפנו לת.ד. 1254 ירושלים, למחלקת המנגנון.

לתמיר בירוטכנולוגיה

דרושים

1. כימאי/ת M.Sc.
בעל/ת נסיון בסינתזה אורגנית לעבודה בארה"ב

2. הנדסאי/ת כימיה
לעבודה בארץ

טל' 03-9221186, ליצחק

עליית הנוער

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה לעלית ילדים ונוער

דרושות

משפחות אומנות דתיות

לצעירים וצעירות יוצאי אתיופיה בני 16 – 18 המתחנכים בפנימיות עליית הנוער

לפנות טלפונית: 03-217043
בין השעות 8.00–12.00

דרוש בחדרה עובד סוציאלי

רצוי בעל התמחות קהילתית
לתפקיד מקצועי מעניין
דרוש בהתאם לכישורים והזקה רבה.

לפנות טלפונית: 063-31394, 063-31097

דרושים

1. אופטומטריסטים
למכון לאופטיקה בקניון אילון בר"ג
למשרה מלאה

2. מוכרות מנוסות
בגיל 30–40
בעלות הופעה נאה לשעות אחה"צ

טלפונים 03-793457, 03-785991

ל"תנובה" סניף נתניה

דרושים

מפיצים

לחלב ומוצרי חלב ועוזרי מחלקים

הכישורים הדרושים:
✱ רשיון נהיגה למשאית, רצוי גם רשיון לסמיטריילר
✱ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
✱ כושר גופני טוב ✱ עד גיל 35
✱ דרושה ידיעה טובה בחשבון

התחלת העבודה משעה 3.00 בבוקר.
תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת תוצרת.

מועמדים מתאימים תושבי נתניה והסביבה הקרובה מתבקשים לפנות למנהל השיווק טלפון 053-44286 בין השעות 8.00 – 12.00, לצורך תיאום פגישה וקביעת ראיון.
רק מועמדים מתאימים ייענו.
– סודיות מובטחת –

א.ו.ת.

אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

לחברת קרור ומיזוג־אויר

דרוש

טכנאי קרור

מעולה

עם ידע בחשמל, להתקנות ושרות בכל חלקי הארץ.

רחוב בלפור 19, תל־אביב 65211,
טלפון: 03-203053, 03-203052.

מכון ויצמן למדע

דרושים/ות

● **לבורנט/ית**
בעל/ת תואר B.Sc. או M.Sc. בביולוגיה ידע בביולוגיה מולקולרית ובתרביות רקמה (משרה 27/86).

● **טכנאי קרור**
בעל נסיון מקצועי של 3 שנים לפחות; עדיפות לבוגר בי"ס מקצועי. מגורים – באזור רחובות והסביבה (משרה 28/86).

נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם, אל מחלקת כח אדם, מכון ויצמן למדע, רחובות 76100 – בציון מספר המשרה.

המשביר המרכזי

אגודה שיתופית לאספקה בע"מ

מוסך איווקו

דרושים:

1. מכונאי דיזל

2. חשמלאי מוסמך

בעלי נסיון של 5 שנים לפחות.
מגורים: גוש דן.

על המעוניינים לפנות טלפונית לקביעת ראיון בימים א'–ה' בשעות העבודה למנהל המוסך לטל. 03-802441.

רשת עמל

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

רמלה
בי"ס תיכון מקצועי מרחבי "עמל" א'.
המכללה לטכנאים והנדסאים
שכון ויצמן, רמלה 72229, טלפון: 08-225205

לשנה"ל תשמ"ז דרוש/ה

מורה לאלקטרוניקה

משרה חלקית

מקרו P.D.P. 11 ומערכת הפעלה R.S.X.
שעות העבודה – גמישות, אפשרי גם בשעות הערב.

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי־ספר תיכונים טכנולוגיים ומקיפים, בתי־ספר לנוער ובתי־ספר תעשייתיים, מתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

עבור בתי־ספר יהודיים בקנדה

דרושים

זוגות מורים מוסמכים, אקדמאים ודתיים דוברי אנגלית

להוראת מקצועות היהדות
ביסודי/חטיבה/תיכון

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בהקדם למחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, ת.ד. 92, ירושלים ועבור קנדה.

ההסתדרות הציונית העולמית

המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה
המינהל המרכזי לשליחות

דרושה

מורה מוסמכת

להוראת מקצועות עבריים לכתות בבי"ס יסודי,
לשליחות חינוכית פורמלית
בארץ דוברת צרפתית.

רווקה ובעלת רקע מסורתי, ידיעת צרפתית חובה.

נא לפנות לשרות לשיגור מחנכים, המחל' לחינוך ולתרבות בגולה, ת.ד. 92 ירושלים, טלפונים 02-202587, 02-202589.

לחברה גדולה בתל־אביב

דרוש

עובד

לאגף כח אדם ואדמיניסטרציה

אחראי ובעל נסיון

מועמדים דתיים יפנו בכתב יד עם פירוט קורות חיים לת.ד. 11050 ת"א עבור מס' 600.

סודיות מובטחת

לחברה לעמילות מכס

דרוש

פקיד רישוי

נסיון של 3 שנים לפחות

על המעוניינים לפנות בכתב יד בלבד, בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 866 ת"א 61008,
עבור מספר 529

דרושים

אנדודונט ופריודונט
דוברי אנגלית למרפאה
עמוסה בצפון ת"א.
משרה חלקית.
03-237981, 03-243235.

דרוש מהנדס הידראוליקה

לפנות בכתב:
לדיקו בע"מ,
סוכנות בוש,
המלאכה 15, ת.ד. 277 חולון 58102

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א – 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המודעות צפויים לעונש על־פי החוק.

סוכן/ת

מורשה/מוסמכת

למשרד נסיעות
משרה מלאה
3 שנות נסיון – מינימום
03-282121-2-3

תלמה

למפעל שפע בערד

דרושים

1. מהנדס/הנדסאי תעשיה וניהול
הכישורים הדרושים:
★ בוגר הנדסת תעשיה וניהול/בי"ס להנדסאים.
★ נסיון במערכת ת.פ.י. בתעשיה.
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית.

2. מכשירן
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית מקצועית ומעלה.
★ ידע ונסיון באלקטרוניקה ופנאומטיקה בתעשיה (רצוי במכונות אריזה אוטומטיות).
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית.

3. חשמלאי אחזקה
הכישורים הדרושים:
★ בוגר בי"ס מקצועי מוכר.
★ נסיון במערכות השמל ופקוד בתעשיה.
★ רשיון חשמלאי מוסמך.

4. עובד אחזקה למכונות אריזה אוטומטיות
הכישורים הדרושים:
★ בוגר בי"ס מקצועי.
★ נסיון בתעשיה במכונות אריזה אוטומטיות.
★ ידע באוטומציה ובפנאומטיקה תעשייתית.

בכל המשרות:
מגורים בערד ובסביבתה חובה.

המעוניינים מתבקשים לפנות לטל: 057-958049, 057-957860 לגב' אלזה בימים א'–ה' בשעות 8.00– 16.00 לשם קביעת ראיון, או לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לשפע תעשיות פרוטאין בע"מ רח' התעשיה 12 ערד.

סנו

לסנו מפעלי ברונוס בע"מ
החברה הדרומית לשיווק בע"מ הוד השרון

דרושים

סוכני מכירות שכירים

מקום מגורים בין חדרה לראשל"צ
מועמדים בעלי ניסיון יפנו בכתב בלבד
לת.ד. 21207 ת"א, מיקוד 61211
עבור "סוכן מכירות"

הסנה

חברה ישראלית לביטוח בע"מ

אנחנו מחפשים

עורך־דין

למחלקת תביעות

בעל נסיון של שלוש שנים לפחות בתביעות־נזיקין

המעוניינים יפנו למנהלת מח' תביעות טל: 03-200020.

דרושים

במרכז שיקום רחובות

★ **מדריכים מקצועיים**
למגמות: משרדאות, חשמל ומתכת.

★ **מרפאים בעיסוק**
לתפקידי איבחון.

לפנות טלפונית: 08-461133, 08-465575

מלי

ליזרים לעיבוד מתכת
אינטרנשיונל (ישראל) בע"מ

דרושים

★ **אחראי מח' חשמל ואלקטרוניקה**
– הנדסאי בהנדסת החשמל ו/או מעגלים אלקטרוניים.
– כושר ארגון – נסיון מוכח של 5 שנים לפחות.

★ **הנדסאי אלקטרואופטיקה/פיזיקה למח' פיתוח**
– נסיון מוכח של שנתיים – עדיף במערכות הכוללות ליזרים ואופטיקה.

לפנות בכתב לת.ד. 13135 ת"א 61131

ספריה ציבורית בירושלים

מחפשת

ספרן ראשי

מועמדים בעלי רקע תורני ונסיון בניהול ספריה יפנו לת.ד. 7432 ירושלים.

דרוש פסיכולוג

בעל תואר M.A.

להתמחות שיקומית בתחום הנוירופסיכולוגיה

נא לפנות בכתב ליחידה הנוירופסיכולוגית לטיפול ושיקום, רח' בצלאל 96, גבעתיים.

למחלקה ליחסי ציבור של חברה גדולה בחיפה

דרוש/ה

עובד/ת

לפעולות יחסי ציבור בתחום ארגון אירועים, כתיבה ועריכת פרסומים

מועמדים מתאימים, בעלי כישורים בתחומים אלה ונסיון מוכח בעבר (שנתיים לפחות), מתבקשים לפנות בכתב יד אל ת.ד. 50239 תל־אביב, עבור מס' 10

לחברת עתירת־ידע במרכז הארץ

דרושים

קניין רכש מכני

(משרה מס' 01/01)
★ להזמנות בארץ ובחו"ל.
★ הנדסאי או טכנאי מכונות/אלקטרוניקה/ייצור.
★ ידיעת אנגלית – הכרחית
★ נסיון קודם – יתרון.

קניין ופקיד־רכש לציוד אלקטרוניקה

(משרה מס' 03/03)
★ טכנאי או פקיד לביצוע רכש אלקטרוניקה בחו"ל.
★ ידיעת אנגלית ברמה טובה – הכרחית.

המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד.

נא לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים, לת.ד. 842 בני־ברק, מ. 51108, ולציין מספר המשרה על גבי המעטפה.
סודיות מובטחת

למפעל גדול בתל־אביב

דרושים/ות

1. מנהל חשבונות בכיר
הכישורים הדרושים:
★ סוג ג'–ד' בהנה"ח
★ ידע ונסיון רב בכל תחומי הנהלת חשבונות
★ ידע בהבנת חומר לבקורת רואה חשבון
★ יכולת ניהול צוות עובדים

2. מנהל חשבונות סוג ב'
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בהתאמות ופקודות יומן

מועמדים העונים לדרישות הנ"ל יפנו בצרוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם בעבודה לת.ד 20010 תל־אביב 61200 עבור מספר 1900.

דרוש

אחראי שיווק

לבתי־אריזה במשקי חבל עזה

הכישורים:
★ כושר ניהול
★ נסיון בשיווק ירקות/פרחים
★ ניהול חשבונות
★ רשיון־נהיגה

נא לפנות בכתב יד בלבד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, למשקי חבל עזה, ד.נ. חוף עזה מיקוד 79725 עד יום 5.1.87

למפעל בענף הטקסטיל

דרוש

מחסנאי

לעבודה אחראית ורבת אתגר

הכישורים הדרושים:
★ חרוץ ובעל יוזמה
★ בעל כושר ארגון
★ נסיון במגע עם בעלי חנויות
★ מגורים באזור המרכז – חובה
★ רשיון־נהיגה – יתרון

נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות־חיים, לת.ד. 7095 תל־אביב 61070 עבור מס' 238.

דרוש:

רואה־חשבון צעיר

לתפקיד:

מנהל־חשבונות ראשי

במוסד כספי

נא לפנות בצרוף קורות־חיים
לת.ד. 4294 תל־אביב, מיקוד 61042

לחברה קטנה ומתפתחת ברחובות, דרוש:

מהנדס מכונות מנוסה

★ לפרוייקטים מתוחכמים, בתחומי מכניקה, אופטיקה ובקרה.
★ אפשרויות קידום מיוחדות לאדם המתאים.

ת.ד. 2292, רחובות 76121

לך על בטוח לוח מעריב דרושים

המוכשרים להצליח

אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבור את המיון הקפדני, יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל

ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי

לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר. להתמחות כסוכן ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.

והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.

טלפן לליאורה: טל. 02-228441

מגדל חברה לביטוח בע"מ

דבר אחד בטוח.

למפעל תעשייתי גדול ועתיר ידע

דרושים

★ 4057/8 ★ **מהנדס/ת אלקטרוניקה הנדסאי/ת אלקטרוניקה**

לפיתוח מערכות RF מתקדמות וסופרקומפוננטות המהוות מרכיב עיקרי במערכות העתיד.
הפיתוח יעשה תוך שילוב בהנדסת מערכות.
– רצוי נסיון קודם בפיתוח.
– תישקל קליטת מועמדים חסרי נסיון שיוכשרו במפעל לעבודה במקצוע זה בהתאם לכישורים ולפוטנציאל אישי.

★ 3561 ★ **מהנדס/ת אלקטרוניקה.**

לפיתוח מערכות שידור מכ"ם ול"א
תינתן עדיפות לבעלי נסיון במעגלי מיתוג.

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים.

על המעוניינים/ות באחת המשרות, יש לפנות לת.ד. 2051 רחובות ולציין את המשרה המבוקשת.

סודיות מובטחת.

לחברה ציבורית גדולה דרושים/ות

אקדמאים במקצועות ענ"א

1. מנהלי פרויקטים בעלי נסיון מוכח במערכות ענ"א גדולות.
2. מנתחי מערכות/ראשי צוותים.
3. מתכנתים/מתכנתות בעלי נסיון של לפחות שנתיים.
4. תכניתן מערכות SYSTEM לנושאי תקשורת, בעל נסיון של לפחות שנתיים.

עדיפות תינתן למועמדים בעלי רקע ונסיון בתחומים הבאים:

★ השכלה אקדמית במקצועות מדעי המחשב.
★ מחשבי (I.B.M) גדולים (MVS).
★ עבוד נתונים בתקשורת.
★ מסד נתונים IDMS.
★ שפות תכנות ADS ,COBOL.
★ JCL ,TSO

העבודה היא באזור תל־אביב. המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים בכתב־יד לת.ד. 51798 תל־אביב 67134.

– סודיות מובטחת –

יש לציין על גבי המעטפה "עבור תעסוקה"

לחברה תעשייתית העובדת לייצוא בעלת חברות־בת בחו"ל

דרוש

איש כספים

הכישורים הנדרשים:

★ נסיון בעבודה מול המערכת הבנקאית.
★ ידע במימון.
★ נסיון בעבודה עם רישומוני ייצוא.
★ נכונות לעבודה מאומצת בשעות לא שגרתיות.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות־חיים לת.ד. 1512, חיפה 31014 עבור "כ"

דרושה מיידית

מזכירת מנכ"ל

למפעל בכפר־סבא

להתקשר בדחיפות ביום א' טלפון: 052-442122

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א – 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המבקשים צפויים לעונש על־פי החוק.

דרושים

2 מורים בני תורה
ו־2 מורות לליבודי קודש

לבי"ס יסודי ותיכון בבריסל לשנת הלימודים הבאה

המועמדים יפנו לשם אינפורמציה 03-789098 בתשובה לבאהל ביה"ס מר במברגר או בכתב ל:
Ath. Maimonide Rd. poincare 67
1190 – Brussels BELGIAM

למפעל תעשייתי גדול עתיר ידע באזור ירושלים

דרושים/ות

משרה מס' 1407:

מהנדסי אווירונאוטיקה / מכונות בכירים
לניהול פרוייקט תעופתי מתקדם

פירוט התפקיד:
★ ניהול ואיפיון הגדרת מערכות מורכבות.
★ פיתוח כלי טיס ושילוב מערכות מוטסות.
★ ניהול הפרוייקט על כל מרכיביו (תוכניות עבודה, תקציב, מו"מ)
★ הנחיית צוות הפיתוח, מפעלים וקבלני־משנה בארץ ובחו"ל.

כישורים נדרשים:
– נסיון בניהול פרוייקט הכולל נסיון בפיתוח כלי טיס והבאתו למימוש ייצורי.
– יכולת ניהול צוות עבודה של מהנדסים/טכנאים.
– ניהול מעקב ובקרה על תוכניות עבודה.
– ניהול חוזים עם הלקוח, קבלני־המשנה והספקים בארץ ובחו"ל.
– נסיון מוכח של 8 שנות ותק מקצועי לפחות.
– ידיעת השפות עברית/אנגלית.

משרה מס' 1408

מהנדסי אלקטרוניקה בכירים
לניהול פיתוח מערכות אלקטרוניקה בפרוייקט תעופתי מתקדם

פירוט התפקיד:
★ יכולת איפיון הגדרת מערכות מורכבות.
★ התמצאות במערכות תקשורת, ניווט, מכ"מ ואלקטרו־אופטיקה.
★ יכולת פיתוח מערכות משובצות מחשב ואינטגרציית מערכות.

כישורים נדרשים:
– נסיון בניהול פיתוח מערכות אלקטרוניות מורכבות.
– יכולת ניהול צוותי עבודה של מהנדסים/טכנאים בפיתוח.
– ניהול משא ומתן עם ספקים, מפעלים וקבלני־משנה בארץ ובחו"ל בנושא פיתוח מערכות, איפיונם ויישומם.
– נסיון מוכח של 8 שנים לפחות בפיתוח מערכות וניהולן.
– ידיעת השפות עברית/אנגלית.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 25108 תל־אביב מיקוד 61250.
נא לציין על המעטפה עבור "מפעל בירושלים" ואת מס' המשרה המבוקשת.

מועמדים מתאימים יענו **סודיות מובטחת**

עירית ראשון־לציון

מכרז למנכ"ל העיריה

עירית ראשון־לציון מבקשת בזה הצעות לתפקיד

מנכ"ל העיריה

תאור התפקיד:

★ ממלא תפקידי מזכיר העיר הקבועים בחוק.
★ ממונה על המינהל העירוני ומנגנון העיריה.
★ מתאם עבודת אגפי העיריה ומחלקותיה.
★ מפקח על ביצוע החלטות המועצה וועדותיה.
★ מסייע לחברי המועצה במילוי תפקידם.

הכישורים הנדרשים:

★ בעל השכלה גבוהה (B.A לפחות), או בעל הכשרה מקבילה במינהל.
★ נסיון מוכח בניהול מערכות דומות.
★ הכרת המערכת המוניציפלית.
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית לפחות.
★ בעל רשיון נהיגה.

הערה: המועמד ישלח לבדיקה לצורך שבחוק התאמתו לתפקיד.
את ההצעות, בצרוף תולדות חיים ותילומי מסמכים יש להגיש למנכ"ל העיריה עד יום א' 11.1.87

מאיר ניצן, ראש העיריה

דרוש/ה

מנהל/ת מחלקת שכר

באיזור רחובות אשקלון

הכישורים הדרושים:

★ הכרת מערכת השכר ודיני־עבודה על בוריה
★ נסיון של 3 שנים לפחות בניהול מחלקת שכר
★ ידע ונסיון בעיבוד נתונים באמצעות מחשב
★ ניהול צוות־עובדים וטיפול בענייני השכר של כ־700 עובדים

על המעוניינים לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים לת.ד. 2144 תל־אביב, עבור "מנהל".

דרוש

מרכז הכשרה ופיתוח כח־אדם

המשרה מלאה

הכישורים הדרושים:
א) השכלה אקדמית (B.A.) בתחום מדעי החברה.
ב) נסיון רלוונטי בעבודה קהילתית וארגונית.
ג) מתח דרגות 6–8 בדרוג המח"ר.
ד) רצויה ידיעת השפה האנגלית.

המעוניינים יפנו בכתב למר יעקב שריקי מנהל האזור, המחלקה להתחדשות השכונות ת.ד. 5 ב"ש, עד לתאריך 17.1.87.

לבית אבות בכפר־שמריהו

דרושות

מרכזנית

דוברת גרמנית/יידיש אנגלית/עברית
בין השעות 15.00–10.00

אחות מעשית

דוברת גרמנית/יידיש לשעות הבוקר

ב־2 המשרות עדיפות לפנסיונריות סבלניות תושבות הרצליה

נא להתקשר לירון 052-78829 ;78820

למשרד פרסום המחדש "נעורים"

גרפיקאי/ת

נסיון של 3 שנים לפחות

טלפון 03-284810

VISA

דרוש

הנדסאי תעשיה וניהול

הכישורים הדרושים:
★ נסיון עד שנתיים בתחום הניהולי.
★ ידיעת אנגלית על בוריה.
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ.
★ תושב ת"א והסביבה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח-אדם, ת.ד. 25102 ת"א מיקוד 61250.

- סודיות מובטחת -

VISA ויזה יותר טוב מכסף.

פז

לסניף החברה בת"א
דרוש/ה

מהנדס/ת כימאי/ת

הכישורים הדרושים:
★ מהנדס/ת כימאי/ת בעל רקע מתאים ונסיון בנושאי ייעוץ טכני.
★ רצוי ניסיון בנושאי מוצרי נפט.
★ כושר ניידות.
★ מגורים באיזור ת"א.

תנאי שכר בהתאם לכישורים

נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 434 חיפה, 31003 עבור משרה מס' 15/86.

– סודיות מלאה מובטחת –

פז חברת נפט בע"מ

א.ו.ת.

אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

★ **חשמלאי מוסמך**
★ **עוזר חשמלאי**
★ **מסגרים**
★ **מבקרי איכות**

תנאים מצויינים למתאימים!

טל': 03-203053, 03-203052

לחברת תיירות בתל אביב

דרושים

אנשי קישור
Public Relations Officers

★ לטיפול בקבוצות תיירות נכנסת
★ ידיעת 3 השפות: עברית, אנגלית וגרמנית הכרחית – או עברית אנגלית וספרדית הכרחית, שפות נוספות יתרון.

רק מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים להתקשר ביום א' – לכח־אדם טלפון 03-650862, שלוחה 51.

בסדר־גמיש מפעל לטריקו

הזדמנות לעקרת־הבית

בעלת מקצוע תפירה

להשתלב בעבודה בכל סוגי מכונות התפירה

★ 6 שעות־עבודה ביום
★ משמרת־יום, או משמרת־ערב
★ תנאים טובים, אווירה נעימה
★ ארוחת־בוקר
★ 5 ימי־עבודה בשבוע

לפנות למחלקת כח־אדם, רחוב הרכבת 32 תל־אביב (התחנה המרכזית).

לחברה ציבורית בירושלים
דרוש/ה

מהנדס/ת אזרחי

5 שנות נסיון בעבודות תשתית ופיתוח
לפנות בטלפון: 02-383333, אל חזה

מקוד

לחברה תעשייתית בעלת חברות בת בחו"ל

דרוש

מנהל כספים

רואה־חשבון/כלכלן מנוסה בניהול מערכות פיננסיות וחשבונאיות רב־מטבעיות במפעלי תעשיה העוסקים רבות עם גורמי חו"ל.

המועמד שייבחר יהיה מופקד על נושאי חשבות, כלכלה, תכנון פיננסי והנהלת חשבונות מרכזית מתקדמת.

מועמדים מתבקשים להתקשר לטלפון 03-248211.

– סודיות מלאה מובטחת –

מודעותינו מיועדות לגברים ונשים כאחד.

שרותי מידע ישראליים בע"מ

דרושה

מזכירה

למשרה מלאה

עם ידע בהנהלת מחשב I.B.M (חשבשבת)

לפרטים נוספים לפנות טלפונית
052-87176 ,052-84744 ,052-84394

למפעל תעופתי אמריקאי ביהוד

דרוש

מהנדס מכונות

3–5 שנות נסיון – רקע תעופתי יתרון

תחומי התמחות:
★ השחזה וכרסום
★ תכנון ובניית כלים (JIGGS & FIXTURES)
★ יכולת שיח הנדסי בנושא אחזקה

5 ימי עבודה, תנאים טובים

טלפון 03-354047, 03-362641–2

למוסד ציבורי בת"א

דרושים

מהנדסים, הנדסאים, טכנאים

★ בעלי ידע באלקטרוניקה אנלוגית ובאלקטרוניקה דיגיטלית
★ יכולת עבודה עצמאית
★ כושר ללימוד הכרת ציוד חדיש.
★ בעל תעודה מוכרת

● לקבלת פרטים, נא לפנות לת.ד. 17206, ת"א עבור מחלקת הנדסה.

THE JERUSALEM POST

לסניף ג'רוזלם פוסט בתל־אביב

דרושה:

פקידה / מזכירה

שליטה בשפות עברית ואנגלית (אנגלית – רצוי כשפת אם)

יכולת הדפסה בשתי השפות

שעות העבודה 9.00–14.00

טלפון 03-294222 שלוחה 44 בשעות 9.00–11.00

לכפר תקוה דרושים לעבודה מעניינת

★ **עובד/ת סוציאלי/ת**

★ **מדריך/ה שיקומי**

לקביעת ראיון נא להתקשר בין השעות 8.00–15.00, טלפונים: 04-933950, 04-933932

בה

לאולפנת בנות אשדוד

דרוש/ה בדחיפות

מורה לביאולוגיה
לחטיבה העליונה

בשע"ע נוחין יפנו טלפונית 055-31552, ובערב 055-31867 לבקש את מר יהודה קאופמן

הלוח הביתי | שיכון עובדים | דירות למכירה

מרכז
תל אביב לה-גרדיה 58, יד אליהו טל. 03-390721

בתים פרטיים ודירות גדולות

• **גבעת אויה** - ליד מלון אויה. כל יחידת דיור 188 מ"ר. חלקת אדמה בת 410-360 מ"ר.

• **רמת אפעל** - בלב רמת אפעל קוטג'ים דו-משפחתיים, 6 ו-7 חדרים, 215-245 מ"ר על פני שטח של 410-590 מ"ר.

דירות 4-5 חדרים

• **פתח תקוה - ברח' צה"ל - קפלן**, דירות 4 חדרים - 100 מ"ר, 4½ חדרים - 117 מ"ר.

• **נתניה** - ברח' איתמר בן אב"י, דירות 3½ חדרים 86 מ"ר, 4 חדרים - 105 מ"ר, 4½ חדרים - 122 - 117 מ"ר.

• **חולון** - קרית בן גוריון דירות 5 חדרים - 130 מ"ר כל דירה, דירות 4 חדרים-105 מ"ר כל דירה.

• **חולון** - ברח' ההסתדרות פינת רחוב לאון בלום דירות 4 חדרים 96-110 מ"ר.

• **נתניה** - ברח' נורוק פינת רח' הרצוג דירות 4 חדרים 105-120 מ"ר.

• **ראשל"צ** - ברח' אברבנל, דירות 4 חדרים 117-120 מ"ר ודירות 3½ חדרים - 104 מ"ר.

דירות 3-4 חדרים

• **בת-ים** - רמת הנשיא דירות 3 ו-4 חדרים. מתאים לזכאים.

• **נווה עופר** - על גבול ת"א-חולון ברח' אהלי יעקב דירות 3 חדרים בנות 75 מ"ר דירות 3½ חדרים 88 מ"ר. מתאים לזכאים ולזכאי מח"ל.

• **נווה פולג** - בדרום נתניה, ליד הים (הכניסה מכביש חיפה) דירות 3 ו-4 חדרים. מתאים לזכאים ולזכאי מח"ל.

• **קרית שלום** - ברח' קיבוץ גלויות, דירות 3 חדרים 72 מ"ר. מתאים לזכאים ולזכאי מח"ל.

• **רמלה** - נווה רם, המקום הכי צעיר בעיר דירות 3 חדרים 74-77 מ"ר ודירות 4 חדרים 88 מ"ר. מתאים לזכאים ולזכאי מח"ל.

• **נתניה** - ברח' נורוק פינת רח' הרצוג דירות 3 חדרים 74 מ"ר, מתאים לזכאים.

• **חולון** - רח' ההסתדרות פינת רח' לאון בלום דירות 3 חדרים 70-83 מ"ר.

חיפה
חיפה - רח' החלוץ 43 טל. 04-660915

בתים פרטיים ודירות גדולות

• **פרדס חנה** - איכות חיים בנוסח כפרי. וילות חד-משפחתיות 4 חדרים 104 מ"ר + חדר משק 26 מ"ר, 4 חדרים 120 מ"ר + חדר משק 24 מ"ר. וילות דו-משפחתיות 4 חדרים 88 מ"ר. אפשרות לתוספת בניה.

• **חיפה נוף-ים** - בצפון מערב הכרמל, דירות גן מרהיבות צופות לים. 5 חדרים - 120 מ"ר + מרפסת 23 מ"ר.

• **חיפה פאר נוף** - בין הדר לכרמל, 5 בניינים מדורגים עם כניסות נפרדות דירות 5 חדרים 105 מ"ר + 11 מ"ר מרפסת.

דירות 3-4 חדרים

• **חיפה רמות ספיר** - מול מפרץ חיפה, דירות 4 חדרים 100 מ"ר, 3½ חדרים - 88 מ"ר, 3 חדרים - 75 מ"ר, פנטהאוז 121 מ"ר + מרפסת 22 מ"ר.

• **נהריה** - ברח' הרצל. דירות 4 חדרים - 114 מ"ר, 111 מ"ר, 94 מ"ר.

• **נצרת עילית** - בשכונת בן גוריון בדרום העיר, דירות 4 חדרים 86 מ"ר, 3 חדרים - 73 מ"ר. כניסה מיידית.

• **נהריה**, בשכונת עין שרה, ברח' שזר דירות 3 חדרים 70 מ"ר, דירות 4 חדרים 88 מ"ר.

• **טבריה**, בשכונת אחוזת כנרת, רח' נצרת דירות 3 חדרים 78 מ"ר, דירות 4 חדרים 88 מ"ר ודירת פנטהאוז 123 מ"ר.

ירושלים
רח' הלל 8 טל. 02-233396.

דירות 3-4 חדרים

• **גילה** - נותרו עוד-דירה אחת בת 2 חדרים, 3 דירות בנות 3½ חדרים ודירה אחת דו מפלסית - תחבורה נוחה לעיר.

• **פסגת זאב** - אזור חדש בעיר. דירות 3 ו-4 חדרים. לחלקן חצרות צמודות או מרפסות.

דרום
אשדוד רח' הגפן 25 טל. 055-57732/3

בתים פרטיים

• **אשקלון** - בשכונת ברנע, נותרו 2 קוטג'ים אחרונים בני 6 חדרים, 164 מ"ר כל אחד.

• **ראשל"צ** - בשכונת גני מעין, המקום הטוב ביותר בעיר קוטג'ים בני 159 מ"ר על שטח של 260 מ"ר.

דירות 3-4 חדרים

• **אשדוד** - פאר אשדוד ברח' רוגוזין פינת יצחק הנשיא. בנין בן 8 קומות דירות 4 חדרים 97 מ"ר ודירות 5 חדרים 117 מ"ר.

• **נס-ציונה** - בשכונת רמת בן צבי דירות 4 חדרים 88 מ"ר. דירות 3 חדרים 76 מ"ר.

• **אשקלון** - בשכונת ברנע הצופה אל הים דירות 3½ חדרים 88 מ"ר.

• **אשקלון** - בשכונת ברנע דירות 4 חדרים 92 מ"ר ודירות 4½ חדרים 102 מ"ר בבנין בן 3 קומות.

באר שבע
מרכז הנגב טל. 057-72540

דירות 5 חדרים

• **באר שבע** - מגדלי עופר בשכונה ה' דירת פנטהאוז.

דירות 3-4 חדרים

• **ערד** - ברובע חלמיש דירות 4 חדרים - 88 מ"ר דירות 3 חדרים - 74 מ"ר לכניסה מיידית.

• **באר-שבע** - בשכונה ו' דירות 3 חדרים בנות 74 מ"ר ודירות 4 חדרים 93 מ"ר.

• **קרית גת** - בשדרות לכיש דירות 4 חדרים 94 מ"ר. דירות 3 חדרים - 75 מ"ר.

חנויות
בכל רחבי הארץ.

• **חולון**, רח' בן עמרם בשכונת השומרונים - ליד אזור התעשיה 4 חנויות בנות 25-30 מ"ר כל אחת.

• **יבנה** - בשכונת בן גוריון חמש חנויות 40 מ"ר כ"א.

• **כרמיאל** - ברח' יחיעם 3 חנויות 36 מ"ר כ"א.

יש לך כתובת.
שיכון עובדים